

TADEUSZ NOWAK, TOMASZ PIETRAS

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POCZĄTKU XVI WIEKU

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
ŁÓDZKIEGO

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POCZĄTKU XVI WIEKU

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu
Łódzkiego

TADEUSZ NOWAK, TOMASZ PIETRAS

ŁĘCZYCCY WSPÓŁRODOWCY
OPOROWSKICH HERBU SULIMA
DO POCZĄTKU XVI WIEKU

BIBLIOTHECA THOMASOVIENSIS VOL. IV

Redaktor naczelny serii: Krzysztof Tomasz Witczak

Tadeusz Nowak

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Katedra Historii Średniowiecznej
90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a

Tomasz Pietras

Uniwersytet Łódzki, Wydział Filozoficzno-Historyczny
Pracownia Dydaktyki i Technologii Informacyjnej
90-219 Łódź, ul. A. Kamińskiego 27a

RECENZENT

Alicja Szymczak

REDAKTOR INICJUJĄCY

Iwona Gos

KOREKTA TECHNICZNA

Leonora Wojciechowska

EDYCJA TEKSTU, SKŁAD I ŁAMANIE

Tomasz Pietras

PROJEKT OKŁADKI

Katarzyna Turkowska

Na okładce wykorzystano zdjęcie pieczęci kanonika Ninogniewa z Dobrej z 1428 r.
(źródło: Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie, Dyplomy Gnieźnieńskie, sygn. 393)
oraz zdjęcie XV-wiecznego kafła narożnego z herbem Sulima ze zbiorów Muzeum
w Biskupinie (źródło: <http://commons.wikimedia.org>; fot. FxJ)

Wydrukowano z gotowych materiałów dostarczonych do Wydawnictwa UŁ

© Copyright by Authors, Łódź 2016

© Copyright for this edition by Uniwersytet Łódzki, Łódź 2016

Wydane przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

Wydanie I. W.07878.17.0.K

Ark. druk. 15,875

ISBN 978-83-8088-506-6

e-ISBN 978-83-8088-507-3

<https://doi.org/10.18778/8088-506-6>

Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego

90-131 Łódź, ul. Lindleya 8

www.wydawnictwo.uni.lodz.pl

e-mail: ksiegarnia@uni.lodz.pl

tel. (42) 665 58 63

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
Rozdział I <i>Sulimowie z Oporówką i Woli Oporowskiej</i>	9
1. Najbliżsi krewni Oporowskich	9
2. Rodzina z Oporówka, Woli Małej i Częstkowa	15
3. Rodzina z Woli Oporowskiej, Kamiennej i Gołędzkiego	44
Rozdział II <i>Dziedzice Krzyżanowa i Krzyżanówka</i>	63
1. Rodzina z Krzyżanowa	63
2. Rodzina z Krzyżanówka	80
Rozdział III <i>Sulimowie ze Sławoszewa i Dalikowa</i>	95
1. Rodziny ze Sławoszewa, Leszna i Jarochowa	98
2. Rodzina z Dalikowa i Konar	111
Rozdział IV <i>Sulimowie z Dobrej i Maszkowic</i>	125
Rozdział V <i>Sulimowie z Różyc</i>	147
1. Rodzina z Różyc Sulimowych	150
2. Rodzina z Różyc Trojanowych	163
Zakończenie	193
Wykaz skrótów	199
Bibliografia	201
Tablice genealogiczne	209
Summary	231
Indeks	233

WSTĘP

Niniejsza książka nawiązuje do monografii autorstwa Tomasza Pietrasa dotyczącej Oporowskich i stanowi drugi etap realizacji zamysłu zaprezentowania rodzin szlacheckich herbu Sulima na obszarze ziemi łęczyckiej¹. Prezentowane opracowanie poświęcone zostało współherbownikom Oporowskich, pozostających w XV w. naturalnymi przywódcami dla uboższych rodzin, niekiedy będących ich dalszymi krewnymi. W ziemi łęczyckiej w II połowie XIV w. można wyróżnić 5 kręgów rodzinnych Sulimów, piszących się z: Oporówka (uchwytni źródłowo krewni Oporowskich), Krzyżanowa, Sławoszewa, Dobrej i Różyc. Przedstawienie kontaktów poszczególnych reprezentantów tych rodzin z Oporowskimi i między sobą pozwoli nam na ukazanie zjawisk protekcji i współpracy, a także być może da odpowiedź na pytanie dotyczące funkcjonowania w epoce późnego średniowiecza zasady solidarności rodowej szlachty.

Prezentowana monografia nawiązuje do nurtu badań genealogiczno-prozopograficznych nad rodzinami szlacheckimi w Polsce późnośredniowiecznej. Charakteryzuje osoby należące do 5 rodzin szlacheckich w formie szczegółowych biogramów. Jedynie w przypadku osób słabo oświetlonych przez źródła i potomstwa żeńskiego występują niekiedy biogramy zbiorcze. Dotyczy to także tych postaci, których główna faza aktywności przypada już na XVI w. Ten sposób ujęcia tematyki nawiązuje do badań A. Szymczakowej nad szlachtą sieradzką i, mamy nadzieję, zapoczątkuje dalsze opracowania poświęcone rodzinom szlacheckim ziemi łęczyckiej².

Zakres terytorialny pracy obejmuje ziemię (województwo) łęczycką, której granice od początku XV do II połowy XVI w. nie ulegały już poważniejszym zmianom. Uwzględnia także te miejscowości położone w innych ziemiach, które znajdowały się w posiadaniu przedstawicieli omawianych rodzin. Zakres chronologiczny podjętego opracowania doprowadzony został

¹ T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, ss. 322.

² A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*, Łódź 1998, ss. 509; eadem, *Nobiles Siradienses. Rody Porajów, Pomianów, Gryfów, Kopaczów i Pobogów*, Warszawa 2011, ss. 586.

do początku XVI w., a więc do najszerzej ujmowanego w polskiej historiografii okresu średniowiecza (1505 r.). Cezura początkowa rozważań wiąże się z II połową XIV stulecia, kiedy to w materiale źródłowym wychwycić można najwcześniejsze informacje o tych Sulimach, których w sposób pewny można zaliczyć do omawianych rodzin (1363 i 1374 r.).

Podstawę źródłową stanowią księgi sądowe województwa łęczyckiego (łęczyckie, orłowskie i brzezińskie), których jedynie niewielka część została opublikowana. Najstarsze zachowane zapiski ksiąg ziemskich łęczyckich pochodzą z 1385 r., zaś ksiąg grodzkich – z 1390 r. Brak ksiąg grodzkich z okresu 1400–1462 i nieliczne zapiski wprowadzane do ksiąg ziemskich w okresie długotrwałych konfliktów wojennych (na przykład wojna trzynastoletnia) powodują pewne luki w przedstawieniu pełnych biogramów omawianych postaci. Głównie dotyczy to okresu od 1454 do 1462 r. Kwerendą objęto także inne zespoły archiwalne, ale pozyskane materiały posiadają jedynie charakter uzupełniający wspomniane wyżej podstawowe źródła. Podobne znaczenie przypisać można również drukowanym źródłom i wydawnictwom źródłowym, z których jednak na uwagę zasługują najwcześniejsze wzmianki o przedstawicielach interesujących nas rodzin, a także występowanie Sulimów w roli świadków w procesach o naganę szlachectwa (pełne zapisy wykorzystanych źródeł i materiałów źródłowych zob. w bibliografii).

Z interesujących nas rodzin szlachty łęczyckiej herbu Sulima, jednie dziedzie z Różyc byli przedmiotem zainteresowania badacza – Edwarda Taylora. Jednak przeprowadzona kwerenda w znacznym stopniu uzupełnia informacje przytoczone przez wspomnianego autora, a ponadto w wielu przypadkach pozwala na korektę przyjętych przez niego ustaleń. Majątki ziemskie szlachty łęczyckiej w okresie panowania Władysława Jagiełły, w tym także omawianych w niniejszej pracy Sulimów, omówił Tadeusz Nowak. Pomocne dla realizacji podjętego opracowania okazały się prace Janusza Bieniaka i Alicji Szymczakowej, gdzie znajdujemy liczne odniesienia do interesujących nas rodzin i ich poszczególnych przedstawicieli (pełne zapisy prac wzmiankowanych autorów znajdą Państwo w bibliografii).

Pod względem konstrukcyjnym praca dzieli się na 5 rozdziałów. Każdy z nich prezentuje jeden krąg rodzinny. Rozdział I dotyczy najbliższych krewnych Oporowskich, czyli Sulimów wywodzących się z Oporówka i Woli Oporowskiej. W rozdziale II omówieni są dziedzie z Krzyżanowa i Krzyżanówka, a w kolejnym – Sulimowie ze Sławoszewa i Dalikowa. Rozdział IV przedstawia linię Sulimów piszących się z Dobrej i Maszkowic. Ostatni rozdział charakteryzuje drobnoszlacheckie łęczyckie rodziny herbu Sulima pochodzące z Różyc Sulimowych oraz Różyc Trojanowych. W Zakończeniu podsumujemy wyniki naszych badań nad wspomnianymi rodzinami szlacheckimi. Pomocne dla czytelników mogą okazać się tablice genealogiczne i rozbudowany indeks na końcu książki.

ROZDZIAŁ I

SULIMOWIE Z OPORÓWKA I WOLI OPOROWSKIEJ

1. NAJBLIŻSI KREWNÍ OPOROWSKICH

Janusz Bieniak, założyciel toruńskiej szkoły genealogicznej, w swych badaniach podjął także temat genealogii Sulimów przy okazji opracowania biogramu wojewody łęczyckiego Mikołaja z Oporowa do *Polskiego Słownika Biograficznego*. Zwrócił wówczas uwagę na prawdopodobne bliskie związki genealogiczne między rodziną Oporowskich a kilkoma drobniejszymi rodzinami szlacheckimi herbu Sulima osiadłymi w ziemi łęczyckiej, m.in. z rodziną Sulimów z Oporówka¹.

Tomasz Pietras sądzi, że pierwsi Sulimowie pojawili się w Polsce Środkowej około 1241 r. za sprawą księcia Konrada Mazowieckiego, w związku z podejmowanymi przez niego próbami opanowania Krakowa i Małopolski. Antenatem wszystkich Sulimów łęczyckich był prawdopodobnie Budzisław Strzeszkowic – sędzia łęczycki Konrada Mazowieckiego i jego synów, właściciel Ostrowska koło Uniejowa², który mógł być synem (lub nieco dalszym krewnym) Strzeszka – cześnika krakowskiego i sandomierskiego Leszka Białego, żyjącego na początku XIII w. Od tegoż możnowładcy pochodzą prawdopodobnie wszystkie, dosyć blisko ze sobą spokrewnione, rodziny herbu Sulima działające w XIV i XV w. w Małopolsce i na Rusi Czerwonej. Obecność

¹ J. Bieniak, *Oporowski Mikołaj (właściwie Mikołaj z Oporowa) h. Sulima (ok. 1365–1425)*, wojewoda łęczycki, PSB, t. 24, Wrocław 1979, s. 138.

² T. Pietras, *W kwestii pochodzenia Sulimów łęczyckich*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55, s. 34–35; idem, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, s. 23–24.

majątkowa Sulimów w ziemi krakowskiej może sięgać połowy XII w.³ Ród ten był jednak już w pierwszej fazie rozbicia dzielnicowego podzielony na kilka gałęzi rodzinnych, osiadłych w różnych częściach Polski, więc nie sposób jednoznacznie rozstrzygnąć, gdzie znajdowało się jego pierwotne gniazdo⁴.

Dla rodziny z Oporówka, w przeciwieństwie do zamożniejszych Oporowskich i Krzyżanowskich, a nawet współrodowców z Róźyc, nie zachowało się niestety z okresu średniowiecza żadne bezpośrednie potwierdzenie źródłowe ich przynależności rodowej. Co prawda wiemy o wystąpieniu jednego z członków tej rodziny przed sądem łęczyckim w procesie o naganę szlachectwa. Miało to miejsce 3 XI 1417 r. oraz 16 II 1418 r. Niestety Sulimczyk, Jan z Gołędzkiego, wystąpił tu nie w roli naganionego czy świadka, ale oskarżyciela w sprawie przeciw Jakuszowi z Grzybowa herbu Doliwa⁵.

Inny dziedzic Oporówka – Stanisław – został odnotowany w gronie licznych Roliców, a nie Sulimów⁶. Uczestniczył on w wielkiej wróddzie rodowej (szereg procesów sądowych i zajazdów) Doliwów z Rolicami, która objęła kilkudziesięciu członków obu rodów oraz ich sąsiadów z województw łęczyckiego, brzeskiego i rawskiego. Spory te zakończył arbitraż dostojników łęczyckich i kujawskich, którego datę uściślił ostatnio J. Bieniak na przełom 1471 i 1472 r.⁷ Naszym zdaniem uczestnikiem tej wróddy rodowej był Sulimczyk Stanisław z Oporówka, występujący w roli sąsiada, a nie współrodowca Roliców.

Nie zachowała się żadna pieczęć, kielich, dzwon czy nagrobek albo tablica fundacyjna z herbem Sulima, związane z którymś z członków rodziny z Oporówka. To oczywiście skutek niezbyt wysokiej pozycji zajmowanej przez tę rodzinę w hierarchii łęczyckiej szlachty. Brak wśród nich urzędników ziemskich czy królewskich, nawet średniego szczebla. W przeciwieństwie do sąsiadów i współrodowców z Oporowa, żaden z nich nie osiągnął nigdy infuły biskupiej. Nie byli dziedzice z Oporówka także dość zamożni, by uczestniczyć w pobożnych fundacjach. Nie da się więc w przypadku tej rodziny skorzystać z tzw. kryterium heraldycznego. Mimo to przynależność właścicieli Oporówka i Woli Oporowskiej do rodu Sulimów wydaje się faktem niepodważalnym.

³ Idem, *Średniowieczny ród rycerski Sulimów i jego herb*, [w:] Zawisza Czarny. Rycerz najślawniejszy i najdzielniejszy, red. T. Giergiel, Warszawa 2012, s. 25–29.

⁴ Idem, *W kwestii pochodzenia...*, s. 38.

⁵ *Średniowieczne zapiski heraldyczne łęczyckie*, wyd. T. Piotrowski, Z. Wdowiszewski, Warszawa 1935, nr 16, 19, s. 8–9; przynależność rodową tej rodziny określa T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 356–357.

⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 63v–64v; *Średniowieczne zapiski...*, nr 36 – z nieścisłą datacją na lata 1466–1473.

⁷ J. Bieniak, *Sadłowo i jego dziedzice w średniowieczu*, [w:] *Zamek w Sadłowie na ziemi dobrzyńskiej*, red. L. Kajzer, Rypin 2004, s. 99.

Do jej udowodnienia muszą posłużyć pomocnicze kryteria badawcze, skodyfikowane przed laty przez J. Bieniaka i jego uczniów⁸.

W przypadku rodziny z Oporówka, podobnie jak dla innych drobnorycerskich rodzin Sulimów łączyckich, nie znajdzie zastosowania tzw. kryterium pozycji społecznej, dysproporcja w stosunku do Oporowskich w XV w. jest przygniatająca. Sulimczycy z Oporówka już na przełomie XIV i XV w. należeli do szlachty nieurzędniczej, w przeciwieństwie do swych współrodowców piszących się z Oporowa, Sławoszewa i Krzyżanowa. Dysproporcja pozycji społecznej dzieląca te rodziny stawia pod znakiem zapytania ich bliskie pokrewieństwo, pochodzenie od wspólnego przodka żyjącego w XIV w. Z pewnością do wzrostu majątku Oporowskich u progu ich niezwyklej kariery możnowładczej, czyli w II połowie XIV i I połowie XV w., obok przyczyn politycznych i godnej podziwu gospodarności wojewody łączyckiego Mikołaja, przyczyniła się także sprzyjająca sytuacja genealogiczna rodziny. W ciągu kilku pokoleń majątek rodzinny dziedziczył jeden, najwyżej dwóch synów. Ci, którzy wybierali kariery kościelne, nie tylko nie uszczuplali, ale nawet powiększali włości rodowe (jak arcybiskup Władysław – fundator zamku w Oporowie). W przypadku interesującej nas rodziny z Oporówka musiało być zupełnie odwrotnie. Widoczne wyraźnie w źródłach z końca XIV i XV w. rozrodzenie rodziny doprowadziło do licznych podziałów i jej stopniowej pauperyzacji. Żaden z dziedziców Oporówka ani wtedy, ani później nie osiągnął urzędu ziemskiego.

W tym miejscu wchodzi już w grę kolejne kryterium badawcze określone przez J. Bieniaka kryterium bliskości terytorialnej. W ręku omawianej rodziny pozostawały następujące wsie: Oporówek, Wola Owsiana (zwana Oporowską lub Wielką), Gołędzkie, Kamienna i Wólka Lizigódź (określana w źródłach jako Wola Mała lub Wola Mała Oporowska). Wszystkie te wsie znajdowały się na terenie parafii Oporów, na południe i zachód od późniejszego miasteczka parafialnego, w jego bezpośrednim sąsiedztwie⁹.

⁸ Idem, *Rozmaitość kryteriów badawczych w polskiej genealogii średniowiecznej*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń, s. 131–148; J. Wroniszewski, *Poręki sądowe – próba określenia nowego kryterium identyfikacji osób*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński i J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 215–226.

⁹ S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 1, Poznań 1926, s. 117, 284, 312, 324; t. 2, Poznań 1928, s. 241; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łączyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. I: *Abramowice–Mzurki*, Łódź 1966, s. 120; cz. II: *Nacki–Żywocin oraz dodatek i uzupełnienia*, Łódź 1970, s. 13–14, 185; S.M. Zajączkowski, *Powiat orłowski do lat siedemdziesiątych XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa, struktury własnościowej i stosunków kościelnych*, Łódź 1996, s. 79–80; T. Nowak, *op. cit.*, s. 340.

W zapisach źródłowych pochodzących z II połowy XIV w. Oporów i Oporówek określane były jako *Oporow* (*Opporow*) lub *Oporowo* (*Opporowo*). Świadczy to o tym, że początkowo istniała jedna osada, która była przedmiotem podziału rodzinnego. O bliskim pokrewieństwie Sulimów z Oporówką z właścicielami Oporowa świadczy kolejna przesłanka odnosząca się do posiadania przez nich majątkości w tych samych miejscowościach, położonych już poza kompleksem majątkowym z ośrodkiem w Oporowie. Kryterium majątkowe słusznie uchodzi za jedno z najważniejszych kryteriów pomocniczych dla genealogii średniowiecznej. J. Bieniak wymienia je na drugim miejscu, tuż po heraldycznym a przed imionowym¹⁰. Własność dziedziczna Sulimów z Oporówką i ich krewnych z Oporowa współlistniała w Częstkwowie, położonym w parafii Bierzwienna, na północno-zachodnim pograniczu ziemi łęczyckiej i województwa brzeskiego¹¹. W tym wypadku nie da się więc wytłumaczyć współwłasności wsi jedynie stosunkami sąsiedzkimi między obu rodzinami. Wiemy, że w 1407 r. Mikołaj z Oporowa, drogą zamiany dóbr, przekazał cały swój dział w Częstkwowie Mieclawowi ze Steklinka herbu Doliwa¹². Jakąś część Częstkowa dzierżyli także ubożsi współrodowcy Oporowskich z Oporówką. Dowiadujemy się o tym z kilku przekazów źródłowych, między innymi z zapisu w księdze ziemskiej łęczyckiej z 1427 r., kiedy to w wyniku przeprowadzonego podziału majątkowego, rodzinny dział w Częstkwowie przypadł wdowie po Dadźbogu z Oporówką, Małgorzacie oraz jej córkom¹³. Godny podkreślenia jest także fakt posiadania przez Sulimów z Oporowa oraz Oporówką i Woli Oporowskiej sąsiadujących ze sobą placów w Łęczycy.

Dla rodzin Sulimów z Oporówką i Oporowa możemy także dopatrzeć się przykładów wspólnego występowania przed sądami w sprawach majątkowych¹⁴. Stanowi to dodatkowe kryterium potwierdzające bliskie związki między obu wspomnianymi rodzinami. Co prawda w tym wypadku wspólne występowanie mogło także wynikać ze stosunków sąsiedzkich, jednak częściej w tej epoce zdarzało się wzajemne wspieranie w sądach przez krewnych i współrodowców¹⁵. Na przykład 5 XI 1398 r. Małgorzata, żona Dobka z Oporówką, tocząc spór Zawiszą z Woli, zobowiązała się przyprowadzić arbitrów, m.in. łowczego łęczyckiego Mikołaja z Oporowa¹⁶. W XV w. kilkakrotnie

¹⁰ J. Bieniak, *Rozmaitość kryteriów...*, s. 135.

¹¹ S. Kozierowski, *op. cit.*, t. I, s. 72–73; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, t. I, s. 56; T. Nowak, *op. cit.*, s. 34.

¹² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 587v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹³ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 340.

¹⁵ J. Bieniak, *Rody rycerskie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII–XIV w.*, [w:] *Pol-ska w okresie rozdrobnienia feudalnego*, red. H. Łowmiański, Wrocław 1973, s. 186–191; idem, *Rozmaitość kryteriów...*, s. 137.

¹⁶ PKŁ, t. 1, nr 5579.

różni Oporowscy asystowali przy ugodach i podziałach rodzinnych zawieranych przez dziedziców Oporówka, Woli Oporowskiej, Golędzkiego i Kamiennej.

W przypadku przedstawicieli rodzin Oporowskich i ich uboższych krewnych z pobliskiego Oporówka da się także zaobserwować związki osobiste wynikające z protekcji. Jest to jeszcze jedno kryterium pomocnicze stosowane w ustaleniach genealogicznych. Autorka monografii prymasa Władysława Oporowskiego, Zofia Wilk-Woś, odnalazła w otoczeniu tego wpływowego dostojnika kościelnego przynajmniej jednego współrodowca z Oporówka. Był nim Stanisław, określany jako pokojowiec – *cubicularius* arcybiskupa¹⁷. Z funkcją tą pojawił się on w 1451 r., a 2 lata później wystąpił jako jeden z dwóch świadków dokumentu fundacyjnego paulinów oporowskich. Został tu nazwany synem Piotra z Oporówka¹⁸. Nadania tego dokonał arcybiskup Oporowski na łożu śmierci. Dobór świadków mniejszych fundacji kościelnych w XIV i XV w. ograniczał się głównie do współrodowców fundatora¹⁹. Funkcje pełnione przez uboższych krewnych na dworze arcybiskupa wskazują na bliskie związki między przedstawicielami obu rodzin. Stanisław z Oporówka to dla prymasa Władysława nie tylko współrodowiec, ale i krewny oraz bliski sąsiad, stąd protekcja znanego z nepotyzmu dostojnika. Jego przykład ukazuje jednak wyraźnie przepaść oddzielającą obie rodziny już w połowie XV w.

Uposażenie dziesięcinne klasztoru z 1453 r. odpowiada w pełni uposażeniu parafii oporowskiej, erygowanej prawdopodobnie w I połowie XIV w. Prawo patronatu należało wyłącznie do Oporowskich, oni więc byli jedynymi fundatorami kościoła parafialnego, albo z biegiem lat wykupili od niezamożnych sąsiadów całość prawa patronatu. Zasięg parafii oraz jej uposażenie w części obejmowały także działy majątkowe Sulimów z Oporówka, którzy wyrazili zgodę na świadczenie dziesięciny z ról dworskich (folwarcznych) w chwili fundacji.

Na zakończenie rozważań o przynależności rodziny z Oporówka do rodu Sulimów posłużyć się można kryterium imionowym. Kryterium to, znane i często nadużywane przez dawnych genealogów, zostało mocno skrytykowane przez szkołę toruńską. Z konieczności pozostaje jednak nadal jednym z najczęściej wykorzystywanych w polskiej genealogii średniowiecznej²⁰.

¹⁷ Z. Wilk-Woś, *Władysław z Oporowa (ok. 1395–1453) podkanclerzy królewski, biskup wrocławski i arcybiskup gnieźnieński*, „Studia Claramontana” 2003, t. 21, s. 366.

¹⁸ *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, oprac. J. Fijałek, z. 1: 1328–1464, Kraków 1938, nr 140, s. 287. Drugi ze świadków to Jan z Nowej Wsi, kanonik w kolegiacie św. Michała na Wawelu.

¹⁹ K. Mosingiewicz, *Imię jako źródło w badaniach genealogicznych*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne...*, s. 93.

²⁰ O wykorzystaniu imiennictwa w badaniach genealogicznych zob. np. K. Mosingiewicz, *op. cit.*, s. 72–97; J. Bieniak, *Rozmaitości...*, s. 136.

Dotyczy to imion Bogusław, Mikołaj, Piotr i Jan, które występują zarówno u szlachty z Oporówka, jak i u Oporowskich. Z pozostałymi rodzinami Sulimów łęczyckich łączy tę rodzinę ponadto imię Dobiesław – Dobek (występujące u przedstawicieli rodzin ze Sławoszewa i Róźyc). W żadnej z pozostałych rodzin Sulimów łęczyckich nie występują za to, jakże charakterystyczne dla Sulimów z Oporówka, imiona Dadźbóg i Mroczek. Nie znajdujemy wśród nich ani jednego Strzeżysława – Strzeszka czy Budzisława – Budka. Oba wymienione imiona należą, obok Mikołaja i Wojciecha, do ulubionych w wielkopolskich rodzinach Sulimów, a spośród rodzin łęczyckich pierwsze z nich pojawiło się jedynie u szlachty z Dobrej, zaś drugie – w rodzinie z Krzyżanowa. Kryterium imionowe wskazuje więc na bliższe związki genealogiczne łączące rodzinę z Oporówka z pozostałymi Sulimami osiadłymi w północnej części ziemi łęczyckiej, niż z rodziną z Dobrej albo Sulimami wielkopolskimi. W omawianej rodzinie, jako jedynej, pojawiło się imię Zawisza, jakże charakterystyczne dla piętnastowiecznych współrodowców z Małopolski, znane w rodzinach Gamratów i Garbowskich, ze słynnym rycerzem Zawiszą Czarnym na czele. Zawisza z Woli Oporowskiej pojawił się w źródłach już w 1392 r., nadanie dziecku tego imienia nie może więc mieć związku z powszechną w Polsce rycerską sławą Sulimczyka Zawiszy z Garbowa. Imię to trafiło do rodziny z Oporówka za pośrednictwem którejś z żon, zapewne z rodu Porajów. Nie wykluczone, że z rodu tego pochodziła, nieznana bliżej, żona Bogusława (Boguszka) z Oporówka i matka Zawiszy. Powtarzalność niektórych imion w rodzinach z Oporowa i z Oporówka mogła być także efektem naśladownictwa – przyjmowania przez uboższych współrodowców, sąsiadów i klientów imion lokalnych seniorów rodowych, jakimi byli niewątpliwie Oporowscy.

Ważne miejsce w prawidłowym ustaleniu powiązań rodzinnych Sulimów posiada osoba Bogusława z Oporowa, świadka dokumentu króla Kazimierza Wielkiego z 1363 r.²¹ Najczęściej uznaje się go za syna sędziego Stefana i identyfikuje z kanonikiem gnieźnieńskim i późniejszym scholastykiem łęczyckim lub mężem Jachny Chodowskiej, ojcem Helszki, siostry stryjecznej Mikołaja z Oporowa (wnuczki sędziego Stefana). Naszym zdaniem Bogusław z Oporowa z 1363 r. to dziedzic Oporowa Małego (Oporówka). Uznać go należy za męża Heleny i ojca Dobiesława (Dobka) i Bogusława (Boguszka). W tym ostatnim przypadku zdrobniała forma imienia wskazuje na osobę młodszego pokolenia. Taka identyfikacja osoby Bogusława z 1363 r. jest w naszym przekonaniu najwłaściwszym rozwiązaniem i wypełnia brakujące ogniwo genealogiczne²².

Do podziału majątkowego między Stefanem (późniejszym sędzią) a Bogusławem doszło przed połową XIV w. W jego następstwie gniazdo rodzinne, Oporów, został podzielony na dwie części. Zapewne dopiero po tym podziale

²¹ KDP, t. II, cz. 1, nr 308.

²² T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima...*, s. 27–28.

ufundowany został kościół parafialny w Oporowie, prawdopodobnie przez sędziego Stefana. Wskazują na to stosunki dziesięcinne – dziesięciny z ról kmiecych z Oporowa przypadały arcybiskupstwu gnieźnieńskiemu do 1399 r., zaś z Oporówka – do 1471 r. Część Bogusława i jego potomków, nosząca początkowo również miano Oporów, z czasem została nazwana Oporowem Małym czyli Oporówkiem. Za genezą takiej nazwy (zawierającej łacińskie słówko *minor*) najczęściej stoją właśnie podziały majątkowe dóbr.

Oporówek przed 1393 r. został lokowany na prawie niemieckim, w tym roku bowiem spotykamy w źródłach sołtysa z Małego Oporowa²³.

Jeszcze w 1480 r. istniała pamięć o wspólnym pochodzeniu dziedziców z Oporowa i Oporówka. Władysław z Miłonic zyskał folwark w Niegłoszewie na Andrzeju z Niegłoszewa z tytułu prawa bliższości po Annie, wdowie po Janie Malińskim²⁴. Można przyjąć, że Władysław reprezentował piąte pokolenie, a Anna była praprawnuczką (czwarte pokolenie) ich domniemanego wspólnego przodka – ojca sędziego Stefana i Bogusława z Oporowa. Zapiska z 1480 r. stanowi interesujący przyczynek o funkcjonowaniu tradycji genealogicznej w rodzinach szlacheckich.

2. RODZINA Z OPORÓWKA, WOLI MAŁEJ I CZĄSTKOWA

BOGUSŁAW (1363)

Bogusław z Oporowa wystąpił na liście testacyjnej dokumentu króla Kazimierza Wielkiego z 1363 r.²⁵ Tegoż Bogusława uznajemy za dziedzica Oporowa Małego (Oporówka) i przodka Sulimów z Oporówka i Woli Oporowskiej. Bogusław nie pozostawił po sobie śladów w księgach ziemskich łączyckich i orłowskich, zapewne zmarł jeszcze przed rozpoczęciem prowadzenia przez roczki ziemskie w Łęczycy i Orłowie, zachowanych do dziś, ksiąg wpisów (1385–1389). Zresztą zapiski te początkowo były bardzo skrótowe i przetrwały we fragmentach. W zapisce z 20 II 1388 r. wystąpiła [Helena] wdowa i zarazem matka Dobka z Oporówka²⁶. Data ta stanowi więc *terminus ante quem* śmierci ojca rodzeństwa z Oporówka.

Tadeusz Nowak przypuszcza, że wdowa ta pochodziła z rodziny z Bedlna herbu Rola, wzięła bowiem udział w sporze o działy pozostawione we wsiach Bedlno i Kamieniec przez zmarłego scholastyka włocławskiego Mikołaja²⁷.

²³ PKŁ, t. 2, nr 99; S.M. Zajączkowski, *Powiat orłowski...*, s. 79.

²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 171v.

²⁵ KDP, t. II, cz. 1, nr 308.

²⁶ PKŁ, t. 1, nr 641.

²⁷ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 304, 340.

Dowodzą tego dwie zapiski z 20 II 1388 r. Z pierwszej dowiadujemy się, że wdowa przegrała proces i płaciła karę królewską „siedemdziesiąt” z powodu zajęcia gwałtem wsi Bedlno. Zwycięskim przeciwnikiem procesowym był występujący w imieniu swej żony Mikołaj z Rogoźna²⁸. J. Bieniak i T. Nowak utożsamiają tę postać z Mikołajem z Królikowa – kasztelanem rogozińskim (1387–1388), śremskim (1391–1393) i gnieźnieńskim (1393–1396), mężem Mścichny, córki Stefana z Bedlna herbu Rola. W drugiej z zapisek poznajemy imię wdowy – Helena oraz męża drugiej z siostr z Bedlna, Machny – Jan *de Polonia*. Jest on tożsamy z Janem z Królikowa – kasztelanem santockim (1393–1397), śremskim (1397–1409) oraz gnieźnieńskim (1410–1424)²⁹. Dowiadujemy się o prawnym objęciu spornych nieruchomości przez siostry z mężami³⁰. Przegrana w procesie każe sądzić, że Helena z Oporówka nie była kolejną córką Stefana z Bedlna, lecz musiała być w dalszym stopniu spokrewniona ze zmarłym scholastykiem włocławskim. W procesie tym wdowa występowała razem ze swym bratankiem Mikołajem (z Bedlna)³¹. Pod koniec życia Helena chciała przekazać cały swój posąg synowi Dobkowi. Sąd ziemski 14 II 1391 r. wydał w tej sprawie decyzję, że może dobrowolnie dysponować jedynie trzecią częścią posagu, a pozostałe części winny przyspaść wszystkim spadkobiercom³². Dobek 2 V 1391 r. w sprawie z braćmi zyskał 10 kop groszy za posąg swej matki³³. Interpretować to należy w ten sposób, że była to równowartość trzeciej części posagu matki. Helena zapewne zmarła w niedługim czasie po 1391 r. Potwierdza to pośrednio zapiska 10 IV 1397 r., gdy już tylko jej syn Dobek ponownie wysunął roszczenia, choć zakończone

²⁸ PKŁ, t. 1, nr 641. Występujący w tej zapisce Mikołaj z Rogoźna jest postacią identyczną z Mikołajem, kasztelanem rogozińskim.

²⁹ J. Bieniak, *Kościelna Wieś i jej dziedzice*, [w:] *Kościelna Wieś na Kujawach. Studium osadnicze*, red. L. Kajzer, Łódź 1994, s. 73–75; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 304. Rodzinę Zarebów z Królikowa omawia szerzej W. Brzeziński, *Koligacje małżeńskie możnowładztwa wielkopolskiego w drugiej połowie XIV i pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 2012, s. 243–247.

³⁰ PKŁ, t. 1, nr 643.

³¹ PKŁ, t. 1, nr 641. Taka interpretacja tej zapiski zakłada, iż pisarz po słowie *filiaster* omyłkowo wpisał słowo *Dobconis*. Jednak dopiero przy takim założeniu zrozumieć można sens zapisu, ponieważ występowanie Heleny tylko z wnukiem w tej sprawie wydaje się niezrozumiałe, gdy pominięci zostali jej synowie, którzy z pewnością mieliby takie same prawa jak ich (ewentualny) bratanek Mikołaj. Ponadto Mikołaj występuje jako osoba pełnoletnia, co zakłada, że jego zapewne zmarły już ojciec byłby czwartym (być może najstarszym) synem Heleny. Konkludując sądzimy, że Mikołaj, bratanek Heleny, nie był Sulimą lecz Roliczem i jest to postać identyczna z Mikołajem z Bedlna występującym w 1389 r.; zob. PKŁ, t. 1, nr 1352; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 305–306. Zapewne w związku z siłową próbą zajęcia działu w Bedlnie Miczek (czyli interesujący nas Mikołaj) z Bedlna w sprawie z Janem, kasztelanem łeczyckim, 28 VII 1388 r. miał dowieść poprzez zeznania świadków, że nie wyrządził szkody na 100 grzywnen kasztelanowi i osiągnął z tego tytułu korzyści (PKŁ, t. 1, nr 883).

³² PKŁ, t. 1, nr 1938.

³³ PKŁ, t. 1, nr 2049.

niepowodzeniem, do dóbr w Ostrowie, Kamieńcu i Bedlnie³⁴. Małżonkowie z Oporówka pozostawili po sobie co najmniej trzech synów. Byli to z pewnością Dobiesław – Dobek, piszący się później z Oporówka, oraz prawdopodobnie Bogusław – Boguszek, występujący jako właściciel tej samej ojcowskiej wsi. Istnienie trzeciego, nieznanego z imienia, implikuje zapis źródłowy, w której Dobek występuje w sprawie *contra fratres*³⁵.

DOBIESŁAW (1386–1400)

Szlachcic ten jest pierwszym znanym źródłom z imienia dziedzicem piszącym się z Oporówka. Był synem zapewne Bogusława, dziedzica z Oporowa oraz Heleny, być może herbu Rola z Bedlna. Po raz pierwszy wystąpił w zapisie sądowej opublikowanej przez A. Pawińskiego z datą 24 VII 1386 r.³⁶ Sprawa dotyczyła gówszczyzny za zabitego sługę lub kmiecia dla sąsiada i współrodowca – podstolego łączyckiego Włodzimierza z Oporowa. Miał dorosłego syna w 1392 r., musiał więc przyjść na świat około 1350 r.

Jak już wspomniałem, Dobiesław został wymieniony jako syn Heleny w 1388 r., podczas procesu z siostrami z Bedlna i ich mężami o działy we wsiach Bedlno i Kamieniec³⁷. Mógł tu wystąpić jako głowa rodziny. Wczesne wymienienie w źródłach oraz rola w tym i późniejszych procesach to wystarczający dowód pozwalający uznać Dobka z Oporówka za najstarszego z rodzeństwa. W 1391 r. Dobek procesował się z braćmi o dobra posagowe matki, zyskując od nich 10 kop groszy³⁸. Jednym z tych braci był zapewne Bogusław, określany w źródłach jako Boguszek.

Jednocześnie stopniowo usamodzielnili się synowie Dobiesława. Dnia 10 IX 1392 r. ojciec ustanowił dział majątkowy dla najstarszego z nich – Jana zwanego Nogieciem, wyznaczając mu połowę wsi Golędzkie³⁹. Wśród świadków wystąpił bratanek Dobka – Zawisza, piszący się jeszcze wtedy z Oporowa.

W I połowie lat dziewięćdziesiątych XIV w. Dobiesław z Oporówka dosyć często pojawiał się w sądach łączyckim i orłowskim, występując w roli świadka, lub prowadząc drobne spory majątkowe w imieniu swoim i swych kmieci. Kmieć Jakub 20 VI 1391 r. zobowiązał się sprowadzić do sądu w roli świadka w swej sprawie z wójtem z Piątku Dobka, dziedzica z Oporowa, swego pana⁴⁰. Dobiesław 21 V 1392 r. wystąpił jako poręczyciel w sprawie o zniesławienie między sąsiadami – Dietrzychem i Pietraszem z Wojszyc⁴¹.

³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 108v.

³⁵ PKŁ, t. 1, nr 2049.

³⁶ PKŁ, t. 1, nr 123.

³⁷ PKŁ, t. 1, nr 641–643.

³⁸ PKŁ, t. 1, nr 1938, 2049.

³⁹ PKŁ, t. 1, nr 2526.

⁴⁰ PKŁ, t. 1, nr 2091.

⁴¹ PKŁ, t. 1, nr 2376.

Dnia 12 III 1393 r. Dobek z Oporówka wystąpił jako jeden ze świadków kupna działu w Żakowicach przez Bogusława piszącego się z tej wsi⁴². Następnie 1 maja tegoż roku w imieniu swego kmiecia spierał się o owcę z Mikołajem Zygrzycem z Wojszyc⁴³. W maju 1394 r. Mikołaj i Mikosz z Drzewoszek odparli pretensje Dobka z Oporówka z tytułu poręczenia⁴⁴. Tego samego roku, 8 grudnia, Dobiesław zobowiązał się ustanowić zachodźcę, czyli zastępcę procesowego w nieznanym bliżej sporze z Katarzyną – Katuszą⁴⁵ oraz toczyły się procedury sądowe związane z rozgraniczeniem wsi Dobka oraz Mikołaja i jego stryja z Drzewoszek⁴⁶.

Zawisza z Woli (Oporowskiej) 12 XII 1396 r. w sądzie grodzkim łęczyckim okazał 10 grzywien, które zobowiązał się przekazać swemu stryjowi Dobiesławowi⁴⁷. Zawisza to bratanek Dobiesława, syn Bogusława, który zapewne chciał uregulować należność na rzecz stryja z tytułu zapisania mu trzeciej części posagu przez Helenę.

Dobiesław z Oporówka ponownie wystąpił z pretensjami do połowy działów we wsiach Bedlno, Ostrów i Kamieniec w powiecie orłowskim, prowadząc w latach 1397–1398 proces z Janem, kasztelanem santockim. Ostatecznie 22 X 1398 r. siostry Mścichna i Machna z Bedlno oraz ich siostrzeniec Świema z Russocic herbu Korab odparli pretensje Dobiesława i Zawiszy z Oporówka⁴⁸.

W 1398 r. Dobiesław z Oporówka przegrał ostatecznie sprawę ze swym bratankiem – Zawiszą z Woli Oporowskiej występującym o likwidację niedziału i podział wszystkich dóbr ojczystych⁴⁹. Być może bezpośrednią przyczyną jego wystąpienia była śmierć wdowy Heleny, która miała zapisaną oprawę na Oporówku. Proces ten świadczy o ostrym konflikcie majątkowym w łonie tej średniozamożnej rodziny. Dobiesław, jako najstarszy, zaciekle bronił całości dóbr przed podziałami rodzinnymi i nieuchronną pauperyzacją rodziny. Do podziału jednak ostatecznie doszło. Zasadę podziału da się zrekonstruować na podstawie późniejszych danych źródłowych. Przy Dobiesławie pozostały wsie Oporówek, na razie jeszcze nie podzielony, oraz Wólka Lizigódź i dział w Częstkwie. W ręce młodszej linii Sulimczyków, reprezentowanej przez

⁴² PKŁ, t. 2, nr 87.

⁴³ PKŁ, t. 2, nr 96.

⁴⁴ PKŁ, t. 1, nr 3241.

⁴⁵ PKŁ, t. 1, nr 3502.

⁴⁶ PKŁ, t. 1, nr 3503.

⁴⁷ PKŁ, t. 2, nr 5434.

⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 108v, 113v, 172, 180; PKŁ, t. 1, nr 5532; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 304. Mścichna była żoną Mikołaja z Królikowa, kasztelana rogozińskiego (1387–1388), śremskiego (1391–1393) i gnieźnieńskiego (1393–1396). Mężem Machny był Jan z Królikowa, kasztelan santocki (1393–1397), śremski (1397–1409) i gnieźnieński (1410–1424).

⁴⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 181.

Zawiszę z Woli Oporowskiej, przeszły wsie Wola Owsiana (Oporowska), Kamienna i Gołędzkie⁵⁰.

Na przełomie 1398 i 1399 r. żona Dobiesława, Małgorzata (Machna), procesowała się o 15 grzywien należnych jej tytułem posagu⁵¹. Chodziło zapewne o część oprawioną na wsiach przyznanych w podziale majątkowym Zawiszy. Zawisza odparł pretensje Machny. Co prawda nie widać bezpośredniego udziału męża w tym procesie, jednak Dobek zapewne jeszcze żył, bo Machnę określono jako jego żonę, nie zaś wdowę. Żona toczyła sprawę sama (w początkowej fazie procesu w jej imieniu występował syn Jan Nogieć), być może z powodu choroby męża. Arbitrami, którzy mieli w sposób polubowny rozstrzygnąć ten spór rodzinny byli: łowczy (mniejszy łączycycki Mikołaj) z Oporowa, bogaty i wpływowy sąsiad oraz współrodowiec Sulimów z Oporówka oraz pleban z Oporowa i Mikołaj Włostowic (zapewne z Domanikowa herbu Rola).

Dnia 6 V 1399 r. Dobek z Oporówka, wspólnie z łowczym mniejszym łączycyckim (Mikołajem z Oporowa) procesowali się z Grotem (z Borowa) o dziedzictwo⁵². Zapewne spór dotyczył włości obu gałęzi Sulimów we wsi Częstków w powiecie łączycyckim, które pozostały tam po pierwotnym podziale rodzinnym i sąsiadowały z działem Rawiczów. Wyniku sporu nie znamy, został on odłożony do najbliższego sądu wiecowego.

Rok później – 1 VII 1400 r. przed sądem orłowskim Michał z Kiepkowej Woli złożył przysięgę w sprawie z Dobkiem z Oporówka, iż nie wiedział, że Dietrzych i Dzierśław są ludźmi (poddanymi) Dobka, gdy płacili mu czynsz (*plat*)⁵³. Nie znamy szczegółów tego, zapewne drobnego sporu majątkowego. Można tylko przypuszczać, że przeciwnikiem dziedzica z Oporówka był tu sąsiad – Michał, mąż Femki, córki Mrocza z Boczków, właściciel działu w Woli Świeckiej zwanej też Szewską⁵⁴.

Daty śmierci Dobiesława nie zanotowały źródła. Wdowa po nim wystąpiła w księgach ziemskich w 1407⁵⁵ i 1408 r.⁵⁶ Można jednak przypuszczać, że dziedzic Oporówka zmarł kilka lat wcześniej, nie widać bowiem jego aktywności w sądach po 1400 r.

Z małżeństwa z Małgorzatą – Machną, nieznanego rodu, Dobiesław z Oporówka pozostawił liczne potomstwo – czterech synów: Jana z przezwiskiem Nogieć, Mrocza, Pawła – Paszka oraz Dadźboga i córkę Dorotę. Pewnych wskazówek na temat pochodzenia Małgorzaty może dostarczyć kryterium

⁵⁰ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 340.

⁵¹ PKŁ, t. 1, nr 5579, 5719.

⁵² PKŁ, t. 1, nr 5901.

⁵³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 21; PKŁ, t. 2, nr 648–649.

⁵⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 327.

⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 592v.

⁵⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 69v.

imionowe. Imię żony Dobka, jako popularne imię chrześcijańskie, oczywiście nie bardzo nadaje się do tego typu analiz. Ważniejsze tu mogą okazać się dwa imiona ich synów – Dadźbóg oraz Mroczek. Nie są one znane innym rodzinom Sulimów łęczyckich i dlatego zapewne należały do imion kognatycznych – dziedziczonych za pośrednictwem kobiet. Skoro żadne z nich nie powtórzyło się w drugiej gałęzi rodziny, idącej po Zawiszy z Woli Oporowskiej, najprawdopodobniej za ich nadanie odpowiedzialna była właśnie Machna – żona Dobiesława z Oporówka. W źródłach piętnastowiecznych spotykamy kilku przedstawicieli szlachty łęczyckiej noszących rzadkie imię Dadźbóg. Jednym z nich był Dadźbóg z Grabowa w powiecie łęczyckim, herbu Ogon – podłowczy (1419–1436), podczaszy (1437–1438) oraz łowczy mniejszy łęczycki (1439–1441)⁵⁷. Znamy ponadto Dadźboga z Jackowic w powiecie orłowskim, herbu Junosza, który pełnił urząd kasztelana kazimierskiego (1406–1438) oraz wojskiego łęczyckiego (1440)⁵⁸ oraz innego Junoszę piszącego się z Orłowa, brata Jakusza Liska – podkoniego łęczyckiego (1394–1397) i kasztelana brzezińskiego (1397–1411)⁵⁹. Ze względu na bliskość terytorialną można wiązać Małgorzatę z Oporówka z którąś z orłowskich rodzin Junoszków. Imię Mroczek spotykamy jeszcze częściej, np. u rodzin z Bowętowa i Liczek w powiecie łęczyckim, Bedonia, Chojen i Przanowic w powiecie brzezińskim⁶⁰. Ze względu na bliskość terytorialną i zbliżoną pozycję społeczną wskazać można jednak raczej na orłowskie rodziny piszące się z Tarnowa⁶¹, Szewców⁶², Kaszew⁶³. W żadnej z wymienionych rodzin nie wystąpiły jednocześnie oba interesujące nas imiona.

Wdowa po śmierci męża pozostała w Oporówku. Powierzyła sprawę sądową 29 III 1408 r. swemu najstarszemu synowi Janowi w sporze z Jałbrzykiem z Tarnowa o zranienie sługi⁶⁴. Wdowa wystąpiła tu jako *domina Dobkova de Oporow*. Dnia 9 V 1409 r. Machna przybyła przed oblicze sądu i publicznie zrezygnowała z dzierżonego dotąd folwarku w Oporówku wraz z łąkami i wszystkimi użytkami, z wyłączeniem zarezerwowanego dla siebie łąnu i placu, na rzecz syna Jana zwanego Nogiciem⁶⁵. W zamian najstarszy z synów miał przekazywać matce, do końca jej życia, 5 grzywien rocznie na utrzymanie. Termin płatności ustanowiono na św. Marcina, a gdyby Jan spóźnił się z rentą, miał do Bożego Narodzenia zapłacić już 7 grzywien. Machna,

⁵⁷ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 11–12.

⁵⁸ *Ibidem*, s. 367–368.

⁵⁹ *Ibidem*, s. 377–378.

⁶⁰ *Ibidem*, s. 478 i n. – zestawienie pt. *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w 1420–1421 r.*

⁶¹ *Ibidem*, s. 327–328.

⁶² *Ibidem*, s. 325; była to rodzina herbu Rawa.

⁶³ *Ibidem*, s. 302.

⁶⁴ PKŁ, t. 2, nr 1422.

⁶⁵ PKŁ, t. 2, nr 1744.

wdowa po Dobiesławie z Oporówka, wzmiankowana była także 10 IV 1410 r., gdy jej pełnomocnik Jan Nogieć toczył spór z bratem Mroczkim z Woli⁶⁶. W 1411 r. Machna toczyła spór z synem Janem Nogieciami, który skazany został na zapłacenie kary małej⁶⁷. Jest to ostatnie wystąpienie w źródłach wdowy po Dadźbogu z Oporówka. Zapewne zmarła niedługo później. W każdym razie nie uczestniczyła już w kolejnych działach rodzinnych z lat dwudziestych XV w.

BOGUSŁAW (1386–1391)

Był prawdopodobnie synem Bogusława i Heleny, jednym z młodszych braci Dobiesława z Oporówka⁶⁸. Identyfikacja ta wydaje się wysoce prawdopodobna. Postać ta znana jest tylko z dwóch zapisek w księgach sądowych łączyckich. Dnia 10 VII 1386 r. wystąpił w sądzie ziemskim w sprawie przeciw podstolemu łączyckiemu Włodzimierzowi z Oporowa⁶⁹. Bogusław wystąpił tu z określeniem *de Oporow*, co utrudnia jego identyfikację⁷⁰. Kryterium chronologiczne każe zaliczyć tego szlachcica do pokolenia Dobiesława z Oporówka. Wspomniana wcześniej rola odgrywana przez Dobiesława u boku matki oraz po jej śmierci wydaje się wskazywać na jego starszeństwo w stosunku do rodzeństwa, w tym i Bogusława. Nie znamy istoty jego sporu z Włodzimierzem z Oporowa, być może była to sprawa graniczna. Możliwe też, że chodzi tu o tę samą sprawę o główszczyznę, w której wystąpił jego brat Dobek. Mogłoby to oznaczać, że bracia gospodarowali w niedziale majątkowym. W ich rękę znajdowały się wsie Oporówek i Wola Oporowska. Bogusław, w przeciwieństwie do brata, niemal nie pojawiał się w sądzie, zapewne więc w niedziale odgrywał rolę drugorzędną. Wystąpił on po raz drugi i ostatni w źródłach 14 II 1391 r. Skazany został wówczas na karę sądową, gdyż nie chciał opuścić miejsca obradowania sądu wiecowego. Zapewne jego zachowanie miało związek z decyzją matki o przekazaniu posagu na rzecz brata Dobka⁷¹. Zapewne zmarł rychło po tej dacie, bowiem już rok później – 10 IX 1392 r.

⁶⁶ PKŁ, t. 2, nr 1974.

⁶⁷ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 108v.

⁶⁸ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 340.

⁶⁹ PKŁ, t. 1, nr 94; *Urzędnicy łączyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, [w:] *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. II, z. 1, Wrocław 1985, nr 276, s. 70.

⁷⁰ W źródłach ówczesnych rzadko rozróżniano duży i mały Oporów, z identycznym określeniem odmiejscowym występują niemal wszyscy, bezdyskusyjni Sulimowie z Oporówka. Użyta w zapisie nietypowa forma imienia *Boguszco*, brak predykatu stanowego charakterystycznego dla duchownych i tytułu scholastyka łączyckiego oraz nie podanie stopnia pokrewieństwa z podstolim wykluczają raczej identyfikację tej postaci z duchownym z Oporowa, który występował zawsze jako *Boguslaus scolasticus Lanciencensis*. Zdrobniła forma imienia wskazuje na osobę z młodego pokolenia.

⁷¹ PKŁ, t. 1, nr 1941; zob. także nr 1938.

spotykamy w sądach łęczyckich Zawiszę z Oporówka, prawdopodobnie jego syna i spadkobiercę⁷².

Nie znamy imienia ani pochodzenia żony Boguszka. Jedynym tropem może tu być imię syna – Zawisza, nie spotykane ponadto w żadnej z łęczyckich rodzin Sulimów (poza Służewskimi), a więc zapewne kognatyczne. Być może zostało one przejęte z rodu matki. Szczególnie chętnie imieniem Zawisza posługiwali się Poraje oraz Dębnowie. W ziemi łęczyckiej da się zidentyfikować zaledwie kilka rodzin tych herbów. Porajami byli np. dziedzice Radogoszczy na północ od Łodzi (obecnie w granicach miasta)⁷³. Imię Zawisza pojawiło się także wśród dziedziców Wierzyk w powiecie łęczyckim, parafii Łąkoszyn⁷⁴ oraz Smolic w powiecie brzezińskim, parafii Stryków⁷⁵. O żadnych bliższych związkach genealogicznych czy majątkowych tych rodzin z Sulimami nic jednak nie wiemy, a ich dobra znajdowały się w znacznym oddaleniu od Oporówka i innych wsi pozostających w ręku Sulimów, co utrudniało kontakty sąsiedzko-matrymonialne. Jak już wspominaliśmy, nie da się wytłumaczyć imienia dziedzica Oporówka sławą rycerską małopolskiego współrodowca Zawiszy Czarnego z Garbowa.

JAN NOGIEĆ (1389–1434)

Jan z przydomkiem Nogieć był z pewnością najstarszym synem Dobiesława z Oporówka i Małgorzaty. Dowodzi tego jego wczesne wystąpienie w źródłach. Nogieć, którego identyfikujemy z Janem, 30 XI i 28 XII 1389 r. proce-sował się z Mikołajem Tarnowskim herbu Ogon (z Tarnówki i Wiesiołowa)⁷⁶. Już 10 IX 1392 r. Dobiesław wydzielił swemu synowi Janowi Nogeciowi dział majątkowy⁷⁷. Mamy tu więc dokładne określenie filiacji między obu osobami. Charakterystyczny przydomek Jana, z którym zawsze występował przed sądami, nie pozostawia cienia wątpliwości co do identyfikacji. Określono we wspomnianej zapisce także precyzyjnie wielkość jego działu. Stanowiła go połowa wsi Gołędzkie. Była to więc majątność znacząca, zdecydowanie jednak skromniejsza od włości dzierzonych przez ojca.

T. Nowak przypuszcza, że to wydzielenie Janowi działu było skutkiem założenia własnej rodziny⁷⁸. Teza ta wydaje się w pełni uzasadniona, mimo że nie znamy z tego okresu imienia żony Jana. Najstarszy z synów Dobka musiał

⁷² PKŁ, t. 1, nr 2526.

⁷³ Rodzina ta pochodziła z Wielkopolski, a dobra łęczyckie zostały wniesione w dom Porajów jako posag Skarbimiry z Radogoszcza, żony Ninogniewa z Dąbrówki – T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 225.

⁷⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 101–102.

⁷⁵ *Ibidem*, s. 403.

⁷⁶ PKŁ, t. 1, nr 1486, 1500, 1548.

⁷⁷ PKŁ, t. 1, nr 2526.

⁷⁸ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341.

liczyć sobie wówczas około 24 lat. Pozwala to orientacyjnie datować czas jego narodzin na około 1370 r.

W kwietniu i maju 1393 r. Jan procesował się ze Stanisławem z Byczyny i Bogucic, kasztelanem konarskim łęczyckim, wygrywając od niego 20 grzywien z tytułu poręczenia posagu⁷⁹. Stanisław winien 10 grzywien spłacić od razu, w groszach, a pozostałe 10 – w ciągu 2 tygodni z pieniędzy posagowych, w przeciwnym razie – miał dać zastaw w Byczynie przynoszącym dochód z czynszu w wysokości 2 grzywien. Jan występował także z przekreślonym nieco przydomkiem *Noccz*. Pozwala to powiązać z dziedzicem z Oporówka inną zapiskę z 15 IV 1393 r., w której zeznał *quod fecit slub et smow pro triginta marcis ultra dothalicium ipsius uxoris*⁸⁰. Pierwsza żona Jana pochodziła zapewne z ziemi sieradzkiej i być może była krewną kasztelana konarskiego Stanisława z Byczyny. Wskazuje na to informacja z 1393 r. o wypłaceniu przez Bieniasza z Zadzimia 60 grzywien z tytułu poręczenia za Stanisława z Byczyny. Powyższą spłatę miał potwierdzić Jan Nogieć, którego Bieniasz winien stawić w sądzie sieradzkim. Bieniasz z Zadzimia 13 V 1393 r. wypłacił Janowi 20 grzywien *pro za wiprawa* uwalniając z poręczenia za wspomnianą wyprawę kasztelana konarskiego⁸¹. Z powyższego wynika, że Jan Nogieć procesował się o pieniądze posagowe należne mu za żonę, a ponadto o wyprawę, argumentując, że umowa dotyczyła także 30 grzywien nie będących posagiem (*ultra dothalicium*), czyli, jak rozumiemy to stwierdzenie, odnosiła się tylko do wyprawy. Wysokość posagu przypadającego Janowi za żonę porównywalna była z posagami otrzymywanymi przez jego braci, którzy uzyskiwali z tego tytułu po 60 grzywien⁸².

Kasztelan Stanisław 6 I 1394 r. winien zastawić Nogięciowi 2 kmieci w Byczynie za 20 grzywien. Rok później – 19 I i 2 III 1395 r. Jan Nogieć z Oporówka toczył ponownie spór sądowy z tym samym konarskim łęczyckim Stanisławem⁸³. Jego świadek – Czesław z Tarnowa zeznał, że Jan zezwolił na odejście kmieci do Stanisława, za co ten zobowiązał się zapłacić 2 grzywiny. Widocznie posąg nadal nie został wypłacony i Stanisław zobowiązany był do świadczenia przysądzonego czynszu Janowi Nogięciowi.

Oprócz procesów z sąsiadami, Jan Nogieć angażował się także w spory w łonie najbliższej rodziny, na przykład 23 VII i 20 VIII 1398 r. został wyznaczony prawomocnym zastępcą procesowym ze strony swej matki – Machny

⁷⁹ PKŁ, t. 1, nr 2718, 2748, 2749, 2771, 2777.

⁸⁰ PKŁ, t. 1, nr 2727.

⁸¹ PKŁ, t. 1, nr 2773; A. Szymczakowa, *Właściciele Zadzimia w średniowieczu*, „Rocznik Łódzki” 2016, t. 64, s. 38.

⁸² W 1394 r. w sporze między Stanisławem, kasztelanem konarskim, a Bieniaszem, wzmiankowano o 60 grzywnach posagu. Z pewnością ta sprawa ma związek z posagiem należnym Janowi Nogięciowi (PKŁ, t. 1, nr 3130).

⁸³ PKŁ, t. 1, nr 3115, 3610, 3621.

z Oporówka przeciw stryjeczemu bratu – Zawiszy z Woli Oporowskiej⁸⁴. To właśnie Janowi Nogięciowi matka, Małgorzata 9 V 1409 r. oddała w użytkowanie dzierzony dotąd jako dożywocie po śmierci męża, folwark w Oporówku, w zamian za dożywotnią rentę wysokości 5 grzywien rocznie. Fakt, że rentę zabezpieczono karą może świadczyć o nie najlepszych stosunkach między matką i synem⁸⁵.

W latach 1418–1419 Jan Nogięć występował jako komornik podsędką łęczyckiego⁸⁶. Czerpał z tego tytułu pewne dochody.

Dnia 30 I 1425 r. Jan Nogięć przeprowadził podział swych dóbr dziedzicznych z synem z pierwszego małżeństwa Dobiesławem, który uzyskał połowę działu. Pozostała część działu miała pozostać w ręku Jana oraz jego dzieci z drugiego związku. W roli dzielców wystąpili Stefan z Chodowa (Oporowa), podczaszy łęczycki, Krystyn z Łęki i Mroczek z Oporówka⁸⁷.

Kolejny podział majątkowy w tej rodzinie miał miejsce w maju 1427 r. Przeprowadzony został pod wadium 100 grzywien. W jego wyniku Jan Nogięć z potomkami uzyskali Wólkę Oporowską⁸⁸. Została ona podzielona na dwie równe części między ojca i syna z pierwszego małżeństwa w lipcu 1427 r.⁸⁹ Powyższy podział pod wadium 100 grzywien przeprowadzili Mroczek z Oporówka, Barta z Gledzianowa, Bartosz, sołtys z Pawłowic i Mściśław z Drzewoszek. W gronie dzielców widzimy brata i dwóch zięciów Jana Nogięcia.

W styczniu 1428 r. Jan Nogięć z Wólki Oporowskiej i jego syn Dobiesław odstąpili swe części placu w Łęczycy Stefanowi z Chodowa, podczaszemu łęczyckiemu⁹⁰. W 1434 r. Jan Nogięć postanowił zrezygnować z samodzielnego gospodarowania. Wraz z żoną Małgorzatą sprzedał cały swój dział majątkowy w Wólce Oporowskiej za 65½ grzywny synowi Dobiesławowi, który zobowiązał się utrzymywać ich do końca życia⁹¹. Po tej dacie zniknął ze źródeł, zapewne niedługo potem zmarł.

Jan Nogięć z Oporówka był dwukrotnie żonaty. Nie znamy imienia jego pierwszej małżonki, poślubionej około 1392 r. Drugą żoną Jana Nogięcia była Małgorzata, która zmarła po 1441 r.⁹² Z pierwszego małżeństwa Jana pochodził syn Dobiesław z Oporówka oraz córki Małgorzata i Stachna (Stanieta). Z drugiego małżeństwa z Małgorzatą Jan Nogięć pozostawił 5 córek: Katarzynę, Śmichnę, Elżbietę, Jakubę i Helenę.

⁸⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 199v; PKŁ, t. 1, nr 5433.

⁸⁵ PKŁ, t. 2, nr 1744.

⁸⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 176, 182.

⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 273; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

⁸⁸ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 336v.

⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 36v.

⁹¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 289v.

⁹² AGAD, OZ, ks. 2a, k. 419; ŁZ, ks. 11, k. 494v–495; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341.

MROCZEK Z OPORÓWKA (1393–1434)

Mroczek był pod względem starszeństwa drugim synem Dobiesława z Oporówka i Małgorzaty. Uzyskał pełnoletniość tak samo jak starszy brat, już na początku 90. lat XIV w. Po raz pierwszy odnotowany został 2 XII 1393 r. jako świadek ze strony swego współklejnotnika Strzeszka z Dobrej⁹³. W 1399, 1405, 1410, 1412, 1419 r. Mroczek pisał się z Woli lub Woli Oporowskiej⁹⁴, z pewnością chodzi w tym przypadku o Wolę Małą czyli Wólkę Oporowską, którą przekazał mu ojciec do zarządzania i którą użytkował także po jego śmierci. W tym czasie Mroczek występował także jako dziedzic z Oporówka. Dnia 14 XII 1400 r. wziął w zastaw 4 łany kmieci w Kaszewach za 20 grzywien od Sieciecha z Kaszew, skarbnika płockiego. Zapewne w 1403 r. pełnił funkcję komornika podsędką łęczyckiego Dziersława ze Strykowa⁹⁵.

Mroczek z Oporówka 27 II 1414 r. poręczył za Jana, syna Klemensa z Żychlina, chorążego większego łęczyckiego, 15 grzywien gr szerokich Janowi z Łąkoszyna, kasztelanowi łęczyckiemu⁹⁶. W 1415 r. bracia Mroczek i Dadźbóg z Cząstkowa zeznawali jako świadkowie w konsystorzu gnieźnieńskim w sporze o dziesięciny z ról folwarcznych w Cząstkwie, jaki toczyli ze sobą plebani z Oporowa i Bierzwiennej. Dziedzice z Oporówka przyznali, że dziesięcinę z folwarku w Cząstkwie odebrali kościołowi w Oporowie i przekazywali ją kościołowi w Bierzwiennej⁹⁷.

Po śmierci brata Pawła, Mroczek stał się głównym opiekunem jego syna Piotra, z którym gospodarował w niedziale rodzinnym. W wieczystym podziale majątkowym, przeprowadzonym w maju 1427 r., Mroczek i Piotr uzyskali do podziału wieś Oporówek, którą już w lipcu tego samego roku podzielili się po połowie. Mroczek otrzymał plac w Oporówku, który należał poprzednio do Małgorzaty i Doroty⁹⁸. W czerwcu 1427 r. Mroczek pod wadium 100 grzywien poręczył za Jana z Gołędzkiego dotrzymanie postanowień w sprawie przeprowadzenia podziału wieczystego między dziedzicami z Woli Oporowskiej⁹⁹.

⁹³ PKŁ, t. 1, nr 3080; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341.

⁹⁴ PKŁ, t. 1, nr 6171; t. 2, nr 1055, 1974; AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 207, 257; OZ, ks. 2a, k. 188v. Związki Mroczka z Wolą Małą musiały być długotrwałe, skoro jeszcze w dokumencie fundacyjnym paulinów w Oporowie z 1453 r. wymieniona została Wola Mroczkonis (*Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, z. 1, nr 140). Mroczek był zapewne posiadaczem części Woli.

⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 287v; PKŁ, t. 2, nr 903, 904, 940. Możliwe, że już w 1403 r. Mroczek z Oporówka był zięciem podsędką Dziersława ze Strykowa.

⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 320v.

⁹⁷ AAG, Acta Consistorii Gneznesis, ks. A 5, k. 13, 127; A. Kowalska-Pietrzak, *Duchowieństwo parafialne w późnośredniowiecznej Polsce Centralnej. Archidiaconaty łęczycki i uniejowski*, Łódź 2014, s. 288.

⁹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v; 344v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

⁹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 316.

Mroczek 17 XII 1427 r. sprzedał swój dział placu w Łęczycy Stefanowi z Chodowa, podczaszemu łęczyckiemu¹⁰⁰. W 1432 r. Mroczek i jego syn Mikołaj oraz bratanek Piotr toczyli spór graniczny z Mikołajem z Drzewoszek. W celu doprowadzenia ugody polubownej dziedzice z Oporówka mieli ze swej strony stawić Bogusza Oporowskiego i Jana Krzyżanowskiego (swych współrodowców)¹⁰¹.

Po śmierci siostry Doroty otrzymał Mroczek we wrześniu 1434 r. 1 kmiecia wraz z osiadłym łanem w Oporówku¹⁰². Mroczek zmarł przed 1437 r.¹⁰³

Żoną Mrocza została przed 1416 r. Gierka (Gertruda), która uzyskała posag wysokości 60 grzywien groszy szerokich oraz wiano 50 grzywien¹⁰⁴. Pochodzenie Gierki można ustalić na podstawie zapiski z 4 II 1416 r., w której Piotr z Ostrowa (Strykowa) nazwał Mrocza z Oporówka swym szwagrem¹⁰⁵. Gierka była jego siostrą i córką Dzierśława ze Strykowa, podsędka łęczyckiego. Dziećmi Mrocza i Gierki byli synowie Mikołaj i Stanisław oraz córki Stachna, Katarzyna, Dzichna i nieznana z imienia, żona Pawła Łodzi z Krzesina. Gierka jako wdowa po Mroczku z Oporówka w 1445 r. spierała się z synem Stanisławem oraz wnuczkami – córkami Mikołaja z Oporówka, których był on prawnym opiekunem, o swe dobra oprawne wysokości 110 grzywien. Rozjemcami w tej sprawie byli Piotr z Oporówka i Michał z Gumina. Zawarto ugodę, zgodnie z którą matka otrzymała ½ dóbr z tytułu oprawy, a pozostała część przypadła Stanisławowi i jego bratanicom¹⁰⁶.

PAWEŁ – PASZEK Z OPORÓWKA (1407–1408)

Był pod względem starszeństwa trzecim synem Dobiesława z Oporówka i Małgorzaty. Po śmierci ojca uzyskał dział majątkowy w Małym Oporowie, z którego się pisał. Przed 1407 r. Paszek z Oporówka poślubił Helszkę, córkę Świętopelka z Łęki herbu Topór. Stryjowie oraz brat Helszki przekazali jej 60 grzywien posagu. W zamian Helszka zrezygnowała ze swoich praw dziedzicznych do działów w Łęce, Woli Łęckiej i Dąbrównie¹⁰⁷. Paszek z Oporówka i jego szwagier Pakosz z Łęki 23 X 1408 r. byli świadkami Stefana z Sułkowic w sprawie ze Stanisławem z Bielaw, cześnikiem łęczyckim, dotyczącej granic

¹⁰⁰ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 23.

¹⁰¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 190v–191.

¹⁰² AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 399; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

¹⁰³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 382, 396v.

¹⁰⁴ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 502.

¹⁰⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 81.

¹⁰⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 502.

¹⁰⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 603v; T. Nowak, *Kilka uwag o zapisach posagowo-wiennych szlachty łęczyckiej w XV wieku*, [w:] *Niebem i sercem okryta. Studia historyczne dedykowane dr Jolancie Malinowskiej*, red. M. Malinowski, Toruń 2002, s. 156.

między wsiami Sułkowice i Krzyszkowice¹⁰⁸. Paszek z Oporówka zmarł jednak przedwcześnie. Już w 1411 r. wystąpiła w księgach sądowych łęczyckich wdowa po nim – Helszka¹⁰⁹. Paszek z małżeństwa z Helszką pozostawił małoletniego syna Piotra.

Po śmierci męża wdowa 12 IV 1412 r. procesowała się z Mroczkiem i jego braćmi z Oporówka o 10 grzywien, jakie Paweł wziął z jej posagu¹¹⁰. Helszka wyszła ponownie za mąż za Mikołaja Malika z Czernikowa. Po zamordowaniu jej brata – Mikołaja z Łęki przez Jana Śmilsza z Czołczyna, około 1421 r., Helszka wzięła udział w podziale rodzinnym. W 1426 r. uzyskała ¼ dóbr rodzinnych w Łęce i Woli Łęckiej. W związku z tym drugi mąż – Mikołaj zapisał jej w 1428 r. stosunkowo wysoki, 100-grzywnowy posag na całym swoim dziale w Czernikowie¹¹¹.

DADŻBÓG Z OPORÓWKA I CZĄSTKOWA (1400–1420)

Dadźbóg był czwartym synem Dobiesława z Oporówka i Małgorzaty. W zapiskach sądowych Dadźbóg z Oporowa pojawił się po raz pierwszy 12 V 1400 r.¹¹² Gospodarował w Oporówku w rodzinnym niedziale majątkowym. Dnia 15 V 1410 r. dziedzic z Oporówka procesował się z Michałem z Drzewoszek, który zranił Macieja, rządcę (*procuratorem*) Dadźboga¹¹³. Miał też majątność w Częstkwie, z którego się pisał¹¹⁴. Dadźbóg i jego brat Mroczek wraz z innymi dziedzicami z Częstkowa, Mieclawem i Marcinem Puczkiem, 14 I 1415 r. toczyli spór o dziesięciny z ról folwarcznych z Maciejem, plebanem z Oporowa¹¹⁵. Dadźbóg 27 VIII 1420 r. poręczył za Władysława z Oporowa, doktora dekretów i oficjała gnieźnieńskiego, przekazanie Stanisławowi z Jakowic do 10 II 1421 r. z dziesięciny pobieranej ze wsi Skrzyszewy 7¾ korcy pszenicy, 20 korcy pisi (grochu), 10 korcy jęczmienia lub wypłacenie 20 grzywien¹¹⁶. Dadźbóg zmarł przed 11 V 1423 r., gdy wystąpiła wdowa po nim¹¹⁷.

Jego żoną była Małgorzata. W 1423 r. już jako wdowa wraz z dziećmi kupiła za 150 grzywien od braci Jana i Mikołaja z Kajewa dział w Woli Nowskiej¹¹⁸. Małgorzata nabyła dobra w Woli Nowskiej za swój posag¹¹⁹. Wdowa

¹⁰⁸ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 6v.

¹⁰⁹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 105v.

¹¹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 209.

¹¹¹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 64; T. Nowak, *Kilka uwag o zapisach...*, s. 156.

¹¹² PKŁ, t. 2, nr 6598.

¹¹³ PKŁ, t. 2, nr 1986–1987.

¹¹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 548.

¹¹⁵ AAG, Acta Consistorii Gneznesis, ks. A 5, k. 13.

¹¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 6, 548.

¹¹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 47.

¹¹⁸ *Ibidem*.

¹¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 349v.

po Dadźbogu w 1427 r. wzięła udział w wieczystym podziale majątkowym, w wyniku którego uzyskała dział w Częstkowie¹²⁰. Następnie odparła sądowo pozew Doroty z Oporówka o bydło i o sprzęty domowe wartości 60 grzywien¹²¹.

W 1440 r. Małgorzata wraz córką Anną i jej mężem Janem zamienili dobra w Częstkowie na dział w Niegłoszewie¹²². Małgorzata z Woli Nowskiej, wdowa po Dadźbogu Oporowskim, w źródłach występowała jeszcze 10 VI 1463 r., tocząc wówczas proces z Janem, synem Gotarda z Szubiny¹²³. Córkami Dadźboga i Małgorzaty były Anna oraz Dadźboga¹²⁴.

DOROTA Z OPORÓWKA (1411–1433)

Była córką Dobiesława z Oporówka i Małgorzaty. Do końca życia pozostała w stanie panieńskim, uczestnicząc w podziałach majątkowych dziedziców Oporówka i Woli Oporowskiej z lat dwudziestych XV w.¹²⁵ W 1427 r. uzyskała dożywotnie zaopatrzenie – 3 łany w Oporówku i 2 łany w Wólce Oporowskiej¹²⁶. Dorota w 1428 r. posiadała dług w wysokości 2 kop groszy wobec szlachetnego Jakusza, krawca i mieszczanina z Oporowa, który w 1430 r. zabezpieczyła zastawem łanu roli w Wólce Oporowskiej. W styczniu 1432 r. wspomniany łan przejął od Jakusza za 2 kopy groszy Piotr z Oporówka¹²⁷. Dorota żyła jeszcze w 1433 r., zaś zmarła przed 30 IX 1434 r., gdy jej krewni dokonali podziału pozostawionego przez nią dziedzictwa między siebie¹²⁸.

DOBIESŁAW Z WOLI MAŁEJ (1425–1437)

Jedynym znanym synem Jana Nogiecia z Oporówka był Dobiesław. W 1425 r. Jan Nogieć wydzielił dla Dobiesława ½ swych dóbr dziedzicznych, pod warunkiem rezygnacji z posagu zmarłej matki¹²⁹. W 1434 r. Dobiesław stał się właścicielem całej wsi Wola Mała (Wólka Oporowska) nabywając za 65½ grzywien dział od swego ojca¹³⁰. W tymże roku spłacił dług ciężący na jego

¹²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v.

¹²¹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 334v.

¹²² AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 136v.

¹²³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 196v; zob. także AGAD, ŁG, ks. 3, k. 619v.

¹²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 352v.

¹²⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 105v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

¹²⁶ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v.

¹²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 83v; ks. 9, k. 175v, 265v; T. Nowak, *Mieszczanie Oporowa do połowy XV wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań II. Materiały sesji zorganizowanej 10 listopada 2003 r. z okazji 550-lecia Konwentu Ojców Paulinów w Oporowie oraz 550. rocznicy śmierci fundatora Prymasa Władysława Oporowskiego*, Oporów 2008, s. 280–281.

¹²⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 333; ŁZ, ks. 10, k. 399.

¹²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 273; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

¹³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 289v.

ojcu¹³¹ W 1437 r. Dobiesław z Woli wraz z dziedzicami Oporówka zapowiedział rezygnację trzeciej części działu w Częstkwie przez siostrę stryjecną Annę na rzecz męża Jana z Woli Nowskiej i Maliny¹³². Dobiesław zmarł przed 1441 r., kiedy dobra przez niego pozostawione zostały podzielone przez jego siostry¹³³.

CÓRKI JANA NOGIECIA Z WOLI MAŁEJ

Z dwóch małżeństw Jan Nogiec pozostawił 7 córek, przy czym Małgorzata i Stachna (Stanieta) pochodziły z jego pierwszego związku, zaś Katarzyna, Śmichna, Elżbieta, Jakuba i Helena były dziećmi zrodzonymi z Małgorzaty.

Małgorzata przed 1427 r. poślubiła Bartłomieja Bartę z Gledzianowa herbu Rola, który po podziale dóbr w 1423 r. z bratem Janem posiadał swój dział w rodzinnej wsi. Stanieta przed 22 VII 1427 r. wyszła za mąż za Bartosza z Szewców. Bartosz był sołtysem w Pawłowicach, wsi należącej do wojewody Mikołaja z Oporowa, a następnie jego syna Jana z Goślubia. Być może to Oporowscy zaaranżowali powyższe małżeństwo. W lipcu 1427 r. Jan Nogiec za 30 grzywien gr szerokich i 5 grzywien monety obiegowej należnego posagu za żonę zastawił Bartoszowi z Pawłowic 3 łany osiadłe w Wólce Oporowskiej¹³⁴. Posag Staniety wynosił 50 grzywien gr szerokich. Bartosz w 1432 r. zapisał tę sumę posagu oraz 50 grzywien wiana na swym dziale w Szewcach i na połowie młyna z placem w Jagniątkach. Bartosz niebawem zmarł, bowiem w 1434 r. Stanieta była już wdową¹³⁵. Dodajmy, że sołectwo w Pawłowicach wykupił od Staniety i jej dzieci Jana i Katarzyny dziedzic tej wsi Jan Goślubski¹³⁶.

Po śmierci brata Dobiesława siostry przeprowadziły w 1441 r. podział majątkowy. Wystąpiły one w dwóch grupach, z jednej Małgorzata i Stanieta, a z drugiej Małgorzata Nogeciowa z córkami. Sędziami polubownymi i dzielcami siostr były Władysław z Oporowa, biskup włocławski, Stanisław z Dobrzelina, podkomorzy łęczycki, Sieciech z Łęków, sędzia łęczycki i Mikołaj z Żychlina. Małgorzata i Stanieta otrzymały Wolę Małą i zostały zobowiązane do wypłacenia 100 grzywien swej macosze i sioström przyrodnim w ustalonych ratach. Świeccy sędziowie polubowni wystąpili także w roli poręczycieli, a ponadto za Małgorzatę Nogeciową poręczył Stanisław z Oporówka¹³⁷. W podziale Woli Małej Małgorzata, żona Bartłomieja Barty z Gledzianowa, otrzymała 7 łanów, natomiast Staniecie, wdowie po Bartoszu z Szewców,

¹³¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 351v.

¹³² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 44v, 45.

¹³³ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 464, 494–494v.

¹³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 336v.

¹³⁵ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 109, 326.

¹³⁶ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 467v.

¹³⁷ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 494–494v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341.

przypadło 8 łanów. Wartość obydwóch działów była podobna, gdyż łąny znajdujące się w części Małgorzaty były nieco większe. Powyższy podział przeprowadzili Dobek z Woli Oporowskiej i Pełka z Wojciechowic¹³⁸.

Barta z Gledzianowa w 1442 lub 1443 r. wypłacił Katarzynie, wójtowej z Nieszawy, 10 grzywien za dziedzinę w Woli. Powyższą sumę odebrał Piotr z Oporówka i poręczył za Katarzynę¹³⁹. Stanieta 28 I 1444 r. wypłaciła 10 grzywien swym siostrom Jakubce i Helenie, a pozostałe 10 grzywien miała im przekazać na Nowy Rok 1445 r. Wspomnianą sumę 10 grzywien wniesioną przez Stanietę przyjął do rąk własnych Piotr Oporowski, chorąży większy łeczycki¹⁴⁰. Być może właśnie w celu zgromadzenia pieniędzy na spłatę sióstr Stanieta wraz z synem niedzielnym Janem 14 XI 1443 r. zastawili za 8 grzywien młyn ze stawem w Jagniątkach Piotrowi z Oporówka¹⁴¹. Zapewne Stanieta, a także jej siostra Małgorzata i jej mąż Bartłomiej Barta z Gledzianowa, zmarli przed 1448 r. We wspomnianym roku Jan i Katarzyna z Szewców (dzieci Staniety) zamienili połowę swej wsi w Woli Małej na dział w Szewcach ze Stanisławem, Janem i Mikołajem z Gledzianowa (synami Małgorzaty i Bartłomieja Barty)¹⁴².

CÓRKI MROCZKA Z OPORÓWKA

Stachna została jeszcze za życia ojca poślubiona Mikołajowi z Byszew. W 1425 r. Mroczek zeznał Stachnie i jej mężowi 20 grzywien posagu¹⁴³. Za Mrocześlawa z Wólki Oporowskiej wypłacenie posagu poręczył Przybysław z Bedonia, który z tego tytułu zobowiązany został do uiszczenia 20 grzywien Mikołajowi z Byszew¹⁴⁴. Mikołaj w 1426 r. oprawił żonie Staniecie 30 grzywien posagu i 15 grzywien wiana na połowie działu w Byszewach¹⁴⁵. Mroczek 22 VII 1427 r. zastawił Mikołajowi z Byszew za 20 grzywien półtora łanu osiadłego i ½ łanu opustoszałego w Oporówku¹⁴⁶.

Nieznana z imienia córka Mroczka została żoną Pawła Łodzi z Krzesina. W 1428 r. występowali Mroczek z Oporówka i jego zięć (gener) Paweł Łodzian z Krzesina¹⁴⁷. Dzichna wyszła za mąż za Piotra z Włoskowa. Stanisław z Oporówka w 1442 r. zeznał 30 grzywien posagu Piotrowi z Włoskowa, które zobowiązał się wypłacić w 3 ratach rocznych po 10 grzywien płatnych na

¹³⁸ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 464.

¹³⁹ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 69.

¹⁴⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 613v.

¹⁴¹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 594.

¹⁴² AGAD, OZ, ks. 2a, k. 530v.

¹⁴³ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 14v.

¹⁴⁴ AGAD, BrzezZ, ks. 1-2, k. 108.

¹⁴⁵ AGAD, BrzezZ, ks. 1-2, k. 129v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 422.

¹⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 336.

¹⁴⁷ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 63v.

Boże Narodzenie¹⁴⁸. Terminy spłaty nie zostały przez Stanisława dotzymane, toteż procesy z Piotrem Włoskowskim z Nowego toczyły się jeszcze w latach 60. XV w. Stanisław 14 VI 1464 r. zobowiązał się wypłacić w dwóch ratach 2 kopy groszy Piotrowi z Nowego jako ostatnią należność z tytułu posagu za Dzichnę. Ostatecznie 14 II 1465 r. Piotr Włoskowski z Nowego skwitował Stanisława z Oporówka z wypłacenia posagu za jego żonę Dzichnę¹⁴⁹. Dzichna 13 II 1467 r. za zgodą brata Stanisława z Oporówka odstąpiła od oprawy w Nowem w związku z pozbyciem się działów w tej wsi przez jej męża na rzecz Andrzeja z Wilkowyi. Piotr Włoskowski zobowiązał się zapisać żonie Dzichnie po 30 grzywien posagu i wiana na dobrach, które będzie posiadał¹⁵⁰.

Katarzyna przed 1445 r. zawarła związek małżeński z Piotrem z Ostoi¹⁵¹. Piotr w 1444 lub 1445 r. zapisał Katarzynie 100 grzywien posagu i 40 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Ostoi¹⁵². Zastanawia bardzo wysoki posag Katarzyny w porównaniu z posagami innych córek Mrocza. W 1445 r. Piotr i jego żona Katarzyna, za zgodą jej brata rodzonego Stanisława z Oporówka, zastawili część działu z lasem Tomaszowi, Mikołajowi i Przybysławowi, braciom z Garbowa¹⁵³.

MIKOŁAJ Z OPORÓWKA (1425–1437)

Mikołaj, syn Mrocza, w zapiskach sądowych wystąpił po raz pierwszy 7 VIII 1425 r.¹⁵⁴ Żoną Mikołaja z Oporówka została Wichna, córka Jakusza z Łągiewnik. Jakusz 14 III 1430 r. zobowiązał się wypłacić 10 grzywien Mikołajowi na św. Aleksego (17 VII), a pozostałe 50 grzywien na Nowy Rok. Mikołaj winien 40 grzywien posagu i 20 grzywien wiana zapisać żonie na dziale, jaki mu przypadnie w podziale braterskim, lub 40 grzywien ulokować na innych dobrach¹⁵⁵. Sumę 60 grzywien gr szerokich Mikołaj otrzymał od swego teścia Jakuba z Łągiewnik 4 VIII 1430 r.¹⁵⁶ Być może do tego małżeństwa doszło kilka lat wcześniej, bowiem Jakusz z Łągiewnik 30 VII 1426 r. wypłacił Mikołajowi 4 grzywiny z tytułu poręczenia za Warsza z Łazisk¹⁵⁷. W każdym razie dziedzic z Oporówka obracał się w kręgu szlachty powiatu brzezińskiego, co z pewnością ułatwiało małżeństwo jego siostry Stachny. Mikołaj 11 VI 1432 r. wziął w zastaw za 54 grzywiny posagu dział w Oporówku od

¹⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 73.

¹⁴⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 69v, 134; ŁZ, ks. 2, k. 206, 322.

¹⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 658–659.

¹⁵¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 492.

¹⁵² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 667.

¹⁵³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 492.

¹⁵⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 55v.

¹⁵⁵ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 170.

¹⁵⁶ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 182v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341.

¹⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 215v.

swego ojca Mrocza¹⁵⁸. Jako dziedzic Oporówka Mikołaj wystąpił ponownie w 1434 r., zaś w 1437 r. zapowiedział rezygnację działu w Częstkwie¹⁵⁹. Mikołaj z Oporówka nie żył już w czerwcu 1440 r., kiedy opiekun jego córek – Zofii i Anny, Stanisław z Oporówka, zeznał dług wysokości 10 grzywien wojewodzie inowrocławskiemu Bogusławowi z Oporowa¹⁶⁰.

STANISŁAW Z OPORÓWKA (1437–1475)

Stanisław z Oporówka w zapiskach sądowych pojawił się w 1437 r.¹⁶¹ Po śmierci brata Mikołaja, w latach 1440–1445 występował jako prawny opiekun jego córek. Stanisław z Oporówka z tytułu poręczenia przez swego brata Mikołaja za Bogusza z Gołędzkiego zeznał w 1441 r. 21 grzywien Mikołajowi z Oporowa, podstolemu łączyckiemu¹⁶². Stanisław z Oporówka w 1445 r. winien dać intromisję Mikołajowi Miłośkiemu, podstolemu łączyckiemu, za 30 grzywien na 2½ łanach osiadłych w Oporówku¹⁶³.

W 1442 r. Stanisław zobowiązał się wypłacić 30 grzywien posagu za siostrę Dzichnę jej mężowi – Piotrowi z Włoskowa¹⁶⁴. Trudności finansowe spowodowały, że Stanisław próbował pozyskać gotówkę drogą zastawów i krótkoterminowych pożyczek. W 1442 r. zastawił pół łanu roli w Oporówku za 3 grzywny Klemensowi, mieszczaninowi z Oporowa, zaś w 1445 r. temuż samemu Klemensowi przekazał w zastaw za 4 grzywny łan opustoszały w Oporówku¹⁶⁵. Pożyczył 10 grzywien od współklejnotnika Jana z Dobrej, a powyższą sumę 14 XI 1443 r. zobowiązał się zwrócić 1 I 1444 r.¹⁶⁶

W podziale przeprowadzonym z Piotrem z Oporówka w styczniu 1445 r. wystąpili wspólnie Stanisław, jego matka Gierka oraz bratanice Anna i Zofia. Otrzymali oni połowę ról w dwóch polach zgodnie z dawnym podziałem. W części Stanisława i jego krewnych w Oporówku znajdowało się 3 kmieci (Maciej Wach, Piotr Rolicz i Jan Bogumił). W skład ich dóbr weszło ponadto 10 łanów nowizin, połowa lasów i zarośli oraz dział folwarczny od Starej Wody do brodu oporowskiego¹⁶⁷.

¹⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 57.

¹⁵⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 433v; ks. 11, k. 44v, 45.

¹⁶⁰ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 420v.

¹⁶¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 428.

¹⁶² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 511.

¹⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 178.

¹⁶⁴ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 73.

¹⁶⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 428, 509v; T. Nowak, *Mieszczanie Oporowa...*, s. 283.

¹⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 594v.

¹⁶⁷ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 844–845. Powyższy podział potwierdzony został dokumentem wystawionym 22 V 1450 r. przez Piotra z Oporowa, podkomorzego i starostę łączyckiego. Jest to pierwsza wzmianka źródłowa o pełnieniu urzędu podkomorzego łączyckiego przez Piotra z Oporowa.

W 1469 r. Stanisław z Oporówka zeznał dług wysokości 7 florenów węgierskich Klemensowi z Żychlina¹⁶⁸. Wspólnie ze współrodowcem Budkiem z Krzyżanowa toczył spór sądowy ze Stanisławem z Krzyżanowa¹⁶⁹. Rok później ponownie spierał się ze wspomnianym Stanisławem z Krzyżanowa. Sprawa dotyczyła dawnego poręczenia za wojewodę Piotra z Oporowa, który zobowiązał się kupić Krzyżanowskiemu za 8 grzywien szubę – płaszcz podbity lisami (*pellicea vulpina*)¹⁷⁰. W tym samym 1470 r. Stanisław był jednym z poręczycieli Prospera z Gołędzkiego wobec jego braci Mikołaja i Andrzeja w sprawie dotyczącej rodzinnego podziału majątkowego.

W lutym 1471 r. Stanisław z Oporówka, Stanisław z Krzyżanowa i Stefan z Pęcławic jako sędziowie polubowni pogodzili Mikołaja Żydowo z Kłosek z Maciejem z Gajewa¹⁷¹. Stanisław z Oporówka w sporze toczonym przez Doliwów i Roliczów opowiedział się po stronie ostatniego z wymienionych rodów¹⁷².

Ostatnia wzmianka o Stanisławie z Oporówka pochodzi z 9 II 1475 r., gdy zeznał 20 grzywien posagu za córkę Helenę Stefanowi z Szewców¹⁷³. Z płatności tej już się nie wywiązał, umierając przed 18 XI 1476 r., gdy źródła odnotowały Jakuba, syna zmarłego Stanisława z Oporówka¹⁷⁴.

PIOTR JELITKO Z OPORÓWKA (1412–1470), BURGRABIA ŁĘCZYCKI
Piotr urodził się około 1408 r. Jego ojcem był przedwcześnie zmarły Paszek – Paweł z Oporówka. Genealogię Piotra przedstawił S. M. Zajączkowski. Piotr był bratankiem Jana Nogiecia i Mrocza z Oporówka¹⁷⁵. Po śmierci ojca Piotr pozostał pod opieką matki i jej braci, dziedziców z Łęki. Sąd ziemski 12 IV 1412 r. nakazał Helszce i Krystynowi z Łęki zwrócić Piotra jego stryjowi Mroczkowi z Woli¹⁷⁶. Opiekę nad nim przejęli stryjowie, ponieważ zapewne w tym czasie matka wyszła ponownie za mąż za Mikołaja Malika¹⁷⁷.

Początkowo Piotr z Oporówka gospodarował w niedziale majątkowym ze stryjami. W rodzinnym podziale majątkowym przeprowadzonym ostatecznie w 1427 r. Piotr uzyskał ½ Oporówka. Po likwidacji niedziału ze stryjem Mroczkiem przypadł mu plac posiadany poprzednio przez Jana Nogiecia z Oporówka¹⁷⁸. Piotr Jelitko w styczniu 1428 r. zrezygnował ze swej części

¹⁶⁸ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 4.

¹⁶⁹ *Ibidem*.

¹⁷⁰ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 21.

¹⁷¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 104v–105.

¹⁷² *Średniowieczne zapiski...*, nr 36.

¹⁷³ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 785.

¹⁷⁴ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 59.

¹⁷⁵ S.M. Zajączkowski, *Powiat orłowski...*, s. 80.

¹⁷⁶ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 207.

¹⁷⁷ T. Nowak, *Kilka uwag o zapisach...*, s. 156.

¹⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v, 344v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

placu w Łęczycy na rzecz Stefana z Chodowa, podczaszego łęczyckiego¹⁷⁹. Piotr przed 1429 r. poślubił Annę, córkę Tomasza ze Zleszyna, której zapisał po 30 grzywnien posagu i wiana na połowie swych dóbr¹⁸⁰. W procesie granicznym z Mikołajem z Drzewoszek świadkami Piotra z Oporówka byli w 1432 r. czterej Sulimowie: Dobiesław z Gołędzkiego, Mikołaj Kuczaba z Różyc, Jasiek i Sędek z Różyc¹⁸¹. W 1434 r. odziedziczył on w spadku po ciotce Dorocie z Oporówka 1 łan opustoszały zwany Boguszowski oraz dom z ogrodem¹⁸². Piotr pozywał Świętopełka i Klemensa z Łęki o dział ojcowizny swej matki wartości 100 grzywnien. Ostatecznie jednak 14 XI 1443 r. odstąpił od swych roszczeń. Tego samego dnia otrzymał od swej siostry stryjecznej Staniety, wdowy po Bartoszu i jej syna niedzielnego Jana w zastaw za 8 grzywnien młyn ze stawem w Jagniątkach. Strony uzgodniły, że Piotr będzie posiadał młyn przez 8 lat, a następnie zwróci go wraz ze wszystkimi budynkami Staniecie i Janowi, którzy nie byli zobowiązani do zwrotu sumy zastawnej¹⁸³.

W podziale z 1445 r. między Piotrem i jego krewnymi z Oporówka potwierdzony został dawny podział ról położonych w dwóch polach. W części Piotra znajdowało się 4 kmieci (Maciej Witowicz, Wojciech włodarz, Stanisław Milan i Boguta). Piotr otrzymał także 10 łanów nowizn, połowę lasów i zarośli oraz Żakową Niwę i Stare Młynisko¹⁸⁴.

Piotr z Oporówka utrzymywał dobre relacje z możniejszymi krewnymi wywodzącymi się z Oporowa. Dnia 1 I 1445 r. występował jako pełnomocnik Mikołaja z Miłonic, podstolego łęczyckiego, przy rozliczeniach finansowych związanych z zakupem działu w Liczkach przez Miłośkiego¹⁸⁵. Piotr sprawował urząd burgrabiego zamku łęczyckiego. Uzyskał ten urząd dzięki protekcji bogatego współrodowca Piotra z Oporowa – starosty łęczyckiego w latach 1448–1451. Jako burgrabia łęczycki popadł w ostry spór z Awdańcami: Stanisławem i Piotrem z Woli Warszzyckiej i Janem z Warszyc. Dygnitarze ziemscy i reprezentanci sejmiku 14 III 1451 r. nałożyli między stronami wadium w wysokości 1000 grzywnien¹⁸⁶. W 1452 r. Piotr Jelitko z Oporówka uzyskał od stolnika łęczyckiego Mikołaja z Miłonic zwrot 5 grzywnien¹⁸⁷.

¹⁷⁹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 36v.

¹⁸⁰ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 93v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 341. Tomasz ze Zleszyna w 1429 r. zobowiązał się do wypłacenia Piotrowi z Oporówka 10 grzywnien. W 1432 r. Piotr skwitował Tomasza z 5 grzywnien posagu (AGAD, OZ, ks. 2a, k. 285v, 298).

¹⁸¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 199.

¹⁸² AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 399; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 342.

¹⁸³ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 592v, 594.

¹⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 844–845.

¹⁸⁵ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 711, 712.

¹⁸⁶ A. Pawiński, *Sejmiki ziemskie, początek ich i rozwój aż do ustalenia się udziału posłów ziemskich w ustawodawstwie sejmu walnego 1374–1505*, Warszawa 1895, Dodatki nr 21.

¹⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 36v.

Jako wuj asystował przy rezygnacji Jadwigi, córki Jana z Kutna, kasztelana gostynińskiego i Małgorzaty z Krzyżanowa, z dóbr ojczystych na rzecz ojca i braci. Dokument w tej sprawie wystawił 17 VII 1455 r. w Bolemie Władysław, książę płocki¹⁸⁸. W lutym 1465 r. Piotr z Oporówka zeznał Stanisławowi Michałowskiemu z Czernikowa 7½ grzywien płatne na Nowy Rok¹⁸⁹. W czerwcu 1466 r. jako stryj (herbowy) asystował przy sprzedaży działu dziedzicznego w Krzyżanówku przez Annę, córkę Piotra z Krzyżanowa, wojewodzie Piotrowi z Oporowa¹⁹⁰. Mamy tu więc ciekawy przykład utrzymywania kontaktów między dalekimi krewnymi i współrodowcami.

Jeszcze w 1470 r. Piotr z Oporówka toczył proces graniczny z Janem z Drzewoszek¹⁹¹. Jako nie żyjący został odnotowany w 1471 r.¹⁹² Jego żona Anna ze Zleszyna, wzmiankowana kilkakrotnie w źródłach, była z pewnością matką wszystkich jego dzieci¹⁹³. Synami Piotra z Oporówka byli Dobiesław, Stanisław i Władysław z Oporówka, a córką Katarzyna, żona Tomasza z Garbowa.

ANNA (1427–1468) I DADŹBOGA (1427), CÓRKI DADŹBOGA

Córkami Dadźboga i Małgorzaty były Anna oraz Dadźboga. W wyniku przeprowadzonego podziału majątkowego w 1427 r., rodzinny dział w Częstkwie przypadł wdowie po Dadźbogu z Oporówka, Małgorzacie oraz jej córkom¹⁹⁴. Anna wyszła za mąż za Jana z Maliny w ziemi gostynińskiej, wywodzącego się z rodu Dołęgów. Małgorzata w 1434 r. przekazała Janowi zamiast posagu pieniężnego 9 łanów osiadłych wraz z folwarkiem w Woli Nowskiej¹⁹⁵. Anna nadała trzecią część dóbr w Częstkwie swemu mężowi Janowi z Woli i Maliny. Powyższą rezygnację zapowiedzieli krewni Anny Mikołaj i Piotr z Oporówka i Dobiesław z Woli. Sąd ziemski uznał jednak, iż postępowanie Anny było zgodne z prawem ziemskim¹⁹⁶. Częstków położony był z dala od nowo pozyskanych majątności w Woli Nowskiej. W 1440 r. Małgorzata wraz z córką Anną i jej mężem Janem z Woli, drogą zamiany przekazali dział ojczysty w Częstkwie Mikołajowi z Moskułi, otrzymując w zamian dział w Nie-

¹⁸⁸ AGAD, Metryka Koronna, ks. 337, k. 55v.

¹⁸⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 161v.

¹⁹⁰ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 710v.

¹⁹¹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 22v.

¹⁹² AGAD, OZ, ks. 2b, k. 47.

¹⁹³ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 93v; ks. 8, k. 296–296v, 344v; OZ, ks. 2a, k. 541v.

¹⁹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 296–296v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 280v–281. Sprostować należy informację podaną przez T. Nowaka, *Własność ziemska...*, s. 76, że mężem Anny był Jan z Malinina. Odrzucić także należy sugestię S. Szybrowskiego, *Możnowładztwo i szlachta ziemi gostynińskiej w późnym średniowieczu. Uzupełnienia genealogiczne i prozopograficzne*, „Rocznik Mazowiecki” 2011, t. 23, s. 14, przyp. 15, że Jan z Maliny mógł pochodzić z rodu Sulimów.

¹⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 44v, 45.

głoszewie wraz z fortalicją oraz dopłatę 200 grzywien gr szerokich praskich. Za wspomnianą sumę Anna z mężem Janem wzięli w zastaw dział w Woli Nowskiej i 3 łany w Żdzarach od Jana z Kościeszyc. Strony ustaliły, że jeśli w ciągu 6 tygodni nie nastąpi wykup to wspomniane dobra przejdą w wieczyste posiadanie Anny i Jana¹⁹⁷. Jan z Maliny w latach 60. XV w. pełnił funkcję burgrabiego łęczyckiego¹⁹⁸. Jan Maliński, burgrabia łęczycki i jego żona Anna 17 V 1465 r. zastawili swój dział w Niegłoszewie za 200 grzywien Andrzejowi z Niegłoszewa¹⁹⁹. Anna z Woli Nowskiej 13 VII 1467 r. występowała już jako wdowa po Janie Malińskim²⁰⁰.

ZOFIA I ANNA, CÓRKI MIKOŁAJA Z OPORÓWKA

Po przedwczesnej śmierci ojca Zofia i Anna pozostawały pod opieką stryja Stanisława z Oporówka. Z czasem zawarły związki małżeńskie. Zofia została żoną Wincentego z Gumina i Oporówka, zaś Anna wyszła za Benedykta z Radzynka w ziemi dobrzyńskiej.

Zofia z Oporówka, wdowa po Wincentym, 13 VII 1479 r. zastawiła całą swą oprawę w Guminie za 5 grzywien swemu szwagrowi Dobiesławowi z Gumina²⁰¹. Zofia i jej brat stryjeczny Stanisław w 1484 r. uczestniczyli w procedurze wytyczenia granic między Oporówkiem a Wolą Małą (Wólką Oporowską). Nie uiszcili jednak stosownych opłat (wiedzno) na rzecz podkomorzego i jego komornika, toteż sąd grodzki nałożył na nich zwyczajowe kary sądowe²⁰². Zofia, wdowa po Wincentym z Gumina, procesowała się z Jakubem z Oporówka²⁰³. Zofia z Oporówka żyła jeszcze 6 VI 1489 r.²⁰⁴

Anna, dziedziczka z Oporówka, 10 IX 1462 r. za zgodą swego stryja Stanisława z Oporówka zastawiła szwagrowi Wincentemu z Gumina za 20 grzywien cały swój dział w Oporówku²⁰⁵. Kolejny zastaw dóbr w Oporówku dokonany 15 I 1477 r. przez Annę na rzecz Wincentego z Gumina i Oporówka opiewał na 60 grzywien²⁰⁶. Zgodę na zastaw wyraził Stanisław Łada z Kozub i Chodakowic, brat Anny. Przypuszczalnie był on jej bratem ciotecznym.

¹⁹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 136v, 137; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 34.

¹⁹⁸ Postaci Jana z Maliny nie wymienił K. Pacuski, *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi gostyńskiej w XIV i XV wieku*, Warszawa 2009, s. 326–327, który pierwszą wiadomość o Malinie i jej właścicielach przytoczył dopiero z 1499 r.

¹⁹⁹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 14v.

²⁰⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 710v.

²⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 424.

²⁰² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 912v, 913.

²⁰³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 173.

²⁰⁴ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 527.

²⁰⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 625.

²⁰⁶ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 555v.

JAKUB Z OPORÓWKA (1476–1502)

Jakub z Oporówka pojawiał się przed sądem ziemskim orłowskim od 1476 r.²⁰⁷ W listopadzie tego roku zobowiązał się spłacić 9 grzywien długu Stanisławowi z Krzyżanówka²⁰⁸. W marcu 1477 r. Jakub zastawił Wincentemu z Oporówka i Gumina za 30 grzywien swój dział w Oporówku, z wyłączeniem łąnu Jachowskiego wraz przydatkami²⁰⁹. Ponadto 23 V 1477 r. zastawił 1 łąn osiadły (kmięć Jan Bogumił) za 6 grzywien Stanisławowi z Krzyżanówka (herbu Łazęka), wierzycielowi ojca²¹⁰. Jakub z Oporówka procesował się w 1479 r. z kasztelanem brzeskim Janem Oporowskim. Sprawa dotyczyła dawnego długu ojca²¹¹. Diedzic z Oporówka około 1481 r. zeznał 5 grzywien Wojciechowi z Dobrzelina, chorążemu większemu łeczyckiemu i inne 5 grzywien z tytułu poręczenia za swego kmięcia temuż Dobrzelińskiemu²¹². Jakub z Oporówka zastawił Prosperowi z Golędzkiego za 2 kopy i 12 groszy pół łąnu osiadłego (kmięć: Jan Bogumił) w Oporówku, który wykupił 17 VI 1488 r.²¹³ W 1487 r. Jakub wziął w zastaw za 10 grzywien półtora łąnu folwarcznego od Jana z Oporówka²¹⁴. W następnych latach Jakub czynił dalsze niewielkie zastawy na swych dobrach²¹⁵. Jakub z Oporówka występował w zapiskach sądowych do 1502 r.²¹⁶

Jakub ożenił się z Anną, której 26 IV 1483 r. zapisał po 30 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Oporówku, rezerwując dla siebie plac opustoszały zwany Jachowski²¹⁷. W posiadaniu oprawy w Oporówku Anna, już jako wdowa po Jakubie, znajdowała się przynajmniej do 1515 r., a być może do swej śmierci²¹⁸. Anna z Oporówka, wdowa po Jakubie, żyła jeszcze w czerwcu 1518 r., gdy wraz z córką Zofią ustanowiły pełnomocnika Grzegorza z Gosławic w sprawach toczonych z Maciejem z Kamiennej²¹⁹.

Dziećmi Jakuba i Anny byli Jan i Zofia, a także inni synowie. Jan z Oporówka w 1515 r. odnotowany został wraz z matką²²⁰. Jan 28 VII 1517 r. wykupił za 7 grzywien z pieniędzy posagowych żony łąn opustoszały zwany Bogumiłowski od Mikołaja z Rakowa. Wspomniany łąn zastawił niegdyś

²⁰⁷ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 70.

²⁰⁸ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 59.

²⁰⁹ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 379v.

²¹⁰ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 404v.

²¹¹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 88.

²¹² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 177v.

²¹³ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 231v, 493v.

²¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 189.

²¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 527.

²¹⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 269.

²¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 690.

²¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 10v–11 (zapiska niepełna).

²¹⁹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 457.

²²⁰ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 10v–11.

Jakub z Oporówka za tę sumę Janowi Kośmidrowi z Rakowa, ojcu Mikołaja²²¹. Jan z Oporówka 21 VII 1518 r. zapisał żonie Annie ze Szczytu po 10 grzywien posagu i wiana na połowie dóbr w Oporówku, które mu przypadną po przeprowadzeniu podziału z braćmi²²².

HELENA Z OPORÓWKA (1475–1477)

Helena, córka Stanisława z Oporówka, wyszła za mąż za Stefana z Szewców. Stanisław z Oporówka 9 II 1475 r. zeznał Stefanowi z Szewców 20 grzywien posagu płatnych w ratach. Z kolei Stefan z Szewców zapisał Helenie po 30 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Szewcach²²³. Stanisław za swego życia nie spłacił przyrzeczonej sumy posagu. Dnia 23 V 1477 r. Jakub ponowił zapis, uczyniony przez zmarłego już ojca, 20 grzywien posagu za siostrę Helenę na rzecz Stefana z Szewców Górnych, którą sumę zobowiązywał się przekazać w dwóch rocznych ratach²²⁴.

KATARZYNA Z OPORÓWKA

Katarzyna wyszła za mąż za Jana z Oporówka. Mąż zapisał jej posag i wiano na dobrach w Oporówku. Po 1493 r. Katarzyna, żona Jana z Oporówka, za zgodą swego brata Jakuba z Oporówka, odstąpiła oprawy w Oporówku zapisanej przez męża Jana²²⁵. Powyższa rezygnacja była zapewne następstwem transakcji majątkowej przeprowadzonej przez męża Katarzyny. Jan z Oporówka 20 XI 1492 r. przeprowadził zamianę dóbr z Janem z Grzybowa. Oporowski przekazał Grzybowskiemu cały swój dział w Oporówku w zamian za las z przyległymi polami i łąkami w Grzybowie i dopłatę 80 grzywien²²⁶.

STANISŁAW JELITKO Z OPORÓWKA (1451–1501)

Staszek z Oporówka występował jako świadek na dokumencie Władysława z Oporowa, arcybiskupa gnieźnieńskiego, wystawionym 28 VII 1451 r. w Grzegorzewie. W powyższym akcie określony został jako pokojowiec (*cubicularius*) prymasa²²⁷. Stanisław z Oporówka świadczył także na innym dokumencie wspomnianego dostojnika wystawionym 20 X 1451 r. w Skierniewicach²²⁸. Mamy tu więc przykład protekcji tego dostojnika kościelnego wobec uboższych krewnych i współrodowców²²⁹. Stanisław, syn Piotra

²²¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 333v–334.

²²² AGAD, ŁG, ks. 12, k. 478–478v.

²²³ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 785.

²²⁴ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 404v.

²²⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 53v.

²²⁶ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 351–351v.

²²⁷ BPAN, RKŁ, s. 469; Z. Wilk-Woś, *Władysław z Oporowa...*, s. 366.

²²⁸ BPAN, RKŁ, s. 470–471.

²²⁹ J. Bieniak, *Rozmaitość kryteriów...*, s. 137–138.

z Oporówka, 7 III 1453 r. wystąpił jako jeden ze świadków dokumentu fundacyjnego klasztoru paulinów w Oporowie, wystawionego przez prymasa Oporowskiego na łożu śmierci²³⁰.

Stanisław występował przed lokalnymi sądami od 1471 r. Toczył wówczas spór z Janem z Rustowa. Zapiska nazywa go wprost synem zmarłego Piotra z Oporówka, zapewne dla odróżnienia od działającego współcześnie Stanisława z Oporówka, syna Mrocza (jego stryjecznego stryja). Stanisław z Oporówka, syn Piotra, w 1473 r. zastawił łan osiadły w Oporówku (kmiencie Stanisław i Mikołaj) za 11 grzywien Klemensowi z Bedlna²³¹.

Żoną Stanisława z Oporówka została Dorota, córka Jana z Warszyc herbu Awdaniec. Posag w wysokości 40 grzywien, płatny w ratach, zeznał Stanisławowi brat Doroty, Wojciech z Warszyc. Stanisław 8 XII 1473 r. opłacił żonie 40 grzywien posagu i 20 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Oporówku²³². Zapewne jako zabezpieczenie niespłaconego posagu dziedzic z Oporówka 15 III 1479 r. otrzymał w zastaw od Wojciecha z Warszyc za 30 grzywien połowę jego folwarku (łan folwarczny) i pół łanu opustoszałego zwanego Dobkowski wraz z 2 placami i 2 ogrodami zwanymi Kuleszyński i Dobkowski. Półłanek Dobkowski w maju 1479 r. odstąpił za 4½ grzywien Janowi z Woli Kałkowej²³³. Ostatecznie Stanisław z Oporówka 23 X 1481 r. cały swój zastaw w Warszycach (wraz będącym nadal w zastawie z półłankiem Dobkovskim) przekazał za 30 grzywien swemu drugiemu szwagrowi Stanisławowi z Warszyc²³⁴.

W 1477 r. Stanisław z Oporówka (z pewnością ten, bo jego imiennik już nie żył) wystąpił jako pełnomocnik procesowy braci Mikołaja i Andrzeja z Woli oraz Prospera z Gołędzkiego w sprawie z Piotrem z Kamiennej²³⁵. W 1480 r. (czy 1479?), w czasie choroby kasztelana brzeskiego Jana z Oporowa, właśnie Stanisław z Oporówka zastąpił go przed sądem ziemskim orłowskim w sprawie przeciw Jakubowi z Oporówka²³⁶.

Stanisław w marcu 1477 r. zastawił pół łanu osiadłego w Oporówku (kmienc Stanisław Wach) Janowi z Woli Małej²³⁷. Dziedzic z Oporówka nie regulował swoich niewielkich długów, toteż w lecie 1478 r. sąd grodzki nakazał

²³⁰ *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, z. 1, nr 140; L. Jabłońska, *Świeccy i duchowni w paulińskich dokumentach fundacyjnych i erekcyjnych z lat 1382–1453*, „*Studia Claramontana*” 1994, t. XIV, s. 514, tab. 4.

²³¹ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 418.

²³² AGAD, ŁG, ks. 3, k. 369.

²³³ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 408v–409, 459.

²³⁴ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 261v–262.

²³⁵ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 74.

²³⁶ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 88.

²³⁷ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 389v. Jan z Woli Małej odstąpił wspomniany zastaw za 8 grzywien szelągów córkom Bogusława z Drzewoszek.

intromisję w jego dobra na rzecz Marcina z Kręciszek (3 grzywny) i Mikołaja Potrzeby z Siemianowa (8 florenów węg.)²³⁸.

W podziale majątkowym przeprowadzonym z bratem Władysławem 10 X 1478 r. pod wadium 100 grzywien Stanisław otrzymał stary plac ojczysty, półtora łanu osiadłego (łan Witowski i półłanek Plymkowski) oraz połowę folwarku ojczystego²³⁹. Dnia 6 II 1481 r. zastawił pół łanu zwanego Boguczyński i plac na łanie Witowskim za 6 grzywien Mikołajowi z Woli Świeckiej²⁴⁰. Stanisław Jelitko z Oporówka w 1482 r. zeznał 2 grzywny duchownemu Mikołajowi, dziedzicowi z Wojciechowic²⁴¹.

Drugi związek małżeński Stanisław zawarł z Dorotą, której 31 VIII 1484 r. oprawił po 30 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Oporówku²⁴². Pochodzenie Doroty, żony Stanisława z Oporówka, objaśnia w pewnym stopniu zapiska pochodząca z 1492 r. Pisała się ona z Werowa i występowała wraz z synem Adamem²⁴³. Wyciągnąć można z tego wniosek, że przed zawarciem związku małżeńskiego ze Stanisławem Dorota była wdową po nieznanym z imienia dziedzicu z Werowa, z którym miała syna Adama.

Stanisław po śmierci brata Władysława procesował się o dobra przez niego zastawione. Zapewne w kwietniu 1484 r. sąd grodzki postanowił, aby nie zabraniał korzystać z zastawu łanu zwanego Bogaczynski *seu* Piotrowski w Oporówku przez Jakuba z Kręciszek, który był sukcesorem swego zmarłego brata rodzzonego Marcina z Kręciszek. Decyzją sądu Stanisław winien wypłacić Jakubowi 2 kopy groszy, zaś spór o ½ grzywny miał być sądownie kontynuowany²⁴⁴. Stanisław zobowiązany został do wypłacenia 1½ grzywny i 2 groszy Jakubowi z Kręciszek, który posiadał ponadto zastaw w Oporówku za 2 kopy groszy²⁴⁵. Sąd grodzki 12 X 1484 r. nakazał, aby Stanisław dał intromisję na ½ łanu osiadłego w Oporówku (kmieć: Napora) Jakubowi z Kręciszek²⁴⁶. W sprawie dóbr zastawionych przez Władysława procesował się Stanisław także z Heleną, żoną Jana z Gumina²⁴⁷. Sąd grodzki 13 IX 1485 r. nakazał Stanisławowi dać intromisję na pół łanu osiadłego w Oporówku (kmieć Marcin) wspomnianej Helenie²⁴⁸. W grudniu 1485 r. sąd grodzki

²³⁸ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 119, 139v.

²³⁹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 170.

²⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 60v.

²⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 524.

²⁴² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 904.

²⁴³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 396v.

²⁴⁴ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 189v.

²⁴⁵ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 815.

²⁴⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 892v.

²⁴⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1207.

²⁴⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1100. Stanisław mógł odebrać od kmiecia Marcina bydło i zboże, które dał mu w celu zagospodarowania.

nakazał Stanisławowi i jego żonie Dorocie, aby nie przeszkadzali w użytkowaniu części dóbr należących do zmarłego Władysława, które posiadał w zastawie Piotr z Kamiennej za 4½ grzywny od Heleny, żony Jana z Gumina²⁴⁹. Stanisław zastawił również pół łanu osiadłego w Oporówku (kmieć Mikołaj) za 3 grzywny i 31 groszy Prosperowi z Gołędzkiego²⁵⁰. W 1486 r. Stanisław z Oporówka w sprawie z Prosperem z Gołędzkiego skazany został na kary sądowe w związku z trudnościami czynionymi mu po zastawieniu półłanka osiadłego (kmieć Mikołaj) w Oporówku²⁵¹.

Dziedzic z Oporówka był dłużnikiem za sumę 5 grzywien Wojciecha z Dobrzelina, kasztelana inowłodzkiego²⁵². Stanisław zastawił Stanisławowi z Kręciszek za 9 grzywien łan opustoszały zwany Dobkowski i pół łanu osiadłego (kmieć Klemens Napora) w Oporówku²⁵³. W 1480 r. Stanisław pożyczał pieniądze (6½ grzywny) pod zastaw pewnych dóbr w Oporówku od Jakuba z Drzewoszek²⁵⁴. Dziedzic z Oporówka systematycznie zadłużał się u Mikołaja z Drzewoszek, któremu zastawił pewne dobra, początkowo za 6½ grzywny, a następnie dopożyczył do wspomnianej sumy 4 grzywny²⁵⁵. Stanisław z Oporówka pożyczył dalsze 3 grzywny i 12 groszy od Mikołaja z Drzewoszek, zabezpieczając tę sumę na zastawie przekazanym mu uprzednio za 10½ grzywny. Strony uzgodniły, że jeśli Stanisław nie wykupi zastawu w ciągu 5 lat to Mikołaj za dopłatą przejmie dobra w wieczyste posiadanie²⁵⁶. Następnie Stanisław oddał w zastaw łan Witowski za 26 grzywien i 12 groszy Mikołajowi z Drzewoszek Małych, a wspomnianą sumę 1 VII 1494 r. powiększył o kolejną grzywnę²⁵⁷. Ostatecznie Stanisław z Oporówka 6 XI 1496 r. sprzedał za 14 grzywien ½ łanu opustoszałego wraz z przydatkami w Oporówku Andrzejowi z Drzewoszek Małych²⁵⁸. Ponadto Stanisław 2 VI 1500 r. zastawił pół łanu opustoszałego zwanego Piotrowski w Oporówku za 1½ grzywny Stefanowi z Drzewoszek²⁵⁹. Ostatnia wzmianka o Stanisławie z Oporówka pochodzi z 21 IV 1501 r., gdy zeznał 1 kopę groszy Wincentemu z Dębowej Góry²⁶⁰.

²⁴⁹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 1.

²⁵⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1187v.

²⁵¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 185v, 188, 233.

²⁵² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1134.

²⁵³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 108.

²⁵⁴ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 775v.

²⁵⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 453v–454.

²⁵⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 422.

²⁵⁷ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 558.

²⁵⁸ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 12v. Andrzej zapisał 18 grzywien oprawy żonie Annie na połowie swych dóbr w Drzewoszkach i Oporówku.

²⁵⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1066v.

²⁶⁰ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 177.

Druga żona Stanisława, Dorota, w latach 1484–1493 występowała wraz z mężem w różnych sprawach. Między innymi Stanisław był zastępcą procesowym swojej żony w sprawie przeciw kmieciowi Andrzeja z Kutna, cześnika gostynińskiego – Marcinowi z Mnicha, o pożyczone 30 grzywien²⁶¹.

Synem Stanisława z pierwszego małżeństwa był Jan. W zapiskach sądowych występował w 1493 r., gdy toczył spór z Janem z Oporówka (zapewne synem Wincentego)²⁶².

DOBIESŁAW Z OPORÓWKA (1457–1502)

W latach 1457–1462 Dobiesław był studentem Akademii Krakowskiej. Wystąpił tu kilkakrotnie jako *Dobeslaus Petri de B(revi)ori (Minori) Oporowo*²⁶³. Kryterium chronologiczne wskazuje na burgrabiego łęczyckiego jako jego ojca. Mimo dobrego wykształcenia, nie zrobił jednak błyskotliwej kariery politycznej w kancelarii królewskiej²⁶⁴. Został pisarzem katedry krakowskiej. W 1473 r. wystąpił jako świadek dokumentu Rafała z Jarosławia dla miasta Przeworska²⁶⁵. W 1486 r. sporządził pergaminowy antyfonarz i oddał go do oprawy introligatorowi krakowskiemu – Janowi z Bełza²⁶⁶.

Dobiesław z Oporówka 26 VI 1481 r. zrezygnował ze swego działu w Oporówku na rzecz swych braci rodzonych Stanisława i Władysława. W związku z tym bracia zwolnili Dobiesława z obowiązku złożenia się na posag ich siostry Katarzyny. Ponadto zobowiązali się do wypłacenia Dobiesławowi pewnych sum pieniężnych, a mianowicie Stanisław 6 florenów węg. i Władysław 3 florenów węg.²⁶⁷ Dobiesław 12 X 1502 r. sprzedał swój dział ojczysty i macierzysty w Oporówku za 60 grzywien Janowi Grzybowskiemu z Oporówka.

²⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 248, 287, 289, 325v, 356, 430, 435v; ks. 15, k. 14, 61, 64v, 82, 93, 141v.

²⁶² AGAD, ŁG, ks. 3, k. 547v.

²⁶³ *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis ab anno 1400 ad annum 1489*, t. I, wyd. Ż. Pauli, B. Ulanowski, Kraków 1887, s. 151; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508. Biblioteka Jagiellońska rkp. 258*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, t. I, Kraków 2004, s. 270, nr 142, s. 286, nr 112, s. 299, nr 180; *Księga promocji wydziału sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z XV wieku*, wyd. A. Gąsiorowski przy współpracy T. Jurka, I. Skierskiej, W. Swo-body, Kraków 2000, s. 55, nr 71; *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*, cz. III, z. 2, Poznań 1995, s. 440. W księdze promocji został odnotowany *Dobrogostius de Opporow*, którego wydawcy łączą z Dobiesławem. Imię to zdaje się wskazywać raczej na altarystę Dobrogosta z Oporowa w powiecie poznańskim, parafii Ostroróg (wyst. 1459) lub innego Dobrogosta Oporowskiego, dziedzica tejże wsi (wzm. 1466–1470).

²⁶⁴ J. Wiesiołowski, *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów. Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i odrodzenia*, Wrocław 1976, s. 26.

²⁶⁵ AGZ, t. VII, nr 66.

²⁶⁶ *Cracovia artificum*, wyd. J. Ptaśnik, t. IV: 1300–1500, Kraków 1917, s. 289; J.H. Zbudnie-wek, *Z dziejów kościelnych Oporowa do połowy XVI wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań. Materiały sesji naukowej zorganizowanej z okazji 50. rocznicy Muzeum w Oporowie 22 listopada 1999 roku*, red. G. Kin-Rzymkowska, Oporów 2000, s. 46.

²⁶⁷ AGAD, KGŁ, ks. 6, k. 233v–234.

Tenże Jan Chujecz zeznał Dobiesławowi 8 kop groszy²⁶⁸. Dobiesław jako zmarły wzmiankowany został w zapisce z 28 X 1505 r.²⁶⁹ Córką Dobiesława była Anna z Oporówka wzmiankowana w 1508 r.²⁷⁰

WŁADYSŁAW Z OPORÓWKA (1478–1483)

W podziale dóbr z 10 X 1478 r. Władysław otrzymał plac od strony Oporowa, 3 półłanki osiadłe (kmiecie Boguta, Piotr i Maciej Napora) oraz połowę folwarku ojczystego. Tego samego dnia Władysław wykupił za 8 grzywien z zastawu pół łanu osiadłego w Oporówku (kmić Stanisław) od córek Bogusza z Drzewoszek²⁷¹. Ostatnio wymieniony półłanek osiadły (kmić Stanisław) 28 VII 1481 r. zastawił za 4 floreny węg. Mikołajowi z Woli Dużej²⁷². Władysław ożenił się z Barbarą, córką Tomasza z Garbowa. Posag Barbary wynosił 40 grzywien. Tomasz 26 VI 1481 r. zeznał swojemu zięciowi 11 grzywien długu z tytułu posagu, który miał uregulować w 3 rocznych ratach. Z kolei Władysław zapisał żonie Barbarze 80 grzywien oprawy posagowo-wiennej na połowie swych dóbr w Oporówku²⁷³.

Władysław poczynił pewne zastawy, których nie zdołał wykupić przed swoją śmiercią. Zastawił pół łanu osiadłego w Oporówku (kmić Maciej) za 3 grzywiny Piotrowi z Kamiennej²⁷⁴. Władysław *alias* Włodek z Oporówka 4 XII 1481 r. zastawił Marcinowi z Kręciszek za 5 grzywien łan opustoszały zwany Boguczynski *seu* Piotrowski²⁷⁵. Zapewne w lipcu 1483 r. Władysław zeznał 8 grzywien Janowi Barcie z Szewców Nadolnych z płatnością na św. Michała (29 IX)²⁷⁶. Władysław z Oporówka zmarł przed 1 V 1484 r.²⁷⁷

KATARZYNA Z OPORÓWKA (1454–1507)

Katarzyna, córka Piotra Jelitki z Oporówka, w 1454 r. była już żoną Tomasza z Garbowa, Odolina i Żeronic²⁷⁸. Spłata posagu należnego Katarzynie nie została zrealizowana za życia jej ojca. Po jego śmierci obowiązek wyposażenia Katarzyny ciążył na jej braciach Stanisławie i Władysławie, którzy 10 X 1478 r. uzgodnili, że każdy z nich wypłaci połowę posagu²⁷⁹. Stanisław

²⁶⁸ AGAD, KGŁ, ks. 9, k. 290v.

²⁶⁹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 544v.

²⁷⁰ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 121v, 142v.

²⁷¹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 170–170v.

²⁷² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 130.

²⁷³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 234–234v.

²⁷⁴ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 220v.

²⁷⁵ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 640v.

²⁷⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 718v.

²⁷⁷ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 189v.

²⁷⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 683.

²⁷⁹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 170.

z Oporówka 26 VI 1481 r. zeznał Tomaszowi z Garbowa 25 grzywien za posag swej siostry Katarzyny. Wspomnianą sumę zobowiązywał się uregulować w 11 rocznych ratach²⁸⁰. Jednak z płatności tej się nie wywiązał²⁸¹, toteż za 25 grzywien zastawił Tomaszowi łan opustoszały w Oporówku²⁸². Katarzyna, wdowa po Tomaszu z Garbowa, otrzymała zapis 10 grzywien od brata Dobiesława. Odebranie tej sumy od Jana Grzybowskiego zwanego Chujecz z Oporówka powierzyła 31 III 1506 r. Janowi Baranowi z Rusinek²⁸³. Katarzyna wzmiankowana była jeszcze w 1507 r., gdy jej pełnomocnik (*comissarius*) skwitował Jana Chujcza z 5 grzywien²⁸⁴.

3. RODZINA Z WOLI OPOROWSKIEJ, KAMIENNEJ I GOŁĘDZKIEGO

ZAWISZA (1392–1433)

Był jedynym znanym synem, prawdopodobnie Bogusława z Oporówka oraz stryjecznym bratem dziedziców Oporówka. Występował przed sądami łęczyckimi w różnych drobnych sprawach już od 1392 r.²⁸⁵ Dnia 26 II 1398 r. otrzymał prawo do przeprowadzenia podziału majątkowego ze stryjem Dobiesławem (starszym) z Oporówka. Po likwidacji niedziału rodzinnego, w jego ręce przeszły wsie Wola Oporowska, Kamienna i Gołędzkie²⁸⁶. W 1401 r. toczył proces graniczny z dziedzicami Kaszew²⁸⁷. W 1411 r. rozgraniczał Wolę Oporowską i Kamienną od ziem należących do szlachty z Tarnowa²⁸⁸. Występował w źródłach także jako właściciel wsi Gołędzkie²⁸⁹.

Zawisza miał drobne, sąsiedzkie zatargi ze swymi współrodowcami z Oporowa. We wrześniu 1404 r. winien wypłacić 1 kopę groszy Mikołajowi z Oporowa z tytułu kary za zranienie kmiecia łowczego mniejszego łęczyckiego.

²⁸⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 234v.

²⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 810 (zapiska z 27 III 1484 r. – Stanisław z Oporówka nie wypłacił 8 grzywien Tomaszowi z Garbowa).

²⁸² AGAD, ŁG, ks. 9, k. 463. Kolejnym zastawnikiem wspomnianego łanu był brat Tomasz, Piotr z Garbowa, który z kolei 11 III 1505 r. zastawił go za 18 grzywien Jakubowi z Wojszyc.

²⁸³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 544v, 590v–591.

²⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 27v.

²⁸⁵ PKŁ, t. 1, nr 2526, 3566, 5433, 5509, 5532, 5579, 5719, 5956, 6095, 6171; t. 2, nr 5434, 6243.

²⁸⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 181; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 340.

²⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 297v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

²⁸⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 106v.

²⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 427v.

Ponadto łowczy Mikołaj ze strony swego kmiecia Wawrzyńca pozywał Zawiszę o zabranie bydła²⁹⁰. Zawisza popadł także w spór z Maciejem, plebanem z Oporowa, który w 1417 r. pozywał go o dziesięciny w Woli i Golędzkiem²⁹¹.

W 1425 r. Zawisza z Woli był jednym ze świadków testamentu wojewody łęczyckiego Mikołaja z Oporowa, co dowodzi bliskich związków między obu rodzinami²⁹².

W 1427 r., a więc równolegle z podziałem przeprowadzonym przez starszą linię Sulimów z Oporówka, także Zawisza z Woli Oporowskiej podzielił się ziemią z synami. Ojcu przypadła wtedy wieś Wola Oporowska (Owsiana). Przez jakiś czas Zawisza zarządzał działem najmłodszego z synów – Dobiesława, położonym we wsiach Kamienna i Golędzkie²⁹³. Ustalono przy okazji nowe zasady uposażania licznych córek. Ojciec wziął na siebie posag dla córki Świętochny, a pozostałe siostry miały zostać wydane za mąż i zaopatrzone posagiem przez braci (każdy brat miał uposażyć jedną siostrę). Ponadto miały otrzymać odpowiednią wyprawę. Podział przeprowadzono 23 VI 1427 r. pod wadium 100 grzywien, a arbitrami i dzielcami Sulimów z Woli Oporowskiej byli Marcin z Rytwian (Borysławic), wojewoda łęczycki, Maciej z Szelig (Bielaw), kasztelan brzeziński i Stefan z Chodowa (Oporowa), podczaszy łęczycki²⁹⁴.

Zawisza z synami Pawłem, Piotrem i Dobkiem 17 XII 1427 r. zobowiązali się wobec Stefana z Chodowa, podczaszego łęczyckiego, że zrezygnują za 6 grzywien ze wszystkich działów placu w Łęczycy. Za dziedziców z Woli Oporowskiej poręczył w tej sprawie Pełka z Nowego²⁹⁵. W marcu 1428 r. Zawisza zastawił łan osiadły w Woli Oporowskiej za 5 grzywien szlachetnemu Jakuszowi, krawcowi i mieszczaninowi z Oporowa. W marcu 1430 r. Jakusz skwitował ze wspomnianych 5 grzywien Zawiszę i zwrócił mu posiadany zastaw²⁹⁶.

Zawisza z Woli Oporowskiej zmarł w 1433, lub raczej w 1434 r., gdy synowie dzielili się majątkiem ziemskim po nim pozostałym²⁹⁷. Doczekał się z nieznanego bliżej małżeństwa 4 synów – Pawła, Piotra, Jana i Dobiesława oraz 5 córek – Halszki, Przechny, Małgorzaty, Świętochny i Heleny. Z synów przeżyli go tylko dwaj – Paweł i Dobiesław.

²⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 429, 429v.

²⁹¹ A. Kowalska-Pietrzak, *Duchowieństwo parafialne...*, s. 288.

²⁹² *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów*, z. 1, nr 86, s. 160.

²⁹³ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

²⁹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

²⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 22v.

²⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 171v; T. Nowak, *Mieszczanie Oporowa...*, s. 280–281.

²⁹⁷ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 335, 344v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 344.

CÓRKI ZAWISZY Z WOLI OPOROWSKIEJ

Wysokość ich posagów wyniosła po 50 grzywien. Elżbieta (Halszka) została wydana za Pełkę z Nowego. Przechna została żoną Skarbka z Mniewa. Małgorzata poślubiła Jana z Modlny herbu Łazęka. Świętochna i Helena przed 1427 r. nie były zamężne²⁹⁸.

W wyniku podziału majątkowego z 1427 r. przyjęto nowe zasady uposażania córek i sióstr wspólnie przez ojca oraz poszczególnych braci²⁹⁹. Jeden z nich – Jan z Gołędzkiego we wrześniu 1427 r. zobowiązał się wypłacić posag wysokości 50 grzywien Pełce z Nowego, a zabezpieczeniem tego zobowiązania miał być zastaw 5 łanów w Gołędzkim lub Kamiennej przynoszących czynsz roczny w wysokości 5 grzywien. Ponadto jako wyprawę winien dać 2 konie, wyceniane po 1 kopie groszy, wóz, dobrą suknię za 13 groszy, czepek (stroik) oraz kołdrę³⁰⁰.

Posag ten wypłacił dopiero 29 XI 1435 r. Dobiesław z Gołędzkiego, w imieniu dzieci zmarłego brata Jana³⁰¹. Ten sam Dobiesław uposażył 50 grzywnami drugą siostrę – Przechnę z Mniewa, która po uzyskaniu tej sumy zwolniła bratu z zastawu 5 łanów osiadłych w Kamiennej³⁰². Ponadto w kwietniu 1434 r. powziął zobowiązania posagowe wobec Małgorzaty, a 29 XI 1435 r. przekazał pieniądze jej mężowi Janowi z Modlny³⁰³. Małgorzata dochodziła jeszcze 20 grzywien wyprawy, ale jej pretensje w 1437 r. odparł brat Paweł z Woli Oporowskiej³⁰⁴.

Kolejnym z zięciów Zawiszy z Woli Oporowskiej był szlachcic Piotr, wójt kłódawski. Posag jego żony Świętochny, podobnie jak jej sióstr, wynosił 50 grzywien i jak uzgodniono w 1436 r. miał zostać wypłacony w ciągu 4 lat przez brata Dobiesława z Woli Oporowskiej i bratanka Bogusza z Gołędzkiego. Terminy płatności jednak uległy wydłużeniu. Dobiesław w 1442 r. przekazał Piotrowi 20 grzywien i zeznał mu 10 grzywien. Z powyższego wynika, że zobowiązania posagowe Dobiesława wynosiły 30 grzywien. Ze spłaty posagu za Świętochnę został w 1443 r. skwitowany przez wójta kłódawskiego. Bogusz z Gołędzkiego 14 XI 1443 r. zeznał 19 grzywien z tytułu posagu Piotrowi, wójtowi z Kłodawy, z terminem płatności na Nowy Rok 1444 r.³⁰⁵ Poręczycielem Bogusza w tej sprawie był jego stryj Dobek z Woli i Gołędzkiego, który z tego tytułu w 1444 r. zeznał 20 grzywien Pio-

²⁹⁸ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

²⁹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

³⁰⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 353.

³⁰¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 459–459v.

³⁰² AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 101.

³⁰³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 305v, 459v.

³⁰⁴ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 400v.

³⁰⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 375v, 444v, 461; ŁZ, ks. 11, k. 593v.

trowi i następnie za dług bratanka Bogusza dał mu zastaw w Kamiennej na 10 grzywien³⁰⁶.

Elżbieta, wdowa po Pełce z Nowego, występowała jeszcze 31 XII 1465 r., kiedy to za zgodą swych bratanków, Bogusza z Gołędzkiego i Mikołaja z Woli (Oporowskiej), odstąpiła od oprawy posagowo-wiennej zapisanej jej przez męża na dobrach w Nowem³⁰⁷.

PAWEŁ – PASZEK Z WOLI I KAMIENNEJ (1423–1463)

Był najstarszym synem Zawiszy z Woli Oporowskiej. W zapiskach sądowych występował co najmniej od 13 IV 1423 r., pisząc się z Gołędzkiego lub Woli Oporowskiej. Paweł był sprawcą śmierci żony Mikołaja, kmiecia z Orłowa, toteż skazany został na zapłacenie 10 grzywien głównszczyzny³⁰⁸.

W wyniku podziału rodzinnego przeprowadzonego w 1427 r. przypadł mu dział w Gołędzkim i Kamiennej oraz obowiązek uposażenia jednej z siostr posagiem wysokości 50 grzywien³⁰⁹. Po przedwczesnej śmierci brata Piotra, zagarnął znaczną część spadku po nim, o co oskarżał go w 1432 r. najmłodszy z rodzeństwa – Dobek z Gołędzkiego³¹⁰. Po śmierci ojca – Zawiszy z Woli Oporowskiej, pozostali przy życiu bracia przeprowadzili w 1434 r. nowy podział majątkowy, przejmując dział w Woli Oporowskiej³¹¹. Paszek sprzedał młodszemu bratu Dobiesławowi swój dział w Gołędzkim za sumę 150 grzywien³¹². W 1437 r. Paweł z Woli wspólnie ze Stanisławem z Oporówka toczyli proces graniczny z dziedzicami Konar i Krzyżanowa³¹³.

W 1442 lub 1443 r. Paweł z Woli Zawiszy (Woli Oporowskiej) spłacił 5 grzywien długu Mikołajowi Miłośkiemu³¹⁴. W bliżej nieznanymi okolicznościach Paweł pozbył się działu w Woli Oporowskiej i pisał się wyłącznie z Kamiennej³¹⁵. Paweł żył jeszcze w latach. 60. XV w., gdy wraz z synem Piotrem z Kamiennej zeznał 7½ grzywien Piotrowi z Oporówka (płatne na Nowy Rok)³¹⁶.

Żoną Pawła z Woli była Dorota, wzmiankowana w 1437 r.³¹⁷ Paweł zawarł małżeństwo znacznie wcześniej, skoro w 1450 r. jego syn Piotr już się ożenił. Dziećmi Pawła byli syn Piotr z Kamiennej oraz córki Beata i Katarzyna.

³⁰⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 496, 502.

³⁰⁷ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 371.

³⁰⁸ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 38v, 44v.

³⁰⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v.

³¹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 57v.

³¹¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 335, 344v.

³¹² AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 305v.

³¹³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 428.

³¹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 70v.

³¹⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 525, 541, 665; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 344.

³¹⁶ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 163.

³¹⁷ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 406v.

PIOTR Z GOLĘDZKIEGO I KAMIENNEJ (1427)

Był drugim synem Zawiszy z Woli Oporowskiej. W wyniku podziału rodzinnego przeprowadzonego 23 VI 1427 r. przypadł mu dział w Golędzkim i Kamiennej oraz obowiązek uposażenia jednej z siostr posagiem wysokości 50 grzywien³¹⁸. Piotr był pełnomocnikiem swego ojca oraz braci Pawła i Dobka w sprawie z Janem z Golędzkiego. Przedmiotem sporu była kwestia podziału dóbr, spłaty długów i 20 grzywien posagu Agnieszki, żony Jana³¹⁹. Zmarł przed 11 VI 1432 r., nie przeżywszy ojca³²⁰. Zapewne nie założył rodziny, bowiem jego majątność odziedziczyli po nim najbliżsi krewni.

JAN Z GOLĘDZKIEGO (1417–1427)

Był trzecim synem Zawiszy z Woli Oporowskiej³²¹. Jan z Golędzkiego 2 III 1417 r. zyskał 30 grzywien gr szerokich na Pawle i jego braciach z Mianowa³²². Jesienią 1417 r. naganił szlachectwo Jakusza z Grzybowa³²³. W 1421 r. zyskał 10 grzywien główszczyzny za zabitego kmiecia na Ziemaku z Orłowa, który 3 IV 1423 r. zobowiązany został do przekazania zastawu Janowi z Golędzkiego na łanie osiadłym w Orłowie z czynszem w wysokości 1 grzywny. Jednak już 2 XI 1423 r. Jan winien wwiązać Ziemaka w łan osiadły w Orłowie³²⁴.

W wyniku podziału rodzinnego przeprowadzonego w 1427 r. przypadł mu dział w Golędzkim i Kamiennej oraz obowiązek uposażenia jednej z siostr posagiem wysokości 50 grzywien. Ojciec i pozostali bracia mieli przekazać Janowi i jego żonie Agnieszce 20 grzywien³²⁵. Zapewne była to suma pochodząca z posagu Agnieszki, którą małżonkowie wnieśli do dotychczasowego niedziału majątkowego. Jan z Golędzkiego, obok innego współrodowca Bogusława z Różyc, wystąpili 22 VII 1427 r. w gronie świadków ze strony Mikołaja ze Sławoszewa (Oporowa) w jego procesie z Katarzyną Nochową ze Sławoszewa³²⁶. Jan Zawiszyc z Golędzkiego 17 XII 1427 r. sprzedał swój dział placu w Łęczycy Stefanowi z Chodowa, podczaszemu łeczyckiemu³²⁷. Jan zmarł przed 11 VI 1432 r., jeszcze przed ojcem³²⁸. Z małżeństwa Jana i Agnieszki pochodzili trzej synowie: Bogusz, Włodek oraz Mikołaj³²⁹.

³¹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v.

³¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 325v, 329.

³²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 77v; ks. 10, k. 57v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 344.

³²¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 29v.

³²² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 162.

³²³ *Średniowieczne zapiski...*, nr 16, 19.

³²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 581v; ks. 7, k. 36v, 72.

³²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v.

³²⁶ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 338v.

³²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 23.

³²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 57v; ZO, ks.2, k. 322.

³²⁹ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

DOBIESŁAW – DOBEK Z WOLI OPOROWSKIEJ (1427–1464)

Był najmłodszym synem Zawiszy z Woli Oporowskiej. W wyniku podziału rodzinnego przeprowadzonego w 1427 r. przypadł mu dział w Gołędzkim i Kamiennej oraz obowiązek uposażenia siostry Heleny posagiem wysokości 50 grzywien³³⁰. Działem Dobiesława rozporządzał początkowo ojciec³³¹. Dobek z Gołędzkiego 11 VI 1432 r. oskarżył brata Pawła o zajęcie siłą ½ łąnu w Gołędzkim przypadającego mu z przeprowadzonego podziału i spowodowaną tym szkodę w wysokości 10 grzywien oraz zagarnięcie po śmierci brata Piotra ze spichlerza dóbr wartości 16 grzywien. Zarzucił mu także próbę pozbawienia go życia i domagał się 60 grzywien za przyganę i zniesławienie³³².

Po śmierci ojca – Zawiszy z Woli Oporowskiej w 1434 r. uzyskał dział w Woli Oporowskiej³³³. W kwietniu tego samego roku odkupił od Paszka z Kamiennej jego część Gołędzkiego za 150 grzywien, biorąc na siebie zobowiązanie uposażenia siostry Małgorzaty z Modlny³³⁴. W jego ręku znalazła się więc ostatecznie znaczna część spadku po ojcu. Dobiesław z Gołędzkiego przed 4 V 1434 r. poślubił Katarzynę, córkę Pietrasza z Borysławic herbu Ogon, której zapisał po 100 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Woli Oporowskiej i Gołędzkim. Brat Katarzyny, Mikołaj, zeznał Dobiesławowi 60 grzywien płatne na Nowy Rok. Ostatecznie Mikołaj 29 XI 1435 r. wypłacił Dobiesławowi cały posag wysokości 100 grzywien³³⁵. Zapewne pieniądze te pozwoliły Dobiesławowi spłacić posagi swych sióstr Halszki i Małgorzaty. Nieco później wypłacił także posag trzeciej siostrze Przechnie.

W 1449 r. Dobiesław z Woli Oporowskiej zobowiązał się do wypłacenia 5 grzywien długu na rzecz Stanisława, postrzygacza i mieszczanina kutnowskiego³³⁶. Dobiesław świadczył na dokumencie Piotra z Oporowa, starosty i podkomorzego łęczyckiego, wystawionym 22 V 1450 r. w Łęczycy, w sprawie potwierdzenia podziału dóbr między dziedzicami z Oporówką³³⁷.

Dobiesław z Woli Dużej zobowiązał się w lutym 1464 r. do wypłacenia Piotrowi z Kamiennej 11 grzywien i 12 groszy na św. Marcina (11 XI), z czego wywiązał się w przewidzianym terminie, zastawiając swojemu wierzycielowi za 10 grzywien łąn osiadły w Gołędzkim (kmieć: Wawrzyniec

³³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 322–322v; OZ, ks. 2a, k. 342; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 344.

³³¹ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 343.

³³² AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 57v.

³³³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 335, 344v.

³³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 305v. Dobiesław zobowiązał się wypłacić 25 grzywien w ratach, co następnie uczynił (ŁZ, ks. 10, k. 509).

³³⁵ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 347, 455v.

³³⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 552; T. Nowak, *Kutno i Łąkoszyn do schyłku XVI wieku*, [w:] *Kutno poprzez wieki*, red. J. Szymczak, t. I: *Do 1939 roku*, Kutno–Łódź 2011, s. 152.

³³⁷ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 844–845.

Zdziechowicz)³³⁸. Dziećmi Dobiesława byli synowie Mikołaj, Prosper i Andrzej, a córką Anna.

PIOTR Z KAMIENNEJ (1450–1508)

W 1450 r. Piotr z Kamiennej, za zgodą ojca Pawła, oprawił 80 grzywien (po 40 posagu i wiana) żonie Elżbiecie na połowie dóbr w Kamiennej. Posag Piotrowi zeznał Jan z Borszyna herbu Jastrzębiec (Łazęka), zapewne ojciec Elżbiety³³⁹. W 1452 r. Piotr poręczył za swojego stryja Dobiesława z Woli, który był winien 2 grzywny Florianowi z Wojciechowic (herbu Jelita)³⁴⁰. Około 1463 r. Piotr z Kamiennej zobowiązał się do wypłacenia do Nowego Roku 60 grzywien długu Andrzejowi z Kutna, łowczemu gostynińskiemu, a w przypadku nie uiszczenia pieniędzy w tym terminie winien dopuścić do intromisji na połowie swej wsi Kamienna³⁴¹. Zapewne w związku z powyższym długiem Piotr zastawił połowę wsi Kamienna za 60 grzywien Andrzejowi z Kutna, cześnikowi gostynińskiemu³⁴². W 1468 r. Piotr wziął w zastaw za 20 grzywien 2 łany osiadłe w Borszynie³⁴³.

Piotr był bardzo aktywny przed sądami, prowadził sprawy graniczne i inne spory sąsiedzkie z Piotrem z Oporówka (1469)³⁴⁴, Jakubem z Tarnowa (1471)³⁴⁵, Bogusławem z Gołędzkiego (1471)³⁴⁶. Wielokrotnie występował w sądach łęczyckich jako pełnomocnik procesowy braci Oporowskich – Jana i Mikołaja³⁴⁷. W sierpniu 1481 r. przyjął sprawę w imieniu Andrzeja z Oporowa, syna Mikołaja kasztelana brzeskiego, który procesował się z Mikołajem z Kutna, wojewodą łęczyckim. W sporze toczonym przez Andrzeja Oporowskiego z Jaworzyny i Piotra z Kamiennej z dziedzicami z Żychlina starosta łęczycki 3 V 1485 r. nałożył wadium 200 grzywien³⁴⁸.

W 1476 r. Jan z Woli odparł pretensje Piotra z Kamiennej o pancerz (*lorica*) wartości 2 kop groszy³⁴⁹. W 1477 r. arbitrzy doprowadzili do ugody między Piotrem z Kamiennej a braćmi Andrzejem, Mikołajem i Prosperem z Woli Oporowskiej i Gołędzkiego, synami Dobiesława. Piotr uzyskał 3 łany w Woli

³³⁸ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 89v, 161v.

³³⁹ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 292v. Zapis przez Piotra oprawy na dobrach w Kamiennej zapowiedział Dobiesław z Woli.

³⁴⁰ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 45.

³⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 171v.

³⁴² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 459.

³⁴³ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 123v, 161v.

³⁴⁴ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 4.

³⁴⁵ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 40v.

³⁴⁶ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 57.

³⁴⁷ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 184v, 254, 254v, 274, 328v, 334v, 356, 442.

³⁴⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 159; ks. 7, k. 154.

³⁴⁹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 63v.

i 30 grzywien³⁵⁰. W czerwcu 1482 r. Piotr skwitował z 5 grzywien Prospera z Gołędzkiego, a na mocy decyzji sądu grodzkiego Mikołaj z Woli Oporowskiej winien mu wypłacić 3 kopy groszy³⁵¹.

Piotr z Kamiennej wystąpił kilkakrotnie jako komornik urzędników łęczyckich. W latach 1479–1484 był komornikiem podkomorzego łęczyckiego Dzierśława z Bielaw, a w 1480 r. także komornikiem chorążego większego łęczyckiego Wojciecha z Dobrzelina³⁵². W marcu 1481 r. wypłacił podkomorzemu i chorążemu większemu należne im pieniądze z tytułu kar odnotowanych w aktach grodzkich łęczyckich³⁵³.

Za wypełnianie obowiązków związane z wytyczaniem granic Piotr jako komornik pobierał opłaty od zainteresowanych stron zwane *graniczne* lub *wiezdne*. Z tytułu *granicznego* sąd grodzki przysądził mu 1 kopę groszy od Andrzeja z Kutna, cześnika gostyńskiego. Z racji *wiezdnego* otrzymał 36 groszy od Klemensa z Żychlina, po kopie groszy od Piotra i Janusza, współwłaścicieli z Modznego oraz Mikołaja z Dąbia, zaś Mikołaj z Umienia i inni współwłaściciele zeznali mu, a następnie wypłacili 2 kopy groszy³⁵⁴. Jeszcze 1488 r. Piotr jako komornik zmarłego już Dzierśława z Bielaw otrzymał za dośczuczynienie od Wojciecha Baruchowskiego za wytyczenie granic między Zakrzewkiem a Przewiskami³⁵⁵.

W tym czasie Piotr dysponował wolną gotówką i służył pożyczkami okolicznej szlachcie, skoro skwitował z zapłaty 16 florenów Mikołaja Bielskiego ze Strzegocina, 11 florenów węg. i 8 groszy Tomasza z Pleckiej Dąbrowy, 5 grzywien Mikołaja z Kał, 6 grzywien Jana z Zakrzewa (za dług Jana z Zalesia), 4 grzywien Bogusza z Gołędzkiego, zaś 6 grzywien długu zeznał mu Dobiesław z Kłosek³⁵⁶. Cały dług Dobiesława wynosił 10 grzywien, a płatność tę regulował następnie Mikołaj z Kłosek, przekazując Piotrowi w 1484 r. 2 grzywiny z posagu swej żony Katarzyny³⁵⁷. Piotr z Kamiennej 18 VI 1482 r. otrzymał sądową intromisję w dobra swego dłużnika Jana z Kłosek i Kotlisk³⁵⁸.

Piotr często występował w roli pełnomocnika lub sędziego polubownego. Między innymi w 1481 r. był sędzią polubownym w sprawie o zabójstwo toczonej między dziedzicami z Chrosna i Iwicznej. Z kolei arcybiskup gnieźnieński

³⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 161v; ŁG, ks. 4, k. 379v; OZ, ks. 2b, k. 77v–78.

³⁵¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 857, 858.

³⁵² AGAD, ŁG, ks. 3, k. 633v; ks. 4, k. 229v; ks. 5, k. 495v, 504, 631v, 861; ks. 6, k. 67, 148, 733, 742v, 743, 912v; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 47, s. 40; nr 214, s. 62.

³⁵³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 28.

³⁵⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 83; ks. 3, k. 634; ks. 6, k. 461, 525v, 733v; zob. także ŁG, ks. 5, k. 631v, 739v–740; ks. 6, k. 912v, 913v, gdzie występował w sprawach granicznych komornik Piotr z Kamiennej.

³⁵⁵ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 511v.

³⁵⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 83v, 85; ks. 5, k. 492v, 546; ks. 6, k. 684v.

³⁵⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 760v.

³⁵⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 485.

Zbigniew Oleśnicki 6 VII 1482 r. ustanowił Piotra z Kamiennej swym pełnomocnikiem we wszystkich sprawach toczonych w sądzie grodzkim łęczyckim³⁵⁹. W czerwcu 1484 r. Florian z Gaju, sędzia łęczycki i Piotr z Kamiennej poproszeni zostali o rozstrzygnięcie sporu o dobra Jasionka w sporze między Piotrem Puczniewskim z Lubocza a Wojciechem Wilkowskim z Puczniewa³⁶⁰. Piotr z Kamiennej i Wojciech z Pilchów jako arbitrzy polubowni 8 VII 1486 r. pogodili dziedziców z Kręciszek. Dziedzic z Kamiennej w 1493 r. był jednym z dzielców Jakuba i Andrzeja, braci z Rakowca i Żychlina herbu Rola. W 1494 r. znalazł się w gronie sędziów polubownych, którzy doprowadzili do ugody między Wojciechem z Popowa, skarbnikiem łęczyckim, a Heleną, wdową po Pawle Szczodrku z Popowa³⁶¹.

Drugą żoną Piotra była Anna, córka Klemensa z Ziewanic herbu Rola. Miała wyznaczony posag w wysokości 20 grzywien, który jej brat Jan 18 VI 1482 r. zobowiązał się wypłacić Piotrowi w 3 rocznych ratach³⁶². Jednak Jan Zbrożek z Ziewanic, syn Klemensa, dopiero w maju 1492 r. wypłacił Piotrowi 6½ grzywien z należnej sumy 20 grzywien, a ponadto został zobligowany przez sąd grodzki do wniesienia dalszych 7 grzywien w okresie dwóch tygodni³⁶³. Jednak posag nie został w całości wypłacony. Piotr po śmierci Jana Zbrożka został opiekunem jego syna Macieja. Zapewne w imieniu swego podopiecznego w latach 1499–1502 wypłacał także posag za Weronikę z Ziewanic, żonę Wojciecha Marłyczy, kuśnierza i mieszczanina łęczyckiego. Weronika 24 V 1502 r. skwitowała Piotra z wypłaty ostatniej raty posagu, który wynosił 20 grzywien³⁶⁴. W okresie sprawowania opieki Piotr zagarnął pewne rzeczy pozostałe po Janie Zbrożku, być może traktując je jako formę zadośćuczynienia za należny mu posag³⁶⁵. Trzeci związek małżeński zawarł Piotr z Kamiennej z Barbarą z Kręciszek, siostrą Macieja Zielonki. Barbara miała wyznaczony posag w wysokości 20 grzywien. Oprawę, zapisaną przez męża w 1504 r., posiadała na dobrach w Kamiennej. Piotr miał trudności z wyegzekwowaniem całości posagu, toteż w 1508 r. uzyskał intromisję w Kręciszkach na 3 grzywny i 40 groszy³⁶⁶. Piotr zmarł między 17 X 1508 a 18 VI 1510 r. Owdowiała Barbara ponownie wyszła za mąż za Marcina z Wojszyc³⁶⁷.

³⁵⁹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 220, 374.

³⁶⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 926.

³⁶¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 28; ks. 8, k. 445v, 713v–714.

³⁶² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 484v.

³⁶³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 381.

³⁶⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 954; ks. 9, k. 66, 74v, 164v, 173, 190, 253v. Ponadto 12 XI 1504 r. sąd grodzki nakazał Piotrowi z Kamiennej wypłacenie 2 kopy groszy Weronice, żonie Wojciecha Marłyczy, mieszczanina łęczyckiego (ŁG, ks. 9, k. 415v).

³⁶⁵ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 492.

³⁶⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 208v, 361v (zapiska niepełna); ks. 11, k. 104.

³⁶⁷ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 115v, 267–267v; ks. 12, k. 7v.

BEATA Z KAMIENNEJ (1482)

W kwietniu 1482 r. Piotr z Kamiennej jako pełnomocnik (*comissarius*) swej siostry rodzonej Beaty, wdowy po Santorze z Kał, skwitował Mikołaja Santora z wypłacenia 15 grzywien³⁶⁸.

KATARZYNA Z KAMIENNEJ (1471)

W 1471 r. Piotr z Kamiennej zeznał 15 grzywien długu z tytułu posagu swemu szwagrowi (*genero*). Odbiorcą tego posagu był prawdopodobnie Mikołaj z Kępadł, mąż Katarzyny, który zapisał żonie 25 grzywien posagu i 12½ grzywny wiana na swych dobrach dziedzicznych³⁶⁹. Relacje rodzinne między Piotrem a Katarzyną nie zostały źródłowo określone. Uznajemy ją za córkę Pawła, gdyż Piotr miał córkę imieniem Katarzyna, będącą panną w 1486 r.

BOGUSŁAW (BOGUSZ) Z GOŁĘDZKIEGO (1432–1480)

Po śmierci ojca Bogusz, Włodek i Mikołaj odziedziczyli jego działy majątkowe we wsiach Gołędzkie oraz Kamienna. Gospodarowali w niedziale pod opieką matki – Agnieszki. Bogusław osiągnął pełnoletniość już w 1432 r. Zastawił wtedy 2 łany osiadłe (kmiecie: Paweł i Chorąży) za 20 grzywien stryjowi Dobiesławowi³⁷⁰. W następnych latach Bogusław czynił dalsze zastawy. W 1436 r. oddał w zastaw łan w Gołędzkim za 3 grzywny szlachetnemu Mikołajowi Gumińskiemu, rajcy oporowskiemu, a w 1437 r. zastawił za 10 grzywien łan w Gołędzkim Dorocie, żonie Pawła z Woli³⁷¹. Również w 1437 r. Bogusz zobowiązał się wypłacić 10 grzywien Klemensowi, sołtysowi z Kamieńca³⁷².

W 1471 r. Bogusz z Gołędzkiego procesował się przed sądem orłowskim ze stryjecznym bratem Piotrem z Kamiennej³⁷³. Bogusław z Gołędzkiego 12 VI 1479 r. zastawił za 60 grzywien łan roli (kmiecej) i pół łanu roli folwarcznej w Gołędzkim swemu synowi Janowi³⁷⁴. W 1479 r. Prosper z Gołędzkiego miał dokonać wizji lokalnej w sporze z Bogusławem i jego synem Janem³⁷⁵. Bogusz żył jeszcze 9 V 1480 r., a jako zmarły wzmiankowany został 27 III 1481 r.

³⁶⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 733–733v.

³⁶⁹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 45 – źródło nie mówi tego wprost, ale obie zapiski następują w logicznym ciągu jedna po drugiej.

³⁷⁰ *Ibidem*.

³⁷¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 362, 406v; T. Nowak, *Mieszczanie Oporowa...*, s. 282.

³⁷² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 185.

³⁷³ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 57.

³⁷⁴ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 331v–332.

³⁷⁵ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 80.

WŁODEK (1435–1437), MIKOŁAJ (1435–1436), MASZA (1435)
I KATARZYNA (1435) Z GOLĘDZKIEGO

Młodszy dziećmi Jana z Golędzkiego byli Włodek, Mikołaj, Masza i Katarzyna. Wszyscy wraz z najstarszym bratem Bogusławem wymienieni zostali w zapisie z 29 XI 1435 r.³⁷⁶ Dalsze losy córek Jana z Golędzkiego nie są nam znane. Ich bracia pozostawali w niedziale majątkowym. Włodek w 1435 r. był pełnoletni, skoro zastawił pół łanu osiadłego (kmięć: Maciej) za 5 grzywien stryjowi Dobkowi³⁷⁷. W styczniu 1436 r. Dobiesław z Woli Oporowskiej wypłacił 10 grzywien główsszczyzny Piotrowi Oporowskiemu z tytułu poręczenia za Bogusława, Włodka i Mikołaja z Golędzkiego³⁷⁸. Młodzi synowie Jana z Golędzkiego zmarli zapewne w młodym wieku. Włodek z Golędzkiego po raz ostatni wzmiankowany był w zapiskach sądowych w 1437 r.³⁷⁹

MIKOŁAJ Z WOLI OPOROWSKIEJ (1465–1483)

Mikołaj był najstarszym synem Dobiesława z Woli Oporowskiej, odnotowanym po raz pierwszy w źródłach 31 XII 1465 r. Zapewne po śmierci ojca doszło do podziału majątkowego między Mikołajem oraz jego braćmi Prosperem i Andrzejem. Mikołaj 17 VI 1469 r. wypłacił szwagrowi Mikołajowi Stryjcowi z Kamieńca 10 grzywien posagu ze swego działu³⁸⁰. W 1470 r. Prosper z Golędzkiego miał sprawę sądową z braćmi Mikołajem i Andrzejem z Woli. Poręczyciele Prospera – Mikołaj z Oporowa, kasztelan kruszwicki i Stanisław z Oporówka (ich współrodowcy) zeznali, że został przeprowadzony wieczysty podział między Wolą Oporowską a Golędzkiem³⁸¹. W marcu 1477 r. ci sami trzej bracia regulowali swoje wzajemne zobowiązania w związku z wcześniejszymi podziałami rodzinnymi. Prosper zapłacił pozostałym braciom 5 grzywien. Bracia mieli w ciągu 3 lat zapłacić 30 grzywien stryjecznemu bratu Piotrowi z Kamiennej (Prosper – 15, a pozostali bracia po 7½ grzywien). Mikołaj i Andrzej z Woli zrezygnowali na rzecz Piotra z 3 łanów w tej wsi. Do ugody między krewnymi doprowadzili arbitrzy, m.in. Mikołaj z Oporowa, kasztelan brzeziński, nakładając na strony wadium wysokości 100 grzywien. Granice między Kamienną, Wolą Oporowską i Golędzkiem miał wyznaczyć Oporowski³⁸².

W sądzie grodzkim łęczyckim toczyła się sprawa między przeorem Wojciechem konwentu paulinów z Oporowa a Mikołajem z Woli Wielkiej. Na rozprawie 1 IV 1476 r. w imieniu Mikołaja wystąpił Stanisław Jelitko z Oporówka,

³⁷⁶ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 459v.

³⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 453.

³⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 508v.

³⁷⁹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 407.

³⁸⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 370v, 1009.

³⁸¹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 25v.

³⁸² AGAD, ŁG, ks. 4, k. 379–379v; OZ, ks. 2b, k. 77v–78.

który uzyskał przeniesienie rozprawy ze względu na proces Mikołaja o tzw. większe (*pro maiori*) toczony w Gostyninie z Mikołajem Wituskim. Przedmiotem powyższej sprawy miało być 100 kop groszy i 8 łanów. Mikołaj z Woli Wielkiej przybył do Łęczycy na sprawę z przeorem Wojciechem 18 IV 1476 r. i zobowiązał się wypłacić konwentowi w Oporowie 3½ grzywny szelągów starych w niedzielę przed św. Stanisławem. Sąd postanowił także, że Mikołaj winien zwolnić dziesięcinę snopową znajdującą się obecnie u kmiecia Marcina w tejże Woli. Ponadto Mikołaj winien dać konwentowi łąkę na 2 łanach, tak długą i szeroką jak się rozciąga każdy łan i to tam, gdzie przeor lub jego konwent zechce sobie wybrać. Sąd umorzył wieczyście wszystkie pozwy i rozprawy oraz spory między stronami³⁸³.

Jednak spór nie został ostatecznie zakończony i Mikołaj toczył nadal procesy z konwentem klasztoru paulińskiego w Oporowie. Piotr, przeor z Oporowa, 17 VII 1478 r. skwitował Mikołaja z Woli Dużej z wypłacenia 6 grzywien³⁸⁴. Sąd grodzki 4 III 1483 r. nakazał wypłacenie 3½ grzywien szelągów starych (*solidorum antiquorum*) przez Mikołaja przeorowi Bartłomiejowi i jego konwentowi w Oporowie, z którego zobowiązania dziedzic z Woli Dużej się wywiązał. Z kolei Mikołaj odparł pozew przeora Bartłomieja o łąkę zapisaną wcześniej jego poprzednikowi Wojciechowi³⁸⁵.

Mikołaj, Prosper i Andrzej mieli odziedziczone po ojcu zobowiązania finansowe wobec Oporowskich. Jan z Oporowa domagał się spłaty 7 grzywien pożyczonych przez jego ojca Piotra Dobiesławowi z Woli. Ostatecznie uzyskał sądową intromisję na tę sumę w dobra Mikołaja i jego braci. W związku z tym Mikołaj 12 VI 1479 r. zastawił za 7 grzywien 2 półłanki w Woli Oporowskiej (kmiecie: Wojciech i Jan) Janowi z Oporowa, kasztelanowi brzeskiemu³⁸⁶. W tej sprawie Prosper odparł pretensje brata Mikołaja o 7 grzywien długu ich ojca³⁸⁷.

Mikołaj nie wypłacił 3 kop groszy Piotrowi z Kamiennej, toteż w styczniu 1480 r. skazany został na kary sądowe i ciążenie. Spór braci stryjecznych musiał mieć gwałtowny charakter, skoro burgrabia nałożył między nimi wadium wysokości 60 grzywien³⁸⁸. W czerwcu 1482 r. Mikołaj został zobowiązany do wypłacenia 3 kop groszy Piotrowi z Kamiennej oraz zyskał 2 grzywny na Stanisławie z Oporówka³⁸⁹. Ponadto sąd grodzki przysądził Mikołajowi 5 grzywien i 20 groszy, które winien mu wypłacić Stanisław z Oporówka³⁹⁰.

³⁸³ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 131–131v, 145v–146.

³⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 35v.

³⁸⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 47, 49v; ks. 6, k. 592, 684v.

³⁸⁶ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 331, 459v, 471, 489–489v.

³⁸⁷ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 510.

³⁸⁸ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 691v.

³⁸⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 857, 858.

³⁹⁰ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 44.

Mikołaj ożenił się z Barbarą, której 8 IV 1480 r. zapisał 100 grzywien posagu i 50 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Woli Oporowskiej³⁹¹.

PROSPER Z GOŁĘDZKIEGO (1470–1492)

W styczniu 1471 r. Mikołaj z Oporowa i Maciej z Pruszek, burgrabia łęczycki, pogodzili Prospera z Gołędzkiego i Jana z Woli Małej. Prosper winien zwrócić kmiecia Mikołaja z jego dobrami do czasu przeprowadzenia podziału z braćmi, a po jego uczynieniu wspomniany kmieć będzie mógł się przenieść zgodnie z własnymi planami³⁹².

W podziale z braćmi przeprowadzonym po śmierci ojca Dobiesława otrzymał Gołędzkie. Prosper z Gołędzkiego ożenił się z Katarzyną z Grzybowa, której w 1473 r. opłacił 100 grzywien (60 grzywien posagu i 40 grzywien wiana) na połowie dóbr w Gołędzkim. Spłacił 40 grzywien pozostałego posagu, wnoszoną po 20 grzywien na kolejny Nowy Rok, zeznał Prosperowi Mikołaj z Grzybowa³⁹³. Prosper z Gołędzkiego czynił pewne zastawy na swych dobrach. Dnia 1 II 1479 r. zastawił pół łanu osiadłego w Gołędzkim (kmieć Piotr) za 5 grzywien Mikołajowi ze Szczytu, a także za 6 grzywien i 12 groszy pół łanu osiadłego w Woli Oporowskiej (kmieć Marcin)³⁹⁴.

Drugą żoną Prospera była Anna, córka Jana z Łęki i Jackowa. Posag Anny wynosił 100 florenów węg., zaś Prosper 27 III 1484 r. zapisał małżonce 200 florenów węg. oprawy posagowo-wiennej na połowie swych dóbr w Gołędzkim i Woli Oporowskiej. Jan z Łęki połowę posagu za córkę zobowiązywał się wypłacić w dwóch rocznych ratach³⁹⁵. Ze swego przyrzeczenia wywiązał się sumiennie, bowiem Prosper z Gołędzkiego 1 I 1486 r. skwitował Jana z Jackowa z zapłaty 50 florenów³⁹⁶. Dnia 25 XII 1487 r. Prosper wypłacił Piotrowi z Kamiennej 5 grzywien i 6 groszy³⁹⁷. Prosper z Woli Oporowskiej 5 VI 1492 r. zastawił za 20 florenów węg. Janowi ze Szczytu półtora łanu osiadłego w Woli Oporowskiej (kmiecie: Jakub Kusz na łanie i Jan Ciołkosz na półłanku). Prosper zastrzegł, że kmieć Jan Ciołkosz nie będzie świadczył robocizn Janowi Szczytowskiemu, a jedynie płacił 30 groszy czynszu rocznego zwyczajem innych kmieci³⁹⁸.

Swój trzeci związek małżeński Prosper zawarł z Małgorzatą z Konar. Oprawę zapisał Małgorzacie na Woli Dużej i Gołędzkim. Prosper zmarł przed 10 I 1499 r. Dziećmi Prospera byli synowie Stanisław i Andrzej oraz córki

³⁹¹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 783.

³⁹² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 44.

³⁹³ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 412v.

³⁹⁴ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 377v; ks. 7, k. 216v.

³⁹⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 808v–809.

³⁹⁶ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 6v.

³⁹⁷ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 358.

³⁹⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 386v.

Dorota i Małgorzata. Wdowa po Prosperze, Małgorzata, jako zmarła wzmiankowana była w zapisie z 1 I 1511 r., kiedy to Stanisław i Andrzej zobowiązani się zwrócić posag siostrze swej macochy³⁹⁹.

ANDRZEJ Z WOLI OPOROWSKIEJ (1470–1479)

W kwietniu 1472 r. Andrzej z Woli Dużej, syn zmarłego już Dobiesława, zastawił łąn opustoszały w swej wsi oraz zeznał 18 grzywien z tytułu posagu swemu szwagrowi Mikołajowi Stryjcowi z Kamieńca⁴⁰⁰. W podziale przeprowadzonym z braćmi Andrzej otrzymał dobra w Woli Oporowskiej. Andrzej pożyczał pieniądze od Mikołaja z Tarnowa, któremu w 1475 r. zastawił półtora łąnu opustoszałego za 10 grzywien, a w 1478 r. 2 łąny opustoszałe zwane Nagotowiński i Wardzyński w Woli Dużej za 20 grzywien⁴⁰¹.

Andrzej z Woli został w 1479 r. napadnięty i zamordowany we własnym domu przez stryjecznego bratanka – Jakuba syna Bogusza z Gołędzkiego, o co skarżyli przed sądem grodzkim łeczyckim jego bracia – Mikołaj i Prosper⁴⁰². Zapewne nie zawarł związku małżeńskiego, a dobra po nim odziedziczyli Mikołaj i Prosper.

ANNA Z WOLI OPOROWSKIEJ (1470–1471)

Córką Dobiesława z Woli Oporowskiej była Anna, która przed 17 VI 1469 r. wyszła za mąż za Mikołaja Stryjca z Kamieńca⁴⁰³. W 1470 r. bracia Mikołaj, Prosper i Andrzej z Woli Dużej zeznali jej posag wysokości 67 grzywien, z czego jednak nie wywiązali się w całości⁴⁰⁴. Anna 1 II 1471 r. w sprawie wspomnianej sumy posagu należnej jej od braci uczyniła swymi pełnomocnikami Mikołaja z Oporowa, kasztelana kruszwickiego i swego męża Mikołaja z Kamieńca⁴⁰⁵.

W 1471 r. bracia zobowiązali się do zapłacenia swej siostrze i jej mężowi 40 grzywien lub dania w zastaw 4 łąnów osiadłych w Woli Oporowskiej⁴⁰⁶.

CÓRKI PIOTRA Z KAMIENNEJ

Małgorzata wyszła za mąż za Andrzeja z Mazidłowic. Piotr z Kamiennej 10 VII 1481 r. zeznał Andrzejowi 20 grzywien posagu za córkę, a powyższą sumę zobowiązywał się spłacić w dwóch rocznych ratach do 1 I 1484 r. Andrzej

³⁹⁹ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 278.

⁴⁰⁰ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 608v.

⁴⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 896; ks. 5, k. 364.

⁴⁰² AGAD, ŁG, ks. 5, k. 580v, 589v.

⁴⁰³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 1009.

⁴⁰⁴ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 8v.

⁴⁰⁵ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 45v.

⁴⁰⁶ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 46.

zapisał żonie 40 grzywien oprawy na połowie swych dóbr w Mazidłowicach⁴⁰⁷. Małgorzata zmarła przed 1512 r. Jej synem był Grzegorz z Mazidłowic, który w 1512 r. po otrzymaniu 1½ grzywny zaległego posagu skwitował swych wujów z Kamiennej z całej należności z tego tytułu⁴⁰⁸.

Zofia poślubiła Pawła z Cedrowic Małych. Paweł z Cedrowic Małych 26 VI 1481 r. skwitował Piotra z Kamiennej z zapłaty 20 grzywien za córkę Zofię⁴⁰⁹. Paweł z Cedrowic Małych 4 XI 1486 r. zastawił Katarzynie, pannie z Kamiennej, 3 łany opustoszałe i pół młyna w Cedrowicach Małych za 20 grzywien⁴¹⁰. W 1493 r. (?) nadal niezamężna Katarzyna, córka Piotra z Kamiennej, za zgodą swego wuja Mikołaja, wójta łeczyckiego, zwolniła Pawłowi zastaw w Cedrowicach Małych⁴¹¹.

ANDRZEJ, MACIEJ I JAN Z KAMIENNEJ

Byli oni synami Piotra z małżeństwa z dziedziczką Ziewanic. Pozostawali w niedziale majątkowym. Andrzej, Maciej i Jan 18 VI 1510 r. zobowiązali się wypłacić 11 grzywien swej macosze Barbarze, zwracając jej posag, a ona zrezygnowała z oprawy na rzecz pasierbów⁴¹². Dopiero 16 I 1515 r. Barbara skwitowała Macieja, Jana i dzieci Andrzeja ze wszystkich należności i zwolniła im swą oprawę w Kamiennej⁴¹³. Trzej bracia z Kamiennej 4 V 1512 r. zawarli ugodę z Maciejem, synem Jana Zbrożka z Ziewanic. W roli jednaczy wystąpili Jan Pasek z Gośławic, podkoni łeczycki i Feliks Zbrożek z Woli Zbrożkowej. Obydwie strony zrezygnowały z wzajemnych pozwów dotyczących zabranych rzeczy oraz sum posagowych. Ponadto dziedzice z Kamiennej zobowiązali się wypłacić Maciejowi 12 grzywien⁴¹⁴.

Andrzej z Kamiennej zmarł przed 16 I 1515 r. pozostawiając dzieci dwoje dzieci, syna Jana i córkę Annę⁴¹⁵.

Maciej z Kamiennej pojawił się w zapiskach źródłowych jeszcze za życia ojca. W 1508 r. pozwany został przez Jakuba z Grzybowa⁴¹⁶. Maciej ożenił się z Małgorzatą, siostrą Jana z Grzybowa. Dnia 8 IV 1511 r. oprawił Małgorzacie po 30 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Kamiennej i Gołdźkiem⁴¹⁷. Drugą żoną Macieja była Helena, córka Wincentego z Rakowa.

⁴⁰⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 43.

⁴⁰⁸ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 456.

⁴⁰⁹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 237.

⁴¹⁰ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 136.

⁴¹¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 318.

⁴¹² AGAD, ŁG, ks. 11, k. 267–267v.

⁴¹³ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 7v.

⁴¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 492.

⁴¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 7v.

⁴¹⁶ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 113, 115v, 118v.

⁴¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 325.

Maciej 6 I 1517 r. zapisał Helenie 80 grzywien oprawy posagowo-wiennej na połowie swych dóbr w Kamiennej i Gołędzkim. Posag w wysokości 40 grzywien zeznali Maciejowi bracia Heleny, Piotr i Wojciech z Rakowa⁴¹⁸. Maciej 8 V 1520 r. zastawił 6 zagonów roli w Kamiennej za 5 grzywien Mikołajowi z Grzybowa⁴¹⁹.

Jan z Kamiennej 8 X 1520 r. ustanowił Andrzeja z Oporowa, kasztelana łączyckiego, Grzegorza z Mazidłowic, plebana z Leżnicy Małej i Jana z Witowa, opiekunami swych dzieci i dóbr dziedzicznych należących do niego i jego nieletnich bratanków. Wyznaczenie opiekunów związane było z uczestnictwem Jana w wyprawach wojennych⁴²⁰. Jan zmarł przed 21 VI 1524 r., pozostawiając po sobie synów Macieja i Mikołaja⁴²¹.

JAN Z GOŁĘDZKIEGO (1476–1481)

Syn Bogusza z Gołędzkiego odziedziczył imię po dziadzie – Jan. Po raz pierwszy pojawił się w sądzie u boku ojca w grudniu 1476 r. Kasztelan brzeziński Mikołaj z Oporowa przekazał im wtedy 7 grzywien długu Mikołaja z Woli Oporowskiej⁴²². Jan jako dziedzic Gołędzkiego występował samodzielnie w sądach łączyckich w latach 1479–1481. W 1479 r. zeznawał jako świadek współrodowca – Stanisława z Bratoszewic w sprawie zajazdu na Bratoszewice dokonanego przez wojskiego sieradzkiego Jana Piorunowskiego z Beska i Sławęcina⁴²³. W 1480 r. Jan z Gołędzkiego toczył proces z Mikołajem z Woli Oporowskiej⁴²⁴. Jego małżonką była Małgorzata z Borucic, która w 1479 r. miała sprawę ze Stanisławem z tejże wsi⁴²⁵. Jan, za zgodą ojca Bogusza z Gołędzkiego, zapisał żonie Małgorzacie 40 grzywien oprawy (22 grzywny posagu i 18 grzywien wiana) na połowie dóbr w Gołędzkim⁴²⁶.

JAKUB Z GOŁĘDZKIEGO (1479–1481)

Synem Bogusza i bratem Jana był Jakub z Gołędzkiego. Jakub w 1479 r. został oskarżony przez braci Mikołaja i Prospera z Woli Oporowskiej i Gołędzkiego o napaść na dom i zabójstwo ich brata rodzonego – Andrzeja⁴²⁷. W związku z pozwem Prospera z Gołędzkiego ojciec Jakuba, Bogusz z Gołędzkiego 9 V 1480 r. złożył oświadczenie w sądzie grodzkim, że jego syn nie

⁴¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 221.

⁴¹⁹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 646v–647.

⁴²⁰ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 717.

⁴²¹ AGAD, ŁG, ks. 14, k. 259.

⁴²² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 462v; ks. 4, k. 283v.

⁴²³ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 120v.

⁴²⁴ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 94.

⁴²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 144v, 162.

⁴²⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 462v.

⁴²⁷ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 580v, 589v.

posiada w Gołędzkim żadnych dóbr⁴²⁸. Jakub został skazany na zapłacenie 60 grzywien głównszczyzny. Po śmierci Bogusza sąd grodzki 27 III 1481 r. nakazał starszemu jego synowi Janowi aby wydzielił Jakubowi część ojcowizny w Gołędzkim, z której Prosper mógłby ściągnąć należną mu sumę głównszczyzny⁴²⁹.

JADWIGA Z GOŁĘDZKIEGO (1488)

W 1488 r. z Gołędzkiego pisała się także Jadwiga⁴³⁰. Mogła być siostrą rodzoną Jana i Jakuba.

STANISŁAW (1499–1520), SYN PROSPERA

Po śmierci Prospera z Gołędzkiego jego synowie Stanisław i Andrzej przez pewien czas występowali jako bracia niedzielni. Dziedzice z Woli Oporowskiej i Gołędzkiego 10 I 1499 r. wypłacili Janowi z Puczniewa 40 grzywien. Był to dług ciążyący na ich zmarłym już ojcu Prosperze z tytułu należności za dobra w Woli i Gołędzkim⁴³¹. Kolejną sprawę rozpoczętą jeszcze przez ich ojca Stanisław i Andrzej rozwiązali 31 III 1506 r., otrzymując w zastaw za 80 grzywien 4 łany opustoszałe w Gołędzkim od Jana Jackowskiego z Woli Dobiesława (Woli Oporowskiej). Sumę 80 grzywien za dobra w Woli Oporowskiej i Gołędzkim był dłużny Prosperowi Jan Jackowski z Łęki, ojciec Jana z Woli Oporowskiej⁴³². Stanisław z Woli Oporowskiej 4 I 1511 r. zobowiązał się zwrócić 10 grzywien posagu wniesionego przez macochę Małgorzatę jej siostrze Elżbiecie, żonie Świątosława z Oszkowic, Barbarze, żonie Jana *de Maruszewo* (ob. Marusy) w ziemi ciechanowskiej i Raciborze, wdowie po Mikołaju Gajewskim, dziedziczkom z Konar⁴³³. Stanisław z Woli Prosperowej zawarł związek małżeński z Dorotą z Orenic⁴³⁴. Stanisław z Woli Prosperowej (Wola Wielka zwana Prosperowa) i jego żona Dorota z Orenic występowali także w 1515 r.⁴³⁵

⁴²⁸ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 738.

⁴²⁹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 184v–185.

⁴³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 15, k. 16.

⁴³¹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 69.

⁴³² AGAD, ŁG, ks. 9, k. 590v. Mikołaj i Wojciech, bracia rodzeni z Łęki, sprzedali swe dobra w Woli Oporowskiej (Woli Prosperowej) i Gołędzkim za 200 grzywien Mikołajowi Garbowskiemu ze Śleszyna, a ten z kolei za tę samą sumę odstąpił wspomniane działy Janowi Owsieńcowi ze Śleszyna (ŁG, ks. 12, k. 271v).

⁴³³ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 278.

⁴³⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 520–520v, 524, 720.

⁴³⁵ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 720.

ANDRZEJ (1499–1520), SYN PROSPERA

Podobnie jak brat Stanisław także Andrzej 4 I 1511 r. zobowiązał się zwrócić 10 grzywien posagu po zmarłej macosze Małgorzacie dziedziczkom z Konar⁴³⁶. W 1509 r. Andrzej z Woli Dużej zapisał żonie Dorocie po 14 kop groszy posagu i wiana na połowie swych dóbr w Woli i Gołędzkim⁴³⁷. Kolejny zapis oprawy uczynił Andrzej z Woli Dużej *alias* Prosperowej 24 IV 1520 r. na rzecz żony Doroty z Gołocina z ziemi płockiej. Oprawił małżonce 112 florenów (po 56 florenów posagu i wiana na połowie swych dóbr w Woli Dużej zwanej Prosperowa i Gołędzkim⁴³⁸. Być może Dorota z Gołocina była drugą żoną Andrzeja, bowiem jej posag był dwukrotnie wyższy niż wcześniejszy zapis na rzecz Doroty nieznanego pochodzenia.

DOROTA I MAŁGORZATA, CÓRKI PROSPERA

Dorota zawarła związek małżeński ze Stanisławem z Sadkowa z ziemi płockiej (pow. płoński). Stanisław z Sadkowa 28 II 1520 r. skwitował swych szwagrów Stanisława z 6 grzywien i Andrzeja z 2 grzywien. Pozostałe 12 grzywien dziedzice z Woli Dużej *alias* Prosperowej zobowiązali się wypłacić Sadkowskiemu w określonych ratach. Posag Doroty wynosił 20 grzywien⁴³⁹.

Małgorzata została żoną Mikołaja Grzybowskiego z Oporówka. Miała otrzymać od swych braci 25 grzywien posagu i 25 grzywien oprawy. Mikołaj z Oporówka 8 V 1520 r. oprawił żonie 100 grzywien na połowie swych dóbr w Oporówku. Stanisław i Andrzej z Woli Wielkiej *alias* Prosperowej zobowiązali się wypłacić Mikołajowi 25 grzywien w ustalonych ratach⁴⁴⁰.

⁴³⁶ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 278.

⁴³⁷ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 163.

⁴³⁸ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 644.

⁴³⁹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 624v–625.

⁴⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 648v.

le f. de quatorze .

ROZDZIAŁ II

DZIEDZICE Z KRZYŻANOWA I KRZYŻANÓWKA

1. RODZINA Z KRZYŻANOWA

Poza Oporowskimi, pewne lokalne znaczenie w ziemi łęczyckiej osiągnęli tylko Sulimowie piszący się z Krzyżanowa. Jeden z nich – Jan, osiągnął godność kasztelana brzezińskiego (1394–1396), a inny – Franek, sprawował przez lata urząd podsędka łęczyckiego (1374–1397). Łęczycka rodzina Sulimów Krzyżanowskich nie trafiła na karty staropolskich herbarzy¹.

Rodzina z Krzyżanowa wyróżnia się spośród innych średnio- i drobno-szlacheckich rodzin łęczyckich Sulimów dobrym rozpoznaniem heraldycznym. Przedstawicielej tej właśnie rodziny spotykamy bowiem w trzech zapisach herbowych z lat 1405–1415. Pierwsza ze wspomnianych zapisek wiąże się z procesem o naganę szlachectwa, który toczył się na wiecu generalnym w Łęczycy 20 X 1405 r. Naganionym był niejaki Dobiesław z Leśniewic herbu Ślepowron. Sulimowie – Mikołaj z Krzyżanowa i Nacek z Różyc, wystąpili tu

¹ J. Długosz, *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. II, *Opera Omnia*, t. VIII, wyd. A. Przeździecki, Kraków 1863–1864, s. 130–131, 475; W. Wittyg, *Nieznana szlachta polska i jej herby*, Kraków 1908, s. 164. Wiktor Wittig wymienił trzech braci Krzyżanowskich herbu Sulima – Joachima, Sebastiana i Erazma, działających w latach 1565–1579 w Małopolsce w powiatach krakowskim i szczyrzyckim. Za ich gniazdo rodzinne uznał Krzyżanowice w powiecie szczyrzyckim. Związki tej rodziny z Krzyżanowskimi herbu Sulima z ziemi łęczyckiej wydają się mało prawdopodobne. W czasach Jana Długosza w dekanacie szczyrzyckim znajdowały się wsie Krzyżanowice Duże, należące do mieszczan z Bochni oraz Krzyżanowice Małe, których dziedzicem był Jan Wielopolski herbu Stary Koń. Inne Krzyżanowice, położone w prepozyturze kieleckiej, należały do Jana Krzyżanowskiego herbu Dębno.

w drugiej parze świadków, a więc zapewne, choć w praktyce w tych czasach mogło być jeszcze różnie, w imieniu rodu matki naganionego².

Z kolei 11 VI 1412 r., ponownie na wiecu w Łęczycy, spotykamy członków tej rodziny wśród świadków procesu o naganę szlachectwa. Naganionym był tym razem Świąszek z Miroszewic herbu Łazęka. Mikołaj z Krzyżanowa wystąpił tym razem, wraz z bratem Frankiem *de ibidem*, w trzeciej parze świadków, a więc zapewne z rodu babki ojczystej naganionego szlachcica³.

Znamy jeszcze trzecią zapiskę herbową z udziałem przedstawicieli tej rodziny. Dotyczy ona sprawy z 1415 r. o naganę szlachectwa Marcina z Kraszyna. Tym razem Sulimowie wystąpili w pierwszej parze świadków, a więc reprezentują ród naganionego, pochodzącego z nieznanego skądinąd rodziny, zapewne spoza ziemi sieradzkiej. Obok podkomorzego łęczyckiego Mikołaja z Oporowa, późniejszego wojewody, widzimy tu jeszcze jednego przedstawiciela interesującej nas rodziny z Krzyżanowa – Jana⁴.

Mając na potwierdzenie przynależności aż trzech przedstawicieli gałęzi krzyżanowskiej do rodu Sulimów tak silne i jednoznaczne wzmianki źródłowe, nie da się tego faktu już podważyć. Stosując metodę retrogresywną, można zaliczyć do naszego rodu także, uchwytne w innych źródłach, przodków wymienionych świadków procesów o naganę szlachectwa. Niestety dostępny materiał źródłowy nie daje na tym polu zbyt wielu możliwości. Ciąg ksiąg sądowych ziemskich łęczyckich, gdzie częściej spotkamy dziedziców Krzyżanowa na tle ich powiązań genealogicznych i majątkowych, rozpoczyna się bowiem dopiero od 1385 r. Jeszcze młodsze są zachowane księgi ziemskie orłowskie, ważne tu ze względu na lokalizację posiadłości rodziny w tym powiecie. Sięgają one 1389 r. Źródła te mogą zatem pomóc w wydłużeniu drzewa genealogicznego rodziny najwyżej o jedno pokolenie. Z obowiązku musimy więc liczyć na wcześniejsze dokumenty, opublikowane w rozmaitych kodeksach dyplomatycznych. Informacje genealogiczne możliwe do odczytania z tego typu źródeł, siłą rzeczy są przypadkowe, zwłaszcza w odniesieniu do rodzin drobnorycerskich, a do takich należeli wszak Krzyżanowscy.

FRANEK Z KRZYŻANOWA (1374–1397), PODSĘDEK ŁĘCZYCKI

Wspominany już Franek z Krzyżanowa, podsędek ziemski łęczycki, jest pierwszym przedstawicielem rodziny, uchwytym w zachowanych źródłach. Wystąpił on po raz pierwszy z tym urzędem w dokumencie rozgraniczenia wsi Łaznów i Będzielin, należących do biskupstwa włocławskiego oraz wsi

² Wywody szlachectwa w Polsce XIV–XVII w., wyd. W. Semkowicz, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1911–1912, t. III, nr 5, s. 2.

³ *Ibidem*, nr 20, s. 5.

⁴ *Nieznane zapiski heraldyczne średniowieczne polskie, głównie sieradzkie*, zebrał S. Łaguna, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1898, nr 39, s. 14.

Janusza z Niewiadowa – Niewiadów i Wilkucice, wystawionym w Łęczycy 20 II 1374 r. Dokument ten zachował się w oryginale w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku, niestety po oderwanych pieczęciach pozostały tylko paski⁵. Jednym ze świadków tego dyplomu był inny Sulimczyk – Włodzimierz, podstoli łęczycki, przedstawiciel oporowskiej gałęzi rodu. Możliwe, że Franek z Krzyżanowa miał pewien wpływ na wybór tego współrodowca na asesora sądowego. Być może obaj byli stryjecznymi braćmi. (?) Nie wiemy kiedy dokładnie Franek z Krzyżanowa objął urząd podsędka łęczyckiego. Najwcześniejsza możliwa datacja to czerwiec 1370 r., gdy w źródłach (12 czerwca) po raz ostatni wystąpił jego poprzednik na urzędzie – Włodzimierz⁶. Franek, obejmując ten odpowiedzialny urząd, z pewnością musiał już być człowiekiem dojrzałym, doświadczonym, o ustalonej pozycji wśród szlachty łęczyckiej. Wydaje się, że podsędek musiał liczyć w chwili wyboru na urząd przynajmniej 30–40 lat, na tej podstawie przyjąć można hipotetyczną datę jego urodzenia ok. 1335 r., a więc gdzieś w początkach panowania Kazimierza Wielkiego. Franek zmarł w ostatnich latach XIV w., pozostawiając liczne potomstwo, w tym dorosłych synów, już rozpoczynających kariery, co zdaje się potwierdzać dotychczasowe ustalenia dotyczące jego wieku. Z racji na sprawowany urząd Tadeusz Piotrowski uwzględnił Franka z Krzyżanowa, jako jedyne przedstawiciela rodu Sulimów w tym okresie spoza rodziny Oporowskich, w grupie dostojników województwa łęczyckiego⁷. Pod względem pozycji majątkowej Krzyżanowscy nie dorównywali Oporowskim, nie osiągnęli też nigdy wyższych urzędów ziemskich.

W omawianym dokumencie z 1374 r. Franek wystąpił tylko z nazwą urzędu, bez określenia posiadłości. Wieś Krzyżanów znajdowała się w ziemi łęczyckiej, w powiecie orłowskim, parafii Łęki dekanatu bedleńskiego⁸. Pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1377 r., gdy właścicielem tej wsi był już Franek⁹. Czy była to stara posiadłość tej rodziny odziedziczona przez podsędka łęczyckiego po przodkach, czy też nabył ją dopiero sam Franek krótko przed 1377 r. – z braku źródeł nie da się z pewnością ustalić. Raczej bardziej skłaniać się można ku pierwszej hipotezie.

⁵ ADW, Dokumenty samoistne, sygn. 188; KDP, t. II, cz. 1, nr 317.

⁶ *Urzędnicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, [w:] *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. II, z. 1, Wrocław 1985, nr A 251, s. 67.

⁷ T. Piotrowski, *Dostojnicy województwa łęczyckiego za pierwszych Jagiellonów*, Warszawa 1935, s. 55.

⁸ S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 1, Poznań 1926, s. 214; T. Piotrowski, *Rozsiedlenie rodowe szlachty łęczyckiej na przełomie XIV i XV wieku*, „Rocznik Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego” 1939, t. III, s. 50–51; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. I: *Abramowice–Mzurki*, Łódź 1966, s. 153.

⁹ KDW, t. III, nr 1733; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, s. 153.

Drugie wystąpienie w źródłach podsędka łęczyckiego Franka, piszącego się już z Krzyżanowa, to wspomniany już dyplom wystawiony 19 II 1377 r. w Uniejowie¹⁰. Jest to akt pojednania w sporze między Pełką, synem Adama z Byszewa i Pietraszem z Tura z rodu Janinów a aktualnym arcybiskupem gnieźnieńskim Janem [Januszem Suchywilkiem] i jego rodem Grzymałów. Wystąpienie wśród świadków tego dyplomu zarówno podsędka łęczyckiego Franka z Krzyżanowa, jak i kolejnego z Oporowskich – Bogusława, brata wzmiankowanego już Włodzimierza, podówczas scholastyka kapituły łęczyckiej i kanonika gnieźnieńskiego, także i w tym przypadku miało charakter wyłącznie urzędowy. Za utożsamieniem wymienionego w tym dyplomie Krzyżanowa (forma źródłowa *Crissanovicze*) z orłowskim Krzyżanowem, znanym z późniejszych ksiąg sądowych, opowiedzieli się Adam Boniecki¹¹ i Stanisław Kozierowski¹², a po nich inni autorzy¹³. Nie sposób nie zgodzić się z tą interpretacją biorąc pod uwagę późniejsze zapiski.

Franek z Krzyżanowa wystąpił w księgach sądowych łęczyckich po raz pierwszy 12 VI 1386 r., zasiadając w składzie sądu ziemskiego jako podsędek, obok sędziego Icka ze Śliwnik. Sąd ziemski w osobach wymienionych potwierdził wtedy rezygnację z zastawu połowy wsi Rusinowice przez niejakiego Pakosława wdowie z Sarnowa z synami¹⁴.

Podsędek Franek pojawił się jeszcze wielokrotnie w zapiskach sądowych w księgach ziemskich łęczyckich. Zapewne brał czynny udział w życiu politycznym Królestwa Polskiego. Potwierdza po pośrednio informacja z 27 VIII 1388 r. o wyznaczeniu rozprawy sądowej podsędkowi łęczyckiemu z Mikołajem Błaszczowskim w Krakowie w dzień św. Michała (29 IX), a gdyby nie przybył do Krakowa to gdziekolwiek w ziemi krakowskiej lub sandomierskiej¹⁵. Z zapiski pochodzącej z 4 I 1396 r. wynika, że uczynił wieczystą darowiznę wsi Przyrownica, położonej w ziemi sieradzkiej (pow. szadkowski, par. Małyń)¹⁶. Jednak odbiorca powyższego nadania nie został wymieniony. Prawdopodobnie był nim syn podsędka – Jan, kasztelan brzeziński.

Po raz ostatni wystąpił on jako podsędek sądu ziemskiego łęczyckiego 4 I 1397 r.¹⁷ Jego następca na urzędzie – Dzierśław Tłuk ze Strykowa pojawił się w źródłach po raz pierwszy ponad miesiąc później – 13 II 1397 r.¹⁸ Franek

¹⁰ KDW, t. III, nr 1733.

¹¹ A. Boniecki, *Herbarz polski*, t. XIII, Warszawa 1909, s. 49.

¹² S. Kozierowski, *Badania...*, s. 214.

¹³ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, s. 153.

¹⁴ PKŁ, t. 1, nr 74.

¹⁵ PKŁ, t. 1, nr 908.

¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 132.

¹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 143; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 251, s. 67.

¹⁸ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 251, s. 67.

zapewne wówczas już nie żył, ale źródłowo jego śmierć potwierdza zapiska z 10 VII 1397 r., gdy przed sądem łęczyckim wystąpiła wdowa po podsędku¹⁹.

Żoną Franka była Małgorzata²⁰. O pochodzeniu rodzinnym i rodowym żony podsędką łęczyckiego Franka z Krzyżanowa niewiele wiadomo. Nie mamy także pewności, czy była jedyną żoną założyciela gałęzi krzyżanowskiej Sulimów. Spotykamy ją w źródłach jako żyjącą jeszcze w 1417 r.²¹ Przeżyła więc męża o 20 lat. Fakt ten dowodzi, że Małgorzata była znacznie młodsza od męża. Można w tej sytuacji zadać pytanie – czy to ona była matką wszystkich czterech synów i córki podsędką Franka? W zapiskach sądowych Małgorzata pojawiła się po śmierci męża i w latach 1397–1398 występowała wraz ze swymi synami Frankiem, Maciejem i Mikołajem²². Wspomniani synowie byli niewątpliwie jej dziećmi, natomiast Jan i Wichna mogli pochodzić z poprzedniego związku małżeńskiego podsędką Franka. Jan prawdopodobnie otrzymał za życia ojca wydział majątkowy. Imię i pochodzenie ich prawdopodobnej matki nie jest znane. Przypuszczenie, że mogła być nią wzmiankowana w zapisce z 1398 r. Dobiesława, rzekoma siostra Męciny ze Stanisławic herbu Rawa, należy odrzucić²³.

Zapewne Małgorzata po śmierci męża pozostawała w niedziale majątkowym z synami. W latach 1397–1398 byli oni wspólnie pozywani przez Jana Bartkowica, mieszczanina łęczyckiego, o długi pozostawione przez podsędką Franka i kasztelana Jana. W sporze z Janem Bartkowicem wdowa po podsędku z Krzyżanowa zobowiązana została do zapłacenia 2 grzywien²⁴. Następnie Małgorzata wraz z synami procesowała się z Klemensem (Klimkiem) Bartkowicem, mieszczaninem łęczyckim²⁵ Pani podsędkowa wraz z synami w latach 1402–1403 toczyła spór z Włodzimierzem ze Sławoszewa i Szczedrzymkiem z Wałów o określenie granic między Krzyżanowem a Konarami i Wałami²⁶. Małgorzata, wdowa z Krzyżanowa, w 1415 r. procesowała się z Boguszkiem z Psurza, a w 1417 r. z Bartłojem z Rustowa, któremu 16 listopada tego roku zeznała 10 grzywien gr szerokich. Zapewne niebawem zmarła, bowiem już 19 X 1417 r. wzmiankowano o jej chorobie²⁷.

¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 121; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 251, s. 67. A. Boniecki, *op. cit.*, t. XIII, s. 49: podał jako datę śmierci Franka z Krzyżanowa 1394 r.

²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 173 v.; T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 295.

²¹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 182 v, 203 v.

²² PKŁ, t. 1, nr 5422, 5591, 5624.

²³ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 185; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów. Współrodowcy Warszawiców i Grotowiców*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu” 1994, R. 86, z. 1, s. 91.

²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 173; PKŁ, t. 1, nr 5422, 5591, 5624.

²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 316, 325v, 329

²⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 344v, 346, 348, 355, 389v.

²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 355v; ks. 6, k. 182v, 202v, 203, 221v.

DOBIESŁAWA (1387–1393)

Franek z Krzyżanowa i jego bracia 16 IV 1398 r. zyskali na Męcinie ze Stanisławic 30 grzywien posagu Dobiesławy. Wspomniany posag zabezpieczony był na dziale jego brata Rafała. Męcina zwrócił 30 grzywien braciom z Krzyżanowa²⁸. Zapiska nie określa jakie relacje rodzinne łączyły Franka z Dobiesławą. J. Wroniszewski uznał Dobiesławę za siostrę Rafała i Męciny oraz matkę dziedziców z Krzyżanowa²⁹. Pogląd ten należy odrzucić, gdyż matką Franka i jego braci była dowodnie Małgorzata. Na podstawie treści przytoczonej zapiski należy uznać Dobiesławę za żonę Rafała ze Stanisławic.

Wzmianki o Rafale ze Stanisławic pochodzą z 1387 r. Proces wytoczył mu Grzymek z Piekar i zyskał sądownie na nim 40 grzywien³⁰. Żona Rafała ze Stanisławic także miała sprawę z Grzymkiem z Piekar w 1387 r. Ponadto występowwała przed sądem ziemskim w Orłowie. W sierpniu 1392 r. zobowiązana została do złożenia przysięgi, że nie uzyskuje korzyści z krów, o które Jakusz Lisek z Orłowa w imieniu swego kmiecia pozywał jej męża. W tej sprawie winna ona stawiać także swych świadków w sądzie. Żona Rafała nie wywiązała się z tego obowiązku, toteż 5 IX 1392 r. skazana została na karę 30 grzywien z powodu kradzieży. Zapewne ta sama Rafałowa 1 V 1393 r. miała sprawę z Grzegorzem z Kłosek³¹.

Z faktu zwrócenia posagu można wnosić, że Dobiesława była bliską krewną podsędka Franka, przy czym raczej uważać ją można bardziej za bratanicę niż jego siostrą rodzoną. W następstwie powyższego uznać ją można za siostrą stryjecną braci z Krzyżanowa.

WICHNA Z KRZYŻANOWA (1401–1426)

Córką Franka z Krzyżanowa była Wichna (Ichna), która została wydana za Mikołaja z Więclawic herbu Szeliga. Ichna, wdowa po Mikołaju, i ich dzieci sprzedali swe dobra w Więclawicach Wojciechowi z Pleckiej Dąbrowy, kasztelanowi słońskiemu. W sprawie tej sprzedaży Franek, Maciej i Mikołaj z Krzyżanowa 3 VI 1401 r. poręczyli za siostrzeńców. Ichna, dziedziczka z Krzyżanowa, 2 XII 1404 r. toczyła spór o 40 grzywien z Wojciechem Słońskim, a także wystąpiła w roli jego zachodźcy w procesie toczonym w latach 1406–1408 o Więclawice³². Wichna przed 1404 r., już jako wdowa, poślubiła Jana z Chełmicy herbu Jastrzębiec (Łazęka), kasztelana rypińskiego³³. Dnia

²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 185.

²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 185; J. Wroniszewski, *Ród Rawiczów...*, s. 91.

³⁰ PKŁ, t. 1, nr 352, 383, 420, 423.

³¹ PKŁ, t. 1, nr 511; t. 2, nr 39, 48, 101.

³² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 300v, 447, 498v; J. Bieniak, *Sadłowo i jego dziedzice w średniowieczu*, [w:] *Zamek w Sadłowie na ziemi dobrzyńskiej*, red. L. Kajzer, Rypin 2004, s. 59, 68.

³³ A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*, Łódź 1998, s. 228.

15 X 1415 r. drugi mąż zapisał jej 100 kop groszy wiana na połowie Lutomierska i wsi Wrząca, zastrzegając powrót tych dóbr po śmierci żony do jego potomków. Małżeństwo to pozostało więc zapewne bezpotomne³⁴. W 1419 r. Ichna z Lutomierska, kasztelanowa rypińska, poręczyła za młynarza lutomierskiego Piotra Kielba³⁵. W styczniu 1425 r. wdowa po kasztelanie Janie toczyła proces o wieś Przyrownicę z Boguszem ze Zborowskich³⁶. Ichna z Lutomierska, kasztelanowa rypińska, 3 VI 1426 r. toczyła spór z Anną, wdową po Franku z Szydłowa i jej córką Małgorzatą³⁷.

Wichna zmarła przed majem 1448 r., gdy miał miejsce podział majątkowy Lutomierskich³⁸.

JAN Z KRZYŻANOWA (1388–1396), KASZTELAN BRZEZIŃSKI

Był najstarszym synem Franka z Krzyżanowa. Początkowo w zapiskach sądowych występował jako Jan podsędkowic (Johannes subiudicis). Pierwsza wiadomość o Janie pochodzi z 28 VII 1388 r., kiedy wymieniony został w gronie świadków ze strony Miczka (Mikołaja) z Bedlna³⁹. Dnia 25 V 1389 r. Stefan Puczek zyskał na Janie podsędkowicu 3½ grzywien z terminem wypłaty w dwa tygodnie. W przypadku nie zrealizowania spłaty winien Jan dopuścić do intromisji na 2 kmieciach w Różycach na posiadanym zastawie⁴⁰. W sierpniu 1392 r. miał wyznaczoną rozprawę sądową w Łęczycy wraz z Janem z Łąkoszyna, kasztelanem łęczyckim⁴¹. W 1393 r. w sądzie sieradzkim odnotowany został Jan podsędkowic z Przyrownicy⁴². Można się domyślać, że jako najstarszemu z synów, i to być może z pierwszego małżeństwa, ojciec wyznaczył mu dział majątkowy jeszcze za życia. Być może w jego użytkowaniu była Przyrownica, której przekazanie w posiadanie wieczyste na rzecz Jana nastąpiło w styczniu 1396 r. Do syna podsędka Franka odnieść też należy zapiskę z 30 VI 1394 r., gdzie Jan Krzyżanowski płaci sądowi opłatę *nestane* z powodu uchybienia terminu w sprawie z jakimś Walcerzem⁴³.

³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 447; A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka...*, s. 228.

³⁵ A. Szymczakowa, *Nobiles Siradienses. Rody Porajów, Pomianów, Gryfów, Kopaczów i Pobogów*, Warszawa 2011, s. 426.

³⁶ A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka...*, s. 228.

³⁷ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 188v.

³⁸ A. Szymczakowa, *Szlachta sieradzka...*, s. 229.

³⁹ PKŁ, t. 1, nr 883. Por. także nr 1033.

⁴⁰ PKŁ, t. 1, nr 1225; por. także nr 1066. E. Taylor, *Początki Rożyckich*, „Miesięcznik Heraldyczny” 1935, R. XIV, s. 169, hipotetycznie zaliczał Jana, podsędka łęczyckiego (!) do rodziny z Różyca Sulimowych. Jan podsędkowic (Johannes subiudicis) tego dnia 25 V 1389 r. wymieniony został także w gronie świadków jeszcze dwóch innych zapisek (PKŁ, t. 1, nr 1234, 1236).

⁴¹ PKŁ, t. 2, nr 42.

⁴² S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. II, s. 153.

⁴³ PKŁ, t. 1, nr 3360.

Jan musiał już wtedy być człowiekiem dojrzałym i cieszyć się uznaniem króla, bo wkrótce osiągnął wysoki urząd kasztelana brzezińskiego. Z pewnością awans ten to w dużej mierze zasługa jego ojca – podsędka Franka, mającego swoje kontakty wśród łęczyckiej elity oraz dobrą opinię szlachty, ale pewnie nie tylko. Jan wystąpił po raz pierwszy z tym urzędem 20 X 1394 r.⁴⁴ Prawdopodobnie, bo nie mamy tu określenia posiadłości rodzinnej, a tylko określenie *Johannes castellanus de Brzesini*. On, obok drugiego Jana kasztelana [łęczyckiego], był jednym z poręczycieli w nieznanej bliżej sprawie. Identyfikację komplikuje fakt, że jego poprzednik, znany z 1391 r., także nosił popularne imię Jan⁴⁵. Przeciw identyfikacji obu Janów kasztelanów brzezińskich przemawia zapiska z ksiąg ziemskich łęczyckich opublikowana przez Adolfa Pawińskiego z datą 1395 r., której datację autor spisu urzędników łęczyckich poprawił na 3 XII 1392 r.⁴⁶ Rzeczą dotyczy głównie sprawy za zabitego kmiecia, którą Mikołaj, kustosz kolegiaty łęczyckiej, zyskał na *Johanne subiudice*, który winien wypłacić ją w ciągu dwóch tygodni. Podsędkiem łęczyckim był wtedy Franek z Krzyżanowa, raczej nie chodzi tu o inny sąd, bo brak dodatkowego określenia, więc prawdopodobnie nazwano tak Jana [syna] podsędka [łęczyckiego Franka z Krzyżanowa]. Skoro wystąpił tu bez nazwy swego nowego urzędu, lecz tylko z określeniem funkcji urzędowej ojca, wydaje się niemożliwe, aby sprawował urząd kasztelana brzezińskiego bez przerwy już od 1391 r. Raczej objął go w 1394 r., między 30 czerwca (gdy widzimy go jeszcze bez urzędu) a 20 października.

Jako kasztelan brzeziński wystąpił Jan, nadal bez określenia miejscowości rodowej, 30 III 1395 r. w sprawie przeciw Pełce z Odechowa⁴⁷. Kolejny termin w tej sprawie przeciw Pełce miał miejsce 4 V 1395 r.⁴⁸ Następnie 30 XI 1395 r. wymieniony został w gronie innych dostojników ziemi łęczyckiej, w obecności których Klimo, burmistrz Łęczycy, naganił mieszczan Nika Kunowica i jego braci⁴⁹. Dnia 18 I 1396 r. wszczął sprawę przeciwko Andrzejowi Zdzychowskiemu (ze Zdrzychowa) o kradzież koni⁵⁰. Ostatnie wystąpienie Jana jako kasztelana brzezińskiego nosi datę 22 II 1396 r. Został wówczas ustanowiony pełnomocnikiem przez Jana z Łąkoszyna, kasztelana łęczyckiego⁵¹.

Najprawdopodobniej zmarł on wkrótce po tej dacie. Dnia 6 XI 1397 r. dziedzice z Krzyżanowa byli pozywani o dług pozostawiony przez już zmarłych:

⁴⁴ *Ibidem*, nr 3456; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 5, s. 35.

⁴⁵ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 4, s. 35.

⁴⁶ PKŁ, t. 1, nr 3684.

⁴⁷ PKŁ, t. 1, nr 3671.

⁴⁸ PKŁ, t. 1, nr 3680.

⁴⁹ PKŁ, t. 1, nr 3781.

⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 133.

⁵¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 136; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 5, s. 35.

ich ojca podsędką Franka i brata kasztelana brzezińskiego⁵². Jan z pewnością zakończył życie przed 1 marca t. r., gdy pojawił się w źródłach nowy kasztelan brzeziński – Jakusz Lisek z Orłowa⁵³.

Być może poległ w czasie trzeciej wojny z Władysławem Opolczykiem, w której walczyła cała szlachta łęczycka. Wyprawa ta miała charakter ogólnodzielnicowy. Działania zbroje rozpoczęły się po 14 VII 1396 r. Wojska polskie weszły do księstwa opolskiego od strony ziemi wieluńskiej i skierowały się na stolicę – Opole, po drodze zdobywając Lubliniec, Gorzów Śląski i Olesno. Część oddziałów obległa zamek w Bolesławcu, podczas gdy główne siły polskie z królem Władysławem Jagiełłą pod koniec lipca rozpoczęły oblężenie miasta Opola i broniących go dwóch zamków. Działania oblężnicze, w których zastosowano ostrzał artyleryjski, okazały się skuteczne i broniący miasta książęta opolscy Bolesław i Bernard, bratankowie Władysława, szybko zdecydowali się na kapitulację. Za pośrednictwem mediatorów – książąt Ludwika I brzeskiego, Przemka opawskiego, Konrada II oleśnickiego i Wacława biskupa wrocławskiego, 6 VIII 1396 r. doszło do podpisania pod murami Opola korzystnego dla Polski traktatu pokojowego. Następnie oddziały polskie obległy zamek w Bolesławcu nad Prosną w ziemi wieluńskiej, zdobywając go zapewne już w sierpniu 1397 r. Pospolite ruszenie łęczyckie powróciło do domu przed 29 VIII 1396 r., gdy wznowiono roki sądowe⁵⁴. Można się domyślać, że młody kasztelan brzeziński Jan z Krzyżanowa nie powrócił z tej wyprawy, poległ pod murami Opola lub Bolesławca, obiecując rozpocząć karierę kończąc przedwczesną śmiercią w młodym wieku.

Nie znamy ze źródeł imienia małżonki Jana z Krzyżanowa. Nie pozostawił męskiego potomstwa, bo w Krzyżanowie dziedziczyli później jego bracia i bratankowie.

FRANEK (MŁODSZY) Z KRZYŻANOWA (1397–1423)

Był synem Franka z Krzyżanowa i Małgorzaty. We wspomnianej już zapisce sądowej z 6 XI 1397 r. wystąpił na ostatnim miejscu pośród braci⁵⁵. Jednak częściej synowie Małgorzaty występowali w kolejności Franek, Maciej i Mikołaj i to zapewne Franek był najstarszy z tej trójki braci⁵⁶.

Franek z Krzyżanowa po raz pierwszy wystąpił samodzielnie w sądzie orłowskim 12 VII 1397 r. – tuż po zgonie ojca⁵⁷. Toczył on wówczas jakiś spór z Pietraszem z Wojszyc, który musiał dwukrotnie (także 26 lipca) zapłacić

⁵² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 173 v.; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 5, s. 35.

⁵³ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr A 6, s. 35.

⁵⁴ J. Sperka, *Wojny Władysława Jagiełły z księciem opolskim Władysławem (1391–1396)*, Cieszyn 2003, s. 68–78.

⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 173 v.; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 295.

⁵⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 300v.

⁵⁷ PKŁ, t. 2, nr 372, 380.

sądowi opłatę *niestane* za nie stawienie się na procesie z Frankiem. Zapiska ta świadczy o tym, że Franek z Krzyżanowa w chwili śmierci ojca był już w pełni samodzielny pod względem prawnym. Franek i jego bracia dziedziczyli dobra w Krzyżanowie, Szydłowie (par. Kazimierz)⁵⁸ i Przyrownicy. W Szydłowie funkcjonowało w tym czasie sołectwo, wzmiankowane w 1432 r. Wieś ta została lokowana na prawie niemieckim zapewne już w XIV w.⁵⁹ Ponadto ich własnością był dział w Konarach w powiecie orłowskim. Trudno rozstrzygnąć czy na przełomie XIV–XV w. w ich ręku znajdowała się już Wola Szydłowska, czy też jej lokacja nastąpiła nieco później⁶⁰. Nie jest znany dokładnie czas przeprowadzenia podziału majątkowego między Frankiem a jego braćmi. Do takiego podziału doszło, bowiem w 1412 r. wzmiankowany był dokument podziałowy, który znajdował się w posiadaniu Macieja z Szydłowa⁶¹.

Dnia 7 III 1398 r. spotykamy Franka po raz kolejny w sądzie orłowskim w sprawie o zranienie kmiecia⁶². Oskarżenie niejakiego Piotrka zostało odparte, kmieć podległy Frankowi i on sam – niewinnieni. W związku z tym Franek wniósł sądowi specjalną opłatę – pamiętne *memoriale*. Nie spotykana gdzie indziej forma imienia *Ofrank* być może została tu użyta dla odróżnienia Franka juniora od ojca, do niedawna również dziedzica Krzyżanowa, lepiej znanego w orłowskim sądzie. Zapewne w związku z procesami o długi pozostawione przez ojca i brata Jana, decyzją sądu z 25 VI 1398 r. Jan Bartkowic z Łęczycy zyskał 12 grzywien na Franku z Krzyżanowa⁶³. Rok później – 8 IV 1399 r. Franek z Krzyżanowa pojawił się w sądzie w Łęczycy jako oskarżyciel. Złożył przysięgę przeciw Andrzejowi, który skradł jego słudze kopę groszy. Obecny wtedy w sądzie Franek wystąpił jeszcze jako świadek w innej sprawie⁶⁴. Franek 1 I 1400 r. procesował się ponownie, tym razem w sądzie orłowskim z sąsiadami z Kaszew – Pełką i Mikołajem⁶⁵. Miał także kontakty ze szlachtą sieradzką. Dnia 1 II 1406 r. zeznał 6 grzywien gr szerokich praskich Zawiszy z Leśnicy (pow. szadkowski)⁶⁶.

W 1407 r. Franek z Krzyżanowa, poręczając za braci, sprzedał swój dział w Konarach za 100 grzywien gr szerokich praskich Bogusławowi z Kłosek. Dział w Konarach obejmował 6 łanów ziemi⁶⁷.

⁵⁸ Wieś ta znajdowała się w powiecie łęczyckim, parafii Kazimierz; zob. S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, s. 139.

⁵⁹ S.M. Zajączkowski, *Lokacje osad wiejskich na prawie niemieckim na obszarze przedrozbiorowego powiatu łęczyckiego do lat siedemdziesiątych XVI wieku*, Łódź 2003, s. 118–119.

⁶⁰ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 230, 293.

⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 188 v.; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 295.

⁶² PKŁ, t. 2, nr 436.

⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 191 v.

⁶⁴ PKŁ, t. 1, nr 5850, 5851.

⁶⁵ PKŁ, t. 2, nr 603, 606.

⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 494.

⁶⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 588; ks. 5, k. 282 v.

Rok później – w 1408 r. znów spotykamy go w sądzie orłowskim, gdy 12 stycznia zyskał na Mikołaju z Kaszew 3 grzywny, które miał otrzymać w ciągu dwóch tygodni⁶⁸. Od takich drobnych spraw majątkowych, dowodzących ożywionych stosunków sąsiedzkich Franka i innych przedstawicieli ówczesnej szlachty, aż roją się księgi sądowe. Zapisek istotniejszych dla majątku i genealogii rodziny jest niewiele.

Jedna z nich nosi datę 21 VI 1408 r.⁶⁹ Sprawa dotyczy jakiegoś, nieokreślonego bliżej sporu sąsiedzkiego z Januszem z Wąsosza. Na drugim terminie w sądzie orłowskim stawiał się w imieniu brata Macieja z Krzyżanowa – Franek i złożył apelację do sądu łączyckiego. Zapiska ta świadczy o bliskiej współpracy między braćmi w tym okresie i w sposób bezpośredni potwierdza ich pokrewieństwo. Dnia 23 III 1413 r. Franek z Krzyżanowa ponownie pojawił się w sądzie orłowskim. Tym razem sprawa dotyczyła poręczenia Aleksego z Odolina za brata Franka – Mikołaja z Krzyżanowa. Franek wystąpił wśród świadków tego aktu. Innym świadkiem był współrodowiec Krzyżanowskich – Mroczek z Oporówka. Jest to pewien dowód na współpracę członków obu rodzin, dosyć bliskich sobie zarówno w sensie genealogicznym, jak i w geograficznym (Oporówek znajduje się w tym samym powiecie orłowskim). Poręczeń majątkowych dokonywano niemal wyłącznie w ramach rodziny⁷⁰.

Franek pojął za żonę Annę (Hankę) z Karszewa. Była córką Trojana z Karszewa herbu Ogon i Bronisławy⁷¹. Przed 1389 r. Anna poślubiła Mikołaja z Koźła, a zaraz po jego śmierci – Franka z Krzyżanowa (młodszego). Małżeństwo Franka z Anną zawarte zostało przed 5 XI 1409 r. Franek 29 XI 1411 r. zeznał przed sądem łączyckim, że otrzymał 200 grzywien posagu zabezpieczonego na dziedzictwie żony – Karszewie (par. Dąbie) i Roślach (par. Pieczew), a ze swej strony nadał żonie takiej samej wysokości wiano, które oprawił na połowie rodzinnego Krzyżanowa⁷².

W latach 1410–1411 Franek zagarnął dziesięciny należące do kanonika łączyckiego Janusza z Wszołowa. Do ugody między nimi doprowadzili 13 X 1411 r. Jałbrzyk z Modlny, archidiacon warszawski, Jakusz z Orłowa, kasztelan brzeziński i Jan ze Sławoszewa, pisarz ziemski łączycki. Franek winien wypłacić 23 grzywny kanonikowi Januszowi i jego braciom Dobiesławowi

⁶⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 67; PKŁ, t. 2, nr 1379, 1390.

⁶⁹ PKŁ, t. 2, nr 1466.

⁷⁰ AGAD, OZ, ks. 2 a, k. 126 v; J. Wroniszewski, *Poręki sądowe – próba określenia nowego kryterium identyfikacji osób*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński, J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 215–226.

⁷¹ PKŁ, t. 1, nr 769, 771, 1675; T. Nowak, *Kilka uwag o zapisach posagowo-wiennych szlachty łączyckiej w XV wieku*, [w:] *Niebem i sercem okryta. Studia historyczne dedykowane dr Jolancie Malinowskiej*, red. M. Malinowski, Toruń 2002, s. 150–151.

⁷² AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 73v, 168; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 295.

i Wierzbicie z Wszółowa. Płatność miała zostać przekazana w dwóch ratach: w styczniu i maju 1412 r.⁷³

Dnia 16 I 1414 r. Franek wraz z żoną sprzedali połowę Krzyżanowa za cenę 350 grzywien gr szerokich Wojciechowi z Pleckiej Dąbrowy herbu Doliwa, kasztelanowi słońskiemu. Sprzedaż zapowiedzieli najbliżsi krewni Franka, brat Maciej i siostra Ichna, ale prawdopodobnie nie posiadali odpowiednich środków finansowych umożliwiających im przejęcie ojczystych dóbr⁷⁴.

Zapewne w związku z tą transakcją Franek jesienią 1415 r. procesował się o 100 kop groszy z Filipem z Soboty, komornikiem ziemskim łęczyckim. Franek zyskał dokument dotyczący 200 grzywien na Filipie, który był poręczycielem kasztelana słońskiego⁷⁵. Po śmierci brata Mikołaja zamierzał Franek wykupić zastawione przez niego 9 łanów w Krzyżanowie, toteż 2 XI 1417 r. zobowiązał się wypłacić do Nowego Roku 150 grzywien gr szerokich i 70 grzywien monety obiegowej Boguszkowi z Kłosek, z utrzymaniem możliwości wieczystego przejścia dóbr w posiadanie zastawnika w przypadku nie zrealizowania wykupu⁷⁶. Franek 16 II 1418 r. spłacił wszystkie długi swego brata Macieja wobec Przośny z Charbic, z wyjątkiem 28 grzywien, które winien uregulować 1 I 1419 r.⁷⁷

Hanka, żona Franka, podniosła swe prawa do połowy Karszewa, ale nabywca tego działu Mikołaj z Drzewców w kwietniu 1414 r. odparł jej pretensje⁷⁸. Dnia 4 I 1418 r. z kolei Anna sprzedawała cały swój dział w Karszewie Mikołajowi z Drzewców herbu Ogon za 230 grzywien⁷⁹. Tego samego dnia Franek ponownie zeznał oprawę posagowo-wienną żonie Hance. Tym razem posag wyniósł 350 grzywien gr szerokich, przy czym 200 grzywien Franek oprawił na swym dziale w Krzyżanowie (z wyłączeniem części zastawionej Boguszkowi z Psurza), a 150 grzywien – na połowie Szydłowa⁸⁰. Dostrzegamy więc wyraźny wzrost sum posagowych. Wyższa niż 7 lat wcześniej suma posagu była oczywiście efektem opisanych wyżej transakcji majątkowych, zbycia dóbr dziedzicznych żony w Karszewie⁸¹.

⁷³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 152v, 172, 175v–176.

⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 312; Wojciech odstąpił już w 1425 r. swój dział Bartłomiejowi z Rustowa – S.M. Zajączkowski, *Powiat orłowski do lat siedemdziesiątych XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa, struktury własnościowej i stosunków kościelnych*, Łódź 1996, s. 158; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 295.

⁷⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6. 55v. J. Bieniak stwierdzając, że „lata 1415–1416 były dla Wojciecha Słońskiego okresem wyjątkowym trudnym finansowo” (J. Bieniak, *Sadłowo i jego dziedzice...*, s. 86), nie zauważył jego zobowiązań wobec Franka z Krzyżanowa, co tym bardziej potwierdza przytoczoną powyżej tezę.

⁷⁶ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 216v.

⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 261.

⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 10v.

⁷⁹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 241.

⁸⁰ *Ibidem*; T. Nowak, *Kilka uwag...*, s. 151.

⁸¹ Z. Morawski, *Ziemia, urzędy, pieniądze. Finanse szlachty łęczyckiej w końcu XIV i 1 połowie XV wieku*, Warszawa 1993, s. 39; T. Nowak, *Kilka uwag...*, s. 151 i in.

W lutym 1420 r. Franek winien dać Chebdzie ze Złotnik i Dąbrówki, podczaszemu kujawskiemu, intromisję na 30 grzywien gr szerokich i 11 grzywien monety obiegowej na całej wsi Przyrownica i młynie (z wyłączeniem folwarku), co też uczynił. Suma ta stanowiła posag zmarłej Tomisławy, żony Przosny z Charbic⁸². W latach 1420–1421 Franek kupił 1/3 wsi Byszew za 260 grzywien lub 200 kop gr szerokich praskich od Katarzyny, córki Pełki Nosa. Dnia 30 IV 1420 r. uzgodniono, że jeśli Franek nie wypłaci pieniędzy za dobra w Byszewie to odda w zastaw za 200 grzywien całą wieś Szydłów. Zgodnie z powyższym Franek zastawił całą wieś Szydłów z młynem za 200 grzywien Mikołajowi z Chełmicy. Zapewne także w celu pozyskania środków pieniężnych na sfinalizowanie powyższej transakcji Franek odstąpił za 18 grzywien posiadane w zastawie 2 łany w Charbicach wraz z czwartą częścią młyna w Malanowie Chebdzie z Dąbrówki⁸³. Ponadto w 1421 r. Franek sprzedał sieradzką Przyrownicę Boguszowi ze Zborowskich za 260 grzywien gr szerokich praskich⁸⁴. W 1422 r. (26 maja) wystąpił on jako świadek na dokumencie oczyszczenia z nagany szlachectwa Mikołaja z Marszewej, który wystawił Wojciech Małski, podkomorzy i starosta łęczycki⁸⁵. Z powodu choroby Franka jego rozprawy sądowe z Bartłomiejem z Rustowa i innymi osobami były przekładane na sesjach toczonych od 23 marca do 11 V 1423 r. Zapewne zmarł niedługo po tej ostatnio wymienionej dacie, w każdym razie przed 2 XI 1423 r., cały majątek pozostawiając wdowie i jedynej córce – Małgorzacie⁸⁶. Franek okazał się najbardziej długowiecznym z braci, po ich śmierci stopniowo przejmując pozostałe działy i dysponując nimi. Jednak na nim wygasła linia męska Krzyżanowskich idąca po Franku, podsędku łęczyckim.

Żona Anna (Hanka) przeżyła Franka o kilkanaście lat. W 1434 r., za zgodą córki Małgorzaty, zapisała 100 grzywien ze swego posagu oprawionego na Krzyżanowie jednemu wnukowi Florianowi – synowi Małgorzaty⁸⁷. Zmarła przed 1437 r.⁸⁸

MACIEJ Z SZYDŁOWA (1397–1415)

Był trzecim synem podsędku łęczyckiego Franka z Krzyżanowa, pochodzącym zapewne z jego drugiego związku z Małgorzatą. W zapisce dotyczącej długu ojca i brata Jana z 6 XI 1397 r. wymieniony został na pierwszym

⁸² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 476v; AGAD, SzZ, ks. 1, k. 160v.

⁸³ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 514, 572, 572 v. Przosna z Charbic był winien 40 grzywien (w tym 20 grzywien gr szerokich) Frankowi z Krzyżanowa (ŁZ, ks. 6, k. 508v).

⁸⁴ SzZ., ks. 2, k. 30; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 296.

⁸⁵ *Średniowieczne zapiski heraldyczne łęczyckie*, wyd. T. Piotrowski, Z. Wdowiszewski, Warszawa 1935, nr 20.

⁸⁶ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 24, 34, 41, 47v, 80; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 296.

⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 302 v.

⁸⁸ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 87.

miejsu z rodzeństwa⁸⁹. W 1398 r. Maciej z Przyrownicy i jego bracia Franciszek i Mikołaj toczyli spory graniczne z Adamem z Kwiatkowic. Z braci w proces najbardziej zaangażowany był Maciej, który 23 VII 1398 r. wystąpił w sprawie rozgraniczenia Przyrownicy od należącej do Adama z Kwiatkowic wsi Piorunów⁹⁰. Maciej z Szydłowa 22 X 1398 r. został pozwany przez Przośnę z Charbic o pewne ptactwo łowne i psa myśliwskiego⁹¹.

Maciej i jego bracia z Szydłowa toczyli kilkuletni proces graniczny ze Stanisławem Rostogą z Jerwonice⁹². Świadcami Macieja z Krzyżanowa w sporze toczonym 23 X 1403 r. ze Staszkiem z Jerwonice byli między innymi trzej Sulimowie z Różyca: Nacek, Trojan i Mikołaj Sulima⁹³. Jeszcze wiosną 1404 r. Maciej z Szydłowa procesował się o ustalenie granic tej wsi z Jerwonice (pow. szadkowski, par. Małyń)⁹⁴.

Maciej w tym czasie posiadał prawa do Krzyżanowa, bowiem wielokrotnie pisał się z tej wsi lub występował w sprawach jej dotyczących. Maciej z braćmi z Krzyżanowa 23 IX 1404 r. toczyli spór graniczny z Włodzimierzem ze Sławoszewa i Szczedrzym z Wałów, współwłaścicielami wsi Konary⁹⁵. Maciej z Krzyżanowa 2 III 1406 r. odparł sędownie Jana z Suserza o dział w Konarach, należący uprzednio do Dobiesława (z Suserza), skarbnika gostynińskiego⁹⁶. Wdowa po Klimku z Łęczycy 28 XII 1406 r. pozywała o dług Macieja z braćmi z Krzyżanowa⁹⁷. Dnia 15 II 1407 r. Maciej z Krzyżanowa procesował się o Topole z Mikołajem, wójtem łeczyckim⁹⁸. Maciej z Krzyżanowa 17 V 1408 r. nie przybył do Orłowa na rozprawę z Januszem z Wąsosza, zaś 21 czerwca przed sądem orłowskim stawiał się w imieniu brata Franek z Krzyżanowa i oświadczył, że zgodnie z posiadanym prawem nie muszą stawać w tutejszym sądzie, lecz tylko w Łęczycy⁹⁹. Z powyższego wynika, że Krzyżanowscy posiadali przywilej prawa nieodpowiedniego, zwalniający ich od stawania przed sądami niższych urzędników.

Maciej pisał się jeszcze w 1408 r. z Krzyżanowa, być może funkcjonował w dalszym ciągu niedział braterski. Zapewne po tej dacie, a przed 1412 r., bracia Krzyżanowscy przeprowadzili podział majątkowy. W procesie prowadzonym z Raciborem z Koźła sąd 5 I 1412 r. zobowiązał Macieja z Szydłowa

⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 173.

⁹⁰ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. II, s. 153; A. Szymczakowa, *Nobiles Sira-dienses...*, s. 303.

⁹¹ PKŁ, t. 1, nr 5553.

⁹² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 302, 329.

⁹³ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 388.

⁹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 416.

⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 429.

⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 499.

⁹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 550v.

⁹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 557v.

⁹⁹ PKŁ, t. 2, nr 1448, 1466.

do przedłożenia dokumentu podziałowego¹⁰⁰. Maciej uzyskał w wyniku podziału rodzinnego dział majątkowy w Szydłowie, z którego odtąd się pisał. W tej wsi zastawił 5 łanów osiadłych Stefanowi z Lubiatowa, który z kolei podzastawił je 9 IV 1415 r. za 34½ grzywny Frankowi z Krzyżanowa¹⁰¹.

Maciej występował w zapiskach jeszcze 10 IX 1415 r., zapewne nie żył już 16 II 1418 r., gdy jego długi wobec Przosny z Charbic regulował brat Franek z Krzyżanowa¹⁰². Maciej nie pozostawił potomstwa, bo dziedziczył po nim brat Franek. Być może nie był żonaty, bowiem nie napotykamy w źródłach wzmianek o jego żonie.

MIKOŁAJ Z KRZYŻANOWA (1397–1415)

Był czwartym synem podsędka łęczyckiego Franka z Krzyżakowa, pochodzącym zapewne z jego drugiego związku z Małgorzatą. Po śmierci ojca w 1397 r. przez jakiś czas gospodarował w niedziale z braćmi. W zapiskach z lat 1397–1401 występował wspólnie z braćmi. Mikołaj i Franek z Krzyżanowa zostali pozwani przez Jana, rajcę orłowskiego, ale 1 VII 1400 r. nie stawili się w sądzie¹⁰³.

Mikołaj pisał się konsekwentnie z Krzyżanowa¹⁰⁴. Mikołaj i jego bracia z Krzyżanowa po przegranym procesie z mieszczańinem łęczyckim Klimkiem Bartkowicem zobowiązani zostali w lipcu 1402 r. do dania zastawu na 12 grzywien w Krzyżanowie z czynszem rocznym w wysokości 1 kopy groszy. Jednak procesy Mikołaja z Klimkiem były nadal kontynuowane¹⁰⁵.

W styczniu 1405 r. Mikołaj poręczył za brata Macieja 10 grzywien gr szerokich Florianowi ze Świniar¹⁰⁶. Dnia 20 X 1405 r. Mikołaj kontynuował rozpoczęty wcześniej proces graniczny z Włodzimierzem ze Sławoszewa i innymi współwłaścicielami z Konar oraz z Jaśkiem i jego braćmi z Rustowa¹⁰⁷.

W latach 1408–1410 załatwiał przed sądami drobne sprawy finansowe. Sumę 4 grzywien zobowiązała mu się wypłacić skarbnikowa z Kaszew, zaś on zeznał 2 grzywny gr szerokich praskich Paszkowi z Żeronic¹⁰⁸. Poręczycielem długu Mikołaja wobec Wacława z Rustowa wysokości 10 grzywien gr szeokich praskich i ½ grzywny w kwartnikach był Jasiek z Rustowa, zaś Mikołaj był także dłużnikiem na 7 grzywien w stosunku do Mikołaja Goździka z Bedlna. Mikołaj z Krzyżanowa nie wypłacił w terminie długu Wacławowi

¹⁰⁰ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 188. Zob. także k. 202.

¹⁰¹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 11v.

¹⁰² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 39, 261.

¹⁰³ PKŁ, t. 1, nr 696.

¹⁰⁴ PKŁ, t. 2, nr 1390, 1500, 1668, 1756, 1835, 1870, 1898; AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 452, 484v.

¹⁰⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 334, 334v, 341v.

¹⁰⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 452.

¹⁰⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 484v.

¹⁰⁸ PKŁ, t. 2, nr 1390, 1500.

z Rustowa, toteż 30 I 1410 r. zeznał mu go wspomniany poręczyciel¹⁰⁹. Warto także dodać, że 5 XI 1409 r. Hanka, żona Franka z Krzyżanowa, ustanowiła swego szwagra Mikołaja z Krzyżanowa pełnomocnikiem w sporze z Raciborem z Koźła, bratem swego poprzedniego męża Mikołaja¹¹⁰.

Przed 1412 r. bracia Krzyżanowscy przeprowadzili podział majątkowy¹¹¹. Z pewnością Mikołaj uzyskał w wyniku tego podziału dział majątkowy w Krzyżanowie. Mikołaj poczynił na dobrach w Krzyżanowie szereg zastawów. Najpierw 8 III 1412 r. zastawił 1 łan z kmieciem osiadłym za 10 grzywien Stanisławowi z Żakowic, a następnie 3½ łanów za 30 grzywien gr szerokich Michałowi z Wojszyc¹¹².

W 1413 r. Aleksy z Odolina poręczył w sądzie za Mikołaja z Krzyżanowa¹¹³. Mikołaj 13 III 1414 r. oddawał w zastaw 7 łanów osiadłych i 1 łan opustoszały w Krzyżanowie za 130 grzywien gr szerokich i 3½ grzywny monety obiegowej Boguszkowi z Kłosek¹¹⁴. Temuż Boguszkowi z Psurza i Kłosek 24 IX 1415 r. Mikołaj zastawił 9 łanów osiadłych w Krzyżanowie za 150 grzywien gr szerokich i 70 grzywien monety obiegowej. Strony ustaliły, że jeśli 1 I 1416 r. nie nastąpi wykup to dobra powyższe przejdą w wieczyste posiadaniem Bogusza¹¹⁵.

Mikołaj z Krzyżanowa był w 1403 r. dworzaninem (*confamiliaris*) króla Władysława Jagiełły¹¹⁶. Wszedł także w szeregi rycerzy pasowanych. Z określeniem *strenuus* występował w 1411 i 1412 r.¹¹⁷ Prawdopodobnie pas rycerski zawdzięczał zbiorowej promocji dokonanej przed bitwą pod Grunwaldem przez króla Władysława Jagiełłę. Przed 23 X 1403 r. ożenił się z Heleną¹¹⁸. Być może Helena wywodziła się z ziemi dobrzyńskiej lub tam posiadała dobra jej najbliższa rodzina. Toczyła ona procesy z Januszem, kasztelanem dobrzyńskim i Dobkiem z Umienia, przedstawicielami rodu Ogonów. Helena dochodziła na Januszu 40 kop groszy poręczenia, a Dobka oskarżała o złupienie wsi w ziemi dobrzyńskiej oraz o konie i bydło. Dziedzic z Umienia odparł zarzuty Heleny preskrypcją lat (przedawnieniem)¹¹⁹. Mikołaj jako pełnomocnik żony kontynuował proces z Dobkiem z Umienia. Jako świadków w sporze o poniesione szkody w wysokości 50 grzywien wymienił 2 VI 1404 r. także dwóch współrodowców: Nacka z Różyc i Zawiszę z Woli Oporowskiej¹²⁰.

¹⁰⁹ PKŁ, t. 2, nr 1668, 1835, 1898.

¹¹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 73v.

¹¹¹ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 188.

¹¹² AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 201v, 215v.

¹¹³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 126 v.

¹¹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 337.

¹¹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 41v.

¹¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 392.

¹¹⁷ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 113, 126v; ŁZ, ks. 5, k. 201v, 215v.

¹¹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 388v.

¹¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 416v.

¹²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 417.

Mikołaj z Krzyżanowa zmarł przed 19 X 1417 r.¹²¹ Nie pozostawił męskiego potomka, w związku z czym jego dobra dziedziczne przeszły w posiadanie brata Franka.

MAŁGORZATA Z KRZYŻANOWA (1423–1450)

Po śmierci Franka jego córka Małgorzata wraz z matką 2 XI 1423 r. zamieniły swoją $\frac{1}{3}$ wsi Byszew z Bogusławem z Psurza na jego dział w Krzyżanowie i dopłatę wysokości 50 grzywien¹²².

Małgorzata poślubiła Piotra z Krzewaty i Kotkowa herbu Jelita, syna kasztelana wiślickiego Floriana z Korytnicy. Jako małżonka Piotra wzmiankowana była 26 VI 1424 r.¹²³ Małżeństwo to świadczy o sporym prestiżu i niezłej pozycji majątkowej tej gałęzi Sulimów. Przez małżeństwo to Małgorzata spowinowaciła się z Oporowskimi. Córka Floriana z Korytnicy – Katarzyna była bowiem pierwszą żoną Bogusza z Oporowa i Służewa. Właśnie Boguszowi z Oporowa, pisarzowi ziemskiemu łęczyckiemu, 2 VII 1426 r. Małgorzata, żona kasztelana Piotra, zastawiła za 220 grzywien gr szerokich połowę swej wsi Krzyżanów¹²⁴.

Piotr z Krzewaty i Kotkowa pisał się także z Szydłowa, czyli ze wsi dziedzicznej żony. Przed 1432 r. zagarnął tamtejsze sołectwo. W tym roku toczył spór przed sądem ziemskim łęczyckim z Janem z Pęczniewa o restytuowanie mu tego sołectwa. W razie nie dopełnienia tego zobowiązania miał zapłacić wspomnianemu Janowi – poprzedniemu właścicielowi sołectwa 70 grzywien¹²⁵. Nie wiadomo czy Piotr wypełnił te warunki. Piotr pełnił urząd chorążego większego łęczyckiego¹²⁶. Piotr zmarł w 1433 r. i z małżeństwa z Małgorzatą pozostawił syna Floriana oraz córki Annę, żonę Jana Karwata ze Stoków herbu Topór, łowczego większego łęczyckiego i Elżbietę, żonę Mikołaja z Ostrowa herbu Korab, podczaszego sieradzkiego¹²⁷. W 1434 r., za zgodą Małgorzaty, Hanka Krzyżanowska zapisała 100 grzywien ze swego posagu oprawionego na Krzyżanowie właśnie Florianowi¹²⁸.

Po śmierci pierwszego męża Małgorzata poślubiła w 1434 r. Jana z Kutna z rodu Ogonów. Jan z Kutna pełnił kolejno urzędy stolnika (1429–1445),

¹²¹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 203.

¹²² AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 79v.

¹²³ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 163; T. Nowak, *Kilka uwag...*, s. 152; idem, *Własność ziemska...*, s. 295.

¹²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 201v.

¹²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 205 v; S.M. Zajączkowski, *Lokacje osad wiejskich...*, s. 118–119.

¹²⁶ Piotr nie został wyszczególniony w spisie urzędników łęczyckich.

¹²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 302v; T. Nowak, *Ród Toporów w ziemi łęczyckiej w późnym średniowieczu*, [w:] *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych*, red. W. Bukowski, T. Jurek, t. I, Kraków 2012, s. 375. K. Pacuski, *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi gostyńńskiej w XIV i XV wieku*, Warszawa 2009, s. 165, błędnie określił Annę, żonę Jana Karwata ze Stoków jako córkę Jana z Kutna.

¹²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 302 v.

podkomorzego (1446–1450) i kasztelana gostynińskiego (1450–1462)¹²⁹. W 1437 r. Małgorzata przekazała drugiemu mężowi $\frac{1}{3}$ swych dóbr w Krzyżanowie, Szydłowie i Woli Szydłowskiej¹³⁰. Gdy w 1444 r. ponowiła tę rezygnację, jako jej stryjowie herbowi wystąpili trzej bracia Oporowscy – kasztelan brzeziński Stefan z Chodowa, podstoli łęczycki Mikołaj z Miłonic i chorąży większy łęczycki Piotr z Oporowa¹³¹. Jako dziedziczka Szydłowa i Woli Szydłowskiej Małgorzata (niekiedy wraz z mężem Janem) prowadziła do 1450 r. szereg procesów granicznych z właścicielami sąsiednich miejscowości. W bliżej nieznanych okolicznościach Małgorzata i jej mąż Jan w 1450 r. pozbyli się dóbr w Szydłowie i Woli Szydłowskiej na rzecz Mikołaja Rzanego z Moskuli i Łagiewnik herbu Ogon¹³². Także dobra w Krzyżanowie zostały sprzedane, choć nie wiadomo, czy jeszcze za życia Małgorzaty czy już po jej śmierci. Z pewnością zmarła ona przed 5 X 1456 r., gdy Jan z Kutna z córkami wypłacił Annie, żonie Jana Karwata ze Stoków, 85 grzywien z tytułu pieniędzy jakie przyjął za wszystkie jej dobra macierzyste (Szydłów, Wola Szydłowska i połowa Krzyżanowa)¹³³.

Z drugiego małżeństwa Małgorzaty z Janem z Kutna pozostały trzy córki: Jadwiga, żona Władysława z Miłonic herbu Sulima, kasztelana inowłodzkiego, Barbara, żona Andrzeja z Gólczewa herbu Prawda, podkomorzego płockiego i Elżbieta, żona Tomasza z Walewic herbu Pierzchała, chorążego sochaczewskiego¹³⁴.

2. RODZINA Z KRZYŻANÓWKA

WOJCIECH Z KRZYŻANOWA

Według przypuszczenia T. Nowaka, był bratem podsędka łęczyckiego Franka z Krzyżanowa i założycielem drugiej linii rodzinnej Sulimów piszących się z tej wsi¹³⁵. Liczyć się także trzeba z ich nieco dalszym pokrewieństwem (np. stryjeczni bracia). Przemawia za tym inna sekwencja imion

¹²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 427v, 544; OZ, ks. 2a, k. 432; K. Pacuski, *Możnowładztwo...*, s. 163–164; T. Nowak, *Kutno i Łąkoszyn do schyłku XVI wieku*, [w:] *Kutno poprzez wieki*, red. J. Szymczak, t. I, do 1939 roku, Kutno–Łódź 2011, s. 137, 139.

¹³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 75 v.

¹³¹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 693v; S. Szybkowski, *O kilku koligacjach Oporowskich herbu Sulima*, [w:] *Krzyżacy, szpitalnicy, kondotierzy*, red. B. Śliwiński, Malbork 2006, s. 297.

¹³² AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 26, 32, 85v, 126, 135, 202, 202v, 264.

¹³³ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 256v.

¹³⁴ K. Pacuski, *Możnowładztwo...*, s. 165; T. Nowak, *Kutno i Łąkoszyn...*, s. 139.

¹³⁵ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 296.

w obu liniach Krzyżanowskich oraz brak bliskich kontaktów majątkowych. Ich dział majątkowy w Krzyżanowie graniczył z Pawłowicami Sulimów Oporowskich¹³⁶. W następnych pokoleniach potomkowie Wojciecha pisali się z Małego Krzyżanowa – Krzyżanówka, podczas gdy duży Krzyżanów przeszedł w ręce Oporowskich. Wojciech nie wystąpił bezpośrednio w źródłach. Dnia 4 IX 1386 r. pani Wojtkowa z Krzyżanowa toczyła spór z Żegotą z Gieczna, który skazany został na karę „6 grzywien”¹³⁷. Zapewne żoną Wojtki z Krzyżanowa była Żbieta – Elżbieta, wzmiankowana 6 VIII 1392 r.¹³⁸ Elżbieta oskarżyła Przybygniewa z Wargawy o napad dokonany na drodze publicznej i rabunek koni oraz rzeczy, czemu zaprzeczyli świadkowie pozwanego. Żbieta w sporze z Przybygniewem powierzyła sprawę bratu Tomkowi¹³⁹. Wprawdzie pani Wojtkowa wystąpiła bez określenia *relict*a, co pozwalałoby przypuszczać, że Wojtek z Krzyżanowa żył jeszcze w 1386 r., jednak liczyć się trzeba z tym, iż jego śmierć nastąpiła przed październikiem 1385 r., gdy dziedziczkę z Krzyżanowa miał zastąpić przed sądem jej zięć¹⁴⁰. Z małżeństwa Wojciecha i Elżbiety pozostała nieznana z imienia córka, żona Pełki z Witoni oraz zapewne dwaj synowie – Budek i Jan z Krzyżanowa.

N. CÓRKA Z KRZYŻANÓWKA (1385)

W październiku 1385 r. pani z Krzyżanowa w sporze z Grzymkiem z Piekar powierzyła swą sprawę Pełce, swemu zięciowi (*genero*)¹⁴¹. Wspomniany Pełka to zapewne postać identyczna z Pełką z Witoni, wzmiankowanym w 1393 r. jako brat Grzymka Piekarskiego (z Piekar) herbu Rola¹⁴².

BUDEK Z KRZYŻANÓWKA (STARSZY) (1398–1408)

Budek (starszy) z Krzyżanówka był synem Wojciecha z Krzyżanowa i Elżbiety. Charakterystyczne jest jego imię – Budek (Budzisław), które można zaliczyć do imion rodowych Sulimów, zwłaszcza na terenie właściwej Wielkopolski. Część Krzyżanowa, z którego pisali się ci Sulimowie była określana w źródłach jako Mały Krzyżanów albo Krzyżanówek. Występował on przed sądami łączycznymi od października 1398 r., gdy miał rozprawy z Mikołajem z Zakrzewa i Janem, mieszczaninem z Orłowa¹⁴³. W październiku 1402 r. Budek wraz z bratem z Krzyżanowa toczyli spór graniczny z Mikołajem z Opo-

¹³⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 345 v.

¹³⁷ PKŁ, t. 1, nr 174.

¹³⁸ PKŁ, t. 1, nr 2454.

¹³⁹ PKŁ, t. 1, nr 2456.

¹⁴⁰ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 607.

¹⁴¹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 607.

¹⁴² PKŁ, t. 1, nr 3601.

¹⁴³ PKŁ, t. 1, nr 5489; t. 2, nr 491.

rowa, właścicielem Pawłowic¹⁴⁴. Dnia 22 VII 1404 r. Budek poręczył Janowi Pniewskiemu za Franka z Krzyżanowa wypłacenie 5 grzywien gr szerokich praskich na św. Mikołaja (6 XII)¹⁴⁵. W lipcu 1408 r. odparł tegoż Jana z Pniewa o 35½ grzywny poręczenia za braci z Krzyżanowa¹⁴⁶.

Budziśław z Krzyżanówka zmarł w młodym wieku między 17 VII a 27 X 1408 r. Jego żoną była Brochna¹⁴⁷. Z małżeństwa tego pozostało 4 synów – Wojciech, Jan, Piotr i Budek oraz córka Katarzyna. Po śmierci męża Brochna (pani Budkowa) zjawiała się w sądzie ze swymi synami, najczęściej z najstarszym z nich Wojciechem. Brochna z synami 15 II 1418 r. wykupiła w oparciu o prawo bliższości od Michała z Wojszyc za 30 grzywien (w tym 20 grzywien gr szerokich) 4 łany roli w Krzyżanowie, które zastawił uprzednio jej szwagier Jan. Wdowa po Budku z synem Wojciechem występowała między innymi w 1426 r.¹⁴⁸

JAN Z KRZYŻANÓWKA (1403–1444)

Prawdopodobnie był drugim synem Wojciecha z Krzyżanowa i Elżbiety. Zapewne nie można go identyfikować z Janem Krzyżanowskim, wzmiankowanym 30 VI 1394 r.¹⁴⁹ Z imienia Jan z Kryżanowa wymieniony został 6 III 1403 r. w związku z procesem prowadzonym z Wojciechem z Pleckiej Dąbrowy, kasztelanem słońskim¹⁵⁰.

Częściej pojawiał się w zapiskach sądowych po śmierci brata Budka, zapewne sprawując opiekę nad jego dziećmi¹⁵¹. Jan z Krzyżanowa 14 XII 1417 r. zeznał swym bratankom i bratanicy, sierotom po Budku, połowę działu rodzinnego w Krzyżanowie wraz z połową młyna¹⁵².

W kłopoty wpędziło Jana poręczenie za Stanisława z Gaju i Pełczysk, podłowczego łeczyckiego. Przynajmniej od 29 XI 1411 r. Krzyżanowski procesował się o 600 grzywien ze Stanisławem. Jan 10 VI 1412 r. sądownie zyskał na podłowczym Stanisławie 300 grzywien z dwutygodniowym terminem płatności. Stanisław nie wypłacił tej sumy Janowi, toteż sąd ziemski 5 VII 1412 r. skazał go na karę „70” i wyznaczył woźnego w celu wprowadzenia Jana w dobra podłowczego na wspomnianą sumę¹⁵³. Procesy Jana ze Stanisła-

¹⁴⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 345v.

¹⁴⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 424.

¹⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 407, 409.

¹⁴⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 409; ks. 5, k. 5 v, 22 v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 296.

¹⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 208v.

¹⁴⁹ PKŁ, t. 1, nr 3360. Występujący w zapisce Jan Krzyżanowski był prawdopodobnie synem Franka, późniejszym kasztelanem brzezińskim.

¹⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 362v.

¹⁵¹ PKŁ, t. 2, nr 1756.

¹⁵² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 229v.

¹⁵³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 179v, 226, 242.

wem toczyły się w następnych latach i nadal dotyczyły 600 grzywien z tytułu poniesionych strat¹⁵⁴.

Trudności finansowe spowodowały, że w 1412 r. zastawiał swoje dobra w Krzyżanowie, najpierw 8 czerwca 6 łanów osiadłych czyli kmieci za 35 grzywien gr szerokich swemu współklejnotnikowi Strzeszkowi z Dobrej, a następnie 13 grudnia 4 łany osiadłe za 30 grzywien gr szerokich Wojciechowi Lelkowi z Kaszew¹⁵⁵. Również 4 łany osiadłe oddał w zastaw w 1415 r. za 40 grzywien gr szerokich Michałowi z Wojszyc¹⁵⁶.

Spór Jana z Krzyżanowa ze Stanisławem, łowczym większym łęczyckim, doczekał się arbitrażu polubownego 11 VI 1420 r. Sprawę rozsądzili pod wadium 100 grzywien Pietrasz z Wroczyń, Stefan z Nędzierzewa, stolnik łęczycki, Jan ze Sławoszewa, pisarz ziemski łęczycki i Andrzej z Kter. Stanisław winien wypłacić Janowi 160 grzywien w dwóch rocznych ratach¹⁵⁷.

W latach 1419–1420 Jan pełnił funkcję burgrabiego łęczyckiego. Nominację tę zawdzięczał więc z pewnością współrodowcowi – staroście łęczyckiemu Mikołajowi z Oporowa¹⁵⁸. Burgrabia Jan w 1419 r. był jednym z arbitrów dziedziców z Gosławic (par. Sobota)¹⁵⁹. Jan z Krzyżanowa 13 IV 1423 r. był wraz z Janem z Łąkoszyna, kasztelanem łęczyckim, Klemensem ze Strzeblewa i Janem Gościem z Bedlna dzielcą braci Jana i Mikołaja z Żychlina herbu Rola¹⁶⁰. W gronie świadków ze strony Piotra z Bratoszewic (Oporowa) w procesie granicznym z dziedzicami Domaradzyna 2 VII 1426 r. wystąpili także jego współrodowcy Jan z Krzyżanowa i Janisław z Maszkowic¹⁶¹.

W 1413 r. Jan z Krzyżanowa toczył proces o 110 grzywien z Andrzejem z Czeszewa¹⁶². Zobowiązania finansowe Jana spowodowały, że Jan Nielataj z Czeszewa 2 VII 1426 r. uzyskał sądową intromisję w Krzyżanowie, z wyłączeniem jedynie 6 łanów ról będących oprawą Świętochny, żony Krzyżanowskiego. Ponadto Świętochna winna wypłacić 8 grzywien Janowi Nielatajowi¹⁶³.

¹⁵⁴ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 325, 337.

¹⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 259.

¹⁵⁶ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 364.

¹⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 528. Pierwsza rata miała wynosić 100 grzywien.

¹⁵⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 187v; ŁZ, ks. 6, k. 450, 451, 479, 513. Jan pełnił funkcję burgrabiego jeszcze 30 IV 1420 r., co może sugerować, że jego mocodawca Mikołaj z Oporowa nadal pozostawał starostą łęczyckim; por. *Urzednicy łęczyccy...*, s. 87, nr 406. Zapewne po przejęciu starostwa przez Wojciecha Małskiego nastąpiła nominacja nowego burgrabiego, którym 17 XII 1420 r. był Dobek (ŁZ, ks. 6, k. 567v).

¹⁵⁹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 187v.

¹⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 38.

¹⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 198v, 201.

¹⁶² AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 297v.

¹⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 191, 201v, 203.

W marcu 1427 r. Jan zbył posiadany dział w rodzinnym Krzyżanowie Bartłomiejowi piszącemu się z Rustowa za sumę 320 grzywien. Transakcja ta obejmowała też łąki zwane Roztoka, położone między Kterami i Borzęciami¹⁶⁴. Były dziedzic z Krzyżanowa 23 VI 1427 r. wziął w zastaw za 70 grzywien wsie Ostrówki (z wyłączeniem części, którą w zastawie posiadał już Piotr Gęś z Wojciechowic) i Kopy od Stanisława z Kalenia, łowczego większego łeczyckiego. Po uwolnieniu zastawu trzymanego przez Piotra Gęś część ta miała przejść w ręce Jana, a on winien zwrócić Kopy¹⁶⁵. Ostrówki i Kopy były królewszczynami, a Stanisław był tenutariuszem wspomnianych wsi.

Jan Krzyżanowski toczył także spór o sołectwo w Ostrówkach¹⁶⁶. Z pewnością wszedł on w posiadanie wspomnianego wyżej sołectwa, bowiem 14 IV 1442 r. Zygard, wójt z Krośniewic, zeznał 2 grzywny za Jana Krzyżanowskiego, sołtysa z Ostrówków, kanonikowi łeczyckiemu Sędkowi¹⁶⁷. Jan z Krzyżanowa 8 IX 1444 r. kupił za 4 grzywny dziesięcinę od Jana z Wyłatowa, kanonika łeczyckiego¹⁶⁸.

W 1432 r. Jan z Krzyżanowa wraz z podkomorzym łeczyckim Stanisławem z Dobrzelina i Ziemakiem z Orłowa wystąpili jako dzielcy synów Wojciecha z Pleckiej Dąbrowy, kasztelana słońskiego¹⁶⁹.

Za żonę Jan z Krzyżanowa pojął przed 1426 r. Świętochnę z Kaszew, córkę Sieciecha z Kaszew herbu Prawdzic i siostrę Sasina Lelka, późniejszego kasztelana płockiego (1445–1462), której Jan zapisał posag na 6 łanach w Krzyżanowie¹⁷⁰. W 1433 r. Jan Krzyżanowski wziął w zastaw za 6½ grzywny łan w Kaszewach od drugiego swego szwagra Wojciecha Lelka z Kaszew¹⁷¹. Dziećmi Jana i Świętochny byli Wojciech, Anna i Katarzyna.

WOJCIECH Z KRZYŻANÓWKA (1417-1450)

Wojciech był najstarszym synem Budka i Brochny. Dnia 14 XII 1417 r. stryj – Jan zeznał synom i córce Budka z Krzyżanówka ½ swego działu dziedzicznego w Krzyżanówku z połową młyna¹⁷². Bracia gospodarowali w niedziale majątkowym.

¹⁶⁴ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 270–271v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 294.

¹⁶⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 319v.

¹⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 155.

¹⁶⁷ BPAN, RKŁ, k. 338.

¹⁶⁸ A. Kowalska-Pietrzak, *W kręgu średniowiecznego duchowieństwa łeczyckiego*, Łódź–Łęczyca 2012, s. 72.

¹⁶⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 91.

¹⁷⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 201 v; ks. 9, k. 287; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 301–302.

¹⁷¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 334.

¹⁷² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 229v.

W 20. i 30. latach XV w. przed sądami łączyckimi występowali wspomniani bracia z Krzyżanówka, a szczególnie najstarszy z nich Wojtek, często w towarzystwie matki¹⁷³.

Wojciech Budkowic 14 V 1420 r. poręczył za stryja Jana z Krzyżanowa spłatę 11 grzywien do św. Tomasza (21 XII) Sieciechowi z Siemienic. Zapewne konsekwencją tego zobowiązania jest zapiska z 27 IV 1423 r., iż Wojciech zastawił 2 łany osiadłe w Krzyżanowie za 11 grzywien Sieciechowi z Siemienic¹⁷⁴.

Jan z Krzyżanowa i jego bratanek Wojciech w 1421 r. poręczyli dziedzicom z Wojszyc za swych kmieci 40 grzywien główsszczyzny za zabójstwo Stanisława z Wojszyc¹⁷⁵. W 1450 r. dziedzice Krzyżanówka mieli sprawę graniczną z Adamem z Konar¹⁷⁶.

JAN Z KRZYŻANÓWKA (1417–1466)

W zapisce z 1417 r. odnotowany został na drugim miejscu pośród braci. Jan nie występował już wspólnie z braćmi w 1443 r. w sprawach dotyczących wypłacenia sum posagowych za siostrę Katarzynę¹⁷⁷. Być może opuścił ziemię łączycką. W 1466 r. świadkiem Katarzyny (z Krzyżanówka), żony Jana Radlicy z Pęczniewa, był *frater germanus* Jan z Rudnik. A. Szymczakowa identyfikuje Jana z Janem z Rudnik z rodu Lisów i wyraża wątpliwość w wiarygodność odnotowanej relacji genealogicznej¹⁷⁸.

PIOTR Z KRZYŻANÓWKA (1417–1451)

Piotr był trzecim synem Budka i Brochny, występującym imiennie od 1417 r. Piotr z Krzyżanówka 14 I 1449 r. wystąpił z tytułem burgrabiego łączyckiego¹⁷⁹. Swoje stanowisko zawdzięczał z pewnością możniejszemu współrodowcowi Piotrowi z Oporowa, który w tym czasie (1448–1451) pełnił funkcję starosty łączyckiego. Piotr z pewnością zmarł przed czerwcem 1466 r., gdy jego córki Barbara i Anna dokonywały transakcji majątkowych w Krzyżanówku¹⁸⁰. Zapewne jednak śmierć Piotra nastąpiła znacznie wcześniej, bowiem już w zapisce z 1452 r. występował Budek z Krzyżanowa i jego

¹⁷³ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 208 v; ks. 10, k. 415 v, 417v; OZ, ks. 2a, k. 433; T. Nowak, *Własność ziemiska...*, s. 296.

¹⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. ks. 7, k. 42v.

¹⁷⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 571.

¹⁷⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 607v.

¹⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 60, 176v.

¹⁷⁸ A. Szymczakowa, *Nazewnictwo stosunków rodzinnych w świetle praktyki sądów sieradzkich w XV wieku*, [w:] *Studia z dziejów państwa i prawa polskiego*, II, Łódź 1995, s. 97.

¹⁷⁹ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 132.

¹⁸⁰ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 710v.

bratanice¹⁸¹. Piotr z Krzyżanowa ożenił się z Małgorzatą. W 1467 r. Małgorzata wzmiankowana była jako wdowa po Piotrze z Krzyżanówka. Mikołaj Gledziński z Szewców Nadolnych, zapewne zięć Małgorzaty, zeznał jej dług wysokości 10 grzywien¹⁸².

BUDEK Z KRZYŻANÓWKA (MŁODSZY) (1417–1480)

Wymieniony w 1417 r. na czwartym miejscu Budek był najmłodszy z braci. Imię odziedziczył po młodo zmarłym ojcu. W jednej z zapisek Budek młodszy został nazwany Budzisławem z Krzyżanówka (*Budeslaus*)¹⁸³. Dział Budka w Krzyżanówku sąsiedował z Kaszewami (sprawy graniczne)¹⁸⁴. Budek jako wuj z rodu Sulimów asystował córkom Małgorzaty z Krzyżanowa przy rezygnacjach z dóbr ziemskich. Najpierw wyraził zgodę na rezygnację przez Jadwigę, córkę Jana z Kutna, kasztelana gostynińskiego i Małgorzaty z Krzyżanowa, z dóbr ojczystych na rzecz ojca i braci. Dokument w tej sprawie wystawił 17 VII 1455 r. w Bolemowie Władysław, książę płocki¹⁸⁵. W 1462 r. akceptował zastaw części wsi Krzewata dokonany przez Annę na rzecz jej męża Jan Karwata ze Stoków, łowczego większego łęczyckiego¹⁸⁶. Budek potwierdził także zgodę Anny, żony Jana Karwata ze Stoków, na rezygnację przez męża z majątności na rzecz brata Jana z Łeków. Dokument rezygnacji wystawił Michał Lasocki, podkomorzy i starosta łęczycki przed 25 XI 1472 r., a powyższy akt zatwierdził król Kazimierz Jagiellończyk 23 IV 1474 r.¹⁸⁷

W posiadaniu Budka jako zastaw znajdował się dział w Kaszewach, pozyskany od tamtejszego dziedzica Świącha. Wspomniany zastaw dziedzic z Krzyżanówka 7 XII 1464 r. odstąpił za 16 florenów węg. Andrzejowi z Kutna, cześnikowi gostynińskiemu¹⁸⁸.

Stanisław z Krzyżanówka w sierpniu 1476 r. oskarżał Budka, że wraz z 5 innymi szlachcicami wtargnął do jego domu i zranił kmiotkę Stanietę. Do ugody między Budkiem z Krzyżanówka a Stanisławem z Krzyżanówka doprowadzili Władysław z Miłonic, cześnik łęczycki, Mikołaj, wójt łęczycki i Jan Bangierz ze Skrzynek, wyznaczając stronom wadium w wysokości 30 grzywien¹⁸⁹. Budek 16 III 1479 r. poręczył cześnikowi gostynińskiemu Andrzejowi z Kutna za Jana, Stanisława i Sasina, synów Świętosława z Kaszew, iż

¹⁸¹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 621v.

¹⁸² AGAD, ŁG, ks. 4, k. 366v.

¹⁸³ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 85v.

¹⁸⁴ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 70v.

¹⁸⁵ AGAD, Metryka Koronna, ks. 337, k. 55v.

¹⁸⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 10v–11.

¹⁸⁷ AGAD, Metryka Koronna, ks. 12, k. 175v–176v; T. Nowak, *Ród Toporów...*, s. 375–376.

¹⁸⁸ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 49.

¹⁸⁹ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 167v, 199.

dotrzymają warunków umowy sprzedaży Kaszew Świąchowych (Małych?)¹⁹⁰. Budek żył jeszcze w 1480 r., gdy miał sprawę ze Stanisławem z Rustowa¹⁹¹. Jako zmarły wzmiankowany był w zapisce z 4 VI 1482 r.¹⁹²

Żoną Budka z Krzyżanówka była Fennena (Fenna), której zapisał po 1462 r. 100 grzywien oprawy posagowo-wiennej (po 50 grzywien posagu i wiana) na połowie swoich działów w Krzyżanówku¹⁹³.

Dziećmi Budka i Fenneny byli nieznana z imienia córka (Elżbieta?), żona Jana z Drzeszozek oraz synowie Jan, Mikołaj, Andrzej, Władysław, Stanisław, Bernard, Franek, Wojciech i Piotr¹⁹⁴.

KATARZYNA Z KRZYŻANÓWKA (1417–1483)

Jedyną córką Budka i Brochny z Krzyżanówka była Katarzyna, wymieniona w 1417 r. wraz z braćmi. Katarzyna zawarła trzy związki małżeńskie, poślubiając kolejno Mikołaja ze Świątnik, Jana z Golic i Jana Radlicę z Pęczniewa. Wojciech z Krzyżanowa w 1443 r. poręczył za swych braci Budka i Piotra wypłacenie 27 grzywien pozostałego do spłaty posagu swemu szwagrowi Mikołajowi ze Świątnik¹⁹⁵.

Po śmierci pierwszego męża Katarzyna przed 1447 r. poślubiła Jana z Golic herbu Nałęcz. Mąż zapisał jej oprawę na Nowej Wsi. Po śmierci Jana, zmarłego niedługo po 1451 r., jego synowie z pierwszego małżeństwa Dobrogost i Aaron spłacili Katarzynę. W zapisce dotyczącej tej sprawy odnotowano także zobowiązanie Aarona do wypłacenia 70 grzywien Katarzynie, wówczas już żonie Jana z Pęczniewa¹⁹⁶.

Trzecim mężem Katarzyny był Jan Radlica z Pęczniewa herbu Korab. Katarzyna 6 IV 1466 r. ustąpiła z oprawy 100 grzywien na Pęczniewie i pożyczyla 110 grzywien Andrzejowi z Łasku, który na tę sumę zastawił jej wieś Orchów. Już jako wdowa Katarzyna w 1483 r. zapisała 10 grzywien z powyższej sumy dominikanom z Łęczycy. Wyraziła też prośbę, aby ją pochowano w tym klasztorze. Wniesiony zapis posiada formę testamentu. Katarzyna jako zmarła wzmiankowana została w 1489 r., gdy jej krewni z ziemi łęczyckiej i dobrzyńskiej zgłosili się po pozostawiony przez nią spadek¹⁹⁷.

¹⁹⁰ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 409v–410.

¹⁹¹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 89.

¹⁹² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 233v.

¹⁹³ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 565v.

¹⁹⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 233v.

¹⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 176v.

¹⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 89v; ŁG, ks. 1, k. 565v; K. Latocha, T. Nowak, *Ród Nałęczów w ziemi łęczyckiej późnym średniowieczu*, „Rocznik Łódzki” 2009, t. 56, s. 18.

¹⁹⁷ AGAD, SG, ks. 14, s. 440; ks. 26, s. 79; A. Szymczakowa, *Nazewnictwo stosunków rodzinnych...*, s. 97; eadem, *Szlachta sieradzka...*, s. 190.

WOJCIECH Z KRZYŻANÓWKA (1440)

Synem Jana i Świętochny był Wojciech z Krzyżanowa, który w 1440 r. został nazwany siostrzeńcem przez sędziego gostynińskiego Sasina Lelka z Kaszew oraz jego brata Wojciecha, w akcie rezygnacji z Baruchowa w ziemi dobrzyńskiej¹⁹⁸.

ANNA Z KRZYŻANÓWKA (1440–1449)

Anna i Katarzyna, córki Jana Krzyżanowskiego, wzmiankowane były w 1440 r.¹⁹⁹ Siostry Anna i Katarzyna z Krzyżanowa wystąpiły także w 1449 r.²⁰⁰ Anna, panna z Krzyżanowa, w 1441 r. sprzedała swe dobra w Baruchowie Wincentemu z Pniewa i Głębokiego.

KATARZYNA Z KRZYŻANÓWKA (1440–1467)

Katarzyna z Krzyżanówka 1 I 1451 r. domagała się 60 grzywien od Sasina Lelka z Kaszew, kasztelana plockiego²⁰¹. Jan z Pomorzan 1 VII 1467 r. zeznał 15 grzywien Katarzynie Krzyżanowskiej, wdowie po Mikołaju²⁰².

BARBARA I ANNA Z KRZYŻANÓWKA

Barbara i Anna były córkami Piotra z Krzyżanówka i Małgorzaty. Barbara przed 1464 r. wyszła za mąż za Mikołaja Gledzianowskiego z Szewców Nadołnych. Barbara, żona Mikołaja z Krzyżanowa i Anna, jej siostra niedzielna, 10 XI 1464 r. zapowiedziały z tytułu prawa bliższości u Piotra i Dobrogosta z Golic 130 grzywien posagu. Powyższą sumę zapisał na swych dobrach Katarzynie, ciotce rodzonej Barbary i Anny, jej zmarły już mąż Jan Golicki, ojciec Piotra i Dobrogosta²⁰³. Jak już wspominaliśmy, z zapisu oprawy dokonanej przez Jana Golickiego rozliczyli się jego synowie z Katarzyną, swą macochą. Dnia 25 VI 1466 r. Barbara za zgodą męża zastawiła cały swój dział ojczysty z Krzyżanówku za 100 grzywien Stanisławowi z Krzyżanowa²⁰⁴. Anna 19 VI 1466 r. sprzedała dział w Krzyżanówku za 60 grzywien Piotrowi z Oporowa, wojewodzie łeczyckiemu. Przy sprzedaży asystowali jej stryjowie – Budek z Krzyżanówka i Piotr z Oporówka²⁰⁵. Z późniejszej wzmianki wiadomo, że

¹⁹⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 433.

¹⁹⁹ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 415.

²⁰⁰ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 549v.

²⁰¹ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 271.

²⁰² AGAD, ŁG, ks. 2, k. 706v.

²⁰³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 185.

²⁰⁴ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 518.

²⁰⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 710v; T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, s. 154–155. Wspomniany dział synowie wojewody odstąpili za 60 grzywien Stanisławowi z Krzyżanówka (ŁZ, ks. 1, k. 400v; T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima...*, s. 188).

Barbara i Anna, córki Piotra z Krzyżanówka, sprzedały swe działę w rodzinnej wsi Stanisławowi z Krzyżanówka herbu Jastrzębiec²⁰⁶.

Anna poślubiła Mikołaja z Klonowa z ziemi dobrzyńskiej (pow. lipnowski). Barbara po śmierci pierwszego męża ponownie wyszła za mąż za Macieja z Woli Bezdziadowej. Siostry dziedziczyły część spadku po ciotce Katarzynie Pęczniewskiej. W przeprowadzonym w 1489 r. podziale dóbr w Orchowie Barbara i Anna otrzymały 2 łany osiadłe (kmiecie: Grzegorz *alias* Grzegorzczuk na 1 łanie, Jan Kołaczek ½ łanu, Jakub Kuba ½ łanu) i pół łanu opustoszałego²⁰⁷. Około 1492 r. Maciej z Woli Bezdziadowej zawarł ugodę pod wadium 30 grzywien ze swym pasierbem Stanisławem z Szewców w sprawie dóbr w Orchowie. Maciej winien przekazać Stanisławowi 12 grzywien lub dać intromisję na łan kmiecie²⁰⁸.

NN (ELŻBIETA?), CÓRKA BUDKA Z KRZYŻANÓWKA

Córka Budka została wydana przed 1469 r. za Jana z Drzewoszek, której mężowi sąd przyznał intromisję do 2 łanów opustoszałych w Krzyżanówku, należących do teścia²⁰⁹. Rok później Budek zastawił temu zięciowi wspomniane 2 łany na sumę 10 grzywien, w zamian za posag córki, zeznając mu ponadto 12½ grzywiny długu²¹⁰. Być może wspomniana córka Budka jest identyczna z Elżbietą, której mąż Jan z Drzewoszek w 1475 r. opłacił 30 grzywien posagu i 20 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Drzewoszkach²¹¹.

JAN Z KRZYŻANÓWKA (1475–1502)

Jan był najstarszym synem Budka, bowiem wymieniany był jako pierwszy spośród wszystkich braci. Jan ożenił się z Katarzyną, której w 1475 r. zapisał 20 grzywien posagu i 10 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Krzyżanówku²¹². W 1479 r. Jan z Krzyżanówka zeznawał jako świadek zbrojnego zajazdu dokonanego przez wojskiego sieradzkiego Jana Piorunowskiego z Beska i Sławęcina na miasteczko Bratoszewice, należące do Stanisława z Bratoszewic (współrodowca Jana)²¹³. Jan Budek z Krzyżanówka zeznał 5 grzywien Wojciechowi z Dobrzelina, chorążemu większemu łęczyckiemu (1477–1483)²¹⁴. Jan, Mikołaj, Andrzej, Władysław, Stanisław, Bernard, Franek, Wojciech i Piotr, jako bracia rodzeni niedzielni, synowie zmarłego już

²⁰⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 56.

²⁰⁷ AGAD, SG, ks. 26, s. 79, 103.

²⁰⁸ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 100–100v.

²⁰⁹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 5.

²¹⁰ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 20.

²¹¹ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 884v.

²¹² AGAD, ŁG, ks. 3, k. 884v.

²¹³ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 120v.

²¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 429.

Budka, 4 VI 1482 r. zastawili swą część młyna w Krzyżanówku za 20 grzywien Adamowi ze Śleszyna Dużego (także z Garbowa)²¹⁵. W 1484 r. bracia niedzielni z Krzyżanówka toczyli spór sądowy z Adamem z Garbowa, który także posiadał dział w Krzyżanówku. Wystąpili w tej zapisce bracia: Jan, Mikołaj, Andrzej, Franek, Stanisław, Wojciech i Piotr z Krzyżanówka. Mowa jest o 9 działach w tej wsi, z których dwa, należące niegdyś do ich braci Władysława i Bernarda, otrzymał wspomniany Adam z Garbowa²¹⁶. Adam Garbowa oraz Jan, Mikołaj, Andrzej, Stanisław, Franciszek, Wojciech i Piotr z Krzyżanówka 7 IX 1484 r. przeprowadzili podział dóbr w Krzyżanówku. W jego następstwie Adam otrzymał łan opustoszały Andrzejowski oraz plac należący do łanu zwanego Jaskowski z ogrodem i łąką, a także część folwarku²¹⁷. Ponadto bracia Jan i Mikołaj wraz z innymi współwłaścicielami z Krzyżanówka wymierzili i przekazali Adamowi z Garbowa 7 zagonów (*composita*) łąk z lasem przy rzece Ochni, które położone były obok działów nabytych przez Garbowskiego od ich braci Włodka i Bernarda²¹⁸.

Jan, Mikołaj, Andrzej, Stanisław, Bernard, Wojciech i Piotr wraz z siostrami stryjecznymi dziedziczyli po ciotce Katarzynie Pęczniewskiej 110 grzywien zapisanych na Orchowie. W podziale dóbr w Orchowie przeprowadzonym w 1489 r. bracia otrzymali dział, który nie został bliżej opisany. Można przypuszczać, że swoją wielkością nie odbiegał od części przypadłej Barbarze i Annie (2 łany osiadłe i pół łanu opustoszałego)²¹⁹.

W 1499 r. Jan z Krzyżanówka zeznał 5 grzywien posagu za córkę Małgorzatę swemu zięciowi Bartłomiejowi Strzegockiemu, mieszczaninowi łęczycykiemu. Wspomniana kwota miała zostać wypłacona w 2 ratach rocznych²²⁰. Jan w 1501 r. zeznał przed sądem grodzkim łęczycykiem, że sąsiad – Stanisław z Krzyżanowa dokonał w nocy zbrojnego zajazdu na dom syna Jana – Mikołaja, zamknął go i podpalił dom. Mikołaj zmarł w wyniku obrażeń odniesionych w tym pożarze²²¹. Jan z Krzyżanowa 11 I 1502 r. skwitował z 10 grzywien brata Andrzeja z Krzyżanowa i zrezygnował na jego rzecz z posiadanego w zastawie działu w Krzyżanowie²²².

Dziećmi Jana, oprócz Małgorzaty i Mikołaja, byli także Władysław, Andrzej i Budek²²³.

²¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 233v.

²¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 276v.

²¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 909–909v.

²¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 136.

²¹⁹ AGAD, SG, ks. 26, s. 79, 103.

²²⁰ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 109.

²²¹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 158.

²²² AGAD, ŁG, ks. 9, k. 228v.

²²³ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 296v.

MIKOŁAJ Z KRZYŻANÓWKA (1482–1502)

W latach 1482–1489 występował wraz z Janem i innymi braćmi. Dnia 1 II 1502 r. Mikołaj, Stanisław i Piotr, występujący jako bracia niedzielni, sprzedali Maciejowi Garbowskiemu z Krzyżanówka za 8 grzywien pół łanu opustoszałego zwanego Wojciechowski w Krzyżanówku. Trzej bracia wspomnianą rolę odziedziczyli po śmierci swej matki Fenneny²²⁴.

ANDRZEJ Z KRZYŻANÓWKA (1482–1502)

Synem Budka młodszego z Krzyżanówka herbu Sulima był także Andrzej zwany Budkiem. W latach 1482–1489 występował wraz z Janem i innymi braćmi. Andrzej z Krzyżanowa przed 5 VI 1492 r. ożenił się z Małgorzatą z Tarnowa zwanego Groszki. Małgorzata 19 VI 1492 r. skwitowała z zapłaty 4 grzywien z należnej jej sumy 6 grzywien Dorotę z Werowa, żonę Stanisława z Oporówka²²⁵. Andrzej z Krzyżanówka 10 IV 1492 r. zastawił łan opustoszały w Krzyżanówku za 2 grzywiny swemu bratu rodzonemu Piotrowi z Krzyżanówka²²⁶. Dnia 31 VIII 1501 r. sprzedał za 20 grzywien swój dział dziedziczny w Krzyżanówku Maciejowi Garbowskiemu z Krzyżanówka. Garbowski zeznał dług wysokości 4 grzywien Andrzejowi Krzyżanowskiemu piszącemu się z Tarnowa zwanego Groszki²²⁷. Ta ostatnia zapiska wskazuje, że Andrzej po sprzedaży ojcowizny osiadł w dobrach należących do jego żony. Z kolei 11 I 1502 r. wykupił za 10 grzywien z zastawu dział w Krzyżanowie z rąk brata Jana²²⁸.

WŁADYSŁAW Z KRZYŻANÓWKA (1481–1515)

Władysław (Włodek) z Krzyżanówka przed 1481 r. ożenił się z Elżbietą z Wojszyc Małych zwanych Madejowizna. Elżbieta, córka Jana Madeja z Wojszyc, była wdową po Janie z Tarnowa zwanego Piwki. Elżbieta posiadała oprawę w Tarnowie Piwkach zapisaną jej przez pierwszego męża. Władysław z Krzyżanówka 18 V 1482 r. zeznał 9 grzywien Mikołajowi z Szewców Nadolnych zwanemu Barta z terminem płatności na Nowy Rok²²⁹. Posiadał także zobowiązanie w wysokości 10 grzywien wobec Elżbiety, wdowy po Janie z Rustowa²³⁰. W grudniu 1482 r. bracia Władysław i Bernard zastawili cały swój dział w Krzyżanówku za 100 grzywien Adamanowi ze Śleszyna i Garbowa. W skład tych dóbr wchodził łan opustoszały zwany Jędrzejowski wraz z przypadającymi braćmi działami folwarcznymi, połowa półłanku

²²⁴ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 270v.

²²⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 386v, 396v.

²²⁶ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 314.

²²⁷ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 203–203v.

²²⁸ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 228v.

²²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 311.

²³⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 544v–545, 586.

opustoszałego w jednym polu i plac Jaszczkowski²³¹. Przed 1484 r. Włodek sprzedał swój dział w Krzyżanówku Adamowi z Garbowa.

Włodek z Krzyżanowa 6 VIII 1499 r. wystąpił jako opiekun (*tutor*) Wojciecha, Stanisława i Małgorzaty, rodzeństwa z Tarnowa²³². Władysław z małżeństwa z Elżbietą miał córkę Katarzynę. Po śmierci żony Władysław zajął dom i dobra w Wojszycach Małych zwanych Madejowizna. Spotkało się z protestem Stanisława i Marcina z Tarnowa Piwek, synów Elżbiety z pierwszego małżeństwa. W 1515 r. sąd grodzki postanowił, aby Władysław opuścił dobra w Wojszycach Małych, zatrzymując jedynie krowę, jałówkę, owce, świny, kury oraz zboże pod zasiew oziminy. Jego córka Katarzyna w przypadku zamążpójścia miała otrzymać posag lub trzecią część oprawy posiadanej przez matkę²³³.

STANISŁAW Z KRZYŻANÓWKA (1482–1512)

W latach 1482–1489 występował wraz z braćmi. W 1502 r. wspólnie z Mikołajem i Piotrem sprzedał rolę odziedziczoną po śmierci matki. W późniejszym czasie Stanisław przeniósł się do Kutna i przyjął prawo miejskie. W 1512 r. Stanisław z Krzyżanówka, mieszczanin z Kutna, nadał dobra w Krzyżanówku swoim czterem synom: Wojciechowi, Władysławowi, Franciszkowi i Janowi²³⁴.

BERNARD Z KRZYŻANÓWKA (1482–1489)

Bernard z Krzyżanówka już 24 XI 1482 r. zastawił cały swój dział w Krzyżanówku za 4 grzywny Mikołajowi z Woli Świeckiej²³⁵. Jednak w grudniu 1482 r. wraz z bratem Władysławem zastawili swą ojcowiznę za 100 grzywien Adamowi ze Śleszyna i Garbowa²³⁶. Przed 1484 r. Bernard sprzedał swój dział w Krzyżanówku Adamowi z Garbowa. Dnia 31 VIII 1484 r. Mikołaj z Woli Świeckiej zwrócił zastaw Bernardowi, zaś on skwitował z zapłaty Adama z Garbowa²³⁷. W 1489 r. Bernard wraz z innymi braćmi odziedziczył spadek po ciotce Katarzynie Pęczniewskiej.

FRANEK Z KRZYŻANÓWKA (1482–1484)

Franek był wymieniany w latach 1482–1484 wraz z Janem i innymi braćmi. Zapewne niebawem zmarł, bowiem w 1489 r. nie uczestniczył w postępowaniu spadkowym po ciotce Katarzynie.

²³¹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 546.

²³² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 230; ks. 9, k. 129.

²³³ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 56.

²³⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 692; T. Nowak, *Kutno i Łąkoszyn...*, s. 150.

²³⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 325v.

²³⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 546.

²³⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 908.

WOJCIECH Z KRZYŻANÓWKA (1482–1520)

W latach 1482–1489 występował wraz z Janem i innymi braćmi. Wojciech z Krzyżanówka zastawił za 5 grzywien dwa opustoszałe półłanki, folwarczny i kmięcy, swemu bratankowi Mikołajowi z Krzyżanówka²³⁸. Wojciech z Krzyżanówka zwany Budek 31 VIII 1501 r. sprzedał swój dział w Krzyżanówku za 20 grzywien Maciejowi Garbowskiemu z Krzyżanówka. W tym czasie Wojciech Krzyżanowski pisał się także ze wsi Reszki zwanej Boleścięta w ziemi gostyńńskiej (*de Ressky dicta Bolesczyatha*)²³⁹. W sądzie grodzkim w Łęczycy Wojciech Krzyżanowski z Reszek zwanych Boleścięta występował jeszcze w latach 1519–1520, pozywając Elżbietę i Annę, córki Macieja Garbowskiego z Krzyżanówka, o spłatenie długu ciężącego na ich zmarłym ojcu²⁴⁰.

PIOTR Z KRZYŻANÓWKA (1482–1502)

W latach 1482–1489 występował wraz z Janem i innymi braćmi. Dnia 10 IV 1492 r. wziął w zastaw za 2 grzywiny łąn roli opustoszały w Krzyżanówku od brata Andrzeja²⁴¹. Wraz z braćmi Mikołajem i Stanisławem w 1502 r. sprzedał Maciejowi Garbowskiemu z Krzyżanówka za 8 grzywien odziedziczone po matce pół łąnu opustoszałego zwanego Wojciechowski w Krzyżanówku²⁴².

DZIECI JANA Z KRZYŻANÓWKA

Jan z Krzyżanówka 5 VI 1499 r. zeznał 5 grzywien posagu za córkę Małgorzatę swemu zięciowi Bartłomiejowi Strzegockiemu, mieszczaninowi łęczyckiemu. Wspomniana kwota miała zostać wypłacona w 2 ratach rocznych²⁴³. Przyrzeczenie powyższe nie zostało zrealizowane. Po śmierci Bartłomieja Strzegockiego sumy 5 grzywien dochodził jego syn Maciej, mieszczanin łęczycki, na Władysławie (Włodku) i jego braciach niedzielnych, uzyskując 3 XII 1504 r. sądowe wwiązanie w ich dobra w Krzyżanówku²⁴⁴. Proces z Władysławem, Andrzejem i Budkiem, braćmi niedzielnymi z Krzyżanówka, w 1506 r. toczył także Jan, mieszczanin łęczycki, syn zmarłego Bartłomieja z Łęczycy, a więc zapewne drugi z siostrzeńców Krzyżanowskich²⁴⁵.

Mikołaj z Krzyżanówka wziął w zastaw od swego stryja Wojciecha za 5 grzywien dwa opustoszałe półłanki w Krzyżanówku, folwarczny i kmięcy²⁴⁶. Mikołaj padł ofiarą zbrojnej napaści na swój dom dokonanej przez Stanisława

²³⁸ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 55v.

²³⁹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 203, 203v.

²⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 538v, 589–589v, 671v.

²⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 314.

²⁴² AGAD, ŁG, ks. 9, k. 270v.

²⁴³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 109.

²⁴⁴ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 391v, 407.

²⁴⁵ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 584, 612.

²⁴⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 55v.

z Krzyżanowa. Mikołaj został uwięziony w domu, który Stanisław podpalił. Mikołaj zmarł w wyniku obrażeń odniesionych w tym pożarze²⁴⁷.

Po śmierci Jana Budkowica proces ze Stanisławem z Krzyżanówka kontynuowali jego synowie Władysław, Andrzej i Budek, bracia niedzielni z Krzyżanówka²⁴⁸. Władysław z Krzyżanówka, syn zmarłego już Jana, występował w zapiskach sądowych także w 1509 r.²⁴⁹

SYNOWIE STANISŁAWA Z KRZYŻANÓWKA

Wojciech i Jan w 1513 r. sprzedali bratu Władysławowi za 30 grzywien swe dobra macierzyste w Krzyżanówku, mające im przyspaść w podziale wieczystym przeprowadzonym z innymi braćmi oraz cały spodziewany w przyszłości spadek po żyjącym jeszcze ojcu Stanisławie Budkowiczu z Krzyżanówka. W związku z tą sprzedażą Władysław zwany Włodek w 1515 r. zeznał 2 grzywny swym braciom Wojciechowi i Janowi Krzyżanowskim, mieszczańom z Kutna²⁵⁰. Być może to ten Władysław *alias* Włodek z Krzyżanówka w 1515 r. zastawił cały swój dział w Krzyżanówku za 2 grzywny swemu szwagrowi (*genero suo*) Mikołajowi zwanemu Kisiel z Wojszyc²⁵¹. W latach 1521–1522 odnotowany został w zapiskach sądowych Franciszek zwany Krzyżanowski, mieszczanin z Kutna²⁵².

²⁴⁷ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 158.

²⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 296v.

²⁴⁹ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 147v, 164.

²⁵⁰ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 671–671v.

²⁵¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 62v–63.

²⁵² AGAD, ŁG, ks. 13, k. 159, 345; T. Nowak, *Kutno i Łąkoszyn...*, s. 150.

ROZDZIAŁ III

SULIMOWIE ZE SŁAWOSZEWA I DALIKOWA

Janusz Bieniak zwrócił uwagę na prawdopodobne związki genealogiczne między rodziną Oporowskich a kilkoma drobniejszymi rodzinami szlacheckimi herbu Sulima osiadłymi w ziemi łęczyckiej, wśród których wymienił m.in. Sulimów ze Sławoszewa¹.

Z okresu średniowiecza nie zachowała się żadna pieczęć z herbem Sulima, którą dałoby się z całą pewnością powiązać z którymś z przedstawicieli tej rodziny. Żaden z nich nie był naganionym ani świadkiem w procesie o naganę szlachectwa, a przynajmniej wzmianka o takim procesie nie zachowała się w źródłach z XIV–XV w. Rodziny Sławoszewskich herbu Sulima nie wymienili autorzy staropolskich herbarzy – Bartosz Paprocki ani Kasper Niesiecki, co może być dowodem na jej wygaśnięcie lub zmianę siedziby przed XVI w.

Z okresu wczesnonowożytnego pochodzą dwa zabytki heraldyki, które można powiązać z rodziną szlachecką posiadającą dobra w Sławoszewie. W wewnętrzną ścianę kościoła w Szadku, tuż przy prezbiterium, wmurowana jest barwna tarcza herbowa, czwórdzielna, wycinana, kartuszkowa. Wielopopolową tarczę herbową tworzą herby Rola, Sulima, Lubicz i Ogończyk. Marek Adamczewski wskazuje na Rafała Wargawskiego, plebana w Szadku, a także między innymi kustosza wrocławskiego i kanonika krakowskiego, jako fundatora wspomnianego zabytku². W podłęczyckim Tumie odnaleziona została

¹ J. Bieniak, *Oporowski Mikołaj (właściwie Mikołaj z Oporowa) h. Sulima (ok. 1365–1425), wojewoda łęczycki*, PSB, t. XXIV, Wrocław 1979, s. 138.

² M. Adamczewski, *Herby szlachty polskiej w kościele farnym św. Jakuba w Szadku*, „Biuletyn Szadkowski” 2005, t. 5, s. 52.

kamienna chrzcielnica z identycznym programem heraldycznym i o cechach stylowych sugerujących zbliżony czas powstania co kartusz w Szadku. Fundatorem chrzcielnicy mógł być również Rafał Wargawski lub jego rodzony brat³.

Znany jest także wywód przodków Macieja Wargawskiego, kanonika gnieźnieńskiego i włocławskiego, przedstawiony 2 III 1546 r. przy jego instalacji w kapitule poznańskiej. Ojcem Macieja był Jan Wargawski herbu Rola, matką Małgorzata Jarochowska herbu Luba, z kolei babka ojczysta pochodziła z rodu Sulimów, a babka macierzysta z rodu Ogonów⁴.

Z naszych ustaleń wynika, że bracia Jan, Andrzej, Maciej i Rafał byli synami Marcina Budka z Wargawy Małej. Z nich Jan Jarochoński *seu* Wargawski był miecznikiem łęczyckim (1530–1537). Maciej i Rafał studiowali na Akademii Krakowskiej⁵, a następnie obrali kariery kościelne. Ich matką i żoną Marcina Budka była Katarzyna z Jarochowa, córka Rafała z Jarochowa i Sławoszewa. Herb Sulima z tarczy w Szadku i chrzcielnicy w Tumie odnieść zatem należy do Katarzyny, matki Rafała Wargawskiego i babki Macieja (młodszego) Wargawskiego, znanego z wyvodu z 1546 r.

Przy dowodzeniu przynależności szlachty ze Sławoszewa do rodu Sulimów odwołać się należy także do pomocniczych kryteriów genealogicznych, sformułowanych przed laty przez profesora J. Bieniaka i uzupełnionych przez jego ucznia – Jana Wroniszewskiego⁶.

W tym wypadku najważniejsze jest kryterium majątkowe. Sławoszew – główne gniazdo omawianej rodziny, to dosyć duża wieś parafialna znajdująca się w dawnym powiecie łęczyckim województwa łęczyckiego, a dokładniej – w jego północnej części. Pod względem kościelnym należała ona w XVI w. do dekanatu bedleńskiego i archidiakonatu łęczyckiego. Pierwsza wzmianka źródłowa o tej wsi z 1385 r. wskazuje na Sulimów ze Sławoszewa, w osobie Włodzimierza, jako jej właściciela⁷. Rozległa parafia w Sławoszewie została ufundowana zapewne już w XIII w., ale nie można uznać jej za rodową

³ *Ibidem*, s. 56.

⁴ *Materiały do historii prawa i heraldyki polskiej*, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1885, nr 349.

⁵ *Metryka czyli album Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1509–1551*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, Warszawa 2010 Maciej syn Marcina AK 1512h/064 (K1515/22B); Rafał syn Marcina 1518e/101 (K1522/35B).

⁶ J. Bieniak, *Rozmaitość kryteriów badawczych w polskiej genealogii średniowiecznej*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń, s. 131–148; J. Wroniszewski, *Poreki sądowe – próba określenia nowego kryterium identyfikacji osób*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński i J. Wroniszewski, Toruń 1996, s. 215–226.

⁷ S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 2, Poznań 1928, s. 116; S. Zajęczkowski, S.M. Zajęczkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. II: *Nacki-Żywocin oraz dodatek i uzupełnienia*, Łódź 1970, s. 101–102.

fundację Sulimów⁸. W Sławoszewie mieli także części Sulimowie z Oporowa. Mogły to być stare działy dziedziczne w powiecie łączyckim, pozostałość dóbr rodowych wspólnego przodka dziedziców z Oporowa oraz ze Sławoszewa.

Zdaje się to potwierdzać sytuacja majątkowa drugiej wsi pozostającej w ręku omawianej rodziny Sulimów – Konar na przełomie XIV i XV w. Wieś ta wzmiankowana była po raz pierwszy w 1388 r., a jednym z jej współwłaścicieli był także Włodzimierz ze Sławoszewa⁹. Nieco później – w 1407 r. źródła potwierdzają posiadanie działu w tej wsi przez przedstawicieli innej linii Sulimów łączyckich – synów podsędka łączyckiego Franka z Krzyżanowa¹⁰. Wieś Konary znajduje się w północnej części ziemi łączyckiej, w powiecie orłowskim. Pod względem kościelnym należy do parafii Łęki. Od gniazda rodowego Sulimów z Krzyżanowa oddziela tę wieś tylko rzeczka Ochnia¹¹, od Oporowa – obszar dwóch parafii i jakieś 12 km w linii prostej. Oczywiście ta bliskość geograficzna dóbr obu rodzin mogła być także efektem małżeństw. Dalej, bo około 20 km, jest z Konar do Sławoszewa. Można więc wysunąć hipotezę, że dział Sulimów ze Sławoszewa w orłowskich Konarach to, podobnie jak część Oporowskich w Sławoszewie, wynik działów rodzinnych i obie stanowiły pierwotnie część dóbr wspólnego przodka łączyckiej gałęzi Sulimów. Fakt współdziedziczenia przez przedstawicieli omawianej rodziny we wsi położonej w powiecie orłowskim pozwala domniemywać o ich nieco bliższych związkach genealogicznych z tamtejszymi rodzinami Sulimów z Oporowa, Oporówka i Krzyżanowa, niż w przypadku rodzin z Dobrej czy Różyń, których dobra znajdowały się bardziej na południu.

Kolejnych dowodów na temat przynależności szlacheckiej rodziny ze Sławoszewa do rodu Sulimów może dostarczyć kryterium imionowe¹². W rodzinie ze Sławoszewa, oprócz popularnych chrześcijańskich imion Jan, Stefan i Mikołaj spotykamy także imiona słowiańskie – Włodzimierz, Władysław oraz Dobiesław. W XV w. i one nie zaliczały się do rzadkich, myślę jednak że pozwalają na pewne obserwacje. Można zauważyć, że wszystkie te imiona powtarzały się w rodzinach potwierdzonych heraldycznie Sulimów piszących się z Oporowa (Stefan, Włodzimierz, Mikołaj, Jan) oraz Krzyżanowa i Krzyżanówka (Władysław, Mikołaj, Jan), a także u bardzo blisko powiązanych z Oporowskimi dziedziców Oporówka (Władysław, Dobiesław, Mikołaj, Jan).

⁸ J. Łaski, *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, t. II, Gniezno 1881, s. 465.

⁹ S. Kozierowski, *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 1, Poznań 1926, s. 188; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I, s. 137.

¹⁰ T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łączyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 293.

¹¹ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I, s. 137.

¹² O wykorzystaniu kryterium imionowego w badaniach genealogicznych zob. np. K. Mośkiewicz, *Imię jako źródło w badaniach genealogicznych*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne...*, s. 72–97; J. Bieniak, *Rozmaitości...*, s. 136.

Nawet ta pobieżna analiza imiennictwa pozwala na stwierdzenie podobieństwa, zwłaszcza w stosunku do rodziny Oporowskich. Jeśli dodamy do tego współdziedziczenie z innymi rodzinami herbu Sulima w co najmniej dwóch wsiach, mamy już chyba wystarczające argumenty za przynależnością dziedziców Sławoszewa do omawianego rodu.

W przeciwieństwie do pierwszych znanych przedstawicieli rodzin Sulimów z Oporowa oraz Krzyżanowa, nie znajdziemy w źródłach dyplomatycznych sprzed 1385 r. żadnego szlachcica z ziemi łęczyckiej, piszącego się z którejś z dwóch wsi – gniazd rodowych omawianej rodziny – Sławoszewa lub Konar. Biorąc pod uwagę czas zniknięcia ze źródeł jego synów (Dobek zmarł przed 1399 r., zaś Włodzimierz po 1407 r.), nieznan z imienia dziedzic Sławoszewa musiał urodzić się najpóźniej około 1320 r. Z chwilą rozpoczęcia wpisów do ksiąg ziemskich łęczyckich (1385 r.) wspomniani bracia byli w dojrzałym wieku, mieli rodziny i gospodarzyli samodzielnie. Ich ojciec zapewne już nie żył i to od dłuższego czasu, skoro w księgach sądowych nie da się odnaleźć śladu żadnej z prowadzonych przezeń spraw.

Być może protoplastą tej rodziny był podsędek ziemski łęczycki Włodzimierz, występujący z tym tytułem w latach 1349–1370¹³. Po raz ostatni wystąpił on w źródłach 12 VI 1370 r.¹⁴ Zmarł przed 20 II 1374 r., gdy z tytułem podsędką łęczyckiego występował już jego następca – Franek z Krzyżanowa, także Sulimczyk¹⁵. Zauważalne są związki łęczyckich Sulimczyków z tworzącym się na przełomie XIV i XV w. sądownictwem stanowym. Żoną tegoż Włodka, dziedzica Sławoszewa, była nieznan z imienia dziedziczka z Konar herbu Awdaniec, na co wskazują toczone później procesy.

1. RODZINY ZE SŁAWOSZEWA, LESZNA I JAROCHOWA

WŁODZIMIERZ ZE SŁAWOSZEWA (1385–1407)

Za najstarszego z braci Sławoszewskich uzajemy Włodzimierza. W zapisie z 1388 r. odnotowany został Włodzimierz *cum fratribus*¹⁶. Takie sformułowanie sugeruje, że Włodzimierz jako najstarszy występował nie

¹³ KDP, t. II, nr 308; KDW, t. II, nr 1288; t. III, nr 1471, 1634; *Urzędnicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, red. A. Gąsiorowski, Wrocław 1985, nr 250, s. 67.

¹⁴ KDW, t. III, nr 1634.

¹⁵ KDP, t. II, nr 317; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 251, s. 67.

¹⁶ PKŁ, t. 1, nr 881.

tylko we własnej sprawie, ale także w sprawach swych braci. Pierwsze wzmianki o Włodzimierzu pochodzą z 1385 r.¹⁷ Tylko do 1399 r. można odnotować około 70 jego wystąpień przed sądami, głównie w roli świadka lub asesora. Biorąc pod uwagę czas występowania w źródłach (1386–1407) i usamodzielnienia się synów Mikołaja i Stefana (1395–1398), da się w przybliżeniu ustalić datę urodzin Włodzimierza ze Sławoszewa na połowę XIV w.

Przy okazji procesu toczącego 7 VI 1390 r. przez Włodzimierza z bratem Dobiesławem o drogę odwołano się do przeprowadzonego między nimi podziału majątkowego¹⁸. Prawdopodobnie podział ten został uskuteczniiony w okresie urzędowania Piotra Kmity z Wiśnicza jako starosty łączyckiego, czyli między 1376 a zapewne 1384 r.¹⁹

W latach 1387–1389 Włodzimierz ze Sławoszewa toczył spór o wieś Konary ze skarbnikiem gostyńskim Dobiesławem oraz jego braćmi z Suserza herbu Awdaniec. Dziedzice z Suserza zobowiązani zostali do wydzielenia czwartej części dziedzictwa w Konarach Włodzimierzowi, a on winien im wypłacić 10 grzywien²⁰. Następnie Włodzimierz przez kilka lat procesował się z Sieciechem z Kaszew herbu Prawda, skarbnikiem płockim, który jako poręczyciel winien wymierzyć czwartą część dóbr dziedzicowi ze Sławoszewa²¹.

Włodzimierz i jego bracia w 1388 r. toczyli spór o Konary także z Wojciechem i jego braćmi z Rustowa. Wojciech winien przedłożyć dokument, a gdyby tego nie uczynił to winien przekazać część dziedzictwa²². Sławoszewscy wygrali sprawę i uzyskali prawo do retraktu, co dowodzi, że byli spokrewnieni z poprzednimi właścicielami Konar w równym stopniu z dziedzicami Suserza i Rustowa. Można przypuszczać, że z Konar pochodziła nie znana z imienia matka Włodzimierza i jego braci. W 1399 r. Włodzimierz i inni współwłaściciele Konar ustalali granicę między ich wsią a Rustowem²³. Włodzimierz w 1401 r. nabył dobra w Konarach od córek Kiełcza ze Sławoszewa²⁴.

Na prośbę Jana Ligęzy, wojewody łączyckiego, 25 I 1393 r. Włodzimierz ze Sławoszewa zwolniony został z obowiązku uczestniczenia w wyprawie wojennej²⁵. Włodzimierz co najmniej od 1391 r. był sędzią z ramienia wojewody łączyckiego, między innymi zajmował się pobieraniem kar należnych

¹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 606, 606v.

¹⁸ PKŁ, t. 1, nr 1688.

¹⁹ Do dokumentu starosty Piotra Kmity z Wiśnicza odwoływał się Dobiesław ze Sławoszewa (AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 116).

²⁰ PKŁ, t. 1, nr 407, 644, 1120; A. Supruniuk, *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374–1426)*, Warszawa 1998, s. 162.

²¹ PKŁ, t. 1, nr 1114, 1417, 1418, 1491–1493, 1568; t. 2, nr 4886, 4918; A. Supruniuk, *op. cit.*, s. 253–254.

²² PKŁ, t. 1, nr 881, 1111.

²³ PKŁ, t. 1, nr 5945.

²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 296.

²⁵ PKŁ, t. 2, nr 4453.

temu dostojnikowi. Funkcję sędziego wojewody pełnił jeszcze co najmniej w 1402 r.²⁶ Występował Włodzimierz także w roli pełnomocnika²⁷, w tym reprezentował swego mocodawcę wojewodę łeczyckiego Jana Ligęzę w 1402 r. w jego sprawach z Janem z Łąkoszyna, kasztelanem łeczyckim i Stanisławem z Pełczysk, podłowczym łeczyckim²⁸. Przyczyniał się Włodzimierz do zawierania ugód między szlachtą łeczycką pełniąc rolę sędziego polubownego. Wraz z dziedzicem Bezdziadowej Woli 21 XII 1393 r. doprowadzili do ugody w sprawie zastawu we wsi Parski (pow. szadkowski)²⁹. Włodzimierz ze Sławoszewa i Wojciech z Bielic 6 VI 1402 r. byli arbitrami w sprawie Jana Pniewskiego oraz Wągła i jego syna z Szolańd³⁰.

W dniu 8 IV 1404 r. Włodzimierz wystąpił jako świadek w dokumencie wystawionym przez sąd ziemski łeczycki. Sprawa dotyczyła zastawu 5 łanów roli w Śłupeczce przez Jakusza z tej wsi na rzecz Świętopełka z Kazemina i jego żony Hanki za sumę 30 grzywien³¹. W 1405 r., Włodzimierz wraz z Jakuszem i Tomkiem, właścicielami innych działów w Sławoszewie, toczył spór o granice tej wsi od strony wsi Koryta³².

Między 28 XII 1406 r. a 1 III 1407 r. źródła odnotowały ostatnie wystąpienia Włodzimierza ze Sławoszewa przed sądem łeczyckim. Okoliczności tych wystąpień to dobre podsumowanie jego wieloletniej aktywności przed sądami. Dnia 14 XII 1406 r. zebrana na wiecu szlachta, reprezentowana przez starostę Piotra Szafrąncza z Pieskowej Skały i dostojników ziemskich, postanowiła po śmierci podsędka łeczyckiego Dzierśława Tłuka ze Strykowa powierzyć tę funkcję Włodzimierzowi ze Sławoszewa, do czasu mianowania nowego podsędka przez króla³³. Występował jako *subiudex commissarius*³⁴. To świetny dowód na znaczącą pozycję tego szlachcica w lokalnym środowisku oraz duży mir, jakim cieszył się wśród szlachty i panów. Z pewnością Włodzimierz miał już dużą praktykę w sądach pełniąc funkcję sędziego wojewody łeczyckiego, ale jego związki z sądownictwem mogły pochodzić przypuszczalnie z czasów, gdy sędziami ziemskimi łeczyckimi byli Sulimowie – jego prawdopodobni krewni – Stefan z Oporowa (1358–1370)

²⁶ PKŁ, t. 1, nr 2150, 5892; t. 2, nr 3772, 4838, 5787, 5789, 5793, 5806, 5821, 5846; AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 278. 279, 317v, 417.

²⁷ PKŁ, t. 1, nr 1680.

²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 313v, 314, 317v.

²⁹ PKŁ, t. 2, nr 4797.

³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 326.

³¹ KDW, t. V, nr 49.

³² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 471.

³³ J. Sperka, *Szafrąncowie herbu Stary Koń. Z dziejów kariery i awansu w późnośredniowiecznej Polsce*, Katowice 2001, s. 80.

³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 548v–562; A. Pawiński, *Sejmiki ziemskie, początek ich i rozwój aż do ustalenia się udziału postów ziemskich w ustawodawstwie sejmu walnego 1374–1505*, Warszawa 1895, nr 2; *Urzędnicy łeczyccy...*, nr 252, s. 67.

i Włodzimierz z Oporowa (1387–1391), zaś podsędkiem – inny hipotetyczny krewniak – Franek z Krzyżanowa (1374–1397). Być może dotychczasowa aktywność Sulimów w sądownictwie ziemskim zadecydowała o tym, że król Władysław Jagiełło nie zaakceptował wyboru szlachty i 3 miesiące później powołał na to stanowisko przedstawiciela rodu Łazęków – Prędotę z Sarnowa i Śniatowy, który 15 III 1407 r. objął urząd³⁵. Liczyć się można także z tym, że pominięcie Włodzimierza przez władcę związane było z ciężką chorobą lub śmiercią podsędka komisarycznego. Włodzimierz ze Sławoszewa zmarł zapewne jeszcze w 1407 r. lub niewiele później.

Nie posiadamy informacji o żonie Włodzimierza ani o wdowie po nim, mogła nie przeżyć męża. Włodzimierz pozostawił conajmniej trzech synów: najstarszego Jana ze Sławoszewa i Dalikowa, pisarza ziemskiego łęczyckiego oraz młodszych Mikołaja i Stefana. Ze źródeł znamy także jedną z córek Włodzimierza i jego prawdopodobnych braci – Dobiesława oraz Kiełcza. Starszą gałąź rodzinną Sulimów ze Sławoszewa, wywodzącą się od Jana, omówimy nieco dalej, w 2 podrozdziale tego rozdziału.

N. CÓRKA WŁODZIMIERZA ZE SŁAWOSZEWA (1387–1392)

Córka Włodzimierza ze Sławoszewa 16 IV 1387 r. miała sprawę z siostrami męża (*cum suis zeluami*) i ustanowiła ojca swym pełnomocnikiem³⁶. Nie wiadomo czyją żoną była Włodzimierzówna. Również 17 XII 1392 r. odnotowana została rozprawa córki Włodzimierza ze Sławoszewa z bliżej nieznanym Szymonem (*cum Symano*)³⁷.

DOBIESŁAW ZE SŁAWOSZEWA (1386–1398)

Dobiesław (Dobek) ze Sławoszewa był zapewne młodszym bratem Włodzimierza. Imię odziedziczył zapewne po przodkach w linii żeńskiej – Awdańcach z Konar. Przyszedł na świat zapewne na początku lat pięćdziesiątych XIV w. Jego pierwsze wystąpienie źródłowe w roli właściciela Sławoszewa miało miejsce w 1386 r., a następne 31 IV 1388 r.³⁸

Dobiesław w 1392 r. posiadał zobowiązania finansowe wobec brata Włodzimierza (według jego twierdzenia – 10 grzywien), które winien spłacić lub dać zastaw na swych dobrach³⁹. Znaleźć można kontakty Dobiesława z Bogusławem z Oporowa, scholastykiem łęczyckim oraz jego bratankiem Mikołajem z Oporowa. Scholastyk Bogusław nie mogąc odebrać przysięgi z powodu innych obowiązków przekazał 26 V 1388 r. odpowiednie uprawnienia

³⁵ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 253, s. 67.

³⁶ PKŁ, t. 1, nr 435. Żelwa – siostra męża.

³⁷ PKŁ, t. 1, nr 2640.

³⁸ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 601; PKŁ, t. 1, nr 753.

³⁹ PKŁ, t. 1, nr 2324, 2345.

Dobiesławowi. Mikołaj, podkoni łęczycki, 29 IV 1393 r. powierzył Dobkowi odbiór głównszczyzny za swego zabitego kmiecia od Pełki Puczka z Piaskowic⁴⁰. Z zapiski z 26 VI 1397 r. można wnosić, że prawdopodobnie Dobiesław zastawił część swego działu w Sławoszewie scholastykowi łęczyckiemu Bogusławowi z Oporowa, lecz za jego zgodą pozostawał nadal w jego użytkowaniu. Zapewne w związku z powyższym, już po śmierci scholastyka Bogusława, 14 V 1398 r. toczył się spór między łowczym mniejszym łęczyckim Mikołajem z Oporowa i Dobiesławem ze Sławoszewa z jednej strony a Włodzimierzem ze Sławoszewa z drugiej strony⁴¹.

Dziedzic ze Sławoszewa występował przed sądami łęczyckimi do 16 VII 1398 r.⁴² Już po śmierci Dobiesława – w 1399 r. – Włodzimierz ze Sławoszewa wygrał proces z wdową po bracie, która w imieniu dzieci domagała się przekazania działu w Konarach⁴³. Udowodnił przed sądem przy pomocy świadków – cześnika Stanisława z Bielaw, scholastyka łęczyckiego Wojciecha z Bielaw, Bartłomieja z Małego, Stefana Puczka oraz Racibora z Koźła, że nie było umowy ze zmarłym bratem w sprawie zapisu działu w tej wsi.

Rozpoczynająca wspomniany wyżej spór rodzinny zapiska z 18 II 1399 r., w której wystąpiła wdowa po Dobiesławie stanowi *terminus ante quem* śmierci młodszego z braci Sulimczyków ze Sławoszewa⁴⁴.

Zapiska z 2 IX 1399 r. wymienia *pueros heredes in Sławoschewo*⁴⁵. Nie wynika z niej więc jednoznacznie jakiej płci pozostawił potomstwo Dobiesław, ale kolejne informacje wspominają jedynie o córkach. Po śmierci Dobiesława wdowa po nim Lutka wraz z córkami toczyła proces o dobra w Sławoszewie z Włodzimierzem i jego synami. Spór został rozstrzygnięty 30 VI 1400 r. w czasie pobytu króla w Łęczycy. Na podstawie przedłożonego przez Lutkę i jej córki dokumentu arcybiskupa gnieźnieńskiego Dobrogosta sąd wydał korzystne dla nich orzeczenie, przysądzając im dział w Sławoszewie, będący ich ojcowizną⁴⁶. Córkami Dobiesława i Lutki były Michna, Świętochna i Małgorzata.

Dopiero z tych procesów, toczonych już po śmierci Dobiesława, poznajemy imię wdowy, a więc żony Dobiesława i matki jego córek – Lutka. Wdowa po młodszym z braci ze Sławoszewa nie tylko walczyła ze szwagrem o dziedzictwo córek, ale toczyła też sprawy sądowe z sąsiadami. Na przykład 22 IV 1399 r. odparła oskarżenia sąsiada – Pełki z Odechowa z powodu rzekomego

⁴⁰ PKŁ, t. 1, nr 802, 2759.

⁴¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 116, 188.

⁴² PKŁ, t. 1, nr 802, 1171, 1184, 1412, 1775, 2324, 2345; t. 2, nr 3612, 3651, 3707, 3754, 3950, 4790, 5037, 5069, 5082, 5581, 5604; AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 116, 188, 194.

⁴³ PKŁ, t. 1, nr 5960, 6092, 6151.

⁴⁴ PKŁ, t. 1, nr 5760.

⁴⁵ PKŁ, t. 1, nr 6151.

⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 268v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

zranienia jego kmiecia⁴⁷. Dnia 22 VI 1400 r. wdowa wygrała kolejną sprawę, tym razem z niejakim Tomaszem i jego synami o kradzież konia⁴⁸. Lutka występowała jeszcze 11 IX 1403 r., posiadając własne dobra (tzw. stolec wdowi) liczące półtora łanu⁴⁹.

CÓRKI DOBIESŁAWA ZE SŁAWOSZEWA

Córkami Dobiesława ze Sławoszewa oraz Lutki były Michna, żona Wnora z Kłosek, Świętochna, żona Jakusza Wieprzka oraz Małgorzata, żona Jana z Jackowa. Wnor odnotowany został 11 IX 1403 r. jako zięć Lutki ze Sławoszewa⁵⁰. W 1405 r. Michna, żona Wnora z Kłosek, sprzedała za 30 grzywien gr praskich swój dział siostrze Świętochnie, żonie Jakusza Wieprzka⁵¹. Również Jakub Wieprzek określony jest w zapiskach precyzyjnie jako zięć Dobkowej ze Sławoszewa⁵².

Świętochna wraz z mężem Jakubem Wieprzkiem osiadła w Sławoszewie. Jej mąż – Jakusz z przezwiskiem Wieprzek pisał się ze Sławoszewa występując przed sądami w ziemi łeczyckiej⁵³. Najwyraźniej więc rodzina ta osiadła w dziedzicznym majątku żony. W powiecie łeczyckim, na terenie parafii Witońnia znajdowała się wieś Wieprzki. Była to rozdrobniona własność szlachecka. Wśród jej dziedziców nie brakło i Jakusza⁵⁴. Jego ewentualna identyfikacja z mężem dziedziczki Sławoszewa wydaje się jednak bardzo wątpliwa.

W 1425 r. Świętochna odkupiła od siostry – Małgorzaty (*Machny*) jej dział ojcowski w Sławoszewie za sumę 40 grzywien gr praskich⁵⁵. Małgorzata z Jackowa wzmiankowana była także w zapisce pochodzącej z 30 VII 1426 r.⁵⁶

Świętochna przejęła z tytułu prawa bliższości dział w Sławoszewie sprzedany przez stryjecznego bratanka Mikołaja, wykupując go od Stanisława z Jarochowa herbu Luba. Jednak już 6 I 1426 r. odsprzedała wspomnianą nieruchomości bogatemu współrodowcowi – wojewodzie Mikołajowi z Oporowa za sumę 200 grzywien⁵⁷.

⁴⁷ PKŁ, t. 2, nr 6159.

⁴⁸ PKŁ, t. 2, nr 6644.

⁴⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 383.

⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 383.

⁵¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 489.

⁵² BPAN, RKŁ, s. 2; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

⁵³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 206v.

⁵⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 111.

⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 28v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

⁵⁶ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 216v.

⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 122v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134; T. Pietras, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, s. 57. Mikołaj Oporowski 4 IV 1430 r. spłacił Świętochnę z całej sumy za zakupiony dział w Sławoszewie (ŁZ, ks. 9, k. 175v). Zakupy ziemi, a potem ich szybka sprzedaż, to ucieczka przed

Świętochna z mężem Jakubem dokonali w kwietniu 1436 r. zamiany działów ze wspomnianym Stanisławem Jarochowskim dając mu dział w Sławoszewie od strony Jarochowa, w zamian za jego dział pod Korytami. W celu uwolnienia zastawu Świętochna otrzymała od Stanisława 9 grzywien⁵⁸.

Świętochna Wieprzkowa i inni współwłaściciele Sławoszewa przegrali proces toczony w konsystorzu gnieźnieńskim w latach 1447–1449 z Wojciechem Rytwiańskim, kanonikiem gnieźnieńskim i łączyckim oraz altarystą w Zgierzu o prawo patronatu i prezenty kościoła parafialnego w Sławoszewie⁵⁹.

W 1453 r. dwie siostry, córki Dobka ze Sławoszewa – Małgorzata i Michna zgłosiły przed sądem łączyckim swoje prawa do działu w Sławoszewie po zmarłym kleryku Mikołaju, synu Nocha ze Sławoszewa⁶⁰. Obie panie wystąpiły w tej zapisce już jako wdowy: Małgorzata – jako wdowa po Janie z Jackowa, zaś Machna – po Wnorze z Mieczsług⁶¹. Wieś ta (obecnie Stare Grodzkie) znajdowała się na Podlasiu, co dowodzi migracji tej rodziny na pogranicze polsko-litewskie. Nie wykluczone, że córek Dobka było więcej niż trzy.

KIEŁCZ ZE SŁAWOSZEWA (1386)

Za brata Włodzimierza ze Sławoszewa uznajemy także Kiełcza, którego córki posiadały dział w Konarach, zapewne dziedzicząc go po ojcu. Kiełcz znany jest tylko z jednej zapiski. Dnia 15 V 1386 r. Dobiesław Rozdzicki (z Różyc) skazany został na karę „6 grzywien” w sprawie z Kiełczem ze Sławoszewa⁶². Zapewne żył jeszcze w 1388 r., gdy wzmiankowani byli bracia Włodzimierza. Jego córkami były Nastka i Mścichna.

CÓRKI KIEŁCZA ZE SŁAWOSZEWA

Córkami Kiełcza ze Sławoszewa były Nastka, żona Mikołaja Skąpskiego i Mścichna z Goszczyzna. W 1401 r. sprzedały swą część dóbr w Konarach za 30 grzywien gr praskich Włodzimierzowi ze Sławoszewa⁶³.

prawem rekraktu i bliższości poprzez łańcuch pośredników. Mikołaj Oporowski chciał mieć część w Sławoszewie, przekazał więc pieniądze Świętochnie, która powołała się na prawo bliższości.

⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 541, 544v.

⁵⁹ *Trzydzieści osiem nie drukowanych oryginałów pergaminowych Archiwum Diec. We Włocławku z pierwszej połowy XV wieku*, wyd. S. Librowski, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1988, t. 56, nr 37.

⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 233, 235v.

⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 233. Łeczycki szlachcic Wnor z Kłosek herbu Rola przeniósł się na Podlasie, gdzie założył wieś Wnory (obecnie Stare Wnory), wzmiankowaną w źródłach od 1456 r.

⁶² PKŁ, t. 1, nr 51.

⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 296.

MIKOŁAJ ZE SŁAWOSZEWA (1395–1396)

Był drugim synem Włodzimierza ze Sławoszewa, młodszym bratem Jana ze Sławoszewa i Dalikowa, pisarza ziemskiego łęczyckiego. Mikołaj wystąpił po raz pierwszy samodzielnie w sądzie już 24 XII 1395 r., jako świadek zastawu dokonanego przez Jana z Czernikowa⁶⁴. Miesiąc później – 11 I 1396 r. został Mikołaj w źródłach nazwany wprost synem Włodzimierza⁶⁵, co przy fakcie pisania się z tej samej wsi daje nam niemal całkowitą pewność co do jego pochodzenia z tej rodziny. Świętopętk Łącki płacił wtedy sądowi karę *niestane* z powodu nie przybycia na pierwszy, drugi i trzeci termin w sprawie z Mikołajem ze Sławoszewa. Mikołaj zapewne żył jeszcze w 1400 r., zaś w 1408 r. występował już jego przypuszczalny syn i imiennik.

MIKOŁAJ (MŁODSZY) ZE SŁAWOSZEWA (1408–1430)

Był prawdopodobnie synem Mikołaja ze Sławoszewa i wnukiem Włodzimierza ze Sławoszewa. W 1408 r. wraz ze stryjami Janem i Stefanem nabyli za 40 grzywien gr szerokich praskich dział macierzysty od Machny, żony Pietrasza Dołęgi z Wojszyc⁶⁶. W 1417 r. uczestniczył wraz ze stryjami w podziale dóbr w Sławoszewie, który przeprowadzony został z Jakuszem Wieprzkiem i Januszem z Jarochowa. Obydwie strony otrzymały po połowie działu⁶⁷. Mikołaj ze Sławoszewa 26 VI 1424 r. sprzedał dział ojczysty za 150 grzywien Stanisławowi z Jarochowa. Spłata 130 grzywien rozłożona była na 3 raty roczne, przy czym Mikołaj zastrzegł, iż w przypadku jego nieobecności pieniądze powinny zostać przekazane Adamowi z Tura, sędziemu łęczyckiemu⁶⁸. Powyższa informacja sugeruje, że Mikołaj, zapewne na pewien czas, zamierzał opuścić ziemię łęczycką, a być może nawet Królestwo Polskie. Dnia 8 I 1426 r. Mikołaj, piszący się już niegdyś ze Sławoszewa, skwitował ze 100 grzywien Stanisława z Jarochowa. Tego samego dnia Maciej z Pełczysk zeznał mu 121 grzywien z płatnością na Nowy Rok, która to suma w przypadku jej nie spłacenia w terminie miała być zabezpieczona zastawem przynoszącym 12 grzywien czynszu rocznego⁶⁹.

Mikołaj 4 IV 1430 r. wystąpił z tytułem rządcy zamku w Łęczycy, a zatem pełnił on dosyć ważną funkcję w aparacie starościńskim – burgrabiego łęczyckiego. Zapewne powyższą funkcję sprawował z ramienia starosty łęczyckiego, którym prawdopodobnie w tym czasie był Jan Cielątko z Prusicka herbu Ciołek. W 1430 r. Mikołaj, niegdyś ze Sławoszewa, sprawował także

⁶⁴ PKŁ, t. 2, nr 5200.

⁶⁵ PKŁ, t. 2, nr 5211.

⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 652v.

⁶⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 218v.

⁶⁸ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 171.

⁶⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 116v.

opiekę nad małoletnimi synami zmarłego Jana ze Sławoszewa i Dalikowa, pisarza łęczyckiego⁷⁰. Przypuszczalnie od niego wywodzi się gałąź Sulimów z Jarochowa.

RAFAŁ Z JAROCHOWA (1467–1491)

Rafał był prawdopodobnie synem burgrabiego łęczyckiego Mikołaja ze Sławoszewa. Przed 1470 r. ożenił się z Petronelą, której zapisał 70 grzywien posagu i 30 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Jarochowie i Sławoszewie⁷¹. Zapewne Petronela była matką Katarzyny, żony Marcina Budka z Wargawy, co pozwala przyjąć, że wywodziła się ona z rodu Ogonów. Na związki Rafała z rodziną dziedziców z Żelaznej herbu Ogony (Ogończyk) wskazuje fakt, że w 1480 r. był on egzekutorem testamentu Elżbiety, wdowy z Żelaznej⁷².

Około 1467 r. Rafał wziął w zastaw od Jakuba z Jarochowa cały jego dział wraz folwarkiem w Jarochowie za 41 grzywien⁷³. Z kolei 12 II 1468 r. otrzymał od Bartłomieja z Jarochowa w zastaw łąn opustoszały zwany Piskorzowski w Jarochowie za 10 grzywien⁷⁴. Zapewne w 1468 r. Rafał na podstawie prawa bliższości chciał wykupić zastaw od Tomasza i innych zastawników z Jarochowa Ninoty. Andrzej z Dąbia, jeden z zastawników z Jarochowie, podzastawił Rafałowi za 6 grzywien posiadany dział⁷⁵.

W 1482 r. Mikołaj z Dąbia i Jan z Rzędkowa pogodzili pod wadium 100 grzywien Stanisława z Jarochowa z jednej strony oraz Rafała z Jarochowa i Agnieszkę, żonę Jakuba z Jarochowa Otkozowo. Stanisław, Rafał i Agnieszka, żona Jakuba z Jackowa, powinni podzielić dobra w Jarochowie Otkozowo na 3 równe części⁷⁶.

Drugą żoną Rafała była Dorota, córka Jana z Charbic. Dnia 12 V 1489 r. Jan z Charbic z żoną Elżbietą i synem Mikołajem zeznali Rafałowi 27 grzywien posagu płatnych w 3 ratach rocznych. Równocześnie Rafał zapisał Dorocie 94 grzywien oprawy (po 47 grzywien posagu i wiana) na połowie swych dóbr w obydwóch wsiach Jarochów, zachowując dla siebie majątności w Sławoszewie⁷⁷.

Rafał z Jarochowa zmarł przed 21 VI 1496 r. Dorota, wdowa po Rafale z Jarochowa, występowała jeszcze w 1524 r.⁷⁸

⁷⁰ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 177; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134, 237.

⁷¹ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 462.

⁷² AGAD, ŁG, ks. 5, k. 642.

⁷³ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 167.

⁷⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 186v.

⁷⁵ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 51, 53. Andrzej z Dąbia posiadał zastaw za 20 grzywien od Piotra z Jarochowa, wójta w Dąbiu.

⁷⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 727v, 728.

⁷⁷ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 596v–597.

⁷⁸ AGAD, ŁG, ks. 9, 240; ks. 14, k. 145v–146.

CÓRKI RAFAŁA Z JAROCHOWA

Marta wyszła za mąż za Jana z Miroszewic. Rafał z Jarochowa w 1486 r. zeznał 40 grzywien za córkę Janowi, które zobowiązał się wypłacić w ratach⁷⁹. Na mocy decyzji sądu grodzkiego z 9 IX 1488 r. Rafał winien dać intromisję na 20 grzywien Janowi z Miroszewic na 2 łanach osiadłych w Jarochowie, które przynosiłyby 2 grzywny czynszu rocznego⁸⁰.

Katarzyna poślubiła Marcina Budka z Wargawy Małej herbu Rola. Rafał z Jarochowa w 1488 r. zeznał zięciowi 40 grzywien płatne w 4 równych ratach rocznych. Marcin Budek zapisał Katarzynie 80 grzywien oprawy posagowo-wiennej na wszystkich swych dobrach w Wargawie Małej⁸¹. Rafał z Jarochowa 21 VI 1491 r. zastawił łan w Jarochowie *Otkozowo* Marcinowi z Wargawy Małej⁸².

Kolejna z córek Rafała, Dorota, została żoną Mikołaja z Bedlna. W 1501 r. wzmiankowane były cztery córki Rafała, a mianowicie Dorota z Jarochowa, żona Mikołaja z Bedlna, Marta z Jarochowa Małego, żona Jana z Miroszewic, Katarzyna, żona Marcina Budka z Wargawy i Jadwiga, panna z Jarochowa⁸³. Określone one zostały jako siostry rodzone, a zatem były córkami Rafała i Petroneli. Z wymienionych sióstr jako pierwsza zmarła Katarzyna i zapewne nastąpiło to w 1502 r. Również w tym samym roku zakończył życie Jan z Miroszewic, bowiem Marta występowała już jako wdowa⁸⁴. W 1511 r. występowali Dorota z Jarochowa Rafałowego (*Rafaelis*), żona Mikołaja z Bedlna, Małgorzata i Agnieszka z Jarochowa oraz Jan Budkowicz z braćmi, którzy winni przeprowadzić podział dóbr w Jarochowie z panną Jadwigą, córką Rafała z Jarochowa⁸⁵. Jan Budkowicz i jego bracia byli synami Marcina Budka z Wargawy i Katarzyny. Z kolei Małgorzata i Agnieszka z Jarochowa to zapewne córki Jana z Miroszewic i Marty, która prawdopodobnie zmarła przed 1511 r.

STEFAN ZE SŁAWOSZEWA (1398–1420)

Był trzecim synem Włodzimierza ze Sławoszewa. Filiacja ta została potwierdzona 26 II 1398 r., kiedy Stefan został nazwany *Włodimiri filius*. Wystąpił on wtedy po raz pierwszy w sądzie jako powód w sprawie przeciw Maciejowi Krzywonosowi, który nie stawiał się na roczku⁸⁶. Samodzielne wystąpienia procesowe obu synów Włodzimierza dowodzą ich pełnoletniości i być może wyznaczenia im przez ojca działów majątkowych już w tym czasie, co

⁷⁹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 160.

⁸⁰ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 428.

⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 559.

⁸² AGAD, ŁG, ks. 8, k. 82.

⁸³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 193v.

⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 269, 319.

⁸⁵ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 374v.

⁸⁶ PKŁ, t. 2, nr 5691.

mogłoby się się wiązać z ponownym ożenkiem Włodzimierza. Owe działły musiały znajdować się w ojcowskiej wsi Sławoszew.

Stefan ze Sławoszewa poślubił przed 11 VIII 1411 r. Annę (Hankę) z Leszna, przypuszczalnie córkę Grzegorza ze Strzegocina. Hanka toczyła ze swymi braćmi i innymi krewnymi długotrwałe spory majątkowe. Miała ona wyznaczony posag w wysokości 100 grzywien, który jednak nie został jej wypłacony. W 1412 r. Hanka zyskała połowę dóbr macierzystych w Lesznie i Rybitwach na swym bracie Janie. Hanka i jej mąż 30 I 1414 r. wykupili za 23 grzywny z zastawu 6 kmieci osiadłych w Lesznie od dziedziców z Domaradzyna⁸⁷. Hanka, żona Stefana ze Sławoszewa, 16 I 1419 r. zastawiła 6 łanów osiadłych i 2 łany opustoszałe w Lesznie, z wyłączeniem folwarku⁸⁸.

Stefan swój dział w Sławoszewie, z wyłączeniem domu, placu i zagrody, 13 VII 1413 r. zastawił za 20 grzywien gr szerokich i 10 grzywien monety obiegowej Piotrowi z Janic, który 14 XII 1417 r. zapisał żonie Anastazji 30 grzywien posagu na posiadanym zastawie⁸⁹. Stefan występował jeszcze 27 VIII 1420 r., zaś zmarł przed 2 III 1423 r.⁹⁰ Wdowa po nim Hanka wraz z synem Marcinem 3 I 1424 r. zastawili dział w Sławoszewie Stanisławowi z Jarochowa za 44 grzywny, w tym 14 grzywien swego uprzedniego długu. Zastaw miał trwać 6 lat, a po jego upływie, w przypadku nie wykupienia dóbr, Stanisław po wniesieniu 100 grzywien miał prawo do wieczystego ich przejęcia⁹¹. W 1425 r. Anna, wdowa po Stefanie ze Sławoszewa, zawarła ugodę ze swą bratanicą Wichną, żoną Jana z Piekar, w sprawie podziału dóbr w Lesznie. Na jej mocy Anna otrzymała 5 łanów w tej wsi⁹². W 1433 r. Anna i jej brat Mikołaj z Leszna sprzedali swe dziedzictwo w Rybitwach wraz z młynem w Kucharach za 200 grzywien Pawłowi z Domaradzyna⁹³. Stefan był protoplastą gałęzi rodziny Sulimów piszącej się ze Sławoszewa i Leszna.

MARCIN (1424–1450) I WŁADYSŁAW (1436–1450) Z LESZNA

Marcin i Władysław byli synami Stefana ze Sławoszewa i Anny z Leszna. Marcin w 1424 r. wystąpił wraz z matką Anną przy zastawie dóbr w Sławoszewie⁹⁴. W 1436 r. Władysław i Marcin, bracia niedzielni z Leszna, skwitowali Stanisława z Jarochowa z wypłacenia 25 grzywien za ich działły dziedziczne w Sławoszewie⁹⁵. Po zbyciu ojcowizny osiedli w dobrach macierzystych w Lesznie.

⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 156, 192, 209v, 316; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 107.

⁸⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 371.

⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 299; ks. 6, k. 227.

⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 562v; ks. 7, k. 19; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

⁹¹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 109.

⁹² AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 259.

⁹³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 227; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 167.

⁹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 109.

⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 371v.

Marcin z Leszna i inny współwłaściciel tej wsi Jan z Piekar w 1436 r. występowali w sprawie o granice z Byszewem⁹⁶.

Władysław wstąpił do stanu duchownego i przyjął wyższe święcenia. W zapiskach występował najczęściej z określeniem *honorabilis*, a niekiedy jako prezbiter⁹⁷.

Marcin zawarł związek małżeński z Katarzyną, córką Mikołaja z Rogaszyna. Dnia 19 XI 1448 r. zapisał żonie 40 grzywien posagu i 20 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Lesznie⁹⁸. Około 1481 r. Katarzyna, wdowa po Marcinie z Leszna, wraz ze swym niedzielnym synem Stefanem, zeznali 6 grzywien Stefanowi z Piekar⁹⁹. Katarzyna zmarła przed 18 VI 1482 r.¹⁰⁰ Potomkami Marcina i Katarzyny byli Stefan, Wojciech i Małgorzata.

KATARZYNA Z LESZNA (1447–1475)

Katarzyna z Leszna była córką Stefana ze Sławoszewa. W 1448 r. wzmiankowany był jej mąż Bartłomiej z Lubowca, z pewnością identyczny z Bartłomiejem z Wilkowa w ziemi dobrzyńskiej. Katarzyna w latach 1447–1448 procesowała się ze swymi braćmi Marcinem i Władysławem. Do ugody między nimi pod wadium 200 grzywien doprowadzili sędziowie polubowni Jan z Piekar, podłowczy łączycki, Mikołaj z Kobyłek, cześnik sieradzki, Piotr Łąkoski i Ninota Jarochowski. Bracia winni wydzielić Katarzynie czwartą część dóbr macierzystych w Lesznie Dużym jako zadośćuczynienie za ojcowiznę i macierzyznę¹⁰¹. Przeprowadzony podział nie objął wszystkich majątności ziemskich, toteż Marcin 3 II 1450 r. został zobowiązany do odpowiedniego powiększenia działu Katarzyny pod wadium 200 grzywien¹⁰².

Katarzyna, żona Bartłomieja z Wilkowa, przed 1475 r. sprzedała swój dział ojczysty w Lesznie Dużym Stefanowi z Piekar. Zgodę na tę, nie znaną w szczegółach transakcję majątkową, wyraził niewątpliwy Sulimczyk – Andrzej Dalikowski z Konar – określony jako brat stryjeczny Katarzyny¹⁰³.

STEFAN Z LESZNA (1471–1520)

Stefan z Leszna 5 VI 1471 r. zeznał 36 groszy Szymonowi, Żydowi z Łęczycy, z terminem płatności na św. Aleksego (17 VII)¹⁰⁴. Stefan i Wojciech, bracia

⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 546v.

⁹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 90, 101v.

⁹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 112v.

⁹⁹ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 177.

¹⁰⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 482.

¹⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 13v, 76, 100, 101v.

¹⁰² AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 228v.

¹⁰³ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 323v (zapiska niepełna); ks. 3, k. 563v, 953.

¹⁰⁴ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 121; T. Nowak, *Ludność żydowska w Łęczycy do końca XVI wieku*, [w:] *Historia Żydów łęczyckich na przestrzeni wieków*, red. T. Grabarczyk, Łódź–Łęczycza 2012, s. 12.

rodzeni z Leszna, 18 VI 1482 r. zastawili pół łanu opustoszałego zwanego Bąkowski w Lesznie Stefanowi Piekarskiemu z Leszna. Zastaw był następstwem długu w wysokości 5 grzywien i 36 groszy ciężącym na ich zmarłej matce¹⁰⁵. Stefan z Leszna posiadał także inne zobowiązania w stosunku do Stefana z Piekar. Wypłacił mu 10 grzywien oraz zastawił za 13 grzywien i 6 groszy łan opustoszały zwany Pietrzowka w Lesznie¹⁰⁶.

Stefan występował w sprawach o drobnym znaczeniu finansowym. Dnia 30 VI 1478 r. otrzymał od Stanisława z Gajewa intromisję na 6 grzywien na łanie roli z zasiewami w Gajewie Starym¹⁰⁷. W 1487 r. skwitował z zapłaty 3 grzywien Wojciecha z Brużyczki¹⁰⁸. Stefan występował także jako sędzia polubowny. W 1500 r. wraz ze Stanisławem z Wojciechowic Małych przeprowadzili podział majątkowy między dziedziczkami z Żakowic¹⁰⁹.

Stefan z Leszna 5 VII 1502 r. zapisał żonie Małgorzacie po 20 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Lesznie, które miały mu przyspaść po przeprowadzeniu podziału z bratem¹¹⁰.

Stefan bardzo aktywnie działał w sądownictwie, reprezentując jako pełnomocnik swoich zleceniodawców. Zdobyte doświadczenie i znajomość procedury sądowniczej spowodowała, że powierzony mu został urząd sędziego grodzkiego w Łęczycy. Z powyższym tytułem po raz pierwszy odnotowany został 1 IV 1516 r.¹¹¹ Nominację zawdzięczał ówczesnemu staroście łęczyckiemu Mikołajowi Gardzinie Lubrańskiemu, wojewodzie poznańskiemu. Stefan dość regularnie uczestniczył w posiedzeniach sądu grodzkiego w Łęczycy. Po raz ostatni z tytułem sędziego grodzkiego wystąpił 26 VI 1520 r. Dnia 21 VII 1518 r. podstarości łęczycki nałożył wadium 120 grzywien między Stefanem i jego synem Stanisławem a Mikołajem Piekarskim z Leszna¹¹².

Stefan z Leszna zmarł przed 18 VI 1521 r.¹¹³ Synami Stefana byli Szymon, Stanisław, Jakub i Benedykt (Bieniasz). Jakub sprzedał swój dział bratu Bieniaszowi. Stanisław i Bieniasz 8 IV 1522 r. przeprowadzili podział dóbr w Lesznie pod wadium 60 grzywien. Stanisław otrzymał łan opustoszały zwany Chylewianka oraz plac położony od strony wschodniej wraz budynkami mieszkalnymi. Bieniaszowi przypadła połowa dóbr, w tym dział nabyty od brata Jakuba oraz plac od strony zachodniej ze spichlerzem

¹⁰⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 482.

¹⁰⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 213, 215v.

¹⁰⁷ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 685v; ks. 5, k. 139v.

¹⁰⁸ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 165v.

¹⁰⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1017v–1018v.

¹¹⁰ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 268.

¹¹¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 181.

¹¹² AGAD, ŁG, ks. 12, k. 668v.

¹¹³ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 121v.

i łążnią. Ponadto obydwaj bracia uzyskali po połowie działu należącego do Jana, Piotra i Anny, dzieci Szymona, którym mieli zarządzać do czasu uzyskania lat sprawnych przez bratanków¹¹⁴.

WOJCIECH Z LESZNA (1482–1505)

Wojciech jako brat Stefana z Leszna wzmiankowany był w zapisie z 1482 r.¹¹⁵ Wojciech z Leszna został zabity we wsi Komaszyce przez Piotra z Witaszewic. W związku z tym Stefan z Leszna pozwał Piotra o 60 grzywien główsszczyzny za zabójstwo brata rodzzonego¹¹⁶.

MAŁGORZATA Z LESZNA (1493)

Stefan i Wojciech z Leszna w 1493 r. zeznali 8 grzywien posagu swej siostrze rodzonej Małgorzacie, żonie Mikołaja, mieszczanina z Krośniewic¹¹⁷.

2. RODZINA Z DALIKOWA I KONAR

JAN ZE SŁAWOSZEWA I DALIKOWA

Był najwybitniejszym, jeśli chodzi o karierę urzędniczą przedstawicielem omawianej rodziny Sulimów, choć osiągnął zaledwie średniej rangi urząd pisarza sądu ziemskiego. Mógł przyjść na świat około 1370 r. Był synem Włodzimierza ze Sławoszewa, zapewne najstarszym, ponieważ został wymieniony jako pierwszy w opisie transakcji nabycia działu w Sławoszewie w 1408 r.¹¹⁸ Rozpoczął karierę od starań o beneficjum kościelne. Jan, syn Włodzimierza ze Sławoszewa, 25 XI 1391 r. uzyskał prowizję na kanonika gnieźnieńskiego¹¹⁹. Zapewne planom kariery kościelnej towarzyszyło wykształcenie, którego szczegółów nie znamy.

Zdobyta wiedza przydała się jednak Janowi w chwili objęcia urzędu świeckiego. Jan ze Sławoszewa został nominowany na pisarza ziemskiego łęczyckiego. W księdze sądowej ziemskiej przed zapiską opatrzoną datą

¹¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 128, 327–327v.

¹¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 482.

¹¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 427v.

¹¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 535.

¹¹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 652v.

¹¹⁹ BP, t. III, Rzym–Lublin 1988, nr 269; *Repertorium Germanicum*, t. 2, nr 794; *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 163, s. 56.

24 IV 1397 r. znajduje się wpis o objęciu urzędu pisarza przez Jana¹²⁰. Poprzedni pisarz ziemski łęczycki Grzymisław z Rosochy działał przynajmniej 16 I 1397 r.¹²¹ Nominacja ta świadczy o dobrej reputacji, jaką cieszył się Jan wśród szlachty łęczyckiej, był to urząd znaczący, wymagający dużej fachowości¹²². Warto podkreślić, że sprawował on urząd pisarza ziemskiego ponad ćwierć wieku. Pisarz ziemski bywał narażony na zarzuty ze strony szlachty niezadowolonej z jego działalności. Jan spotkał się z naganą ze strony Jana z Łąkoszyna, kasztelana łęczyckiego, ale 3 VI 1401 r. sąd ziemski z tego powodu skazał wspomnianego dostojnika na zapłacenie kar sądowych, w tym także na rzecz pisarza Jana¹²³.

Jan ze Sławoszewa był ziemianinem dosyć zamożnym. Na jego majątek składały się cała wieś Dalików i dział w Sławoszewie oraz Konarach¹²⁴. Najważniejsze z nich to oczywiście dziedziczna wieś Sławoszew i Dalików. W zarządzaniu ojcowizną Jan blisko współpracował z bratem Stefanem i bratankiem Mikołajem. Wspólnie w 1408 r. nabyli za sumę 40 grzywien groszy szerokich praskich dział w Sławoszewie należący dotąd do Machny, żony Pietrasza Dołęgi z Wojszyc¹²⁵. Zapewne pisarz Jan nabył także dział od Ninoty i Janusza, braci z Jarochowa. Potwierdza to zapiska z 13 III 1414 r. w której bracia z Jarochowa zeznali, iż otrzymali zadośćuczynienie i zapłatę za cały ich dział w Sławoszewie¹²⁶.

Jan wraz z współwłaścicielami ze Sławoszewa prowadził procesy graniczne w latach 1413–1416 z dziedzicami Walewa¹²⁷. Dnia 2 XI 1417 r. Jan, Stefan i ich bratanek Mikołaj dokonali podziału Sławoszewa z Jakuszem Wieprzkiem i Januszem z Jarochowa¹²⁸. To dowód na postępujące rozdrobnienie Sławoszewa i dóbr Sulimów. Tadeusz Nowak wymienił aż 13 dziedziców, wywodzących się z kilku kręgów rodzinnych, dzierżących około 1420 r. różne części Sławoszewa¹²⁹. Zdaniem tego autora, dział należący do pisarza łęczyckiego Jana w Sławoszewie był niewielki, o wartości około 150 grzywien¹³⁰.

Może właśnie dlatego pisarz łęczycki postanowił przenieść środek ciężkości swych włości do Dalikowa. Była to wieś parafialna położona w południowej części dawnego powiatu łęczyckiego. Pod względem kościelnym należała

¹²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 109v.

¹²¹ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 162, s. 55–56.

¹²² A. Szymczakowa, *Urzędnicy łęczyccy i sieradzcy do połowy XV wieku*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia historica” 1984, t. 20, s. 114–115.

¹²³ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 300v.

¹²⁴ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 572.

¹²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 652v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

¹²⁶ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 340.

¹²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 295v; ks. 6, k. 87v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

¹²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 217v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134.

¹²⁹ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 500.

¹³⁰ *Ibidem*, s. 572.

do dekanatu szczawińskiego, archidiakonatu łęczyckiego¹³¹. Od Sławoszewa dzieli tę wieś odległość około 30 km w linii prostej. Dalików został po raz pierwszy wymieniony w źródłach w 1391 r., kiedy w księgach sądowych łęczyckich wystąpił jako świadek w sprawie między dziedzicami Zdrzychowa niejaki Balko z Dalikowa¹³². Ani kryterium imionowe, ani żadne inne nie pozwala zaliczyć go do rodu Sulimów. Brak też śladów współdziedziczenia w tej wsi, znacznie oddalonej od pozostałych dóbr Sulimów łęczyckich, przez przedstawicieli którejkolwiek z pozostałych, znanych rodzin tego herbu. Można więc sądzić, że wieś ta nie została odziedziczona, lecz nabyta drogą kupna lub posagu przez Sulimów ze Sławoszewa, najprawdopodobniej dopiero przez pisarza Jana, bo jego ojciec nigdy się z niej nie pisał. Musiało to nastąpić przed 1412 r., gdy pisarz Jan nabył łąkę koło Dalikowa i jako dziedzic z Dalikowa, toczył bliżej nieznany spór z miejscowym plebanem Mikołajem¹³³.

Dalików został, zapewne jeszcze w XIV w., lokowany na prawie niemieckim. Pierwsza wzmianka o miejscowym sołtysie – Michale pochodzi z 1412 r.¹³⁴ W latach 1417–1418 i 1420–1424 Jan ze Sławoszewa i Dalikowa prowadził sprawy sądowe o wytyczenie granicy wsi Dalików od strony Dąbrówki i Kałoszyna¹³⁵.

Dąbrówka znajduje się na zachód od Dalikowa, zaś Kałoszyn – na południe. Dobra Sulimów w Dalikowie były więc dosyć rozległe. Zdaniem T. Nowaka, w ręku pisarza Jana znajdowała się cała dosyć duża wieś, o wartości około 1000 grzywien¹³⁶. Jan z Dalikowa powiększył jeszcze tę majątność o łąkę liczącą 8 składów, położoną w pobliżu granic z Krzemieniemem i obok Dalikowa, pozyskaną 26 IV 1412 r. od Pietrasza z Kałoszyna za 1 kopę groszy i sporządzenie 2 przywilejów w ciągu 6 lat, a także o las zwany Radzany (Radzyńsko) w sąsiedniej Dąbrówce, zakupiony w 1417 r. za sumę 50 grzywien gr szerokich od Michała i Dobka z tej wsi¹³⁷.

Trzecią z wsi w ziemi łęczyckiej, która znajdowała się w części w ręku pisarza łęczyckiego były Konary w powiecie orłowskim. Majętności w tej wsi powiększył Jan ze Sławoszewa i Dalikowa zakupując 2 V 1413 r. 6 łanów w pobliżu rzeki Ochni za 150 grzywien gr szerokich od Bogusza z Kłosek. Poprzednio dział ten należał do dziedziców z Krzyżanowa, tak więc po 6 latach powracał w posiadanie Sulimów. Kolejny dział liczący półtora łanu

¹³¹ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I, s. 58–59.

¹³² PKŁ, t. 1, nr 2248.

¹³³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 214, 253.

¹³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 193v; S.M. Zajączkowski, *Lokacje osad wiejskich na prawie niemieckim na obszarze przedrozbiorowego powiatu łęczyckiego do lat siedemdziesiątych XVI wieku*, Łódź 2003, s. 105.

¹³⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 192, 202v, 239, 525v; ks. 7, k. 213; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 237.

¹³⁶ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 572.

¹³⁷ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 214; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 236. Las Radzany położony był między wsiami Dalików i Sarnówek.

nabył pisarz Jan 19 II 1415 r. za 40 grzywien gr szerokich od Dobka z Wałów. Zdaniem T. Nowaka, w ręku Jana i jego rodziny znajdowała się zdecydowana większość tej wsi, oszacowana na około 500 grzywien¹³⁸. Pisarz Jan i inni współwłaściciele z Konar w latach 1413, 1419–1423 mieli sprawy graniczne z dziedzicami i właścicielami Świniar, Wałów, Młogoszyna oraz Rybia¹³⁹.

Pisarz Jan posiadał także nieruchomość w Łęczycy. Był on właścicielem domu w mieście Łęczycy¹⁴⁰.

Jan występował także w roli sędziego polubownego. Znalazł się w gronie 7 arbitrów, głównie urzędników ziemskich, w tym Bolesty, sędziego mazowieckiego i Jana z Chełmicy, kasztelana rypińskiego, którzy 19 VII 1413 r. doprowadzili strony do ugody pod wadium 200 grzywien w sprawie zabójstwa Wilka z Witowa przez Ziemaka z Piasków, miecznika łęczyckiego¹⁴¹. Wraz z Pietraszem z Wroczyn herbu Ogon 26 II 1420 r. rozsądzili braci z rodu Szeligów: Krystyna, kasztelana kruszwickiego i Mikołaja z Dzierzbic¹⁴². Pisarz Jan występował w 1412 i 1415 r. jako pełnomocnik swej bratowej Anny z Leszna, a po śmierci brata Stefana służył pomocą prawną owdowiałej Annie i jej dzieciom. Wraz z Anną 2 I 1425 r. zawarł ugodę o dobra w Lesznie z Wichną, żoną Jana z Piekar¹⁴³.

Po raz ostatni Jan ze Sławoszewa i Dalikowa wystąpił jako pisarz w sądzie łęczyckim 17 IV 1425 r.¹⁴⁴ Jego następcą został współrodowiec – Władysław z Oporowa, który właśnie zaczął piąć się po stopniach kariery kościelnej, przyszyły podkanclerzy koronny i prymas Polski. Oporowski wystąpił jako pisarz roczku łęczyckiego już 8 V 1425 r.¹⁴⁵ Między tymi dwoma nieodległymi datami kryje się data śmierci dziedzica ze Sławoszewa. Potwierdza to pierwsza wzmianka o wdowie po pisarzu Janie, pochodząca również z 8 V 1425 r.¹⁴⁶

Żoną pisarza łęczyckiego, może już drugą, była Małgorzata, córka Raci-bora z Kozła herbu Rola. Z małżeństwa tego pozostało 4 synów: Jan, Andrzej, Adam i Mikołaj oraz nieznane z imienia córki¹⁴⁷. Po śmierci męża Małgorzata ponownie wyszła za mąż za Dawida z Wałów i 20 X 1427 r. odparła pretensje swych dzieci z pierwszego małżeństwa o 500 grzywien należnych im po

¹³⁸ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 282v, 360; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 572.

¹³⁹ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 293; ks. 6, k. 508, 516v, 569v; ks. 7, k. 41v.

¹⁴⁰ T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak, *Dzieje miasta do końca XVI wieku*, [w:] *Łęczyca. Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta*, red. J. Szymczak, Łęczyca–Łódź 2003, s. 39.

¹⁴¹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 297v–298.

¹⁴² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 488.

¹⁴³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 229, 368; ks. 7, k. 259.

¹⁴⁴ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 301.

¹⁴⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 1; Z. Wilk-Woś, *Władysław z Oporowa (ok. 1395–1453), podkanclerzy królewski, biskup włocławski i arcybiskup gnieźnieński*, „*Studia Claramontana*” 2003, t. 21, s. 247.

¹⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 9.

¹⁴⁷ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 355v–356; ks. 9, k. 13.

ojcu¹⁴⁸. Jan z braćmi z Dalikowa 21 X 1427 r. zeznali matce Małgorzacie 100 grzywien posagu i 30 grzywien wiana na całym swym dziale dziedzicznym w Konarach¹⁴⁹. Spłata posagu przez synów na rzecz matki przeciągała się w czasie. Jan z Andrzejem 3 III 1444 r, a Adam z Mikołajem 21 IV 1444 r, zeznali po 20 grzywien Małgorzacie, żonie Dawida z Wałów, z terminem płatności na św. Jana Chrzciciela (24 VI) lub ewentualnością zastawów w Konarach przynoszących po 2 grzywiny z czynszów¹⁵⁰.

JAN Z DALIKOWA (1426–1485)

Opiekę nad dziećmi po śmierci Jana i ponownym zamążpójściu wdowy kolejno sprawował najpierw wuj Pełka z Koźła, a następnie Mikołaj, burgrabia łęczycki. Ten ostatni, piszący się niegdyś ze Sławoszewa, był bratem stryjecznym swych podopiecznych¹⁵¹.

Najstarszy z rodzeństwa, Jan już 19 II 1426 r. wystąpił przed sądem ziemskim łęczyckim, jako syn zmarłego pisarza łęczyckiego. Oprotestował on Mikołajowi ze Sławoszewa (Oporowa) rezygnację z działu w Sławoszewie uczynioną na jego rzecz przez Świętochnę stamtąd. Jednak Jan 3 VI 1426 r. przegrał sprawę, gdyż nie stawiał woźnego w celu przeprowadzenia wizji lokalnej¹⁵². Synowie pisarza Jana zapewne w bliżej nieznanych okolicznościach pozbyli się dóbr w Sławoszewie, gdyż pisali się później tylko z Dalikowa i Konar.

Pełka z Koźła 21 X 1427 r. został zwolniony ze sprawowania opieki przez Jana Dalikowskiego¹⁵³. Dnia 4 IV 1430 r. kolejny opiekun Mikołaj, niegdyś ze Sławoszewa, w imieniu swych podopiecznych zastawił wieś Dalików Regnoldowi i Dobkowi z Sierpowa na 2 lata za sumę 28 grzywien¹⁵⁴.

W latach 30. XV w. Jan z Dalikowa toczył proces graniczny z Janem z Kałoszyna¹⁵⁵. Również on w imieniu innych współwłaścicieli w 1440 r. ustalał granice między Konarami a Krzyżanowem z Bartłomiejem z Rustowa, łowczym większym łęczyckim¹⁵⁶. W latach 1447–1449 Jan i jego bracia Andrzej i Mikołaj występowali w sprawach dotyczących wytyczenia granic między Dalikowem a Dąbrówką i Kucinami¹⁵⁷.

¹⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 13; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 237.

¹⁴⁹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 223v. Poręczycielami Jana z Dalikowa w sprawie posagu i wiana należnego matce byli Pełka i Piotr, bracia z Koźła, których Dawid z Wałów, drugi mąż Małgorzaty, zwolnił z poręki.

¹⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 619, 655v.

¹⁵¹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 177, 223v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 134, 237.

¹⁵² AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 137v, 184v.

¹⁵³ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 223v.

¹⁵⁴ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 177; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 237.

¹⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 114.

¹⁵⁶ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 429v.

¹⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 10, 37v, 64, 124v.

Jan z Dalikowa był prawdopodobnie zarządcą dóbr pabianickich z ramienia tenutariusza powoływanego przez kapitułę krakowską. Paszek z Gosławic, kasztelan konarski łęczycki, wszczął sprawę przeciwko Janowi z Dalikowa, że wzbraniał mu pobierania czynszu z dwóch wsi należących do uposażenia jego urzędu, przez co poniósł szkodę wysokości 12 grzywien¹⁵⁸. Jan Dalikowski występował na liście testacyjnej dokumentu Michała Lasockiego, podkomorzego i starosty łęczyckiego, wystawionego 14 II 1455 r. w Łęczycy w sprawie młyna konnego w Dąbrowicach¹⁵⁹.

W 1466 r. bracia z Dalikowa przeprowadzili podział dóbr, przy którym asystowali ich trzej wujowie rodzeni herbu Rola – Pełka z Koźła, miecznik łęczycki, Piotr z Tymianki i Mikołaj z Koźła¹⁶⁰. Było to raczej potwierdzenie wcześniejszego podziału, w zapisce jest bowiem mowa o zgodności z dawniejszymi ustaleniami. W jego następstwie Andrzej uzyskał majątności w Konarach, zaś pozostali bracia podzielili się Dalikowem, przy czym wprowadzono jedną korektę, a mianowicie do działu Adama włączono pół łąnu zwanego Błaszkowski.

Jan dość często pojawiał się przed sądami łęczyckimi, pisząc się stale z Dalikowa. Działął na forum łęczyckim do 1485 r.¹⁶¹ Jan załatwiał sprawy poręczeń majątkowych, wychodźstwa kmieci, występował w imieniu swoich kmieci przed sądami, jako prokurator (pełnomocnik) innych ziemian, jako świadek. W lipcu 1466 r. brał udział w sejmiku obradującym w Łęczycy jako przedstawiciel miejscowej szlachty¹⁶². Jan z Dalikowa 22 XI 1462 r. był jednym z sędziów polubownych dziedziców z Jackowa¹⁶³. Dnia 23 VII 1471 r. Andrzej z Wysokiej i Jan z Dalikowa doprowadzili do ugody między braćmi Marcinem i Mikołajem z Pękawek¹⁶⁴. Jan z Dalikowa 3 IX 1471 r. wystąpił jako jeden z arbitrów, między innymi obok arcybiskupa gnieźnieńskiego Jana Gruszczyńskiego, w sprawie zawarcia ugody o dobra wilamowskie między Jakubem i Wacławem, braćmi z Łęki, a Janem Witowskim¹⁶⁵. Około 1477 r. Jan z Dalikowa i Marcisz z Kuchar byli sędziami polubownymi w sprawie między Mikołajem z Miroszewic a Stanisławem ze Starzyn¹⁶⁶.

Dziedzic z Dalikowa miał wiele spraw z Janem Fryjem z Różyc. Maciej z Pruszek burgrabia łęczycki, Dobiesław z Dzierżązny i Pakosz z Simoni pogodzili

¹⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 328.

¹⁵⁹ AGAD, dok. perg., nr 629.

¹⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 355v–356.

¹⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 78, 101–101v, 106v, 189; ks. 14, k. 16, 22, 34v, 94v, 170; ŁG, ks. 5, k. 133v.

¹⁶² A. Pawiński, *Sejmiki ziemskie...*, Dodatki, nr 37.

¹⁶³ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 267.

¹⁶⁴ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 104v.

¹⁶⁵ A. Szymczakowa, *Nobiles Siradienses. Rody Porajów, Pomianów, Gryfów, Kopaczów i Pobogów*, Warszawa 2011, s. 78.

¹⁶⁶ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 171.

pod wadium 30 grzywien Jana z Dalikowa i Jana Fryja z Różyc. Jan Fryj winien wypłacić 18 florenów węg. Dalikowskiemu w 2 ratach¹⁶⁷. W czerwcu 1466 r. Dalikowski skwitował Jana Fryja z 14 florenów¹⁶⁸. Jan z Dalikowa otrzymał zastaw za 11 florenów węg. od Jana Fryja na łanie osiadłym w Różycach¹⁶⁹. Z pewnością ten sam zastaw, posiadany od Jana Fryja w Różycach, Dalikowski 27 IV 1476 r. zwolnił Marcinowi Matołowi z Łęczycy, który zeznał mu 9 grzywien płatne na św. Aleksego (17 VII)¹⁷⁰. Jan z Dalikowa uzyskiwał zastawy także na innych dobrach. Adam z Woźnik 21 IV 1467 r. zastawił mu 2 kmieci osiadłych w Orzeszkowie za 16 florenów węg.¹⁷¹

Jan Dalikowa 1 IV 1485 r. zastawił 2 łany opustoszałe zwane Gorajowskie z częścią ról folwarcznych w Dalikowie za 16 florenów węg. Janowi z Dąbrówki Nadolnej¹⁷².

Według przypuszczenia E. Taylora żoną Jana z Dalikowa była Dorota, córka Jana z Różyc Fryjowych¹⁷³.

ANDRZEJ DALIKOWSKI Z KONAR (1444–1495)

Drugi syn pisarza łęczyckiego Jana, Andrzej, częściej niż z Dalikowa pisał się ze wsi Konary, która przypadła mu we wspomnianym podziale rodzinnym z 1466 r.¹⁷⁴ W maju 1466 r. Andrzej z Konar występował w gronie arbitrów godzących dziedziców z Krzesina¹⁷⁵. W 1471 r. miał sprawę graniczną z Janem z Oporowa, dziedzicem Krzyżanowa¹⁷⁶. Na polecenie króla sędzieja Florian z Gaju i Andrzej z Konar, w zastępstwie podsędka, sądzili w Łęczycy w 1476 r. wszystkie sprawy wnoszone przed sąd nadworny¹⁷⁷. W tym samym roku Andrzej miał sprawę o wytyczenie granic między Konarami a Krzyżanowem z Janem z Oporowa, kasztelanem brzezińskim¹⁷⁸. W 1480 r. procesował się z Jakubem z Oporówka¹⁷⁹. Andrzej występował także jako sędzieja polubowny i jednacz w sprawach dotyczących podziału dóbr i sporach prowadzonych przez szlachtę łęczycką. Występował, obok Roliców – Jana z Łąkoszyna, cześnika łęczyckiego, Mikołaja z Koźła i Mikołaja Puczka z Nędzierzewa – przy przeprowadzeniu podziału dóbr pomiędzy braci Stefana i Jana, dziedziców

¹⁶⁷ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 168.

¹⁶⁸ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 724v.

¹⁶⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 361v.

¹⁷⁰ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 154, 154v.

¹⁷¹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 749.

¹⁷² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1137.

¹⁷³ E. Taylor, *Początki Rożyckich*, „Miesięcznik Heraldyczny” 1936, s. 154b.

¹⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 79, 150v, 224; ŁG, ks. 5, k. 285v.

¹⁷⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 443.

¹⁷⁶ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 55.

¹⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 47v.

¹⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 55.

¹⁷⁹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 89v.

z Piekar herbu Rola¹⁸⁰. Wraz z Jakubem z Gołaszyn 9 V 1480 r. doprowadził do ugody pomiędzy dziedziczkami z Mileszek¹⁸¹. Andrzej z Konar i Mikołaj Owsieniec ze Świeckiej Woli wystąpili jako sędziowie polubowni dziedziców z Wierzejek¹⁸².

Andrzej Dalikowski z Konar odziedziczył po bracie Janie dział w Dalikowie, który 1 VII 1494 r. zastawił za 20 grzywien, a następnie 21 VII 1495 r. sprzedał za 43 grzywny swemu bratankowi Janowi z Dalikowa¹⁸³. Andrzej z Konar 9 IX 1494 r. wykupił od Świętosława z Oszkowic zastawiony mu za 60 florenów dział w Konarach¹⁸⁴.

ADAM Z DALIKOWA (1444–1483)

Początkowo, przed podziałem rodzinnym, pisał się czasem z Konar (na przykład w 1448 r.)¹⁸⁵. Adam poślubił Dorotę z Siemienic. Dnia 14 I 1449 r. zapisał żonie po 60 grzywien posagu i wiana na połowie dóbr w Konarach lub tych majątnościach, które mu w przyszłości przypadną¹⁸⁶. Około 1452 r. Adam z Konar miał sprawę graniczną z Jakubem z Rustowa¹⁸⁷. Zapewne już w 1452 r. użytkował dobra w Dalikowie, skoro dochodził zwrotu kmiecia zbiegłego z tej osady do wsi Orle¹⁸⁸.

Po podziałach rodzinnych dóbr Adam pisał się z Dalikowa¹⁸⁹. Został potwierdzony w zapiskach sądowych jako brat Jana z Dalikowa i Andrzeja z Konar¹⁹⁰. W 1468 r. Adam z Dalikowa odparł oskarżenia Małgorzaty, wdowy po Janie, mieszczaninie z Poddębic, o zabójstwo jej męża¹⁹¹. Adam Dalikowski procesował się w 1477 r. z Błażem z Gołaszyn¹⁹². Adam pożyczał pieniądze od swego brata Jana, zabezpieczając kredyt zastawem dóbr. Dnia 20 VI 1478 r. jeszcze dopożyczył 10 florenów węg. pod zastaw swej części folwarku położonego pod Złotnikami¹⁹³.

W styczniu 1471 r. Adam został odparty przez Jana z Siemienic o 40 grzywien posagu¹⁹⁴. Drugą żoną Adama była Barbara, córka Jana z Warszyc herbu

¹⁸⁰ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 147v.

¹⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 737v.

¹⁸² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 325v.

¹⁸³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 840v.

¹⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 596v.

¹⁸⁵ BPAN, RKŁ, k. 436; AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 63v.

¹⁸⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 432; ks. 12, k. 125.

¹⁸⁷ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 607v.

¹⁸⁸ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 43.

¹⁸⁹ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 78v.

¹⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 20; ks. 13, k. 79, 164v; ks. 14, k. 76v; ŁG, ks. 5, k. 133v.

¹⁹¹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 514; ks. 13, k. 164v.

¹⁹² AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 76v.

¹⁹³ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 133v–134.

¹⁹⁴ AGAD, OZ, ks. 2b, k. 32v.

Awdaniec i Elżbiety. Posag Barbary wynosił 40 grzywien. Adam zapisał żonie 60 grzywien oprawy posagowo-wiennej na połowie swych dóbr w Dalikowie. Jednocześnie otrzymał od Elżbiety z Warszyc 20 grzywien z tytułu posagu, toteż skwitował z tej sumy teściową i jej synów¹⁹⁵. Dnia 9 III 1470 r. (1 III 1471) Stanisław z Warszyc i Wojciech z Warszyc zeznali po 9 grzywien długu Adamowi z Dalikowa. Z kolei Adam z Dalikowa stwierdził, że Stanisław i Wojciech z Warszyc wypłacili mu 22 grzywien posagu i całą wyprawę za siostrę ich Barbarę, przy czym aktualne pozostawały zapisy dotyczące pozostałej sumy posagu¹⁹⁶.

Córką Adama z Dalikowa z pierwszego małżeństwa była Małgorzata, wydana przed 1474 r. za Mikołaja z Gołaszyn. W lutym 1474 r. Adam za 60 grzywien posagu Małgorzaty przekazał swemu zięciowi Mikołajowi w zastaw 7 łąnów opustoszałych w Dalikowie, na których uprzednio siedzieli kmiecie Marzynek, Wyszek, Maciej Goraj, Maciej Srogosz, Pych, Goraj i Pomocna, a ponadto plac na którym sam rezydował¹⁹⁷. Jednak już 10 VI 1474 r. nastąpiła zmiana w zabezpieczeniu posagu córki wysokości 60 grzywien i ojciec Małgorzaty zastawił zięciowi 4 łąny osiadłe w Dalikowie¹⁹⁸. Dnia 8 III 1483 r. Adam dał Mikołajowi intromisję na 4 łąny opustoszałe zwane Dominikowski, Pychowski, Jarnochowski i Poddębski (na których uprzednio siedzieli kmiecie Jan Poddębski, Jarnoch, Dominik i Jan Pych) wraz z 2 placami, ogrodami, domami i łąkami należącymi do łąnów Jarnochowskiego i Poddąbskiego¹⁹⁹. Synem Adama, zapewne z drugiego małżeństwa, był Jan.

MIKOŁAJ Z DALIKOWA (1444–1482)

Spotykamy także w księgach ziemskich łączyckich do 1482 r. Mikołaja z Dalikowa²⁰⁰. Został potwierdzony jako brat Jana z Dalikowa²⁰¹.

Mikołaj i Adam z Dalikowa procesowali się z Janem z Goszczynna i jego żoną Agnieszką, córką Jana Głowy z Idzikowic. Agnieszka pozywała Dalikowskich o pewien dług, a Mikołaj Dalikowski o 50 grzywien Jana z Goszczynna. Obydwie strony zgodziły się na arbitraż polubowny Mikołaja Beskowskiego, kanonika łączyckiego i Jana z Dalikowa, którzy pod wadium 60 grzywien nakazali wieczyste milczenie w sprawach długów²⁰².

¹⁹⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 409.

¹⁹⁶ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 49.

¹⁹⁷ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 647.

¹⁹⁸ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 755v.

¹⁹⁹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 593v; zob. także ks. 8, k. 272v.

²⁰⁰ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 106v, 174; ks. 14, k. 51, 196v, 234v, 238v, 244v.

²⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 215.

²⁰² AGAD, ŁG, ks. 2, k. 33v.

Dnia 16 VIII 1474 r. Mikołaj opłacił żonie Annie, córce Jana ze Zdun, 80 grzywien posagu i 40 wiana na połowie wsi Dalików²⁰³. Jan ze Zdun w 1477 r. wypłacił Mikołajowi 40 grzywien za córkę Annę i zeznał 30 grzywien płatne na Nowy Rok²⁰⁴. Jadwiga ze Zdun, wdowa po Janie, wraz z synem niedzielny Janem ze Zdun zastawili 11 V 1479 r. Mikołajowi z Dalikowa 4 łany osiadłe w Zdunach z tytułu 40 grzywien posagu²⁰⁵. Mikołaj był zięciem Jadwigi ze Zdun²⁰⁶.

Bracia Mikołaj i Adam z Dalikowa wystąpili wspólnie jako wujowie Barbary, córki zmarłego Ścibora z Gostkowa²⁰⁷. Mikołaj Dalikowski obłożony został karami kościelnymi z powodu zbezczerzczenia cmentarza w Dalikowie. Dnia 15 VII 1482 r. w Uniejowie otrzymał absolicję od arcybiskupa gnieźnieńskiego Zbigniewa Oleśnickiego pod warunkiem renowacji cmentarza do św. Wawrzyńca (10 VIII)²⁰⁸.

Mikołaj z Dalikowa 22 X 1482 r. zwolnił zastaw w Mazidłowicach, posiadany od Jana z Kter (już zmarłego), jego córce Aleksandrze²⁰⁹. Mikołaj z Dalikowa zmarł przed kwietniem 1487 r., pozostawiając nieletniego syna Jana, którego opiekunem był stryj Andrzej oraz córkę Jadwigę.

Wdowa po Mikołaju, Anna, posiadała oprawę w Dalikowie, której połowę około 1 IV 1487 r. zastawiła za 10 grzywien Janowi z Dalikowa²¹⁰.

MAŁGORZATA, ELŻBIETA, BARBARA I RACIBORKA (RACHNA) Z KONAR

Dobra w Dalikowie posiadały siostry z Konar. Stanowi to przesłankę za uznaniem ich za córki Andrzeja Dalikowskiego z Konar. Związki rodzinne dzieci z Konar z Sulimami z Leszna potwierdza zapiska z 1505 r., w której wymieniona została Raciborka z Konar, żona Mikołaja z Szewców Nagórnych i jej brat ze stryjecznych (*frater ex patruelibus*) Stefan z Leszna²¹¹.

Z sióstr najwcześniej zmarła Małgorzata, żona Prospera z Woli Oporowskiej. Być może nastąpiło to już przed 1496 r., bowiem nie występowała w sprawach związanych z Dalikowem.

²⁰³ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 696.

²⁰⁴ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 481.

²⁰⁵ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 447v.

²⁰⁶ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 447v, 453.

²⁰⁷ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 373. Wspólnym przodkiem Adama i Mikołaja był Racibór z Koźła herbu Rola. Dziedzice z Dalikowa to wnukowie Racibora (po córce Małgorzacie), zaś Barbara była jego prawnuczką (wnuczką jego syna Stefana ze Skotnik).

²⁰⁸ AAG, Acta Sbignei de Oleśnica archiepiscopi gneznensis 1482–1493, sygn. A3, k. 34v.

²⁰⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 694.

²¹⁰ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 201; zob. także ks. 9, k. 90.

²¹¹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 483–483v. Andrzej Dalikowski z Konar był bratem stryjcznym Marcina z Leszna.

Jan z Dalikowa 8 XI 1496 r. zeznał 2 grzywny za dziedzictwo w Dalikowie Elżbiecie, Barbarze i Raciborce, siostrze z Konar²¹². Elżbieta, Barbara i Rachna z Konar zastawiły dobra w Dalikowie Adamowi z Woźnik, sędziemu łęczyckiemu. Sąd grodzki 3 VII 1499 r. postanowił, aby Jan z Dalikowa nie przeszkadzał wejściu w życie wspomnianego zastawu²¹³.

Elżbieta z Konar była w 1496 r. żoną Świętosława Oszkowskiego. Barbara wyszła za mąż za Jana *de Maruszewo* (Marusy w ziemi ciechanowskiej). Raciborka zawarła związek małżeński z Mikołajem Gajewskim, który zmarł przed 1511 r.

Elżbieta, Barbara i Raciborka w 1511 r. uzyskały zwrot 20 grzywien posagu po swej zmarłej siostrze Małgorzacie od Stanisława i Andrzeja z Woli Oporowskiej, synów Prospera²¹⁴.

Raciborka z Konar, wdowa po Mikołaju z Gajewa Nagórnego, występowała jeszcze w 1520 r.²¹⁵

MAŁGORZATA Z DALIKOWA (1474–1495)

Małgorzata była córką Adama z Dalikowa. Wydana została za mąż za Mikołaja z Chrzastowa i Gołaszyn herbu Jastrzębiec. Adam z Dalikowa 10 VI 1474 r. z tytułu 60 grzywien posagu za Małgorzatę zastawił 4 łany osiadłe w Dalikowie Mikołajowi z Gołaszyn²¹⁶. Mikołaj 9 I 1486 r. zapisał Małgorzacie 120 grzywien oprawy posagowo-wiennej na połowie swych dóbr w Gołaszynach i posiadanych zastawach²¹⁷.

Małgorzata przeżyła męża i już jako wdowa 18 XI 1494 r. procesowała się z Piotrem i Stanisławem z Gołaszyn i Chrzastowa²¹⁸. Sukcesorami Mikołaja byli jego bratankowie Piotr z Chrzastowa, Stanisław z Gołaszyn i Wojciech z Chrzastowa, którzy 21 VII 1495 r. odziedziczony po stryju zastaw w Dalikowie wydzierżawili Janowi z Dalikowa na 8 lat za opłatą 2 grzywien rocznie. W umowie zawarto zastrzeżenie, że jeśli dziedzice z Chrzastowa i Gołaszyn oraz Małgorzata, wdowa po ich stryju Mikołaju zawrą ugodę w sprawie tego zastawu, to Jan Dalikowski zrezygnuje z jego użytkowania²¹⁹.

Małgorzata zmarła przed 12 III 1499 r. Pozostawione przez nią dobra w Dalikowie odziedziczył jej brat Jan. Woźny sądowy 12 III 1499 r. wwiązał

²¹² AGAD, ŁG, ks. 9, k. 20.

²¹³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 117v.

²¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 278.

²¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 668av.

²¹⁶ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 755v.

²¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 8v.

²¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 688.

²¹⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 837v.

Jana z Dalikowa w przypadający mu z tytułu prawa bliższości spadek po siostrze Małgorzacie Dalikowskiej²²⁰.

JAN Z DALIKOWA (1487–1509), SYN ADAMA

Jan z Dalikowa był synem Adama z Dalikowa²²¹. W 1487 r. Jan wziął w zastaw za 10 grzywien połowę oprawy w Dalikowie od Anny, wdowy po Mikołaju, który następnie w 1500 r. zwolnił jej synowi Janowi²²². Zapewne do tego Jana z Dalikowa należy odnieść zapis z 10 IV 1499 r., w którym cały swój zastaw posiadany za 10 grzywien w Dalikowie od Anny, wdowy po Mikołaju z Dalikowa, czyli połowę całej oprawy Anny, odstąpił za identyczną sumę Janowi z Golic, chorążemu większemu łeczyckiemu²²³.

Dalikowski zastawił Andrzejowi ze Złotnik za 11 grzywien cały swój folwark w Dalikowie leżący pod wsią Złotniki, z wyłączeniem 12 zagonów roli położonych poniżej drogi z Krzemieniewa do Lutomińska. Powyższy zastaw zwolnił Janowi w 1493 r. sukcesor zmarłego Andrzeja i kolejny właściciel Złotnik – Jan z Woźnik, podkomorzy łeczycki²²⁴. Jan z Dalikowa 6 VIII 1493 r. zrezygnował ze swej części prawa patronatu kościoła parafialnego w Dalikowie na rzecz Adama z Woźnik, cześnika łeczyckiego²²⁵.

Jan z Dalikowa 21 VII 1495 r. kupił za 43 grzywny dobra w Dalikowie od Andrzeja Dalikowskiego z Konar. W związku z tym Jan umorzył zapis zastawu za 20 grzywien w Dalikowie posiadany przez jego żonę Katarzynę, a także zeznał Andrzejowi 6 grzywien z terminem płatności na św. Michała (29 IX)²²⁶.

W 1497 r. Jan Dalikowski uczestniczył w wyprawie mołdawskiej. Król Jan Olbracht 28 IX 1497 r. w obozie pod Suczawą nadał Janowi dobra Piotra Topolskiego, Stanisława Przeszkosta i Mikołaja z Kucin, Stanisława z Jabłonny oraz Anny, wdowy po Mikołaju Dalikowskim, posiadającej oprawę w Dalikowie²²⁷.

Jan Dalikowski ożenił się z Katarzyną, córką Mikołaja Grabowskiego z rodu Ogonów. Posag Katarzyny liczył 60 grzywien i zabezpieczony był przez jej brata Pawła z Byszewa i Goraja na zastawie w Goraju. Sprawa skomplikowała się po sprzedaży przez Pawła dóbr w Goraju Janowi Brzeczce z Piasków, łowczemu większemu łeczyckiemu. Katarzyna odstąpiła zastaw w Goraju swojemu mężowi, z kolei Jan Dalikowski 21 VII 1495 r. zwolnił go Janowi

²²⁰ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 85.

²²¹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 432.

²²² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 122; ks. 7, k. 201.

²²³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 90. Zastaw ten przechodził kolejno w ręce Jana Puczniewskiego i Katarzyny, żony Jana Dalikowskiego, która 31 III 1506 r. spuściła go ponownie chorążemu Janowi Golickiemu (ŁG, ks. 9, k. 588v). Następnie Marcin Golicki, syn zmarłego już chorążego, przekazał zastaw za 30 florenów węg. i 7 grzywien Grzegorzowi z Sarnowa (ŁG, ks. 11, k. 69).

²²⁴ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 423; ks. 8, k. 460v.

²²⁵ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 391.

²²⁶ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 840v.

²²⁷ AGAD, Metryka Koronna, ks. 16, k. 149; MRPS, cz. II, nr 856.

Brzeczce, przy czym łowczy zobowiązał się wypłacić mu 28 grzywien na Nowy Rok²²⁸. Jeszcze 12 III 1499 r. Jan Brzeczka zastawił Janowi z Dalikowa 2 łany osiadłe z Piaskach za 8 grzywien i 12 groszy. Ostatecznie 26 III 1499 r. Katarzyna oświadczyła, że otrzymała zadośćuczynienie za posag czyli za 60 grzywien od łowczego większego i zrezygnowała ze wszystkich swych praw do dóbr w Goraju na jego rzecz²²⁹. Także Jan z Dalikowa w 1500 r. zwolnił Janowi Brzeczce zastaw w Piaskach²³⁰.

Jan dziedziczył dobra po siostrze rodzonej Małgorzacie Dalikowskiej²³¹. Zobowiązany był do zwrócenia 45 grzywien posagu wniesionego do Dalikowa przez Dorotę z Siemienic. Na tę sumę winien wwiązać na 4 łany opustoszałe, które niegdyś trzymał w zastawie jego szwagier Mikołaj Gołaski (mąż Małgorzaty), bratanków Doroty – Jana i Jana Feliksa, braci niedzielnych z Siemienic²³².

Potrzeby finansowe powodowały, że Jan często zastawiał swe działły majątkowe. Jan Dalikowa 1 VII 1494 r. zastawił dział w Dalikowie za 60 florenów węg. Aaronowi z Powodowa²³³. Andrzej z Simoni 1 III 1502 r. skwitował Jana z Dalikowa z 5 grzywien²³⁴. Następnie 8 III 1502 r. Jan z Dalikowa, za zgodą swej żony Katarzyny, zastawił z jej oprawy 2 półłanki, jeden osiadły (kmięć Maciej) i drugi opustoszały, położony obok poprzedniego, za 6 grzywien Szymonowi z Simoni²³⁵.

Jan Dalikowski 19 VI 1509 r. przeprowadził zamianę dóbr z Grzegorzem Sarnowskim, burgrabią łowickim. Jan przekazał Grzegorzowi wszystkie swe dobra w Dalikowie w zamian za dobra w Psarach Dużych i dopłatę 200 grzywien. Otrzymany dział w Psarach Jan natychmiast sprzedał za 30 grzywien Stanisławowi Drozdowskiemu²³⁶.

JAN Z DALIKOWA (1491–1511)

Jan, syn Mikołaja, w chwili śmierci ojca był nieletni. Po śmierci ojca pozostawał pod opieką krewnych. Z pewnością w tej roli występował Andrzej Dalikowski z Konar, który jeszcze w 1491 r. jako opiekun swego bratanka procesował się z Janem ze Zdun, wujem Jana²³⁷.

²²⁸ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 840–840v.

²²⁹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 85, 87.

²³⁰ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1010v.

²³¹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 85.

²³² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 432.

²³³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 558–558v. Aaron z Powodowa 3 V 1502 r. odstąpił swój zastaw w Dalikowie za 60 florenów węg. Adamowi z Woźnik, sędziemu łączyckiemu (ŁG, ks. 9, k. 247v). Ponownie Aaron z Powodowa zastawił dział w Dalikowie za 30 grzywien Grzegorzowi z Sarnowa, burgrabiemu łowickiemu (ŁG, ks. 11, k. 145).

²³⁴ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 242.

²³⁵ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 243.

²³⁶ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 185v–186.

²³⁷ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 152.

Jan Mikołajowicz z Dalikowa 19 XI 1499 r. sprzedał za 150 grzywien cały dział swej ojcowizny i cały dział przypadły mu po stryju rodzonym Andrzejowi z Dalikowa wraz z prawem patronatu w Dalikowie Janowi z Puczniewa²³⁸. Jan Mikołajowicz w listopadzie 1500 r. wykupił za 10 grzywien połowę oprawy swej matki Anny, która znajdowała się w zastawie u Jana z Dalikowa²³⁹. Jan i jego siostra Jadwiga 15 XII 1500 r. (czy 17 XII 1499) skwitowali Adama z Woźnik, sędziego łęczyckiego, z wypłacenia 20 grzywien. Tego samego dnia Jan zwolnił zastaw w Zdunach swemu wujowi Janowi ze Zdun, który dzierżył jeszcze jego ojciec Mikołaj za 40 grzywien²⁴⁰.

Jan Dalikowski z Charbic 4 I 1511 r. otrzymał 34 grzywny od córek sędziego Adama z Woźnik i skwitował je z zapłaty za dobra w Dalikowie kupione przez ich ojca²⁴¹. Okoliczności wejścia przez Jana w posiadanie dóbr w Charbicach nie są nam znane.

JADWIGA Z DALIKOWA

Jadwiga, córka Mikołaja z Dalikowa, wyszła za mąż za Piotra z Topoli Kątowej. Jadwiga, żona Piotra z Topoli, 15 XII 1500 r. (czy 17 XII 1499) skwitowała z 10 grzywien swego wuja Jana ze Zdun oraz zwolniła swemu bratu Janowi zastaw posiadany w Dalikowie od swej matki Anny²⁴².

²³⁸ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 909. Warunki transakcji przewidywały, że 50 grzywien wypłaci Jan z Puczniewa w późniejszym czasie lub od tej sumy będzie świadczył 4 grzywny rocznie Janowi z Dalikowa (ŁG, ks. 8, k. 909–909v). Jan z Puczniewa 7 IX 1501 r. zobowiązał się wypłacić Janowi Dalikowskiemu 35 grzywien za nabyte dobra w Dalikowie na św. Jana Chrzciciela, czyli 24 VI 1502 r. (ŁG, ks. 9, k. 207). Jan z Puczniewa 21 VI 1502 r. odsprzedał omawiany dział w Dalikowie za 150 grzywien Adamowi z Woźnik, sędziemu łęczyckiemu (ŁG, ks. 9, k. 262v–263).

²³⁹ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 122.

²⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 943v.

²⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 277v–278.

²⁴² AGAD, ŁG, ks. 8, k. 943v.

ROZDZIAŁ IV

SULIMOWIE Z DOBREJ I MASZKOWIC

W Archiwum Archidiecezjalnym w Gnieźnie zachowała się pieczęć Ninogniewa z Dobrej – kanonika łęczyckiego i altarysty św. Doroty w archikatedrze gnieźnieńskiej z 1428 r. z herbem Sulima¹. Kanonik ten był członkiem interesującej nas rodziny. Dla Sulimczyków z Dobrej, w przeciwieństwie do Oporowskich i Krzyżanowskich, nie zachowało się w źródłach pisanych z okresu średniowiecza inne bezpośrednie potwierdzenie ich przynależności rodowej.

Rodzinę z Dobrej różni od pozostałych Sulimów łęczyckich stosowanie jeszcze w XV w. imienia Strzesz, Strzeszek (zdrobnienie od Strzeżysław lub Strzeżymir), które można uznać za jedyne naprawdę „rodowe” imię Sulimów, zwłaszcza tych najstarszych, powtarza się bowiem w XII i XIII w. wśród protoplastów znanych rodzin tego herbu w Małopolsce i innych dzielnicach. W następnych stuleciach o imieniu tym jednak przeważnie zapomniano. Zachowało się tylko w kilku rodzinach, zwłaszcza wielkopolskich (Budzisławscy, Łagiewniccy)². Dlaczego przetrwało właśnie w tej łęczyckiej rodzinie jako jedynej? Można w tym miejscu wysunąć hipotezę, że jakieś bliższe związki łączyły dziedziców Dobrej ze współrodowcami spod Gniezna, że przypuszczalnie później niż Oporowscy i inni Sulimowie osiedli w ziemi łęczyckiej. Rzeczywiście pierwsze wystąpienie w źródłach niewątpliwego członka tej rodziny – Sąda z Dobrej i Maszkowic przypada dopiero na lata 80. XIV w. Nie widać w źródłach śladów jakichkolwiek kontaktów rodziny z Dobrej z wielkopolskimi Sulimami. Gdyby rzeczywiście przybyli w Łęczyckie później,

¹ AAG, Dyplomy gnieźnieńskie, sygn. 393.

² T. Pietras, *W kwestii pochodzenia Sulimów łęczyckich*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55, s. 16–17, 26; idem, *Średniowieczny ród rycerski Sulimów i jego herb*, [w:] Zawisza Czarny. Rycerz najśawniejszy i najdzielniejszy, red. T. Giergiel, Warszawa 2012, s. 20–22.

zapewne znaleźlibyśmy ślady ich działalności w dawnej ojcowiznie, na przykład w związku z pozostawionymi pod Gnieznem włościami. Takich śladów jednak brakuje. Z drugiej strony – występując przed wielkopolskimi sądami zapewne pisaliby się z tamtejszych, a nie łeczyckich wsi, i odwrotnie, co praktycznie uniemożliwia ewentualną identyfikację.

Przykładem pewnej odrębności imiennictwa tej rodziny w stosunku do pozostałych łeczyckich współrodowców jest też imię Janisław, łączące dziedziców Dobrej i Maszkowic z arcybiskupem gnieźnieńskim Janisławem (1317–1341), hipotetycznym Sulimczykiem³.

Wymowny jest fakt geograficznego oddalenia posiadłości rodziny z Dobrej od dóbr pozostałych rodzin łeczyckich Sulimów. Wieś Dobra, z której najczęściej pisali się członkowie tej rodziny, znajdowała się, wbrew tzw. kryterium bliższości terytorialnej, w zupełnie innej części województwa – w powiecie brzezińskim. W Dobrej i Kiełminie oprócz Sulimów posiadali działali także Junosze i Rolicze⁴, choć to raczej Sulimowie byli ich pierwszymi właścicielami. Wieś Dobra została założona zapewne już przed 1250 r., zaś Kiełmina – przed 1385 r.⁵ W XV w. Dobra była siedzibą parafii należącej do dekanatu szczawińskiego i archidiaconatu łeczyckiego⁶. Kościół parafialny pod wezwaniem św. Doroty i św. Jana w tej wsi został ufundowany prawdopodobnie w XIV w. Okręg parafialny obejmował wsie: Dobra, podwójny Dobieszków, Imielnik, Kiełmina, Klęk, Moskule, Moszczenica i Zelgoszcz. Uposażenie plebana stanowiło pole w Dobrej wraz z plebanią, ogrodami i stawami. Ze swoich dochodów utrzymywał on wikariusza i ministra⁷. Pierwszy,

³ Joannis Długosz Senioris Canonici Cracoviensis Historiae Poloniae, t. III, Opera Omnia, t. XIV, wyd. A. Przeździecki, Kraków 1877, s. 31. W swoich *Żywotach arcybiskupów* kronikarz wywiódł jednak arcybiskupa Janisława nie z rodu Sulimów tylko Korabiów: J. Długosz, *Catalogus archiepiscoporum Gnezniensium*, Opera Omnia, t. I, wyd. A. Przeździecki, Kraków 1887, s. 358–359. W tekście nowego, krytycznego wydania *Roczników* nie znajdziemy już informacji o pochodzeniu rodowym Janisława z rodu Sulimów, por.: *Ioannis Dlugossii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, oprac. D. Turkowska, liber 9, Warszawa 1978, s. 42–43. Może to wskazywać na umieszczenie dopisku o pochodzeniu Janisława z rodu Sulimów jedynie w późnej, czy mało wiarygodnej kopii *Roczników*, odrzuconej przez współczesnych wydawców. Tekst w oryginale w tym miejscu jest wykropkowany, co może świadczyć o tym, że Jan Długosz nie znał pochodzenia rodowego Janisława i zamierzał to później uzupełnić. J. Bienia, *Geneza procesu polsko-krzyżackiego z lat 1320–1321 (inowrocławsko-brzeskiego)*, [w:] *Balticum. Studia z dziejów polityki, gospodarki i kultury XII–XVII wieku ofiarowana M. Biskupowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Z.H. Nowak, Toruń 1992, s. 59, przyp. 57 sądził, że ten arcybiskup, koronator Władysława Łokietka, pochodził z drobniejszego rycerstwa z ziemi sieradzkiej i należał do rodu Synkotów – Dorajów.

⁴ T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łeczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 408 i n.

⁵ J. Malinowska, *Studia osadnicze na obszarze powiatu brzezińskiego do połowy XVI wieku*, Toruń 2001, s. 27, 34, 75.

⁶ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I: *Abramowice–Mzurki*, Łódź 1966, s. 66.

⁷ J. Malinowska, *op. cit.*, s. 108.

nie znany z imienia pleban w Dobrej wystąpił w źródłach w 1399 r.⁸ Fundatorami byli z pewnością dziedzice tej wsi z rodu Sulimów. Na początku XVI w. plebanem w Dobrej był Bartłomiej z Korczysk, a prawo prezenty należało do Sulimczyka Jana Dobrskiego⁹. Musiała to być dosyć znaczna wieś, lokowana była bowiem zapewne już w XIV w. na prawie niemieckim. Funkcjonowało tu w latach 1411–1412 sołectwo, zapewne dosyć szybko zlikwidowane¹⁰. Do tej samej rodziny Sulimów należała także sąsiednia wieś Kiełmina, przynależna w sensie kościelnym także do parafii Dobra¹¹. Z kolei około 20 km na północny-zachód od Dobrej, także w powiecie łęczyckim, na obszarze parafii Modlna, znajdowała się trzecia wieś należąca do rodziny z Dobrej – Maszkowice¹². Można jeszcze doliczyć do tej listy wieś Słonkowo, którą w 1415 r. Strzeszek z Dobrej zamienił na $\frac{1}{4}$ Prądzewa¹³. Chodzi tu o obecne Słomkowo położone na Kujawach inowrocławskich, w powiecie nieszawskim, w parafii Ostrowąż, jak przyjął ostatnio T. Nowak¹⁴. Oporowscy, którzy stworzyli wokół założonego w Oporowie miasta niemałe latyfundium, posiadali jednak także i nabywali wsie oraz części wsi w innych częściach ziemi łęczyckiej. W 1437 r. jeden z nich – Stefan z Chodowa kupił wieś Maszkowice należącą dotąd do rodziny z Dobrej¹⁵. W najbliższym sąsiedztwie tej wsi nie posiadali Oporowscy żadnych włości, kupno Maszkowic zupełnie więc nie pasuje do charakterystycznej dla nich planowej polityki gospodarczej tworzenia drogą kupna lub zamiany zwartych kompleksów majątkowych. Można domyślać się najwyżej, że albo Stefan z Chodowa wykorzystał przy kupnie Maszkowic przysługujące krewnym prawo pierwokupu – *ius retractus*, zgodnie z zasadą prawną bliższości krewnych – *ius proximitatis* (*propinquitatis*), albo też krewny zaoferował mu kupno. Oporowscy mogli posiadać już wcześniej jakąś część Maszkowic lub którejs z okolicznych wsi, choć źródła milczą na ten temat. Obie możliwości wcale się nie wykluczają. Transakcja ta może dowodzić, że właśnie w tej części ziemi łęczyckiej znajdowały się stare posiadłości Sulimów, a przynajmniej dwu rodzin – z Dobrej i Oporowa, z okresu przed ich podziałem na części łęczycką i orłowską. Zaledwie 10 km na zachód od

⁸ PKŁ, t. 1, nr 5768.

⁹ J. Łaski, *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, t. II, Gniezno 1881, s. 395.

¹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 151v; S.M. Zajączkowski, *O lokacjach wsi na prawie niemieckim na terenie przedrozbiorowego powiatu brzezińskiego do końca XVI wieku (cz. II)*, „Rocznik Łódzki” 1998, t. 45, s. 28; J. Malinowska, *op. cit.*, s. 92.

¹¹ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I, s. 129; J. Malinowska, *op. cit.*, s. 108.

¹² S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, cz. I, s. 195.

¹³ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 409.

¹⁴ T. Nowak, A. Szymczakowa, *Stefan Puczek h. Rola (ok. 1365–1424), stolnik łęczycki*, PSB, t. 43, z. 1, Warszawa–Kraków 2004; Z. Guldon, *Rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w II połowie XVI w.*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu” 1964, R. 69, z. 2, s. 114.

¹⁵ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

Maszkowic znajdowały się Różyce, gniazdo innej drobnorycerskiej rodziny herbu Sulima – Rożyckich. Mamy tu więc drugi, obok starego „rodowego” imienia, dowód na przynależność dziedziców Dobrej do rodu Sulimów.

SĄD Z DOBREJ I MASZKOWIC (1386)

Żołęźcielem gałęzi genealogicznej rodziny Sulimów z Dobrej był Sąd piszący się w źródłach z Dobrej i Maszkowic. Znany jest jedynie z kilku zapisów sądowych. Dnia 17 VII 1386 r. Sąd z Maszkowic zapisał żonie Annie na swych dobrach 40 grzywien groszy posagu i tyle samo wiana¹⁶. Anna była drugą żoną Sąda, a jej synami z pierwszego małżeństwa byli Jasiek z Proboszczewic i Franek z Krzyszkowic. Franek poręczył Sądowi wypłacenie 20 grzywien, które zabezpieczone były na na dobrach jego brata w Proboszczewicach¹⁷. W innej sprawie o poręczenie z tym samym Frankiem z Krzyszkowic 24 VII 1386 r. Sąd został określony jako właściciel Dobrej¹⁸. Z zapiski z 1389 r. wiemy ponadto, że był poręczycielem zabezpieczenia posagu wysokości 11 grzywien, o którą sumę pisarz Grzymek z Rosochy, mąż Jadwigi, procesował się z jej dziadkiem Wszeborem z Piaskowic, cześnikiem łęczyckim¹⁹. Kiedy zmarł Sąd z Dobrej i Maszkowic? Ostatnie jego wystąpienie sądowe miało miejsce 2 X 1386 r., gdy jego pasierb Franek Krzyszkowski skazany został na karę „6 grzywien” w sprawie z Sędkiem z Maszkowic²⁰. Jednak już 2 lata później – 8 XII 1388 r. ten sam Franek wystąpił jako prokurator, czyli zastępca procesowy swej matki w sprawie o mężowski zapis i posag²¹. Spierał się już jednak nie z Sądem z Dobrej, lecz z jego, nie wymienionym z imion potomstwem (*pueros*). Jest to więc *terminus ante quem* śmierci Sąda z Dobrej. Z danych źródłowych dowiadujemy się ponadto, że pozostawił przynajmniej 2 synów, a żona Anna go przeżyła. Synami tymi byli Strzeszek z Dobrej i Janisław z Maszkowic. Sąd pozostawił także dwie córki, Wichnę, żonę Stefana Puczka z Nędzierzewa i drugą, nieznaną z imienia.

STRZESZEK Z DOBREJ (1391–1440)

Był synem Sąda z Dobrej i Maszkowic, zapewne z jego, nie znanego bliżej pierwszego małżeństwa. Musiał urodzić się najpóźniej około 1370 r., skoro już w 1391 r. płacił kary sądowe za nie stawianie się na procesy²²,

¹⁶ PKŁ, t. 1, nr 105.

¹⁷ PKŁ, cz. 1, nr 112, 132, 134. Należy sprostować przypuszczenie, że Jasiek z Proboszczewic wywodził się z rodu Sulimów i był bratem Sąda z Dobrej; por. T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 221. Dziedziców z Proboszczewic zaliczyć trzeba do rodu Jastrzębców (Łazęków).

¹⁸ PKŁ, t. 1, nr 112.

¹⁹ *Ibidem*, t. 1, nr 1390; zob. także nr 1258.

²⁰ *Ibidem*, t. 1, nr 194.

²¹ *Ibidem*, t. 1, nr 1097.

²² *Ibidem*, t. 1, nr 2106, 2238.

zaś w 1393 r. samodzielnie wystąpił przed sądem w sprawie o wytyczenie granic wsi Maszkowice od strony Krzeszewa²³. Przynajmniej od 1393 r. zastaw w Maszkowicach jako zabezpieczenie posagu posiadał Stefan Puczek, szwagier Strzeszka²⁴. Przed 1400 r. Maszkowice powróciły w posiadanie Strzeszka i jego brata Janisława po wypłaceniu posagu Wichnie i jej mężowi Stefanowi Puczkowi z Nędzierzewa²⁵. Można zauważyć, że wysokość danego Wichnie (100 grzywien gr szerokich praskich) posagu jest ponad dwukrotnie wyższa od tego, który otrzymał ich ojciec – Sąd za żonę Annę (40 grzywien). Kwota 100 grzywien, to na tle innych sum posagowych współczesnej szlachty łączyckiej, suma może nie największa, ale wskazująca na przynależność do zamożnej szlachty²⁶. Najwyraźniej do najuboższych dziedzice Dobrej i Maszkowic nie należeli. Nie byli jednak też lokalnymi potentatami.

Po podziale ojcowskiego majątku Strzeszek otrzymał działę we wsiach Dobra i Kiełmina w powiecie łączyckim, zaś jego brat Janisław – w Maszkowicach. Zapis podziału majątku w tym wypadku nie zachował się w źródłach, wniosek ten wynika więc tylko z późniejszej praktyki. Bracia pisali się odtąd najczęściej tylko z wymienionych miejscowości, w związku z nimi także występowali przed sądem i przeprowadzali różne transakcje majątkowe. Wiemy, że Janisław zachował jednak i później jakąś część Dobrej. W każdym razie odtąd Strzeszek nie zajmował się już Maszkowicami a wieś Dobra stanowiła ośrodek jego zabiegów gospodarskich. We wsi tej, podobnie jak w sąsiedniej Kiełminie, jak już nadmieniono, dziedziczyli nie tylko Sulimowie, także Junosze. Współcześnie ze Strzeszkiem występują w źródłach jako właściciele różnych części tej wsi: Jakusz z Orłowa i jego stryjowie, Ziemak, syn Jakusza, Wichna – żona Grzymka z Piekar, a następnie: Dadźbóg z Garbowa i Andrzej z Radziejowic, synowie Stanisława o przydomku Złemięso, Mikołaj z Dolecka, Ziemak z Wyszyn, Mikołaj Tłusto piszący się z Dobrej i jego brat Otto burgrabia łączycki, Jakusz ze Zleszyna²⁷. Strzeszek musiał latami toczyć zaciekle spory o dobra w Dobrej i Kiełminie z różnymi rywalami. W zapisce z 30 V 1396 r., gdzie woźny Wrocisz informował o wręczeniu pozwu, zostali wszyscy określani heraldycznie jako Junoszowie²⁸. Spór ten rozpoczął się już wcześniej. Z zapiski z 11 VI 1393 r. dowiadujemy się o wyznaczeniu roczku

²³ *Ibidem*, t. 1, nr 2760.

²⁴ PKŁ, t. 2, nr 4611; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

²⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 281, 283v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

²⁶ O wianach, posagach i ich związku z pozycją oraz zamożnością rodzin szlacheckich zob. np. Z. Morawski, *Ziemia, urzędy, pieniądze. Finanse szlachty łączyckiej w końcu XIV i 1 połowie XV wieku*, Warszawa 1993, s. 39 i n.; T. Nowak, *Kilka uwag o zapisach posagowo-wiennych szlachty łączyckiej w XV wieku*, [w:] *Niebem i sercem okryta. Studia historyczne dedykowane dr Jolancie Malinowskiej*, red. M. Malinowski, Toruń 2002, s. 149–158.

²⁷ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 408–410.

²⁸ PKŁ, t. 2, nr 5323.

między Strzeszkiem a Junoszami o wieś Dobrą ze wszystkimi pożytkami i przyległościami, sprawa miała się odbyć na sądach wiecowych w Łęczycy²⁹. Spór musiał być zażarty, bowiem 3 VI 1399 r. przysięgał przed sądem Strzeszek [zapewne z Dobrej], że jego słudzy z jego rozkazu nie spalili domu Jakuszowi [z Orłowa], kasztelanowi [brzezińskiemu]³⁰. Z innej zapiski z ksiąg grodzkich łeczyckich z 1397 r. dowiadujemy się, że Strzeszek spór ten przegrał, a czwartą część jego włości uzyskali Jakusz Lisek [z Orłowa], kasztelan brzeziński oraz jego stryj sędzia płocki³¹. Był nim Gotard z Życka herbu Junosza³². Za strony poręczyli Stefan Puczek [z Nędzierzewa] i Jakusz Lisek [z Orłowa]³³. Strzeszek i Jakusz w obecności starosty Jana z Oleśnicy zawarli 18 IX 1397 r. ugodę, zgodnie z którą kasztelan brzeziński otrzymał 3 działy w Dobrej³⁴. Jakusz z Orłowa 14 V 1398 r. pozyskał ponadto kosztem Strzeszka trzy części w sąsiedniej wsi Kiełminie³⁵. Część w Dobrej udało się także wywalczyć Wichnie, żonie Grzymka z Piekar herbu Rola³⁶. W końcu XIV w. toczył jeszcze Strzeszek spory sądowe z Mikołajem ze Żdżar (1391, 1392)³⁷, Bogutą z Konarzewa (1391)³⁸, Henrykiem Gburem, mieszczaninem łeczyckim (1394)³⁹, Janem z Zelgoszczy (1399)⁴⁰, Janem rajcą ze Strykowa (1399)⁴¹, kanonikiem Janem z Koźła (1399)⁴², a nawet z Mikołajem z Oporowa i Mikołajem Lubrańskim, a następnie wdową po nim Helszką z Lubrańca (1399–1400)⁴³. Niestety nie znamy szczegółów tych procesów.

Strzeszek z Dobrej w 2 dekadzie XV w. starał się sukcesywnie powiększać swe działki w obu dziedzicznych wsiach i odzyskać straty z lat poprzednich⁴⁴. Dnia 27 II 1414 r. kupił za 200 grzywien gr szerokich działki w Dobrej i Kiełminie od Wichny z Piekar⁴⁵. W 1415 r. Strzeszek przeprowadził transakcję ze Stefanem Puckiem z Nędzierzewa, któremu odstąpił swą wieś Słomkowo, położoną z dala od Dobrej (na Kujawach), w zamian za ¼ wsi Prądzew

²⁹ *Ibidem*, t. 1, nr 2834.

³⁰ *Ibidem*, t. 1, nr 5992.

³¹ *Ibidem*, t. 1, nr 4777, t. 2, nr 6443.

³² T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 466.

³³ PKŁ, t. 2, nr 6440.

³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 168.

³⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 189; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 409

³⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 183, 550, 603; PKŁ, cz. 1, nr 5511.

³⁷ PKŁ, t. 1, nr 2106, 2416.

³⁸ *Ibidem*, t. 1, nr 2238.

³⁹ *Ibidem*, t. 1, nr 3313

⁴⁰ *Ibidem*, t. 1, nr 6332.

⁴¹ *Ibidem*, t. 2, nr 2030.

⁴² *Ibidem*, t. 1, nr 6357. W zapisce błędnie podane imię Mikołaj.

⁴³ *Ibidem*, t. 1, nr 6004; AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 269.

⁴⁴ J. Malinowska, *op. cit.*, s. 75.

⁴⁵ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 325; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 409.

i 400 kop gr szerokich dopłaty. Dwa lata później przekazał grunty w Prądzewie za dopłatą wysokości 200 grzywien bratu Janisławowi z Maszkowic, uzyskując w zamian jego działły w Dobrej i Kiełminie⁴⁶.

W latach 1416–1419 r. Strzeszek pojawiał się kilkakrotnie przed sądem ziemskim w Brzezinach, załatwiając różne drobne sprawy majątkowe – płacił różne kary sądowe, toczył spory o bydło, ustalał szczegóły zastawów, potwierdzał zwrot drobnych pożyczek gotówkowych⁴⁷.

Strzeszek z Dobrej 2 I 1420 r. zastawił 6 łanów osiadłych w Kiełminie i siódmy łan w Dobrej za 40 grzywien Waszkowi ze Szczawina⁴⁸. Janisław z Maszkowic 17 IV 1423 r. poręczył za brata Strzeszka spłatę 14 grzywien i 12 groszy do św. Aleksego (17 VII) Pawłowi z Kał⁴⁹. Strzeszek w dniu 3 I 1424 r. zastawił za 20 grzywien 4 łany osiadłe w Dobrej Andrzejowi Węglarzowi⁵⁰.

Dziedzic z Dobrej miał prawo bliższości do Maszkowic, sprzedanych przez Janisława Stefanowi z Chodowa⁵¹. Na początku 1434 r. Strzeszek posiadał w zastawie dobra w Besiekierzu, których gotowość wykupienia zgłosiła Anna Jarochowska. Z kolei Strzeszek w imieniu żony Stachny pragnął wykupić na podstawie prawa bliższości z zastawu wsie Czerniec i Doły z rąk cześnika Piotra Strykowskiego⁵².

Strzeszek z Dobrej pojawiał się w sądach łączyckich, załatwiając różne drobne sprawy aż do 1440 r.⁵³ Ostatnia wzmianka o nim pochodzi z 3 VI 1440 r., kiedy to zeznał 3 grzywny Andrzejowi, plebanowi z Brzezin⁵⁴.

Strzeszek przed 1399 r. ożenił się ze Stachną. Jej miejsce pochodzenia poznajemy z zapiski z 18 II 1399 r.⁵⁵ Sądzymy, że wywodziła się z Bądkowa (par. Modlna) i należała do rodu Awdańców. Zapewne była spokrewniona ze Skarbimirą z Radogoszcza (herbu Awdaniec), żoną Ninogniewa, podkomorzego łączyckiego (1386–1403). Być może związki z Porajami z Radogoszcza spowodowały, że do imiennictwa rodziny Sulimów z Dobrej weszło

⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 363v; ks. 6, k. 141.

⁴⁷ PKŁ, t. 2, nr 2810, 2886, 2916, 3095, 3096, 3106, 3184, 3224, 3250, 3269, 3271a, 3339, 3375, 3376, 3379.

⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 458.

⁴⁹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 42v.

⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 102.

⁵¹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 245v.

⁵² AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 273, 274v. Anna Jarochowska była żoną Jaśka z Jarochowa i córką Mikołaja z Besiekierza (T. Nowak, *Ród Toporów w ziemi łączyckiej w późnym średniowieczu*, [w:] *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych*, red. W. Bukowski i T. Jurek, t. I, Kraków 2012, s. 380–381).

⁵³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 15, 53, 59v, 67, 191v, 273, 274v, 314, 324v, 337, 342v, 373, 383v, 411, 412, 438, 454, 493v, 516v.

⁵⁴ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 259.

⁵⁵ PKŁ, t. 2, nr 2060 – *Stachna de Bóthcowo Strzeszconis*.

imię Ninogniew⁵⁶. Przypomnijmy, że Stachna miała prawo bliższości do wsi Doły i Czerniec dziedziczonych przez potomków podkomorzego Ninogniewa i Skarbimiry⁵⁷. Także imię córki Strzeszka i Stachny, Skarbimira, wyraźnie nawiązuje do imiennictwa Awdańców. Stachna pojawiała się u boku Strzeszka co najmniej do listopada 1435 r.⁵⁸

Synami Strzeszka byli Ninogniew, kanonik łęczycki i krakowski oraz Jan. Strzeszek z Dobrej miał także córki: Skarbimirę, Małgorzatę, Annę i Elżbietę.

JANISŁAW Z MASZKOWIC (1391–1438)

Był młodszym synem Sąda z Dobrej i Maszkowic zapewne z nie znanego bliżej pierwszego małżeństwa. Strzeszek z Dobrej, występujący także jako właściciel Maszkowic, *et qui ius habent*, ustalili z dziedzicami sąsiedniego Krzeszewa termin rozgraniczenia dóbr na poniedziałek po dniu św. Trójcy, czyli 2 czerwca 1393 r.⁵⁹ Można się domyślać, że Strzeszek wystąpił tu w imieniu swoim i innych dziedziców, zwłaszcza brata Janisława, mającego także prawo do tej wsi. Zapewne do interesującego nas Janisława odnosi się zapiszka z 14 II 1391 r., gdzie wzmiankowany został wraz z bratem Strzeszkiem, choć brak tutaj miejscowości ich pochodzenia⁶⁰. W kolejnej zapisce z 1400 r. mamy wprost potwierdzone pokrewieństwo między braćmi. Odparli oni wtedy pretensje swej siostry Wichny i szwagra – Puczka z Nędzrzewa do działu w Maszkowicach⁶¹. Zapewne wkrótce po tej sprawie, a najdalej kilkanaście lat później, doszło do podziału ojcowizny między braci. Strzeszek pisał się odtąd stale z Dobrej, zaś Janisław – z Maszkowic⁶². Najprawdopodobniej młodszy z braci zachował jednak jakiś dział w drugiej z ojcowych wsi, ponieważ raz w 1409 r. wystąpił w źródłach jako dziedzic z Dobrej⁶³.

Już w 1415 r. był Janisław żonaty z Katarzyną, córką Jakusza z Orłowa herbu Junosza, kasztelana brzezińskiego. Nie znamy jednak ze źródeł wysokości i sposobu zabezpieczenia jej posagu w tym okresie. Zachowała się tylko zapiszka późniejsza, z 1436 r., będąca zmianą oprawy po zbyciu przez Janisława Maszkowic i zakupie nowych dóbr. Janisław zapisał swej żonie Katarzynie 80 grzywien posagu i 40 wiana na połowie wsi Dąbrówka⁶⁴. Wraz

⁵⁶ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 225; *Urzędnicy łęczyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, [w:] *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. II, z. 1, Wrocław 1985, nr 207, s. 61.

⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 98v.

⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 300, 342v, 454.

⁵⁹ PKŁ, t. 1, nr 2760.

⁶⁰ PKŁ, t. 1, nr 1983.

⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 281, 283v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

⁶² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 571v; ks. 8, k. 58, 197v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 78; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 466.

⁶⁴ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 527.

z żoną nabyli w 1415 r. za sumę 150 grzywien gr szerokich i 20 grzywien monety obiegowej inne działły we wsiach Dobra i Kiełmina od Ziemaka, syna Jakusza z Orłowa i jego rodzeństwa⁶⁵. Już 2 lata później działły te małżonkowie zamienili z bratem Janisławem – Strzeszkiem na jego nabytek w Prądzewie oraz dopłatę 200 grzywien gr szerokich⁶⁶. Zapewne Janisław już wcześniej wyzbył się swej części gruntów w Dobrej i Kiełminie odziedziczonych po ojcu, a transakcja zamiany dotyczyła jedynie części niedawno kupionych. Obecność w sądzie żony Janisława, Katarzyny może mieć związek z zapisem oprawy na tych wsiach.

Janisław z Maszkowic 11 VI 1420 r. zeznał Janowi z Gawron 42 grzywiny płatne na Nowy Rok⁶⁷. Z kolei 7 I 1421 r. zastawił za 18 grzywien 3 łany w Maszkowicach (Maszkowice nowa wieś) Wszeborowi z Dzierżanym⁶⁸.

Spór Janisława z Maszkowic z Regnoldem i Dobkiem z Sierpowa rozstrzygnęli 3 VI 1426 r. pod wadium 100 grzywien sędziowie polubowni: Stefan z Chodowa, podczaszy łęczycki, Wojciech z Pleckiej Dąbrowy, kasztelan słoński i Ścibór z Borysławic, podstoli łęczycki. Realizując werdykt arbitrów Janisław wraz z żoną 2 lipca przekazali za 57½ grzywiny długu Regnoldowi i jego matce Małgorzacie z Sierpowa w zastaw 9½ łanów osiadłych wraz placem w Maszkowicach⁶⁹.

W styczniu 1427 r. Janisław sprzedał wieś Maszkowice za znaczną sumę 700 grzywien jednemu z Oporowskich – Stefanowi z Chodowa⁷⁰. Mowa jest o całej wsi, której granice ustalał następnie nowy właściciel od strony Dybówki⁷¹. Występujący w końcu lat 30. XV w. *strenuus dominus* Stefan z Maszkowic⁷² to właśnie Stefan z Chodowa – Sulimczyk, lecz z innej rodziny. Janisław stracił całą ojcowską wieś, bo był później określany jako *Janislaus olim de Maschcouice*⁷³. Kontakty Janisława z Maszkowic z Oporowskimi nie kończą się tylko na tej transakcji. Tuż po niej trzymał krótko w zastawie od Stefana z Chodowa 16 łanów w Tomczycach na sumę 80 grzywien monety pospolitej i 6 grzywien gr szerokich. Janisław zwolnił 3 łany osiadłe w Tomczycach w zamian za 3 opustoszałe Piotrowi z Oporowa, bratu Stefana. Z czasem Piotr wykupił cały ten zastaw⁷⁴.

⁶⁵ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 204, 360v.; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 409.

⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 325; ks. 6, k. 141.

⁶⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 523v.

⁶⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 571v.

⁶⁹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 190v, 197v.

⁷⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 227; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 233.

⁷¹ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 315.

⁷² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 104v.

⁷³ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 36v; ks. 10, k. 437v, 440, 442.

⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 36v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 365.

W lipcu 1427 r. Strzeszek z Dobrej poręczył Ziemakowi z Orłowa za Janisławą z Maszkowic, że nie odbierze on 316 grzywien od podczaszego Stefana z Chodowa bez zgody Ziemaka. Gdyby do tego doszło to Strzeszek winien tę sumę wypłacić Ziemakowi. Ponadto Janisław winien zapisać posag i wiano żonie Katarzynie na nabytych za powyższe pieniądze dobrach, zgodnie z pierwszym dokumentem oprawy posagowo-wiennej⁷⁵.

W 1428 r. Janisław z Maszkowic otrzymał w drodze wwiązania za 90 grzywien od Jana z Żychlina wieś Sokołówek, skąd mógł pobierać czynsz roczny w wysokości 9 grzywien⁷⁶. Jest to jeden z nielicznych śladów zainteresowań Sulimów z Dobrej dobrami w powiecie orłowskim, gdzie skupiało się większość wsi ich łeczyckich współrodowców. Za część sumy otrzymanej ze sprzedaży ojcowizny kupił Janisław przed 1436 r. dział we wsi Dąbrówka w parafii Zgierz. Na ½ swego dziedzictwa w Dąbrówce Janisław oprowił posag żonie Katarzynie⁷⁷. W Dąbrówce Janisław gospodarzył jednak krótko, bowiem w 1438 r. sprzedał całą swą wieś za 200 grzywien Piotrowi ze Strykowa, kasztelanowi inowłodzkiemu. Jego żona – Katarzyna – odstąpiła od oprawy za zgodą brata, Ziemaka z Orłowa, komornika ziemskiego łeczyckiego⁷⁸. Dalsze losy Janisława i jego hipotetycznych potomków są nieuchwytnie. Maszkowice nie utrzymały się też dłużej w rękach Sulimów Oporowskich. Po Stefanie z Chodowa jako właściciel tej wsi występował Piotr Klimowic, mieszcza- nin łeczycki⁷⁹, a potem przeszły w posiadanie Jastrzębców z Mrogi i Waliszewa.

WICHNA ŻONA STEFANA PUCZKA

Była córką Sędka z Dobrej i Maszkowic herbu Sulima. Przed 1393 r. została wydana za Stefana Puczka z Nędzrzewa⁸⁰. Stefan do czasu spłaty posagu pisał się niekiedy z Maszkowic, na przykład w 1393 r. prowadząc sprawę graniczną z dziedzicami Krzeszewa⁸¹. Bracia Wichny – Strzeszek z Dobrej i Janisław z Maszkowic wypłacili jej mężowi posag wysokości 100 grzywien gr szerokich. Stefan Puczek w październiku 1400 r. oprowił żonie 100 grzywien posagu na swojej wsi dziedzicznej Nędzrzew. Świadkiem zapisu

⁷⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 335v.

⁷⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 24v.

⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 527.

⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 248.

⁷⁹ T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak, *Dzieje miasta do końca XVI wieku*, [w:] Łęczyca. *Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta*, red. J. Szymczak, Łęczyca–Łódź 2003, s. 49 – Piotr Klimowic był w 1419 r. burmistrzem w Łęczycy.

⁸⁰ T. Nowak, *Kopia rycerska Stefana Puczka z Nędzrzewa*, [w:] *Kopijnicy, szyprowie, tenutariusze*, red. B. Śliwiński, Gdańsk 2002, s. 90; T. Nowak, A. Szymczakowa, *Stefan Puczek h. Rola (ok. 1365–1424), stolnik łeczycki*, PSB, t. 43, z. 1, Warszawa–Kraków 2004.

⁸¹ PKŁ, t. 2, nr 4611.

oprawy był, obok 5 urzędników ziemskich, Włodzimierz ze Sławoszewa z rodu Sulimów⁸².

Stefan Puczek pochodził z zamożnej, urzędniczej, łęczyckiej rodziny szlacheckiej herbu Rola z Parzęczewa. Już od 1387 r. zasiadał często w sądzie ziemskim łęczyckim w sprawach własnych, jako rozjemca, asesor, a nawet reprezentant całej lokalnej szlachty (w sporze ze spadkobiercami Mikołaja z Żelaznej o sprzeniewierzenie publicznych pieniędzy). Stefan był rycerzem pasowanym. Uczestniczył w wielkiej wojnie z Zakonem Krzyżackim w 1410 r., stojąc na czele licznej kopii rycerskiej. Służył w chorągwi Piotra Szafrąca z Pieskowej Skały, starosty łęczyckiego i podkomorzego krakowskiego. Jego 6 podkomendnych, stanowiących część polskiej załogi zamku w Elblągu dostało się we wrześniu 1410 r. do niewoli krzyżackiej. Stefan posiadał dobra w ziemi łęczyckiej i na Kujawach. Od 2 I 1420 r. Stefan Puczek występował jako stolnik łęczycki. Zmarł między 26 X 1424 a 2 I 1425 r. Z małżeństwa Stefana i Wichny pozostał tylko jeden syn – Jan (zm. 1427 r.)⁸³.

W 1414 r. Stefan Puczek w imieniu swej żony zrezygnował z praw do wsi Węglewice na rzecz dziedziców z Wierzyk⁸⁴. Wichna z Dobrej przeżyła męża i po raz ostatni była wzmiankowana w 1434 r.

NN, CÓRKA SĄDA (1400)

Strzeszek z Dobrej z bratem i siostrą toczyli 28 VI 1400 r. proces z Mikołajem z Oporowa i Helszką z Lubrańca⁸⁵. Bracia Strzeszek i Janisław wraz z nieznaną bliżej siostrą w październiku 1400 r. odparli pretensje innej siostry – Wichny i szwagra – Stefana Puczka z Nędzierzewa do działu w Maszkowicach dowodząc, że została już spłacona z ojcowizny otrzymując w posagu 100 grzywien gr szerokich, czyli praskich⁸⁶. Wymieniona w zapisce druga siostra Strzeszka i Janisława musiała jeszcze wtedy pozostawać w stanie wolnym i żyć w niedziale z braćmi.

NINOOGNIEW Z DOBREJ (1414–1433)

W przypadku tego Sulimczyka bezpośrednia filiacja i przynależność rodowa jest na tle całej rodziny najlepiej potwierdzona. Możemy odnaleźć Ninogniewa wśród studentów krakowskiej Alma Mater, choć nie ma pewności, czy zdobył stopień naukowy. W metryce Akademii Krakowskiej z 1414/1415 r. został on określony jako *Nynogneus Strzeskonis de Dobra*⁸⁷. Synem Strzeszka nazywany

⁸² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 283v.

⁸³ T. Nowak, A. Szymczakowa, *Stefan Puczek...*

⁸⁴ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 331.

⁸⁵ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 269.

⁸⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 281, 283v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 214.

⁸⁷ *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis ab anno 1400 ad annum 1489*, t. I, wyd. Ż. Pauli, B. Ulanowski, Kraków 1887, s. 37; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508*.

był wielokrotnie⁸⁸. Niektórzy autorzy wywodzą go z ziemi sandomierskiej⁸⁹. Nie wydaje się to jednak słuszne. Nie jest znana wieś Dobra w Małopolsce należąca w XV w. do miejscowych Sulimów. Rzadkie imię ojca Ninogniewa – Strzeszek używane było w późnym średniowieczu głównie w wielkopolskich rodzinach Sulimów oraz u dziedziców Dobrej w ziemi łęczyckiej.

Jego karierę kościelną i kancelaryjną omówili ostatnio Anna Kowalska, Maria Koczerska i Leszek Poniewozik⁹⁰. Ninogniew zaczynał skromnie – od funkcji wikariusza wieczystego w lokalnej kapitule łęczyckiej w 1417 r.⁹¹ Określany był w źródłach jako kleryk z diecezji gnieźnieńskiej⁹², w 1426 r. uzyskując 7-letnią dyspensę na zdobycie świeceń kapłańskich⁹³. Wyklucza to jego małopolskie pochodzenie. W 1420 r. wystąpił po raz pierwszy jako notariusz publiczny *imperiali auctoritate*. Admisji jako notariusza publicznego dopełnił w archidiecezji gnieźnieńskiej w 1420 r.⁹⁴ W 1423 r. zaczął robić karierę przy biskupie krakowskim Zbigniewie Oleśnickim, przyszłym kardynale, jako jego notariusz. Ninogniew Strzeszkowicz z Dobrej sporządził wtedy instrument notarialny dla biskupa krakowskiego Zbigniewa, w którym tenże jako konserwator praw i przywilejów zakonu paulinów, zlecił wykonanie postanowień buli papieskiej Bonifacego IX z 1402 r. dwóm kanonom krakowskim – Stanisławowi ze Skalbmierza i Mikołajowi Wielickiemu⁹⁵. Był już wtedy plebanem w Piotrawinie⁹⁶ oraz rektorem kościoła parafialnego w Podegrodziu w ziemi sądeckiej, o które to beneficjum toczył spór z innym duchownym – Stanisławem z Nieprowic⁹⁷. Plebanie w Podegrodziu utrzymał co najmniej do 1426 r.⁹⁸ Oba beneficja małopolskie Ninogniew zawdzięczał z pewnością

Biblioteka Jagiellońska rkp. 258, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, t. I, Kraków 2004, s. 87, nr 217.

⁸⁸ BP, t. IV, nr 2156, 2161, 2243.

⁸⁹ L. Poniewozik, *Prałaci i kanonicy sandomierscy w okresie średniowiecza*, Lublin 2004, s. 194.

⁹⁰ A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łęczyckiej do schyłku XV wieku*, Łódź 2004, s. 311–312; M. Koczerska, *Zbigniew Oleśnicki i kościół krakowski w czasach jego pontyfikatu (1423–1455)*, Warszawa 2004, s. 43–46; L. Poniewozik, *op. cit.*, s. 194–195; idem, *Prałaci i kanonicy wiśliccy w okresie średniowiecza*, Lublin 2004, s. 194–196.

⁹¹ A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci...*, s. 311.

⁹² BP, t. IV, nr 2025, 2156, 2243, 2260, 2499.

⁹³ BP, t. IV, nr 1750.

⁹⁴ A. Gąsiorowski, *Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich. Katalog admisji w Gnieźnie i Poznaniu 1420–1500*, Poznań 1993, nr 504, s. 55.

⁹⁵ *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, oprac. J. Fijałek, z. 1: 1328–1464, Kraków 1938, nr 85, s. 156–158. Ninogniew Strzeszkowicz został także odnotowany jako współtwórca instrumentu notarialnego z 30 listopada 1429 r. w sprawie kościoła parafialnego w Orzelcu, który wydawca J. Fijałek uznał za falsyfikat – *ibidem*, nr 97, s. 176–185.

⁹⁶ BP, t. IV, nr 2025; KDM, t. IV, nr 1247.

⁹⁷ BP, t. IV, nr 1680.

⁹⁸ KDM, t. IV, nr 1479.

pro wizji biskupa Oleśnickiego. Obowiązki proboszcza wypełniał tam wyłącznie za pośrednictwem zastępców – wikariuszy, podobnie jak obowiązki altarysty w Gnieźnie⁹⁹. Rok później – w 1424 r. wystąpił już przy biskupie Oleśnickim z tytułem *supremus notarius*¹⁰⁰. W 1426 r. Ninogniew z Dobrej jako notariusz publiczny był obecny przy uzgadnianiu warunków ugody biskupa Zbigniewa Oleśnickiego z księciem cieszyńskim Bolesławem¹⁰¹. W następnym roku prosił Kurię o zatwierdzenie dokonanej z Jakubem z Sucharzewa zamiany beneficjów – probostwa w Piotrawinie na gnieźnieńską altarię św. Doroty. Altarystą był w latach 1428–1433. Otrzymał też 18 IX 1427 r. pro wizję na kanonię łączyczką¹⁰². Kanonikiem łączyczkim był od 6 I 1428 r. do śmierci. Dnia 29 III 1428 r. wystąpił jako świadek z tytułem kanonika kolegiaty łączyczkiej na dokumencie potwierdzenia buli papieża Innocentego IV dla benedyktynek staniąteckich przez biskupa Oleśnickiego¹⁰³. Z kolei 1 X 1428 r. Ninogniew z Dobrej, występując jako kanonik łączyczki i altarysta św. Doroty, określił prawa i obowiązki młynarza Wojciecha z Księżego Młyna¹⁰⁴. W lipcu tegoż roku był kanonikiem łączyczkim i altarystą św. Doroty i starał się przez kilka lat, mimo pretensji rywala – Bernarda, kanonika św. Jerzego w Gnieźnie, o prebendę kantora w małopolskiej kolegiacie wiślickiej¹⁰⁵. Ninogniew uzyskał w 1428 r. ekspektatywę na to ostatnie beneficjum. Papież polecił ofi cjałowi krakowskiemu nadać mu prałaturę kantora wiślickiego, a rok później duchowny ten zobowiązał się do wpłaty annaty z tego beneficjum do kamery apostolskiej. Jako kantor wiślicki występował od 26 II 1432 r. do śmierci¹⁰⁶. W roli kantora wiślickiego asystował m.in. przy wyświęceniu przez biskupa krakowskiego ołtarzy w kościele w Wieliczce oraz w kolegiacie wiślickiej¹⁰⁷. O prebendę kanonika katedralnego krakowskiego spierał się z jeszcze jednym rywalem – Stanisławem z Nawojowa i uzyskał ją tuż przed śmiercią – 22 V 1433 r.¹⁰⁸ Ponadto 14 VIII 1430 r. Ninogniew rozpoczął ponadto starania o kolejne beneficjum – altarię św. Tomasza w Krakowie, uzyskując pro wizję papieską po wcześniejszym nadaniu biskupim¹⁰⁹.

Jako notariusz publiczny, Ninogniew stale przebywał w otoczeniu biskupa Oleśnickiego. Występował na jego dokumentach zarówno w subskrypcjach notarialnych, jak i w listach świadków i jako notariusz kurii. Zredagował

⁹⁹ M. Koczerska, *op. cit.*, s. 44.

¹⁰⁰ *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, wyd. S. Kuraś, t. II, Lublin 1970, nr 83.

¹⁰¹ M. Koczerska, *op. cit.*, s. 44.

¹⁰² BP, t. IV, nr 2025–2026.

¹⁰³ KDP, t. III, nr 199.

¹⁰⁴ AAG, Dyplomy gnieźnieńskie, sygn. 393.

¹⁰⁵ BP, t. IV, nr 2156, 2161.

¹⁰⁶ *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej...*, t. II, nr 322.

¹⁰⁷ L. Poniewozik, *Prałaci i kanonicy wiślicy...*, s. 195.

¹⁰⁸ BP, t. V, nr 214; *Zbiór dokumentów katedry...*, t. II, nr 322.

¹⁰⁹ BP, t. IV, nr 2499.

dokumenty biskupa z lat 1423–1433. Rzadko występował jako pisarz dokumentów, może ze względu na bardzo indywidualne i nieczytelne pismo. Stosował oryginalny znak notarialny w postaci rozety z monogramem NI stojącej na trzystopniowym postumencie. Na podstawie tego znaku (dolnym stopniu) umieszczał swój odręczny podpis po polsku: *Ninogniew Strzeschcowicz*¹¹⁰. Jako notariusz biskupa Zbigniewa Oleśnickiego miał szerokie uprawnienia. Biskup dopuszczał go do uwierzytelniania swych dokumentów, którymi polecał wprowadzić jakiegoś kandydata w posiadanie beneficjum kościelnego, co nie było regułą. W 1424 r. Ninogniew z Dobrej uwierzytelił notarialnie polecenie wprowadzenia na beneficjum plebana w Pełczyskach, a 2 lata później jako świadek uczestniczył w identycznym dokumencie wprowadzenia na probostwo w Nowym Sączu¹¹¹.

Ninogniew z Dobrej zmarł 17 XII 1433 r., co dokładnie zanotował *Kalendarz katedry krakowskiej*, nekrolog ten zredagował Jan Długosz¹¹². Miesiąc później za jego duszę odprawiono egzekwie w kolegiacie łęczyckiej.

Osiągnął więc Ninogniew z Dobrej zaledwie średnie szczeble kariery kościelnej po wieloletnich staraniach i sporach. Nie dysponował najwyraźniej wystarczająco dużym majątkiem, głośnym nazwiskiem i wpływowymi protektorami. Swe sukcesy zawdzięczał z pewnością wysokiemu wykształceniu i poparciu biskupa Zbigniewa Oleśnickiego, któremu służył wiernie przez lata. Wybrał bardziej obiecującą karierę w odległym Krakowie, nie bardzo interesując się życiem lokalnej, łęczyckiej kolegiaty, z której wyszedł. W Małopolsce brakowało Ninogniewowi wyraźnie rodzinnego zaplecza, co musiało spowolnić karierę. Czy Ninogniew był właścicielem jakiegoś działu w rodzinnej wsi Dobra? Wydaje się to wątpliwe, bowiem nie przeżył ojca i nie spotykamy go w sądach łęczyckich. Zapewne rodzina wspierała go tylko finansowo w czasie studiów częścią należnych mu z tytułu dziedzictwa dochodów.

SKARBIMIRA Z DOBREJ (1432)

Skarbimira zawarła związek małżeński z Wojciechem z Astachowic (pow. łęczycki). W 1432 r. Strzeszek procesował się z Adamem z Astachowic i jego świadkowie, wśród których byli trzej dziedzice z Róży: Jan, Włodek i Bogusław, winni potwierdzić, że wypłacił zięciowi Wojciechowi 40 grzywien. Wojciech już w tym czasie nie żył, a wdowa po nim Skarbimira posiadała dział w Astachowicach wraz z małoletnim synem Wojciechem¹¹³.

¹¹⁰ M. Koczerska, *op. cit.*, s. 44–45; K. Skupieński, *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*, Lublin 1997, s. 202.

¹¹¹ ZDKK, t. II, nr 250, 269; K. Skupieński, *op. cit.*, s. 161.

¹¹² *Kalendarz katedry krakowskiej*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, *Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarze*, MPH, seria nowa, t. V, Warszawa 1978, s. 668.

¹¹³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 141v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 208.

MAŁGORZATA Z DOBREJ (1433)

Małgorzata wyszła za mąż za Wojciecha z Grochowa. Wojciech w 1433 r. zapisał żonie Małgorzacie 160 grzywien oprawy posagowo-wiennej (60 grzywien posagu i 100 grzywien) wiana na połowie swego dziedzictwa w Grochowie¹¹⁴. Małgorzata zapewne niebawem zmarła, pozostawiając z małżeństwa z Wojciechem syna Mikołaja. Strzeszek z Dobrej w 1434 r. zeznał 55 grzywien posagu matki Mikołajowi z Grochowa, które miał wypłacić wnukowi po osiągnięciu przez niego lat sprawnych¹¹⁵. W 1448 r. Jan z Dobrej *alias* Kiełminy zobowiązał się do wypłacenia 55 grzywien swemu siostrzeńcowi Mikołajowi z Grochowa, a w przypadku nie wywiązania się z płatności do dania intromisji w swych dobrach z dochodem 5½ grzywien czynszu rocznego¹¹⁶. Kolejny zapis ze strony Jana z Dobrej w związku z niewypłaconym posagiem pochodzi z 19 I 1451 r. Dziedzic z Dobrej zeznał 60 grzywien posagu macierzystego Mikołajowi Grochowskiemu, a ponadto winien wypłacić 6 grzywien z tytułu czynszu na najbliższy Nowy Rok¹¹⁷.

ELŻBIETA Z DOBREJ (1444–1489)

Elżbieta poślubiła Piotra Sadzę z Warszewic. Jej brat Jan z Dobrej 14 I 1444 r. zeznał 40 grzywien Piotrowi z Warszewic, które zobowiązał się wypłacić na najbliższy Nowy Rok. Po otrzymaniu posagu Piotr winien zapisać swej żonie 60 grzywien, którą sumę miał ulokować na dobrach wziętych w zastaw. Piotr pisał się z Warszewic, ale w tej wsi już nie posiadał majątku. Występował jako zastawnik pewnych działów w rozmaitych wsiach, między innymi w Bronnie i Oszkowicach¹¹⁸. Piotr Sadza jednak już przed 19 V 1444 r. zakończył życie. Nadane Elżbiecie wiano w wysokości 12 grzywien miało po śmierci jej męża powrócić do jego krewnych¹¹⁹.

Elżbieta, siostra Jana z Dobrej, ponownie wyszła za mąż za Tomasza z Bedonia. W 1449 r. Tomasz zapisał żonie po 40 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Bedoniu i Mileszkach. Z kolei Jan z Dobrej zobowiązał się do wypłacenia posagu w 2 ratach po 20 grzywien. Ponadto winien zwrócić Tomaszowi 10 grzywien pożyczki oraz przekazać siostrze wyprawę wartości 7 grzywien. W skład wyprawy wchodziły 2 konie (tzw. *woźniki*) wartości 4 grzywien i płaszcz szacowany na 3 grzywiny. Wyprawę mógł Jan przekazać w naturze lub wypłacić jej równowartość w pieniądzu. Jan z Dobrej nie wywiązał się z płatności w przewidywanych terminach, toteż przekazał

¹¹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 228v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 66.

¹¹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 324v.

¹¹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 73v.

¹¹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 277.

¹¹⁸ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 291v–292; ŁZ, ks. 11, k. 678.

¹¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 662.

Tomaszowi w zastaw dobra w Kiełminie przynoszące rocznie 5 grzywien czynszu. Po pewnym czasie dziedzic z Dobrej spłacił 50 grzywien, toteż Tomasz zwolnił mu zastaw, zaś 7 grzywien wyprawy zobowiązał się uiścić na najbliższe Boże Narodzenie¹²⁰. Elżbieta jako wdowa po Tomaszu odnotowana została w zapisie z 6 XI 1481 r. Zapewne żyła jeszcze w 1489 r.¹²¹

JAN Z DOBREJ (1443–1451)

Sukcesorem Strzeszka był syn Jan z Dobrej i Kiełminy. Powyższą filiację potwierdza zapiska z 14 XI 1443 r. informująca, że Stanisław z Oporówka zeznał 10 grzywien Janowi, synowi Strzeszka z Dobrej¹²². Zapewne jednak inny Jan z Dobrej, Małopolanin a nie Łęczycanin, studiował w 1419 r. na Uniwersytecie Krakowskim¹²³, uzyskując kolejne stopnie naukowe¹²⁴. Jan z Dobrej występował przed sądami łęczyckimi jako dziedzic tej wsi od lat 40. XV w.¹²⁵ W 1447 r. Jan, syn Strzeszka, prezentował do godności plebana w Dobrej Wojciecha, syna Waltera z Zawad. Współwłaściciel Dobrej Piotr Strykowski, kasztelan inowłodzki oraz Mikołaj Rżany (Rzeniec), dziedzic Moskuli i Kłeku, wysunęli innego kandydata Stanisława, magistrza sztuk, syna Wacława Plebanka z Łęczycy. Arcybiskup Wincenty Kot z Dębna 12 VII 1447 r. rozstrzygnął spór na korzyść Wojciecha, któremu udzielił inwestytury¹²⁶. Żoną Jana, a następnie wdową po nim, była bliżej nieznana Urszula. Odnotowana

¹²⁰ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 325, 333, 339, 472–472v; T. Nowak, *Dzieje Bedonia do lat 70. XVI wieku*, [w:] M. Janik, T. Nowak, H. Żerek-Kleszcz, *Bedoń. Dzieje do 1939 roku*, Andrespol-Łódź 2009, s. 17.

¹²¹ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 491v, 551v; T. Nowak, *Dzieje Bedonia...*, s. 17.

¹²² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 594v.

¹²³ *Metryka Uniwersytetu...*, s. 99, nr 48.

¹²⁴ *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, red. F. Sikora, cz. I, z. 3, Wrocław 1985, s. 572–574; *Atlas historyczny Polski. Województwo sandomierskie w drugiej połowie XVI wieku*, cz. II, Warszawa 1993, s. 139; *Księga promocji wydziału sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z XV wieku*, wyd. A. Gąsiorowski przy współpracy T. Jurka, I. Skierskiej, W. Swobody, Kraków 2000, s. 21, nr 2, s. 22, nr 40; K. Ożóg, *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004, s. 53–54. W 1426 r. Jan z Dobrej uzyskał w Krakowie tytuł bakalarza, zaś rok później – magistrza sztuk wyzwolonych. Zapewne mamy tu już do czynienia z innym Janem z Dobrej, krakowskim licencjatem medycyny, który w 1433 r. odbył promocję doktorską z medycyny w Uniwersytecie Padewskim. Został on następnie profesorem medycyny w Krakowie, pozostawiając po sobie bogaty księgozbiór medyczny obejmujący komentarze do dzieł używane podczas wykładów, pisma związane z praktyką lekarską oraz własne teksty medyczne, głównie recepty i porady. Medyk krakowski Jan z Dobrej był zapewne Małopolaninem, mógł pochodzić z Dobrej w województwie krakowskim, powiecie szczyrzyckim koło Tymbarku albo z Dobrej w województwie sandomierskim w parafii Staszów.

¹²⁵ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 291v–292, 322.

¹²⁶ A. Kowalska-Pietrzak, *Duchowieństwo parafialne w późnośredniowiecznej Polsce Centralnej. Archidiakonaty łęczycki i uniejowski*, Łódź 2014, s. 92–93.

została wraz z synem Strzeszkiem 2 VI 1476 r. oraz 25 II 1477 r. w związku ze sporem toczonym z Dzierławem z Dobieszkowa¹²⁷. Jan z Dobrej miał też inne dzieci, z których znany jest syn – imiennik ojca – oraz córka Katarzyna.

STRZESZEK (MŁODSZY) Z DOBREJ I KIEŁMINY (1468–1507)

W 1468 r. podjął studia na Akademii Krakowskiej Strzeszek (*Strzeko*), syn Jana z Dobrej¹²⁸. Strzeszek, zgodnie z dosyć powszechnym wtedy zwyczajem, odziedziczył to dosyć rzadkie imię po dziadku – Strzeszku [starszym] z Dobrej. Mimo studiów w Akademii Krakowskiej, nie zdecydował się początkowo na karierę kościelną. Występował w następnych latach wielokrotnie jako dziedzic wsi Dobra. Pisał się też czasem z Kiełminy¹²⁹. Strzeszek z Dobrej 20 I 1468 r. zeznał 40 grzywien Mikołajowi Grochowskiemu z tytułu posagu należnego jego matce Małgorzacie¹³⁰. Również w 1469 r. Strzeszek z braćmi z Dobrej zeznał 40 grzywien Mikołajowi z Grochowa¹³¹. W 1470 r. Strzeszek złożył kolejne zobowiązanie w sprawie wypłacenia 40 grzywien posagu Mikołajowi Grochowskiemu¹³². Strzeszek 3 XI 1473 r. wystąpił w grodzie świadków zapisu przez Jana ze Stoków, łowczego większego łączyckiego 100 grzywien na wsi Lipinki na rzecz klasztoru dominikanów w Łęczycy¹³³. Dnia 12 X 1482 r. Strzeszek (nazwany tu Strzesławem) i jego bracia piszący się z Dobrej wypłacili 70 grzywien posagu za siostrę Katarzynę jej mężowi Janowi z Maszkowic herbu Jastrzębiec (Łazęka)¹³⁴. Sądzić można, że powyższą sumę wyłożył Jan, przypuszczalnie z posagu swej żony. W związku z tym Strzeszek zobowiązał się wypłacić 35 grzywien swemu bratu Janowi z Dobrej¹³⁵. Niewątpliwie wypłacenie posagu ciążyło na obydwóch braciach, a zapewne został on wypłacony przez Jana, toteż Strzeszek winien zwrócić mu połowę sumy posagowej.

Strzeszek z Dobrej występował dosyć często w różnych drobnych sprawach, toczonych przed sądami łączyckimi w latach 80. XV w. Spotykamy go kilkakrotnie w księgach z lat 1487–1491. Procesował się m.in. z Andrzejem, mieszczaninem z Bratoszewic, Klemensem i Andrzejem, braćmi niedzielными z Borysławic¹³⁶. Ta ostatnia sprawa dotyczyła poręczenia Strzeszka za Barbarę, wdowę po Tomaszu z Dębowej Góry.

¹²⁷ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 448, 455v.

¹²⁸ *Album studiosorum...*, s. 194; *Metryka Uniwersytetu...*, s. 333, nr 225.

¹²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 501v; ks. 14, k. 288.

¹³⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 768v.

¹³¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 198v–199.

¹³² AGAD, ŁG, ks. 3, k. 3.

¹³³ *Kopiarz Łęczyckiego konwentu Zakonu Kaznodziejów 1387–1616*, oprac. T. Stolarczyk, współpr. D. Gwis, Łęczyca 2009, nr 4.

¹³⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 686.

¹³⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 256.

¹³⁶ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 501v; ks. 14, k. 395v, 413v, 422v, 442v; ks. 15, k. 40v, 54v, 72v; ŁG, ks. 7, k. 324.

Ostatecznie Strzeszek zrezygnował z życia świeckiego i wstąpił do stanu duchownego. W materiale źródłowym jako *honorabilis* odnotowany był w 1487 r., a także w następnych latach¹³⁷. Po przejściu dotychczasowego plebana w Dobrej Teofila Chojńskiego na parafię w Bielawach wakujące stanowisko rektora kościoła w Dobrej otrzymał Strzeszek. Do godności plebana prezentowany został przez swego brata Jana z Dobrej za zgodą Jakuba Piorunowskiego, Krystyny Strykowskiej i Brygidy Bełdowskiej, którzy także posiadali prawa patronackie. Decyzję w tej sprawie podjął 6 VII 1492 r. arcybiskup gnieźnieński Zbigniew Oleśnicki¹³⁸.

W 1500 r. *honorabilis* Strzeszek wraz z wójtem łeczyckim Mikołajem z Leszczów i Mikołajem z Mierczyna jako sędziowie polubowni doprowadzili do zawarcia ugody między Stanisławem z Maszkowic a jego macochą Katarzyną (siostrą Strzeszka) i jej synami¹³⁹. Strzeszek jako pleban w Dobrej odnotowany został w zapisce z 13 VII 1507 r. Toczył wówczas bliżej nieznany spór z bratem Janem z Dobrej. W celu uspokojenia konfliktowej sytuacji podstarości łeczycki nałożył wadium 60 grzywien między zwaśnionymi stronami¹⁴⁰.

JAN (MŁODSZY) Z DOBREJ (1482–1518)

Występował w źródłach jako brat rodzony Strzeszka z Dobrej¹⁴¹. Jan z Dobrej poślubił Katarzynę, której 12 X 1482 r. zapisał 120 grzywien oprawy (po 60 grzywien posagu i wiana) na połowie wszystkich dóbr, jakie miały mu przyspać po przeprowadzeniu podziału z braćmi¹⁴².

W 1501 r. został określony jako Jan Dobrski z Kiełminy¹⁴³. Jan Dobrski z Dobrej 3 VI 1511 r. w Brzezinach jako wuj córki Piotra z Chojen herbu Jastrzębiec (Łazęka) wyraził zgodę na sprzedaż dóbr w Bedoniu, Mileszkach, Chojnach Dużych i Chojnach Małych Jakubowi Romiszewskiemu ze Stoków¹⁴⁴. Następnie Jan Dobrski jako jeden z arbitrów polubownych reprezentował Łukasza, Jana Szawiałę, Stanisława zwanego Stachnikiem i Józefa, dziedziców z Bedonia, przy wytyczeniu granicy między ich działami a posiadłościami zakupionymi w Bedoniu przez Romiszewskiego¹⁴⁵. W 1514 r. Jan z Dobrej i Stefan z Ossego byli dzielcami Byliny i Feliksa, braci z Zelgoszczy¹⁴⁶. Jan

¹³⁷ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 324.

¹³⁸ AAG, Acta Sbignei de Oleśnica archiepiscopi gneznensis 1482–1493, sygn. A3, k. 203v.

¹³⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1034–1035.

¹⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 58v.

¹⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 256.

¹⁴² AGAD, ŁG, ks. 8, k. 686.

¹⁴³ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 638v.

¹⁴⁴ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 760v–761v; J. Szymczak, *Przejęcie Chojen, Mileszek i Bedonia przez Romiszewskich ze Stoków w 1511 r.*, „Rocznik Łódzki” 1997, t. 44, s. 216–218.

¹⁴⁵ AGAD, BrzezZ, ks. 1–2, k. 777v, 780v–771; T. Nowak, *Dzieje Bedonia...*, s. 27–28.

¹⁴⁶ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 813.

Dobrski jako jeden z patronów kościoła parafialnego w Dobrej prezentował na funkcję plebana Bartłomieja z Korczysk¹⁴⁷. Jan Dobrski w latach 1512–1513 pozywany był przez swego zięcia Bylinę z Zelgoszczy o 16 grzywien pozostałego do spłaty posagu za córkę Jadwigę. Po niekorzystnym dla siebie dekreście sądu grodzkiego Dobrski przekazał Bylinie wspomniana sumę i został przez niego skwitowany z wypłacenia całego posagu w wysokości 40 grzywien¹⁴⁸. W tym czasie Jan Dobrski był także dłużnikiem na sumę 40 grzywien w stosunku do Stanisława z Żakowic z ziemi sieradzkiej. Po śmierci Stanisława z Żakowic sąd grodzki 18 V 1518 r. zobowiązał Jana Dobrskiego do wypłacenia tej sumy jego siostrzeńcowi Maciejowi z Dzierżaw z ziemi sieradzkiej i siostrzenicy Małgorzacie, żonie Michała mieszczanina z Uniejowa¹⁴⁹.

Z zapiski pochodzącej z 21 IX 1518 r. wynika, że drugą żoną Jana była Katarzyna, wdowa po Walentym Dobieszkowskim z Dobieszkowa¹⁵⁰. Katarzyna wywodziła się z ziemi rawskiej, a jej bratem rodzonym był Mikołaj z Woli Wojskiej w ziemi rawskiej. W 1511 r. Jan z Dobrej poręczył Jakubowi Kossowskiemu ze Skoszew za dzieci zmarłego już Walentego w związku ze sprzedażą wsi Barchówka¹⁵¹. Dobrski popadł w spór ze swymi pasierbami Mikołajem i Przecławem z Dobieszkowa, toteż podstarości łęczycki nałożył wadium 120 grzywien między obydwie strony¹⁵².

Jan Dobrski zmarł przed 12 VII 1519 r.¹⁵³ Wdowa po nim Katarzyna posiadała oprawę po pierwszym mężu w Dobieszkowie, natomiast zapewne nie miała żadnego zapisu od Jana na majątnościach w Dobrej i Kiełminie¹⁵⁴. Dziećmi Jana z pierwszego małżeństwa byli synowie Strzeszek, Stanisław, Mikołaj oraz córki Jadwiga, żona Byliny z Zelgoszczy, Urszula i Anna. Liczbę dzieci można powiększyć przynajmniej o jedną córkę, która wyszła za mąż jeszcze za życia Jana.

KATARZYNA Z DOBREJ (1482–1500)

Katarzyna poślubiła Jana z Maszkowic herbu Jastrzębiec (Łazęka), którego była drugą żoną. Jan z Maszkowic 12 X 1482 r. oprawił Katarzynie posag i wiano wysokości 140 grzywien na połowie swych dóbr w Maszkowicach i Mrodze¹⁵⁵. Katarzyna, już jako wdowa po Janie, na mocy ustaleń zawartych

¹⁴⁷ J. Łaski, *op. cit.*, t. II, s. 395.

¹⁴⁸ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 509v, 610v, 637v.

¹⁴⁹ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 637v; ks. 12, k. 425.

¹⁵⁰ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 491. Katarzyna była żoną Walentego Dobieszkowskiego już w 1493 r.

¹⁵¹ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 343.

¹⁵² AGAD, ŁG, ks. 11, k. 612.

¹⁵³ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 566v.

¹⁵⁴ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 571.

¹⁵⁵ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 686v. Pierwszą żoną Jana z Maszkowic była Krystyna, córka Zbrosława z Ziewanic herbu Rola.

10 VII 1492 r. z pasierbem Stanisławem miała z tytułu oprawy posiadać cały dział w Mrodze¹⁵⁶ Synami Jana i Katarzyny byli Mikołaj, Feliks i Stefan. Katarzyna wraz z synami w 1500 r. zawarła ugodę ze swym pasierbem Stanisławem, otrzymując w posiadanie wieś Maszkowice¹⁵⁷.

JADWIGA, STRZESZEK, STANISŁAW, MIKOŁAJ, URSZULA, ANNA
I NN Z DOBREJ

Dziećmi Jana z Dobrej byli synowie Strzeszek, Stanisław i Mikołaj oraz córki Jadwiga, Anna, Urszula oraz jeszcze jedna nieznana z imienia. Jeszcze za życia ojca Jadwiga i jej nieznana bliżej siostra wyszły za mąż. Pozostałe dzieci dziedziczyły po Janie majątności w Dobrej i Kiełminie. Dochodziło między nimi do konfliktów i podstarości łączycy nałożył wadia w wysokości 120 grzywien między Strzeszkiem a Stanisławem oraz między Strzeszkiem a Urszulą. Strzeszek jako starszy powinien podzielić wszystkie dobra ojczyste i macierzyste w Dobrej i Kiełminie na dwie równe części, a Stanisław miał wybrać w ciągu 3 dni jeden dział dla siebie¹⁵⁸.

Podział majątkowy między Stanisławem i Strzeszkiem przeprowadzony pod wadium 100 grzywien wpisany został do akt grodzkich 4 X 1519 r. Stanisław otrzymał w Dobrej stary dwór, staw z rybnikiem, 3½ łanów osiadłych (kmiecie: Jan Bolesta ½, Mikołaj Jelitko ½, Piotr Marziak 1, Stanisław Szapił 1, Andrzej Szapił ½), półłanek opustoszały zwany Frankowski, połowę ról folwarcznych znajdujących się na pięciu polach i połowę lasu od strony Dobieszkowa. Z kolei w skład jego działu w Kiełminie wchodziło 5½ łanów osiadłych (kmiecie: Mikołaj Forma 1, Bartłomiej Basz 1, Mikołaj Pytel 1, Jan Pytelek ½, Jan Soch ½, Andrzej Jajkowicz ½, Jakub Prusz ½, Szymon ½), dwa półłanki opustoszałe (Olkowski i Tomaszowski), pół folwarku i połowa lasu od strony Dobrej. Strzeszek we wsi Dobra dostał odpowiednie miejsce na wyspie na środku stawu na wytyczenie placu pod budowę nowego dworu, wspomniany staw, 3½ łanów osiadłych (kmiecie: Jan Puchała ½, Piotr Kulik ½, Maciej Czech 1, Maciej Bulnia ½, Maciej Stochół ½, Stanisław Puchała ½), dwa półłanki opustoszałe (Komorowski i Nakonczowski), połowę ról folwarcznych znajdujących się na pięciu polach i połowę lasu od strony Czołczyzna. Ponadto w Kiełminie przypadło mu 5½ łanów osiadłych (kmiecie: Andrzej Kraska 1, Piotr Bolesta ½, Wojciech Łysek ½, Michał Warkwas 1, Maciej Miąsek 1, Wojciech Czochara ½, Paweł Miąselek ½, Jakub Twardzicz ½), pół łanu opustoszałego (Skwarniowski), połowa folwarku i połowa lasu od strony wsi Kłęk. Kmieć Andrzej Twardzicz siedzący na półłanku miał

¹⁵⁶ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 330–330v

¹⁵⁷ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1034–1035.

¹⁵⁸ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 575v, 577, 578.

płacić czynsz po połowie dziedzicom i przemiennie co tydzień świadczyć na ich rzecz robocizny. Dział Stanisława był większy, toteż winien przekazać bratu 14 grzywien na budowę nowego dworu i odstąpić pewne budynki ze starego dworu. Będące pannami Urszula i Anna miały otrzymać identyczne posagi i wyprawy jak ich siostry już wydane za mąż, przy czym Stanisław miał wyposażyć Urszulę, a Strzeszek – Annę¹⁵⁹.

Strzeszek ożenił się z Katarzyną z Zaczywilków (ziemia rawska), której 28 V 1521 r. zapisał 130 grzywien oprawy posagowo-wiennej. Strzeszek zmarł jeszcze w 1521 r., po 4 września. W 1522 r. Katarzyna z Zaczywilków, wdowa po Strzeszku z Dobrej, procesowała się o oprawę zapisaną na wsiach Dobra i Kiełmina ze Stanisławem Dobrskim z Kiełminy¹⁶⁰. Stanisław Dobrski z Dobrej i Kiełminy ożenił się z Anną, córką Mikołaja ze Skotnik. Dnia 11 VI 1521 r. oprawił żonie po 100 florenów posagu i wiana na połowie swych dóbr¹⁶¹. Mikołaj Dobrski przebywał na Węgrzech. Dnia 17 VI 1522 r. Jan z Zelgoszczy, pleban w Strykowie, egzekutor testamentu Jana Dobrskiego i opiekun jego dzieci, w imieniu Mikołaja zgłosił protest przeciwko przeprowadzeniu podziału dóbr w Dobrej i Kiełminie, w którym pominęta została jego osoba. Mikołaj z powodu toczących się na Węgrzech działań wojennych nie mógł przybyć do kraju¹⁶². Urszula i Anna w 1522 r. nie były jeszcze zamężne¹⁶³.

¹⁵⁹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 593v–594.

¹⁶⁰ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 102v, 164v, 329–329v.

¹⁶¹ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 117.

¹⁶² AGAD, ŁG, ks. 13, k. 384v–385.

¹⁶³ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 295v, 379.

ROZDZIAŁ V

SULIMOWIE Z RÓŻYC

Wprzeciwieństwie do innych omawianych rodzin, źródła nie pozostawiają cienia wątpliwości, jeśli chodzi o przynależność drobnoszlacheckiej rodziny z Różyc w ziemi łączyckiej do rodu Sulimów. Zachowały się bowiem aż dwie zapiski heraldyczne, w których przedstawiciele tej rodziny wystąpili w gronie świadków w procesach o naganę szlachectwa, właśnie z rodu Sulimów. Pierwsza z tych zapisek pochodzi z ksiąg łączyckich i ma datę 13 III 1397 r.¹ Naganionym był Jan Przeszakowic z Kozub herbu Cielechy, a oskarżycielem – Janek z tejże wsi. W drugiej parze świadków, ze strony rodu matki pozwanego wystąpili dwaj Sulimowie – Nacek i Trojan z Różyc. Warto podkreślić, że jest to zarazem najstarsza zachowana w źródłach zapiska heraldyczna wymieniająca nazwę herbu Sulima².

Po raz drugi dziedzic Różyc wystąpił w podobnej roli na wiecu generalnym w Łęczycy 7 lat później – 20 X 1405 r.³ Naganionym był tym razem Dobiesław z Leśniewic herbu Ślepowron i zawołaniu Bujno. W drugiej parze świadków, a więc zapewne z rodu matki pozwanego wystąpił ponownie Nacek z Różyc wraz ze swym współklejnotnikiem – Mikołajem z Krzyżanowa.

¹ *Inscriptiones clenodiales ex libris iudicialibus palatinatus cracoviensis*, wyd. B. Ulanowski, *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, t. VII, cz. 3, Kraków 1885, nr 1343, s. 474.

² T. Pietras, *Sulima – herb Oporowskich i jego ewolucja do końca XVI wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań. Materiały sesji naukowej zorganizowanej z okazji 50. rocznicy Muzeum w Oporowie 22 listopada 1999 roku*, red. G. Kin-Rzymkowska, Oporów 2000, s. 87; idem, *W kwestii pochodzenia Sulimów łączyckich*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55, s. 14; idem, *Średniowieczny ród rycerski Sulimów i jego herb*, [w:] *Zawisza Czarny. Rycerz najślawniejszy i najdzielniejszy*, red. T. Giergiel, Warszawa 2012, s. 23.

³ *Wywody szlachectwa w Polsce XIV-XVII w.*, wyd. W. Semkowicz, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1911-1912, t. III, nr 5, s. 2.

Można wskazać jeszcze jedną zapiskę herbową z datą 12 III 1392 r.⁴, w której dwaj Różyccy – Nacek i Sulima wystąpili w trzeciej parze świadków w procesie o naganę szlachectwa Pietrasza z Pomor przez niejakiego Dytrycha. Tym razem jednak wpis do ksiąg jest znacznie bardziej lakoniczny i nie wymienia ani jednej nazwy herbowej. Zapiska ta jest jednak o tyle ważna, że wystąpili tu obok siebie przedstawiciele obu linii genealogicznych dziedziców Różyć piszący się z Różyć Trojanowych oraz Sulimowych. Tylko ci pierwsi, w osobach braci Nacka i Trojana, zostali potwierdzeni heraldycznie jako Sulimowie, w wymienionych już na wstępie, dwóch późniejszych zapiskach. Zapiska herbowa z 1392 r. dowodzi więc niezbicie, że i Sulimowie z Różyć Sulimowych należeli do tego rodu.

Argumentem dodatkowo wspierającym tę tezę jest fakt posługiwania się przez jedną z gałęzi dziedziców Różyć herbowym imieniem Sulima, które już w źródłach XV-wiecznych trafiło do toponomastyki, jako określenie jednej z części podzielonej wsi Różyce. Co prawda, przydomki osobowe nawiązujące do nazwy herbu lub zawołania rodowego, jak wykazała A. Szymczakowa na podstawie ksiąg sądowych sieradzkich, nie w każdym przypadku prawidłowo identyfikują przynależność rodową. Spotykamy bowiem w źródłach rycerzy noszących przydomki osobowe identyczne z nazwami heraldycznymi, a występujących w procesach o naganę szlachectwa z zupełnie innych rodów, jak również chłopów i mieszczan określanych w ten sam sposób⁵. W tym wypadku jednak pozostałe kryteria, zwłaszcza heraldyczne i majątkowe, nie pozostawiają wątpliwości. Był to jedyny odnotowany w genealogii średnio-wiecznych Sulimów wypadek użycia nazwy rodu jako imienia, a w następnych pokoleniach – przydomku rodzinnego. J. Bieniak już przed laty wskazał przykład Sulimy z Różyć używającego nazwy rodowej jako zwykłego imienia osobowego i to w tym samym pokoleniu, w którym nazwa ta wystąpiła po raz pierwszy w źródłach pisanych⁶.

Wieś Różyce znajdowała się w dawnym powiecie i województwie łęczyckim i należała do parafii Leźnica Wielka, dekanatu szczawińskiego, archidiaconatu łęczyckiego⁷. Była więc położona nieco na uboczu zasadniczego trzonu majątkowego dóbr Sulimów w Łęczyckiem, których większość zlokalizowana była w północnej części województwa – w powiecie orłowskim. Być może stanowiła pozostałość trzynastowiecznych dóbr rodowych Sulimów,

⁴ PKŁ, t. 1, nr 2349.

⁵ A. Szymczakowa, *Drobiazgi heraldyczne z Sieradzkiego*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, seria nowa, 2001, t. 5 (16), s. 125–129.

⁶ J. Bieniak, *Heraldyka polska przed Długoszem. Uwagi problemowe*, [w:] *Sztuka i ideologia XV wieku*, Warszawa 1978, s. 183.

⁷ S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łęczyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. II: *Nacki-Żywocin oraz dodatek i uzupełnienie*, Łódź 1970, s. 76.

wcześniejszych od kompleksu oporowskiego. Zdaje się to potwierdzać fakt, iż w tej, znacznie już podzielonej u schyłku XIV w. wsi, dwie części znajdowały się w ręku różnych gałęzi rodzinnych Sulimów. Były one określane od końca XV w. jako Różyce Trojanowe (obecnie Trojan) i Sulimowe. Oprócz Sulimów, w późnym średniowieczu we wsi Różyce dziedziczyli także przedstawiciele innych rodów. Tadeusz Nowak wymienia krąg rodzinny potomków Mikołaja Błaszczowskiego – właścicieli tzw. Różyń Żmijowych oraz potomków Wszebora z Różyń – właścicieli Różyń Fryjowych⁸. W 1354 r. cztery części Różyń wraz z karczmą w Domaniewie stanowiły własność kapituły archikatedralnej w Gnieźnie⁹. Być może w II połowie XIV w. właśnie one przeszły na własność wymienionych rodzin szlacheckich. Znany jest dokument z 1362 r., w którym starosta łęczycki Dziwisz z Węgleszyna potwierdza zamianę dóbr dokonaną między arcybiskupem gnieźnieńskim Jarosławem Bogorią ze Skotnik a Bernardem i jego braćmi oraz stryjem tegoż Gniewomirem, proboszczem trzemeszeńskim. W zamian za wieś Krzepocinek w powiecie łęczyckim, arcybiskup przekazał rodzinie Bernarda dwa działki w Różyńcach wraz z karczmą, 1 łan z łąkami w Leźnicy Wielkiej i w Zdunach, 3 łany i pole w Leźnicy Małej oraz dopłatę wysokości 55 grzywien¹⁰. Zdaniem Edwarda Taylora pierwotnymi właścicielami tej wsi w XIII i XIV w., przed jej podziałem, byli Sulimowie¹¹. Teza ta wydaje się bardzo prawdopodobna wbrew wcześniejszym poglądom Stanisława Kozierowskiego, który, sugerując się przede wszystkim nazwą tej wsi, widział w Różyńcach gniazdo rodowe szlachty Porajów – Różyńców¹².

Zapewne właśnie z powodu pewnego oddalenia posiadłości rodzinnych Różyńskich od XV-wiecznego centrum dóbr Sulimów w Łęczyckiem w powiecie orłowskim, kontakty przedstawicieli tej rodziny z resztą współrodowców były rzadsze, niż w przypadku pozostałych łęczyckich rodzin herbu Sulima. Przykłady takie jednak można odnaleźć w źródłach.

E. Taylor datuje działalność wspólnego przodka Sulimów Różyńskich, którego imienia nie zanotowały źródła, na koniec XIII w.¹³ Jest to możliwe, przy przyjęciu zmian pokoleniowych co 30 lat i założeniu, że dziadek Dobiesława i jego braci stryjecznych występował przypuszczalnie w latach

⁸ T. Nowak, *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003, s. 266.

⁹ KDW, t. III, nr 1354; S. Zajączkowski, S.M. Zajączkowski, *op. cit.*, s. 75.

¹⁰ KDW, t. III, nr 1471; J. Warężak, *Rozwój uposażenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego w średniowieczu z uwzględnieniem stosunków gospodarczych w XIV i XV w.*, Lwów 1929, s. 50.

¹¹ E. Taylor, *Początki Różyńskich*, „Miesięcznik Heraldyczny” 1935, R. XIV, s. 135.

¹² S. Kozierowski, *Ród Porajów-Różyńców*, Kraków 1930, s. 57. Różyce to nazwa rodowa, potomkowie Róży, Różyca, co oczywiście może oznaczać Porajów, ale równie dobrze może pochodzić od imion kmieci – osadników.

¹³ E. Taylor, *op. cit.*, s. 135.

1320–1355, a pradziadek w latach 1295–1320. Ten hipotetyczny przodek dziedziców z Różyc byłby jednocześnie dziadkiem Sulimy, pierwszego ze znanych dziedziców z Różyc Sulimowych. Wskazywałoby to na wieś Różyce jako jedną z najstarszych znanych posiadłości rodu Sulimów w ziemi łęczyckiej. Imię Trojan było imieniem rodowym nie u Sulimów, a u Ogonów (Powałów)¹⁴. Do rodziny tej trafiło więc zapewne w XIV w. poprzez nieznane bliżej małżeństwo.

1. RODZINA Z RÓŻYC SULIMOWYCH

SULIMA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1385–1400)

To od niego rozpoczyna się potwierdzony źródłowo ciąg filiacyjny w tej rodzinie Sulimów łęczyckich. Szlachcic ten wystąpił przed sądami łęczyczskimi w latach 1386–1400, w wielu drobnych sprawach, najczęściej o charakterze majątkowym¹⁵. Można przypuszczać, że oprócz imienia heraldycznego Sulima, pod którym pojawiał się stale w źródłach, miał jeszcze inne, nie używane na co dzień imię chrześcijańskie, może Piotr lub Mikołaj, tak jak jego synowie. Nazwa rodowa była czasem używana zamiast imienia (np. u Zarembov)¹⁶. Sulima z Różyc jest chyba jedynym takim przypadkiem w całym rodzie Sulimów.

Po raz pierwszy Sulima z Różyc wystąpił w źródłach 24 X 1385 r. w sprawie z Piotrkiem z Różyc. Dnia 15 V 1386 r. przyprowadził przed sąd ziemski świadka – Mikołaja z Kozub, który zeznał, że Sulima pozyskał (*vulgariter zbil*) na Trojanie z Różyc jakieś dobra za 4 grzywny¹⁷. Wspominaliśmy już o jego udziale w procesie o naganę szlachectwa Pietrasza z Pomor, u boku krewnego i współrodowca – Nacka z Różyc Trojanowych w 1392 r.¹⁸ Warto zwrócić uwagę na tę zapiskę także jako dowód na współwystępowanie przed sądami przedstawicieli obu rodzin Sulimów z Różyc. Sulima toczył bliżej nieznaną

¹⁴ J. Bieniak, *op. cit.*, s. 179–180; K. Mosingiewicz, *Imię jako źródło w badaniach genealogicznych*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń 1982, s. 81.

¹⁵ PKŁ, t. 1, nr 40, 446, 2349, 2390, 3518; t. 2, nr 3862, 5149, 5637, 5966, 5984, 6104.

¹⁶ J. Pakulski, *Nomina genealogiae kilku rodów rycerskich średniowiecznej Polski. Geneza i recepcja*, [w:] *Europa środkowa i wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997, s. 326. Autor nie podaje przykładu Sulimów.

¹⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 606v; PKŁ, t. 1, nr 40.

¹⁸ PKŁ, t. 1, nr 2349.

spór sądowy z innym współrodowcem – Dobiesławem Różyc Trojanowych. W zapisce z 14 V 1398 r. wzmiankowano o nałożonym między nimi wadium w wysokości 20 grzywien i zawarciu ugody¹⁹. Cześnikowicz Dzierśław z Chrzastowa 15 I 1398 r. otrzymał intromisję za 4 grzywny na 2 kmieciach w dobrach Sulimy z Różyc²⁰. Ostatnia wzmianka o Sulimie z Różyc pochodzi z 17 VIII 1400 r., gdy sąd ziemski nakazał Trojanowi z Różyc wypłacenie Sulimowi 2 grzywien pod karą 10 grzywien²¹.

Nie znamy ze źródeł imienia i pochodzenia żony Sulimy z Różyc. Dziećmi Sulimy byli syn Mikołaj oraz córka Elżbieta, żona Jaśka z Rustowa.

N. SIOSTRA SULIMY Z RÓŻYC, ŻONA KLEMENSA Z PRZEWISK

Mikołaj Sulimowicz z Różyc w latach 1407–1408 toczył przed sądem ziemskim orłowskim proces z Klemensem z Przewisk o posag po ciotce (*post amitam ipsius Nicolai*). Mikołaj zyskał na Klemensie 5 grzywien, które zostały mu wypłacone²². Zapewne więc siostra Sulimy z Różyc (albo siostra jego żony) została wydana za dziedzica z Przewisk w powiecie orłowskim, gdzie na przełomie XIV i XV w. dziedziczyli członkowie rodu Jelitów²³.

MIKOŁAJ SULIMOWICZ Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1400–1427)

Był jedynym znanym synem Sulimy z Różyc. W zapiskach sądowych określany był stale jako *Nicolas Sulimae* albo *Sulimowicz* w odróżnieniu od innych współczesnych sobie Mikołajów piszących się z Różyc²⁴. Patronimik ten stał się przydomkiem rodzinnym wspólnym dla wszystkich przedstawicieli tej rodziny. Mikołaj Sulimowicz z Różyc w latach 1400–1427 toczył procesy przed sądami grodzkim w Łęczycy i ziemskim w Orłowie²⁵. Mikołaj Sulima po raz pierwszy wystąpił w zapiskach sądowych 30 XI 1400 r.²⁶

Mikołaj Sulima oraz Nacek i Trojan z Różyc 23 X 1403 r. byli świadkami ze strony Macieja z Krzyżanowa w jego sporze ze Staszkiem z Jerwoniec²⁷. Dnia 22 VII 1404 r. Mikołaj, syn Wszebora z Różyc Fryjowych, oskarżył Mikołaja Sulimowica o zranienie i zniesławienie²⁸.

¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 187v.

²⁰ PKŁ, t. 2, nr 5637.

²¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 275v.

²² PKŁ, t. 2, nr 1312, 1371.

²³ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 370.

²⁴ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 95.

²⁵ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 63v, 77; PKŁ, t. 2, nr 1312, 1371, 1589, 4059, 6736.

²⁶ PKŁ, t. 2, nr 6736. E. Taylor odniósł pierwszą wzminkę o Mikołaju Sulimie do 1392 r., jednak występujący w tym czasie Mikołaj z Różyc był z pewnością kmieciem (PKŁ, t. 2, nr 4059).

²⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 388.

²⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 423.

W 1423 r. Mikołaj z Różyc zeznał 25 grzywien posagu swemu zięciowi – Janowi z Wałów²⁹. Jego wystąpienie w 1424 r. wskazuje na spory autorytet, jakim cieszył się w gronie bliższej i dalszej rodziny. Wraz z Wojciechem z Parzęczewa, łowczym mniejszym łeczyckim, przeprowadził on podział ojcowski między Sulimami z Różyc Trojanowych – synami Dobka, Trojana i Nacka oraz poręczył jego dotrzymanie przez synów Dobiesława³⁰.

Mikołaj 10 II 1427 r. zeznał swemu siostrzeńcowi Mikołajowi, niegdyś z Rustowa, 30 grzywien płatne do Bożego Narodzenia. W przypadku nie wypłacenia tej sumy zobowiązał się świadczyć od niej czynsz w wysokości 3 grzywien rocznie. Ponadto Mikołaj przekazał siostrzeńcowi plac z 1 łanem wolnym w posiadanie przez 3 lata jako rekompensatę za nie świadczenie do tej pory czynszu od owych 30 grzywien³¹. Wydaje się, że wspomniane rozliczenia związane były z zaległym posagiem, nie wypłaconym dotychczas przez Mikołaja.

Mikołaj zmarł po 10 II 1427 r. Dziećmi Mikołaja Sulimowica byli synowie Jan i Piotr, archidiakon łeczycki oraz córka Katarzyna, żona Jana Słupskiego z Wałów.

ELŻBIETA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1416–1427)

Elżbieta wyszła za mąż za Jana (Jaśka) Pukę z Rustowa. Dziećmi Jaśka, zmarłego przed 1416 r. i Elżbiety byli Mikołaj, Łazarz i Katarzyna³². E. Taylor uznał Elżbietę za córkę Wszebora z Różyc i siostrę Mikołaja Fryja z Różyc (Fryjowych)³³. W świetle danych źródłowych poglądu powyższego nie można utrzymać. Elżbieta była córką Sulimy z Różyc i siostrą Mikołaja Sulimowica z Różyc (Sulimowych). Mikołaj Sulimowic w 1420 r. zeznał 6 grzywien Ottonowi z Rustowa za zastaw w Rustowie. Wspomniany zastaw posiadał Otton od Elżbiety, siostry Mikołaja³⁴. Dnia 7 I 1427 r. Mikołaj poręczył pod wadium 100 grzywien Barłomiejowi z Kter za Elżbietę i jej dzieci w sprawie sprzedaży za 80 grzywien gr szerokich praskich działu w Rustowie³⁵.

KATARZYNA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1423–1447)

Mikołaj Sulimowic z Różyc 13 IV 1423 r. zeznał 25 grzywien posagu swemu zięciowi Janowi z Wałów. Termin płatności określony został na 1 I 1424 r.,

²⁹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 32v.

³⁰ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168.

³¹ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 263v.

³² T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 294.

³³ E. Taylor, *op. cit.*, s. 154a. Pogląd ten podzielił T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 266, co niniejszym należy sprostować.

³⁴ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 560.

³⁵ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 235v, 242v.

a gdyby Mikołaj nie wywiązał się z zapłaty to winien ją zabezpieczyć zastawem 4 łanów osiadłych w Różycach³⁶.

Jan Słupski z Wałów wywodził się z rodu Awdańców. W 1426 r. Jan zapisał żonie Katarzynie 60 grzywien oprawy (40 grzywien posagu i 20 grzywien wiana) na połowie swego działu w Wałach, jaki miał mu przypaść w przyszłości po przeprowadzeniu podziału z braćmi³⁷. Zapewne w nieco późniejszym czasie Katarzyna otrzymała od męża kolejny zapis oprawy dotyczący także dóbr w Konarach. Jan z Wałów zmarł przed 1445 r. Katarzyna jako wdowa 19 XII 1447 r. odstąpiła od swej oprawy na dziale w Konarach za zgodą swego brata Piotra, archidiakon łęczyckiego. Wspomniany dział w Konarach, liczący półtora łanu sprzedał jej syn Jan³⁸.

JAN SULIMOWIC Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1426–1452)

W źródłach, podobnie jak ojciec – Mikołaj z Różyc, zwany był stale Sulimą lub Sulimowicem, w odróżnieniu od innych dziedziców Różyc tego imienia. Z zapisu posagowo-wiennego poznajemy jego żonę Annę z Podłęża. Wieś ta znajdowała się w powiecie łęczyckim, parafii Dąbie i stanowiła część dóbr rodu Kamionów³⁹. Jan 2 VII 1426 r. oparał Annie 80 grzywien (w tym 50 grzywien posagu i 30 grzywien wiana) na $\frac{1}{3}$ swych dóbr rodowych w Różycach⁴⁰.

W 1432 r. Jan potwierdził przed sądem łęczyckim dług wobec Pełki z Różyc Żmijowych⁴¹. Pięć lat później toczył przed sądem łęczyckim proces z Mikołajem Rostowskim z Różyc, u którego jeszcze w 1444 r. zaciągnął kolejną pożyczkę⁴². Pojawiał się też epizodycznie w latach 1426–1430 przed sądem ziemskim orłowskim jako świadek i poręczyciel pożyczek⁴³. Był jednym z sędziów polubownych w sprawie toczonej przez Jana Piaskowskiego z Janem Chrzastowskim o wytyczenie granic między Chrzastówkiem a Chrzastowem⁴⁴.

W 1442 r. Jan i jego brat Piotr, archidiakon łęczycki, spłacili swego brata ciotecznego Mikołaja z Rustowa, który zrezygnował na ich rzecz z dzierżownego w Różycach zastawu⁴⁵. Jan Sulima prowadził proces graniczny z Mikołajem i Jakuszem, dziedzicami z Różyc Fryjowych. W zapiskach źródłowych występował jeszcze w 1452 r.⁴⁶

³⁶ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 32v.

³⁷ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 155v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 100.

³⁸ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 507v; ŁZ, ks. 12, k. 46v.

³⁹ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 24–25.

⁴⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 201.

⁴¹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 187v.

⁴² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 78, 678.

⁴³ AGAD, OZ, ks. 2a, k. 234, 299v.

⁴⁴ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 340v.

⁴⁵ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 531; zob. także k. 259.

⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 190, 179v, 278, 303; ks. 13, k. 20v.

Jan Sulima zmarł przed 1453 r., gdy słyszymy o wdowie po nim⁴⁷. Pozostawił syna Piotra i trzy córki: Elżbietę, żonę Jana Jasika z Jackowa a następnie Stanisława z Rąkczyna, Annę, wydaną za Piotra z Mysłakowa oraz Katarzynę, która poślubiła Marcina z Bowętowa.

Anna, wdowa po Janie Sulimie, jeszcze w 1475 r. występowała wspólnie z synem Piotrem w rozmaitych sprawach majątkowych⁴⁸.

PIOTR Z RÓŻYC, ARCHIDIAKON I OFICJAŁ ŁĘCZYCKI (1422–1449)

W źródłach występował jako Piotr *Rozicki*, co pozwala skojarzyć tę postać z Różycami w ziemi łeczyckiej. W aktach uniwersyteckich wpisano go jako syna Mikołaja z Różyc – *Petrus Nicolai de Roszczicze*⁴⁹. Nie daje to jednak pewności co do jego przynależności rodzinnej i rodowej, w związku ze znacznym rozdrobnieniem tej wsi. W literaturze spotkamy dwie sprzeczne interpretacje – E. Taylor uznał go za syna Mikołaja Fryja z Różyc⁵⁰ – zaś A. Kowalska-Pietrzak – zaliczyła go do rodu Sulimów⁵¹. Dane źródłowe wyraźnie wskazują na pochodzenie tego duchownego z Różyc Sulimowych.

Rodzice wybrali dla niego karierę duchowną, posyłając Piotra do szkół. W 1422 r. był studentem Akademii Krakowskiej, rozpoczynając studia wspólnie z Piotrem Oporowskim⁵². Występował też jako notariusz publiczny *imperiali auctoritate* – *Petrus Nicolai de Rosedzicze*. Admisji dokonał w archidiecezji gnieźnieńskiej w 1426/1427 r. Inskrypcja na jego znaku notarialnym – *Maria virgo*⁵³. Pierwszym znanym beneficjum kościelnym, jakie uzyskał Piotr, była plebania w Rossoszycy w 1439 r. W tym samym roku uzyskał prowizję papieską na kanonię katedralną włocławską, po śmierci Marcina zwanego Kowalem⁵⁴. Toczył później spór o uzyskanie tego beneficjum, który musiał zakończyć się pomyślnie, bo w latach 1441–1442 Piotr z Różyc uczestniczył w posiedzeniach kapituły włocławskiej⁵⁵. Swą działalność

⁴⁷ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 20v.

⁴⁸ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 854v, 856, 858, 890, 890v, 891, 897.

⁴⁹ *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis ab anno 1400 ad annum 1489*, t. I, wyd. Ż. Pauli, B. Ulanowski, Kraków 1887, s. 54; *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508. Biblioteka Jagiellońska rkp. 258*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, t. I, Kraków 2004, s. 116, nr 70.

⁵⁰ E. Taylor, *op. cit.*, s. 154b. Pogląd powyższy podzielił T. Nowak, *Z badań nad karierami Łęczycan w XIV i XV wieku. Ustalenia i propozycje identyfikacyjne*, „Rocznik Łódzki” 2003, t. 50, s. 71–80, co niniejszym należy sprostować.

⁵¹ A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci i kanonicy kapituły łeczyckiej do schyłku XV wieku*, Łódź 2004, s. 142.

⁵² *Album studiosorum...*, s. 54; *Metryka Uniwersytetu...*, s. 116, nr 70.

⁵³ A. Gąsiorowski, *Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich. Katalog admisji w Gnieźnie i Poznaniu 1420–1500*, Poznań 1993, nr 566, s. 60.

⁵⁴ BP, t. V, nr 938.

⁵⁵ A. Gąsiorowski, *Kanonicy włocławscy w najstarszej metryce kapitulnej (1435–1500)*, [w:] *Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej*, red. A. Radziwiński, Toruń 2000, s. 46.

kościelną, związał jednak przede wszystkim z kapitułą kolegiacką w Łęczycy. W latach 1442–1449 pełnił funkcję archidiacona w tej kapitule. Urząd ten objął w 1442 r. po swym poprzedniku Sędziwoju, między 3 lutego a 16 października. W 1445 r. został wyznaczony na prokuratora kapituły, co świadczy o znacznym autorytecie, jakim cieszył się wśród kanoników⁵⁶. Jego wiedza prawnicza zadecydowała pewnie też o objęciu urzędu oficjała okręgowego łęczyckiego w 1448 r.⁵⁷ Piotr z Różyc wystąpił w 1448 r. jako arbiter ze strony biskupa włocławskiego Władysława z Oporowa w sporze toczonym przezeń z sąsiadem dóbr biskupich – kasztelanem inowłodzkim – Piotrem ze Strykowa⁵⁸. Władysław był nie tylko jego kościelnym zwierzchnikiem w kapitule włocławskiej, ale także współrodowcem. Możemy więc w tym przypadku dostrzec przykład protekcji. W zapiskach sądowych łęczyckich występował czasem jako Piotr z Mchowic, od nazwy wsi stanowiącej uposażenie tej prałatury kolegiackiej⁵⁹. Archidiacon Piotr i jego brat Jan w 1445 r. byli dłużni Mikołajowi Rostowskiemu 13 grzywien i 5 groszy. Dług ten został zabezpieczony poprzez przekazanie Mikołajowi 1 łanu w Mchowicach⁶⁰. Przed 2 IX 1446 r. Piotr wykupił sołectwo w Mchowicach za 10 grzywien od dotychczasowego sołtysa, uzasadniając swą decyzję argumentem zgodnym ze statutem warckim, iż był on „buntowniczy” (*rebellis*)⁶¹. Archidiacon Piotr otrzymał od kapituły łęczyckiej w dzierżawę wieś prestymonialną Orszewice wraz z folwarkiem Sosenka⁶². Zobowiązany był odprowadzać do skarbcza kapituły 12 grzywien z tytułu pobieranych czynszów i dziesięciny. Zarządcą (faktorem) archidiacona w Orszewicach był jego brat Jan. W sprawie prawidłowego zarządu tą wsią w gronie kapituły łęczyckiej występowały pewne obawy, skoro Jan z Różyc poręczył prałatom i kanonikom łęczyckim, że wypłaci za wszystkie straty gdyby do nich doszło w następstwie zaniedbań archidiacona Piotra i jego brata Jana⁶³.

Archidiacon łęczycki Piotr z Różyc zmarł między 2 II 1449 r., a 2 II 1450 r.⁶⁴ Być może to Piotr utorował drogę do kariery kościelnej w Łęczycy swojemu wielkopolskiemu współrodowcowi – Wawrzyńcowi z Ułanowa, który objął godność archidiacona łęczyckiego bezpośrednio po nim⁶⁵.

⁵⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 531. A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci...*, s. 142.

⁵⁷ A. Gąsiorowski, I. Skierska, *Oficjalaty okręgowe w późnośredniowiecznej archidiecezji gnieźnieńskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1995, t. 47, z. 1–2, s. 120.

⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 73; Z. Wilk-Woś, *Władysław z Oporowa (ok. 1395–1453), podkanclerzy królewski, biskup włocławski i arcybiskup gnieźnieński*, „Studia Claramontana” 2003, t. 21, s. 314.

⁵⁹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 538, 750; ks. 12, k. 287; T. Nowak, *Z badań...*, s. 75.

⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 725.

⁶¹ BPAN, RKŁ, k. 396.

⁶² BPAN, RKŁ, k. 352, 366, 387; A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci...*, s. 28.

⁶³ BPAN, RKŁ, k. 404, 449.

⁶⁴ A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci...*, s. 142.

⁶⁵ *Ibidem*, s. 143.

Zapewne jednak za nominacją Wawrzyńca z Ułanowa stał jego inny, bogaty i wpływowy łeczycki współrodowiec – arcybiskup gnieźnieński Władysław z Oporowa.

ELŻBIETA – ŻONA JANA Z JACKOWA I STANISŁAWA Z RĄKCZYNA

Córka Jana Sulimowica z Różyc i Anny z Podłęża wyszła za mąż za Jana z Jackowa. Jan z Jackowa występował w 1452 r. z przydomkiem odimionowym Jasik. Uzyskał wtedy sądownie na Mikołaju z Podłęża 30 grzywien posagu z tytułu poręczenia za Jana Sulimę z Różyc⁶⁶. W 1453 r. Anna z Podłęża, występująca tu jako wdowa, wraz z synem Piotrem z Różyc regulowali sprawę posagu siostry Piotra, którego nie zdążył przed śmiercią spłacić ojciec. Rożycy oddali Janowi z Jackowa 3 łany osiadłe w dziedzicznej wsi Różyce⁶⁷.

Piotr z Różyc, syn Sulimy, 19 IV 1463 r. zeznał swemu szwagrowi Janowi Jasikowi z Jackowa i Słap 30 grzywien posagu za siostrę Elżbietę, którą to sumę zobowiązywał się wypłacić na Nowy Rok⁶⁸. Dnia 30 IV 1464 r. Piotr wypłacił Jasikowi ze Słap 10 grzywien z należnego mu posagu za siostrę Elżbietę⁶⁹. W związku z zaleganiem z płatnością 20 grzywien posagu Piotr z Różyc zobowiązany został do dania Janowi z Jackowa intromisji na łan osiadły, z którego kmieć Bartek świadczył grzywnę czynszu i robocizny oraz na 2 łany opustoszałe w Różycach⁷⁰. Jasiek (Jan Jasik) z Jackowa zmarł przed 26 VI 1467 r. Piotr Sulima zobowiązał się płacić jego synowi Janowi po 1 grzywnie rocznie z dóbr zastawnych w Różycach⁷¹. O 20 grzywien posagu za matkę upominał się Jan ze Słap do końca swego życia. Jan ze Słap zmarł przed 17 VI 1480 r. Z tytułu prawa bliższości o wspomnianą sumę pozywał Piotra Sulimę brat Jana, Stanisław ze Słap⁷².

Po śmierci pierwszego męża Elżbieta ponownie wyszła za mąż za szlachetnego Stanisława, sołtysa z Rąkczyna, który w latach 1466–1467 występował w różnych sprawach sądowych⁷³. W lutym 1471 r. Elżbieta, żona Stanisława z Rąkczyna, skwitowała z zapłaty 5 grzywien Wojciecha ze Słap⁷⁴. 28 III 1480 r. była już wdową po Stanisławie z Rąkczyna *alias* z Różyc. Elżbieta i jej brat Piotr z Różyc wspólnie potwierdzili przed sądem dług w wysokości 6 grzywien wobec Marcina Matola z Różyc, burmistrza łeczyckiego⁷⁵.

⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 30v, 37, 42v.

⁶⁷ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 20v.

⁶⁸ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 82.

⁶⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 134v.

⁷⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 202v.

⁷¹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 704.

⁷² AGAD, ŁG, ks. 5, k. 641.

⁷³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 611, 725v.

⁷⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 104v.

⁷⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 53.

W 1481 r. Piotr przekazał Elżbiecie, wdowie po Stanisławie z Różyc i jej dzieciom Janowi i Jadwidze w zastaw 2½ łanów opustoszałych w Różycach Sulimowych na 10 lat. Uzgodniono, że jeśli po upływie tego czasu nie dojdzie do wykupu to powyższe dobra przejdą w wieczyste posiadanie Elżbiety i jej potomków⁷⁶. Elżbieta zmarła przed 3 IV 1484 r., gdy jednym z jej sukcesorów był siostrzeniec Jan Sulima⁷⁷.

Jan i Jadwiga, dzieci Stanisława Rąkczyńskiego i Elżbiety, zmarły w dzieciństwie. Po ich śmierci dział w Różycach Sulimowych przypadł na podstawie prawa bliższości Jakubowi ze Złotna, bratu rodzonemu Stanisława, którego woźny wwiązał w dobra w tej wsi⁷⁸.

ANNA – ŻONA PIOTRA Z MYŚŁAKOWA

Kolejna córka Jana Sulimowica z Różyc – Anna poślubiła Piotra z Myślakowa. Piotr Sulima z Różyc 31 I 1466 r. zobowiązał się przekazać w 3 ratach rocznych 20 grzywien pozostałego do spłaty posagu Piotrowi Myślakowskiemu. W związku z tym Anna skwitowała swego brata Piotra Sulimę i zrezygnowała z praw do dóbr ojczystych i macierzystych⁷⁹. Piotr Sulima 8 I 1467 r. zeznał Piotrowi z Myślakowa 1 grzywnę i 36 groszy z terminem płatności na św. Aleksego (17 VII), a ten ostatnio wymieniony skwitował szwagra z szuby (*pellicea*), którą zobowiązany był kupić Annie⁸⁰.

KATARZYNA – ŻONA MARCINA Z BOWĘTOWA

Trzecia z sióstr – Katarzyna wydana została za mąż za Marcina z Bowętowa. Katarzyna i Marcin zmarli przed 8 I 1467 r. nie pozostawiając po sobie potomstwa. W związku z tym Stefan Burszonek z Bowętowa, brat Marcina, zwrócił Piotrowi Sulimie posag oraz wyprawę, które zostały uprzednio przekazane Marcinowi. Stefan w ramach rozliczeń z Piotrem 8 I 1467 r. zobowiązał się do wypłacenia mu 10 grzywien na najbliższy Nowy Rok. Powyższą sumę Piotr Sulima otrzymał od dziedzica z Bowętowa⁸¹.

PIOTR SULIMA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1453–1483)

Piotr z Różyc był synem Jana Sulimowica. Imię odziedziczył po stryju Piotrze z Różyc – archidiakonie łęczyckim⁸². Po raz pierwszy Piotr pojawił się w źródłach w 1453 r., już po śmierci ojca⁸³. Początkowo jako małoletni pozosta-

⁷⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 174v.

⁷⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 839v.

⁷⁸ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 241v.

⁷⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 527.

⁸⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 647.

⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 646–646v, ks. 5, k. 54.

⁸² A. Kowalska-Pietrzak, *Prałaci...*, s. 142.

⁸³ AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 20v.

wał pod opieką matki i wuja – Mikołaja z Podłęża. Wkrótce po tej dacie Piotr usamodzielniał się. Piotr ożenił się z Agnieszką, której 2 VII 1462 r. opłacił 100 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Różycach. Agnieszka była córką Wawrzyńca z Choszczowy (obecnie Chylczów, pow. radomszczański). Wawrzyniec Choszczowski 15 I 1468 r. zobowiązał się przekazać córce szubę króliczą na św. Floriana (4 V) i wypłacić Piotrowi po 5 grzywien na św. Aleksego (17 VII) i Boże Narodzenie, zabezpieczając każdą z tych sum ewentualnym zastawem na połowie łąnu osiadłego w Choszczowie. Piotr potwierdził, że otrzymał cały posag od teścia z wyjątkiem wspomnianych powyżej 10 grzywien i szuby króliczej⁸⁴. Małżeństwo Piotra i Agnieszki mógł skojarzyć Hieronim z Różyc Trojanowych, pleban w Rzejowicach, bowiem na terenie tej parafii znajdowała się wieś Chylczów.

Piotr Sulima jako jeden z sędziów polubownych, obok Adama z Parzęczewa, Mikołaja z Gołaszyn i Wojciecha z Gledzianowa, w 1471 r. doprowadził do ugody między Andrzejem i Mikołajem, synami Pawła z Simoni⁸⁵. W 1476 r. wraz z Janem Jasiakiem (z Różyc Fryjowych) wystąpił jako stryj (herbowy) w sprawie Tomasza, syna Stanisława z Różyc Trojanowych⁸⁶. Poręczył za sąsiada – Jana z Różyc Fryjowych przy sprawie sprzedaży dóbr dziedzicznych⁸⁷. W 1477 r. toczył spór sądowy z Wojciechem Borszyńskim, plebanem w Grodzisku⁸⁸. Piotr czynił pewne zastawy na swych dobrach. Przed 1478 r. zastawił łąn z Różycach Sulimowych Katarzynie, żonie szlacheckiego Grzegorza, sołtysa z Łęki. Z tytułu dzierżawy tego łąnu od Katarzyny świadczył jej opłaty do końca swego życia⁸⁹. Piotr zastawił pół łąnu osiadłego w Różycach Sulimowych (kmieć Jan) Marcinowi Matołowi z Różyc, który ten zastaw 1 I 1481 r. odstąpił tytułem bliższości prezbiterowi Janowi z Różyc Trojanowych⁹⁰. Przypuszczalnie 28 V 1482 r. Piotr Sulima, za zgodą żony Agnieszki oraz jej braci duchownego Jana i Tomasza, zastawił część swego działu w Różycach Sulimowych za 12 grzywien Marcinowi Matołowi z Różyc⁹¹.

Ostatnia wzmianka o Piotrze pochodzi z 4 III 1483 r.⁹² Niedługo później Piotr zmarł. Agnieszka, wdowa po Piotrze, zmarła przed 24 VIII 1501 r. Dziećmi Piotra Sulimy i Agnieszki byli synowie Jan i Jakub oraz córki Anna i Katarzyna.

⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 4; SG, ks. 15, k. 308.

⁸⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 110v.

⁸⁶ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 150v.

⁸⁷ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 165.

⁸⁸ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 474v.

⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 305, 313v; ŁG, ks. 1, k. 44; ks. 4, k. 470; ks. 5, k. 138, 175, 335; ks. 7, k. 787v.

⁹⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 7.

⁹¹ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 229.

⁹² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 592v.

KATARZYNA (1493–1517) – ŻONA TOMASZA Z GUSINA I MIKOŁAJA Z KOZANEK

Katarzyna jako córka Piotra Sulimy z Różyc i Agnieszki wzmiankowana była 8 X 1493 r.⁹³ Została ona wydana za wdowca, Tomasza z Gusina w ziemi sieradzkiej. Katarzyna, żona Tomasza z Gusina, wraz z synami 8 IV 1494 r. wzięła od matki Agnieszki w zastaw za 25 grzywien połowę jej oprawy w Różycach Sulimowych⁹⁴. Tomasz z Gusina w 1494 r. zaangażował się w sprawy rodzinne Sulimów z Różyc Sulimowych, asystując wraz z Wojciechem Glińskim przy podziale dóbr między Janem i Jakubem, synami Piotra Sulimy z Różyc⁹⁵. W 1499 r. Agnieszka, wdowa po Piotrze z Różyc, zapisała i zastawiła córce Katarzynie połowę swej oprawy w Różycach, położoną od strony wschodniej⁹⁶. W sprawie połowy zastawionej oprawy dochodziło do sporów między matką a córką, skoro sąd grodzki 25 VIII 1500 r. postanowił, aby Agnieszka nie czyniła trudności odnośnie zastawu Katarzynie, żonie Tomasza z Gusina⁹⁷.

Tomasz Gusiński niebawem zmarł, a jego i Katarzyny synami byli Jakub i Stanisław, którzy pisali się z Różyc Sulimowych. Tomasz Gusiński od 1494 r. posiadał od Jakuba Sulimy zastaw za 3 grzywny w Różycach Sulimowych. Zastaw ten odziedziczył po nim syn Stanisław z Różyc Sulimowych, który zwolnił go Jakubowi z Różyc Sulimowych⁹⁸.

Katarzyna przed 24 VIII 1501 r. ponownie wyszła za mąż za Mikołaja z Kozanek w ziemi sieradzkiej. Katarzyna na mocy decyzji sądu grodzkiego uzyskała prawo do wwiązania się w połowę dóbr oprawnych zmarłej matki, czego nie powinien negować jej brat Jakub z Różyc Sulimowych⁹⁹. Katarzyna z Różyc, żona Mikołaja Kozaneckiego, toczyła dalsze spory z Jakubem z Różyc Sulimowych. W 1508 r. zapadła decyzja sądu grodzkiego, aby Jakub nie negował intromisji na całej oprawie zmarłej ich matki Agnieszki¹⁰⁰. Katarzyna z Różyc Sulimowych, jej mąż Mikołaj z Kozanek oraz syn Jakub Rożycki występowali jeszcze w 1517 r.¹⁰¹

ANNA (1487–1505) – ŻONA WOJCIECHA GLIŃSKIEGO

Anna wyszła za mąż za Wojciecha z Glinnika. Jan Sulima 20 III 1487 r. zeznał Wojciechowi z Glinnika 24 grzywny posagu za swą siostrę rodzoną Annę. Z kolei Wojciech zapisał żonie 36 grzywien oprawy na połowie swych dóbr

⁹³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 433v.

⁹⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 604v–605.

⁹⁵ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 713.

⁹⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 122.

⁹⁷ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1088v.

⁹⁸ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 589–589v; ks. 11, k. 298.

⁹⁹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 201.

¹⁰⁰ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 208v.

¹⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 199, 229v.

w Glinniku¹⁰². Na mocy decyzji sądu grodzkiego Jan Sulima wwiązał w kwietniu 1490 r. we wszystkie swe dobra w Różycach Wojciecha z Glinnika z tytułu wspomnianych 24 grzywien posagu¹⁰³.

W 1494 r. Wojciech Gliński brał czynny udział w podziale dóbr między synami Piotra z Różyc¹⁰⁴. Wojciech Gliński z Różyc popadł w spór z Mikołajem Kozaneckim z Różyc i Jakubem Kozaneckim z Rszewka. W celu jego powstrzymania podstarości łęczycki nałożył dwa wadia po 60 grzywien między stronami skonfliktowanymi stronami¹⁰⁵. Anna z Różyc Sulimowych i jej mąż Wojciech, piszący się z Różyc i Glinnika, 15 X 1504 r. byli dłużnikami Jakuba, dziedzica i plebana z Leźnicy Wielkiej, na sumę 12 grzywien, z której wypłaconiem zalegali jeszcze 28 X 1505 r.¹⁰⁶ Synem Anny i Wojciecha Glińskiego był Bartłomiej z Różyc Sulimowych, który w latach 1516–1517 uzyskał czwartą część dóbr w tej wsi po procesach prowadzonych z Katarzyną z Różyc Sulimowych, żoną Mikołaja z Kozanek. Bartłomiej wypłacił Katarzynie 24 grzywiny i otrzymał połowę oprawy Agnieszki jako swą macierzyznę¹⁰⁷. Drugim synem Anny i Wojciecha mógł być Jan Gliński, który w latach 30. XVI w. pisał się z Różyc Sulimowych¹⁰⁸.

JAN SULIMA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1481–1522)

Był starszym synem Piotra z Różyc Sulimowych i Agnieszki. Już w 1481 r. występował przed sądami łęczyckimi. Wniósł skargę przeciwko Bartłomiejowi Jankowskiemu z Różyc Trojanowych o napaść, zadanie ran i zniesławienie w karczmie w Różycach Trojanowych. Uzyskał nawiązkę z powodu pobicia przez Bartłomieja, który następnie skazany został na kary sądowe¹⁰⁹. W listopadzie 1481 r. procesował się o należne mu pieniądze z żoną Bartłomieja, Katarzyną, która twierdziła, że jej mąż nie posiada majątności w Różycach Trojanowych¹¹⁰. Po śmierci ojca zobowiązał się 14 II 1484 r. uregulować pozostawiony przez niego dług w wysokości 8 grzywien, który wspólnie z matką Agnieszką ostatecznie spłacili 3 IV 1484 r.¹¹¹ Wraz z matką zeznał także w 1484 r. 8 grzywien Marcinowi Matołowi, burmistrzowi łęczyckiemu¹¹². Na

¹⁰² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 204.

¹⁰³ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 797, 804v.

¹⁰⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 713.

¹⁰⁵ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 204v.

¹⁰⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 396, 496v, 546–546v.

¹⁰⁷ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 199, 229v. Bartłomiej z Różyc Sulimowych występował w 1511 r. (ŁG, ks. 11, k. 330).

¹⁰⁸ E. Taylor, *op. cit.*, s. 170.

¹⁰⁹ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 314; ŁG, ks. 3, k. 634v.

¹¹⁰ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 202, 202v, 204, 208v.

¹¹¹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 754, 839v.

¹¹² AGAD, ŁG, ks. 1, k. 263.

Janie i Agnieszce ciążyły także płatności na rzecz Katarzyny, żony Grzegorza, sołtysa z Łęki, z tytułu dzierżawienia łąnu zastawionego jeszcze przez Piotra Sulimę¹¹³.

W kwietniu 1484 r. Jan zastawił za 20 grzywien dział w Różycach Sulimowych, przypadły prawem bliższości po zmarłej ciotce Elżbiecie u Marcina Matoła, burmistrza łączyckiego¹¹⁴. W 1485 r. toczył proces graniczny od strony Chrząstowa z tamtejszym dziedzicem Piotrem¹¹⁵.

Jan Sulima przed 13 III 1487 r. ożenił się z Elżbietą, córką Pawła z Zakrzewa i Doroty z Tura oraz siostrzenicą Andrzeja ze Złotnik. Była ona krewną Rafała z Małego herbu Nałęcz, który w źródłach określany był jako jej brat. Zapewne chodzi w tym przypadku o dalsze pokrewieństwo¹¹⁶. Elżbieta, żona Jana Sulimy, za zgodą swego wuja Adama z Tura, zastawiła swe dobra macierzyste, a mianowicie łąn opustoszały w Plewniku, 2 łąny opustoszałe w Truskawcu oraz cały dział w Turze, za 150 florenów węg. Dobrogostowi Golickiemu z Nowej Wsi¹¹⁷. Elżbieta wniosła mężowi posąg w wysokości 33 grzywien i 36 groszy, toteż Jan Sulima oprawił jej tę sumę posagu i 30 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Różycach Sulimowych¹¹⁸. Elżbieta wykupiła od duchownego Jana z Różyc Trojanowych za 5 grzywien pół łąnu osiadłego w Różycach Sulimowych (kmięć Jan Wiąch)¹¹⁹. Jan Sulima z Różyc i Elżbieta 13 III 1487 r. zastawili z jej oprawy pół łąnu osiadłego (kmięć Jan Wiąch) w Różycach za 4 grzywiny czcigodnemu Janowi z Różyc¹²⁰. Elżbieta odziedziczyła po swym wuju Andrzeju ze Złotnik dział w Złotnikach, Turze i Plewniku. Wspomniane dobra wraz z działem macierzystym w Turze, zastawionym Janowi z Orłowa, 6 X 1489 r. sprzedała za 100 grzywien (?) Janowi z Woźnik, podkomorzemu łączyckiemu¹²¹. Tego samego dnia Elżbieta wzięła w zastaw za 10 grzywien łąn w Różycach Sulimowych od Adama z Woźnik, cześnika

¹¹³ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 179; ks. 6, k. 796, 915v; ks. 7, k. 133, 246v–247.

¹¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 839v.

¹¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 857v.

¹¹⁶ Krewnymi Elżbiety (*fratres*), żony Jana Sulimy, byli także Jan z Daszyny i Mikołaj z Dąbrówki Nadolnej herbu Ogon (AGAD, ŁG, ks. 9, k. 241v), zaś jako wujowie występowali Bartłomiej z Dąbrówki Nadolnej i Mikołaj z Idzikowic Stawowych (ŁG, ks. 7, k. 613v; ks. 8, k. 588v–589).

¹¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1116. Dorota z Truskawca (matka Elżbiety), wdowa po Pawle z Zakrzewa, zastawiła dział w Turze za 20 grzywien Janowi Baranowi z Orłowa (ŁG, ks. 1, k. 460). Ponadto zapiska z 26 III 1466 r. zawiera informację, że Dorota, wdowa po Pawle z Zakrzewa, dziedziczka w Turze, zastawiła Janowi z Orłowa 2 łąny osiadłe wraz z młynem z Turze za 7 kop groszy (ŁG, ks. 2, k. 614).

¹¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1116v.

¹¹⁹ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1116v–1117. Jan z Różyc Trojanowych posiadał wspomniany zastaw od Marcina Matoła z Różyc.

¹²⁰ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 206.

¹²¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 613v.

łęczyckiego¹²². Elżbieta, żona Jana Sulimy z Różyc, w 1494 r. zastawiła półłanek opustoszały zwany Wiąchowski wraz z budynkami i łąką w Różycach Sulimowych Marcinowi Matołowi z Różyc, burmistrzowi łęczyckiemu¹²³. Małżonkowie kolejny zastaw, tym razem łanu za 5 grzywien, uczynili na rzecz Jana z Woźnik, podkomorzego łęczyckiego¹²⁴.

Jan i jego brat Jakub 6 XII 1494 r. przeprowadzili pod wadium 40 grzywien podział wieczysty dóbr ojczystych. Jan otrzymał 2 łany roli od strony wschodniej w Różycach Sulimowych, połowę roli folwarcznej od zachodu, połowę lasów, plac przynależny do jego łanów i czwartą część placu ojcowskiego i połowę sadu od zachodu¹²⁵. Jan w 1495 lub 1496 r. pozbył się swego działu w Różycach Sulimowych w następstwie zamiany dóbr przeprowadzonych z Adamem z Woźnik, cześnikiem łęczyckim. Za swe dobra otrzymał w zamian od cześnika 10 zagonów roli w trzech polach we wsi Bielawki. Również Elżbieta, żona Jana, zrezygnowała na rzecz Adama z Woźnik ze swych zastawów w Różycach Sulimowych¹²⁶.

W następnych latach Jan Sulima pisał się z Bielawek¹²⁷. Jan z Bielawek i jego żona Elżbieta 8 IV 1522 r. nadali połowę swych dóbr w Bielawkach synowi Piotrowi¹²⁸. Dziećmi Jana i Elżbiety byli synowie Piotr i Stanisław oraz bliżej nieznane córki¹²⁹. Piotr z Bielawek poślubił Barbarę, siostrę Bernarda Smolickiego ze Smolic, której zapisał po 40 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Bielawkach. W 1527 r. Piotr Sulima z Bielawek sprzedał swój dział w Bielawkach za 30 grzywien Jakubowi z Różyc Sulimowych¹³⁰.

JAKUB SULIMA Z RÓŻYC SULIMOWYCH (1493–1528)

Był młodszym synem Piotra z Różyc Sulimowych i Agnieszki. Po śmierci ojca Jakub gospodarował początkowo zapewne wspólnie z starszym bratem Janem. Jakub Sulima 8 X 1493 r. zastawił swój dział w Różycach Sulimowych za 3 grzywiny Marcinowi Matołowi z Różyc, burmistrzowi łęczyckiemu. Zastaw

¹²² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 614. Wspomniany łan uprzednio znajdował się w użytkowaniu Katarzyny, żony Grzegorza, sołtysa z Łęki. Katarzyna już jako wdowa zastawiła wspomniany łan za 10 grzywien Adamowi z Woźnik, cześnikowi łęczyckiemu (ŁG, ks. 7, k. 787v).

¹²³ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 558v–559. O działalności gospodarczej Marcina Matoła z Łęczycy zob. T. Grabarczyk, A. Kowalska-Pietrzak, T. Nowak, *Dzieje miasta do końca XVI wieku*, [w:] *Łęczycza. Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta*, red. J. Szymczak, Łęczycza–Łódź 2003, s. 52–53.

¹²⁴ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 438.

¹²⁵ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 713.

¹²⁶ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 241v.

¹²⁷ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 201; ks. 11, k. 677.

¹²⁸ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 326–326v.

¹²⁹ AGAD, ŁG, ks. 14, k. 200v–201.

¹³⁰ AGAD, ŁG, ks. 13, k. 326v; ks. 14, k. 200v–201.

uwzględniał prawa przysługujące jego starszemu bratu¹³¹. W podziale braterskim z 6 XII 1494 r. Jakub dostał 2 łany roli od strony zachodniej w Różycach Sulimowych, połowę roli folwarcznej od wschodu, połowę lasów, plac ojcowski od wschodu i połowę sadu¹³².

Podstarości łączycy 1 VII 1502 r. nałożył wadium 60 grzywien między Jakubem z Różyc Sulimowych a Wojciechem Glińskim z tychże Różyc¹³³. Jakub uczynił zastaw w Różycach Sulimowych za 3 grzywiny na rzecz Tomasza z Gusińska, który następnie przechodził kolejno w ręce Stanisława, syna Tomasza Gusińskiego oraz Andrzeja z Dąbrówki Nadolnej¹³⁴.

W zapiskach z 1509 r. odnajdujemy informacje o dwóch małżeństwach zawartych przez dziedziców z Różyc Sulimowych o imieniu Jakub. W pierwszej z nich Jakub z Różyc zapisał żonie Katarzynie po 15 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Różycach Sulimowych. Katarzyna była córką Jana ze Zdrzychowa, który zeznał 10 grzywien pozostałego do spłaty posagu swemu zięciowi¹³⁵. W drugiej zapisce Jakub z Różyc Sulimowych opisał żonie Zofii po 25 grzywien posagu i wiana na połowie swych dóbr w Różycach Sulimowych¹³⁶. Zapewne drugie z tych małżeństw odnieść można do omawianego przez nas Jakuba Sulimy, a pierwsze do jego siostrzeńca Jakuba, syna Katarzyny i Tomasza Gusińskiego.

W 1511 r. Jakub Sulima zeznał swemu siostrzeńcowi Stanisławowi z Różyc Sulimowych 3 grzywiny, płatne w ciągu 5 lat po 18 groszy¹³⁷. W 1528 r. Jakub sprzedał cały swój dział ojcowski w Różycach za sumę 108 grzywien Stanisławowi Miroszewskiemu, piszącemu się odtąd z Różyc Sulimowych¹³⁸.

2. RODZINA Z RÓŻYC TROJANOWYCH

U schyłku XIV w. z Różyc pisało się kilka osób, które hipotetycznie powiązać można z rodziną posiadającą dobra w Różycach Trojanowych. Piotrek z Różyc 24 X 1385 r. procesował się z Sulimą z Różyc¹³⁹. Piotr Różycki (*Roszdniczski*) wraz z Nackiem z Różyc 15 V 1386 r. był świadkiem ze

¹³¹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 433v.

¹³² AGAD, ŁG, ks. 8, k. 713.

¹³³ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 264.

¹³⁴ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 298.

¹³⁵ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 198v–199. Jakub z Różyc Sulimowych 14 X 1511 r. skwitował Jana ze Zdrzychowa z 5 grzywien z tytułu należnych mu 10 grzywien posagu (ŁG, ks. 11, k. 429v).

¹³⁶ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 201.

¹³⁷ AGAD, ŁG, ks. 11, k. 330.

¹³⁸ E. Taylor, *op. cit.*, s. 170.

¹³⁹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 606v.

strony arcybiskupa gnieźnieńskiego w sprawie z Klemensem z Chodowa, kasztelanem kazimierskim. Dnia 18 IX 1386 r. Piotrek z Różyc wygrał sprawę o 2 grzywny z Aleksandrem z Gieczna¹⁴⁰.

Jacek (*Jaczko*) z Różyc i jego bracia oraz dzieci Sławomira z Witowa jesienią 1387 r. toczyli spór z Frankiem z Krzyszkowic o wieś Krzyszkowice¹⁴¹.

Więcesław z Różyc w 1396 r. wystąpił jako świadek Nacka z Różyc w sprawie z Pawłem i Jarosławem z Łążek¹⁴².

E. Taylor uznał Waclawa – Więcesława z Różyc oraz Piotra z Różyc za hipotetycznych braci Klemensa, a tym samym za przypuszczalnych synów Andrzeja¹⁴³. Konstrukcję tą trzeba uznać za bardzo ryzykowną, bo nie da się jej poprzeć nawet kryterium imionowym, a w przypadku drugiego z nich, data wystąpienia w źródłach wskazuje raczej na przynależność do starszego niż Klemens pokolenia.

W źródłach pojawiały się także inne osoby piszące się z Różyc. Rafał z Różyc 24 IV 1397 r. procesował się z Jakuszem z Idzikowic¹⁴⁴. Z Różycami związana była także Katusza, która 22 IX 1394 r. miała stawić się w sądzie zamiast córki Katuszy, która spodziewała się narodzin dziecka¹⁴⁵. Z kolei Grzymka z Różyc w lutym 1404 r. toczyła proces ze Stanisławem z Przanowic. Jej świadkowie mieli potwierdzić, iż Grzymka wypłaciła tę sumę, której dochodził Stanisław za poręczenie na Mikołaju¹⁴⁶.

DOBIESŁAW Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1386–1412)

Jak już nadmienialiśmy, druga z blisko ze sobą spokrewnionych rodzin Sulimów pisząca się z Różyc Trojanowych, już u schyłku XIV wieku była rozbita na dwie grupy rodzinne. Dowodzą tego podziały rodzinne z 1424 r., kiedy źródła osobno wymieniały spadkobierców Dobiesława oraz wspólnie potomków Naciesława i Trojana z Różyc. Dobiesław był więc zapewne nie rodzonym, a stryjecznym bratem Nacka i Trojana. Dobek z Różyc pojawiał się wielokrotnie w najstarszych księgach sądowych łączyckich z lat 1386–1399, najczęściej w drobnych sprawach własnych – sąsiedzkich, majątkowych i jako świadek. Po raz pierwszy odnotowany został 15 V 1386 r., przy czym skazany został na kary porządkowe za naruszenie powagi sądu¹⁴⁷. W latach 1407–1412 wystąpił przed sądem łączyckim jako świadek w sprawach

¹⁴⁰ PKŁ, t. 1, nr 54, 186.

¹⁴¹ PKŁ, t. 1, nr 634.

¹⁴² AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 272; E. Taylor, *op. cit.*, s. 186.

¹⁴³ E. Taylor, *op. cit.*, s. 186.

¹⁴⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 110v.

¹⁴⁵ PKŁ, t. 1, nr 5090.

¹⁴⁶ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 401.

¹⁴⁷ PKŁ, t. 1, nr 51, 52, 58, 910, 952, 3286, 5983; t. 2, nr 3950, 4123, 4969, 5037, 6021, 6051, 6051.

Stanisława z Konar, Mikołaja z Różyc, jako poręczyciel pożyczki 1 grzywny przez kapelana Jakusza od Bogusława z Moszkowic¹⁴⁸. Ostatnia wzmianka o Dobiesławie pochodzi 13 XII 1412 r. Tego dnia Dobiesław z Simoni i Klemens z Różyc poręczyli za Stanisława z Przanowic spłatę Dobiesławowi z Różyc 13 grzywien gr szerokich (bez 8 groszy)¹⁴⁹.

Z nieznanego bliżej małżeństwa pozostawił Dobiesław z Różyc dwóch synów – Jana i Włodka.

JAN BOŻYWOŁEK Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1412–1472)

Był synem Dobiesława z Różyc, być może starszym. W sądzie łęczyckim Jan z Różyc odnotowany został po raz pierwszy 8 III 1412 r., występując wraz z Dobkiem z Różyc (swym ojcem) jako świadek Bogusza z Moszkowic w sprawie z Mikołajem z Różyc¹⁵⁰.

Z zapiski pochodzącej z 4 VI 1415 r. wiadomo, że jego dłużnikiem na sumę 5 grzywien był Prędota z Sarnowa, podsędek łęczycki. Z kolei 18 VI 1415 r. zyskał 5 grzywien na Przybku Rozworze z Wargawy. Tego samego dnia Jan sprzedał cały swój dział ojczysty w Różycach Trojanowych rodzonemu bratu Włodkowi za sumę 100 grzywien gr szerokich. Późniejsze zapiski wskazują jednak, że transakcja ta nie została w pełni zrealizowana¹⁵¹. W 1417 r. wystąpiła w księgach łęczyckich Magdalena, żona Jana z Różyc. Była ona zapewne córką Mikołaja z Iwicznej. Magdalena wraz z bratem Wojciechem z Iwicznej i Grodna herbu Kuczaba procesowała się w latach 1418–1419 ze stryjem Marmicą z Iwicznej o 20 grzywien pozostałych po śmierci ich matki. Ostatecznie Marmica odparł pretensje bratanicy o powyższą sumę¹⁵². W 1423 r. Jan zastawił całą swoją połowę działu ojcowskiego w Różycach Jaśkowi, synowi Nacka, za sumę 30 grzywien¹⁵³. W latach 1423–1424 toczyło się przed sądami łęczyckimi kilka równoległych procesów w sprawie likwidacji niedziału w Różycach Trojanowych. Synowie Dobka – Jan i Włodek procesowali się o to z Mikołajem z Różyc, synem Trojana, a analogiczny proces wytoczył im Piotr z Różyc, syn Naciesława. W wyniku podziału rodzinnego przeprowadzonego ostatecznie 26 VI 1424 r. bracia Jan i Władysław (Włodek), synowie Dobiesława, otrzymali dział w Różycach od strony Borszyna wraz z ¼ łąk. Działy rodzinne w Różycach Trojanowych przeprowadzili pod wadium 100 grzywien Wojciech z Parzęczewa herbu Rola, łowczy mniejszy łęczycki i ich współrodowiec Mikołaj Sulima z Różyc Sulimowych, występujący także

¹⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 612; ks. 5, k. 75, 78, 206v.

¹⁴⁹ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 263v–264, 264–264v.

¹⁵⁰ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 202v.

¹⁵¹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 27, 28v, 37v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 267.

¹⁵² AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 198, 308v, 310v, 316v, 397v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 72.

¹⁵³ E. Taylor, *op. cit.*, s. 185.

jako poręczyciel ze strony synów Dobiesława¹⁵⁴. Jan Dobkowicz zastawił swoją część ojcowizny w Różycach i nie wykupił tego zastawu. Wyrok w tej sprawie wydał w 1430 r. podsędek łęczycki Andrzej z Sarnowa. Nie udało jej się wykupić także jego bratu Włodkowi do Nowego Roku 1431 r. i tym sposobem połowa działu synów Dobiesława przeszła w ręce potomków Nacka z Różyc Trojanowych¹⁵⁵.

Jan pozostawił dwie córki – Annę i Barbarę z Różyc. Być może przeniósł się do innej ziemi, bowiem jego córki miały za mężów szlachciców pochodzących z Kujaw i ziemi dobrzyńskiej. W ziemi łęczyckiej pojawił się w 1464 r. po śmierci swego brata Włodka, po którym odziedziczył dział w Różycach. Jan otrzymane w spadku dobra zastawił za 20 grzywien Zygmuntowi z Kuchar. Za otrzymaną sumę spłacił w 1472 r. Mikołaja z Kuroszy, posiadającego prawa do posagu wniesionego przez jego ciotkę Annę do Różyc Trojanowych¹⁵⁶.

WŁODEK Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1418–1455)

Włodzimierz z Różyc był, najprawdopodobniej młodszym, synem Dobiesława z Różyc Trojanowych. Jego imię, zapewne odziedziczone po dziadzie, jest – jak już wspomnieliśmy – dosyć częste w łęczyckich rodzinach Sulimów, a jako Włodki określano w XV w. część wsi Różyce będącą w posiadaniu omawianej grupy rodzinnej.

Z zapisek sądowych z 1418 r. poznajemy jego żonę. Była nią Anna z Kuroszy. Mąż 20 IX 1418 r. zabezpieczył jej oprawę w wysokości 120 grzywien (w tym 60 grzywien posagu i także wiano) na całym swym dziale majątkowym w rodzinnych Różycach. Ofka, wdowa po Jakuszu z Kuroszy, zeznała zięciowi Włodkowi 20 grzywien, które zabezpieczyła ewentualnym zastawem połowy swego działu w Kuroszach¹⁵⁷.

Włodek 2 V 1424 r. zeznał dług wysokości 4 grzywien i 1 wiardunku (płatny na Nowy Rok) Mikołajowi Trojanowicowi z Różyc, poręczając za brata Jana¹⁵⁸. Świadczy to o jego lepszej pozycji majątkowej w stosunku do brata.

Włodek występował w sądach łęczyckich do 50. lat XV w. Były to głównie drobne sprawy sąsiedzkie, majątkowe, różne poręczenia. W 1432 r. procesował się np. z Pełką z Różyc Żmijowych, w 1437 i 1441 r. – z Dziwiszem z Leźnicy oraz z Sądką i jej stryjem Stanisławem z Raczyków. W lutym 1436 r. razem z Mikołajem Fryjem z Różyc przeprowadził pod wadium 50 grzywien

¹⁵⁴ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 86v, 130–130v, 168; E. Taylor, *op. cit.*, s. 185; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 267.

¹⁵⁵ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 285v.

¹⁵⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 100v; ks. 2, k. 182; ks. 7, k. 337v. Dobra Włodkowskie w Różycach Trojanowych wykupił z rąk zastawników Jan z Różyc, altarysta w Turze.

¹⁵⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 334v.

¹⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 130v.

dział rodzinny między braćmi Wierzbietą, Grzegorzem i Stanisławem ze Starzyn¹⁵⁹. Również w 1436 r. (przed 15 V) Władysław wystąpił, obok cześnika Piotra ze Strykowa, podsędka Andrzeja z Wróblewa i Jana Topolskiego, jako dzielca braci Stefana i Jakusza z Cedrowic¹⁶⁰. Włodek występował w sądzie także w sprawach możniejszych protektorów. Dnia 19 XI 1448 r. w imieniu wojewodzica Mikołaja z Borysławic przedłożył pieniądze chcąc wykupić z zastawu wieś Siemszyce z rąk Piotra ze Strykowa, kasztelana inowłodzkiego¹⁶¹.

Włodek w 1453 r. przyjął sprawę w imieniu chorego współrodowca – Stefana z Chodowa, kasztelana brzezińskiego, jako jego pełnomocnik procesowy. Po raz ostatni wystąpił w źródłach w 1455 r.¹⁶²

Włodek z Różyc Trojanowych z małżeństwa z Anną z Kuroszy nie pozostawił potomstwa. Data zakończenia życia przez Annę nie jest bliżej znana, w każdym razie zmarła ona przed 1472 r. Po śmierci Anny sukcesor Włodka, jego brat Jan z Różyc, zeznał jej bratankowi Mikołajowi z Kuroszy 20 grzywien długu z tytułu zwrotu wypłaconego za nią posagu¹⁶³.

ANNA I BARBARA Z RÓŻYC TROJANOWYCH

Były córkami Jana zwanego Bożywołkiem z Różyc. Po śmierci ojca, który nie pozostawił męskiego potomka, odziedziczyły majątności w Różycach Trojanowych. W 1481 r. postanowiły sprzedać za 80 grzywien swe działły dziedziczne (ojcowskie i stryjowskie) zwane Włodkowskimi księdzu Janowi i jego podopiecznemu – Tomaszowi z Różyc¹⁶⁴. W ten sposób część rodzinnej wsi, będąca wcześniej w posiadaniu Włodka z Różyc, przeszła w ręce innych Sulimów – potomków Trojana oraz Nacka.

Anna przed 1481 r. wyszła za mąż za Stanisława z Kubłowa z ziemi kujawskiej. Zmarła zapewne przed 1524 r., bowiem nie brała udziału w procesie o spadek po Janie, altaryście z Tura.

Barbara przed 1481 r. poślubiła Marcina ze Szczepanek w ziemi dobrzyńskiej. Po śmierci Marcina w bliżej nieznanym czasie wyszła ponownie za mąż za Wojciecha Rzyszewskiego, szlachcica z ziemi dobrzyńskiej. Barbara w 1524 r., już jako wdowa po Wojciechu, procesowała się o spadek po księdzu Janie z Różyc. Wystąpiła ona z pretensjami do dóbr w Różycach Trojanowych i Bogufałowych, który drogą zastawu dostał się w ręce Piotra z Różyc Fryjowych. Sąd grodzki 25 VIII 1524 r. nakazał stronom podział majątku ruchomego i nieruchomego pozostałego po Janie Bożywołku i księdzu Janie,

¹⁵⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 532v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 185.

¹⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 124v.

¹⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 118v.

¹⁶² AGAD, ŁZ, ks. 13, k. 87; ŁG, ks. 2, k. 1016.

¹⁶³ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 337v.

¹⁶⁴ E. Taylor, *op. cit.*, s. 9, 11.

przy czym Barbara uprzednio winna zwrócić Piotrowi Fryjowi połowę sumy zastawnej. Ostatecznie Piotr opłacił pretensje Barbary sumą 10 grzywien, za jaką formalnie wykupił jej dział dziedziczny w 1526 r.¹⁶⁵

ANDRZEJ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (ZM. P. 1386)

Bratem Trojana i Naciesława (Nacka) mógł być Andrzej. Przypuszczenie takie wysunął E. Taylor, przyjmując ponadto, iż prawdopodobnie synem Andrzeja był Klemens, bratanek dziedziców z Różyc. Nie ma w źródłach potwierdzonej filiacji, która dowodziłaby niezbiecie przynależności Andrzeja do tej rodziny, ale wydaje się to prawdopodobne. W 1400 r. wystąpił bowiem bratanek Trojana i Nacka, Klemens, domagając się od stryjów wydzielenia należnego po ojcu działu majątkowego¹⁶⁶. Trzeci z braci więc już wtedy nie żył, podczas gdy pozostali dwaj pozostawali jeszcze długo aktywni. Wiadomości o Andrzeju czerpiemy z zapiski z 10 V 1386 r. Przed sądem łęczyckim stały się wówczas dzieci (*pueri*) nie żyjącego już Andrzeja z Różyc, który został zabity przez braci Tomka i Pełkę i ich pomocników podczas zajazdu na jego dom¹⁶⁷. Jest to jedyna wzmianka o nim. Szczegółów sporu nie znamy. Przeciwnikami Andrzeja mogli być Nałęczę piszący się z łęczyckich Wilkowic¹⁶⁸.

Tragicznie zmarły Andrzej z Różyc osierocił więc co najmniej kilkoro dzieci. Jednym z nich był zapewne Klemens. We wspomnianej zapisce z 1386 r. nie odnotowano niestety nawet imienia jego matki.

KLEMENS Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1397–1413)

Być może jego ojcem był zabity w sporze sąsiedzkim Andrzej z Różyc, lub inny nieznany ze źródeł brat Nacka i Trojana. W źródłach został po raz pierwszy wymieniony z imienia 21 VIII 1397 r. i z pewnością osiągnął już lata sprawne. Klemens 9 III 1400 r. domagał się od stryjów wydzielenia z dotychczasowego niedziału majątkowego części gruntu sobie należnej¹⁶⁹. Sprawa ta została zapewne pomyślnie przeprowadzona, bo w następnych latach Klemens występował samodzielnie przed sądami w różnych drobnych sprawach majątkowych. Klimek z Różyc 6 XI 1403 r. procesował się z Wojciechem z Chrzastowa¹⁷⁰. W latach 1405–1406 toczył spór graniczny z wojskim łęczyckim Paszkim z Łązek. Wystąpił w tym procesie razem ze stryjem Trojanem i Mikołajem z Różyc (być może stryjecznym bratem Mikołajem, synem Trojana

¹⁶⁵ AGAD, ŁG, ks. 14, k. 259, 268, 281, 294–294v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 9.

¹⁶⁶ PKŁ, t. 2, nr 6541; E. Taylor, *op. cit.*, s. 185.

¹⁶⁷ PKŁ, t. 1, nr 37.

¹⁶⁸ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 246.

¹⁶⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 164; PKŁ, t. 1, nr 6541.

¹⁷⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 393v.

z Różyc). Klimek 8 VI 1406 r. procesował się z innym sąsiadem – Mikołajem z Różyc Fryjowych¹⁷¹.

Prawdopodobnie Klemens z Różyc Trojanowych został spłacony przez swoich stryjów – Trojana i Nacka, albo ich spadkobierców. Według przypuszczenia T. Nowaka pisał się potem ze wsi Simonia w powiecie łęczyckim¹⁷². Była to już na początku XV w. wieś podzielona na liczne działy rodzinne. Być może Klemens uzyskał tam jakiś dział w wyniku małżeństwa albo odziedziczył po matce. Nie zachowały się w źródłach ślady zapisów posagowo-wiennych, nie znane pozostaje więc imię jego małżonki. Wymienionego przez T. Nowaka Klemensa z Simoni nie da się jednak utożsamić z byłym dziedzicem Różyc Trojanowych, bo znani są jego rodzice – Jakusz z Simoni i Febronia¹⁷³. W 1407 r. Klemens wystąpił jako świadek w sprawie Mikołaja z Różyc przeciw wdowie po Stefanie z Leżnicy. Pisał się tu *de Sermur*, czyli z Simoni. Klemens z Różyc 13 XII 1412 r. wystąpił w roli poręczyciela zobowiązań finansowych Stanisława z Przanowic wobec Dobiesława z Różyc. Współporęczycielem Klemensa był Dobiesław (Dobek) z Simoni¹⁷⁴.

Ostatnia wzmianka o Klemensie pochodzi z 30 V 1413 r., gdy zeznał 6½ grzywny Mikołajowi z Różyc z terminem płatności na dzień św. Aleksego (17 VII)¹⁷⁵.

TROJAN Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1385–1423)

W latach 1385–1400 Trojan z Różyc wielokrotnie pojawiał się przed sądami łęczyckimi, załatwiając różne drobne sprawy sąsiedzkie i majątkowe¹⁷⁶. Pierwsza wzmianka o Trojanie pochodzi z jesieni 1385 r. W 1396 r. procesował się z Pietraszem z Piaskowic, plebanem ze Zgierza, o 100 grzywien poręczenia. Trojan 16 VII 1398 r. zrzekł się tej sumy na rzecz Jana z Łąkoszyna, kasztelana łęczyckiego, którą zgodnie z jego twierdzeniem zyskał sądownie na plebanie¹⁷⁷. Zapewne sprawa wyegzekwowania tak dużej sumy nie była tak oczywista i zapewne stąd wynikała rezygnacja Trojana. Dziedzic z Różyc 13 II 1397 r. zyskał sądownie 14 grzywien na Mikołaju z Niegłoszewa. Trojan nie chciał przyjąć zastawu w Niegłoszewie i sąd przyznał mu czynsz roczny w wysokości 2 grzywien od wspomnianej sumy¹⁷⁸.

¹⁷¹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 468, 514v, 541.

¹⁷² T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 267.

¹⁷³ *Ibidem*, s. 235.

¹⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 612; ks. 5, k. 263v–264, 264–264v.

¹⁷⁵ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 289.

¹⁷⁶ PKŁ, t. 1, nr 4, 40, 864, 1357, 1394, 1460, 1705, 1730, 1731, 1875, 1909, 2568, 2608, 2699, 2729, 2766, 2774, 3016, 3518; t. 2, nr 3513, 3558, 3559, 3560, 3571, 3601, 3861, 4147, 4396, 5037, 5149, 5258, 5413, 5493, 5877, 5878, 5966, 5984, 6030, 6035, 6320, 6333, 6515, 6526.

¹⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 145v, 195v.

¹⁷⁸ PKŁ, t. 1, nr 5493.

W 1403 r. spierał się z Jakuszem z Bardzynina koło Dalikowa o żreb ziemi¹⁷⁹. Trzy lata później prowadził spór graniczny z Paszkciem z Łązek¹⁸⁰. Świadczył na dokumencie wystawionym 5 VIII 1407 r. w Zgierzu przez Pietrasza z Piaskowic, kanonika włocławskiego i plebana w Zgierzu, w sprawie sprzedaży sołectwa w Krzepocinku¹⁸¹. W 1412 r. z kolei procesował się z Mikołajem z Wąkczewa o opustoszałe pola¹⁸². Ostatnie sprawy sądowe, w których uczestniczył Trojan z Różyc, dotyczyły spraw rodzinnych. W 1419 r. sąd ziemski łeczycki rozpatrywał nieznaną bliżej spór między synami Trojana – Piotrem Kuczabą a Mikołajem, w związku z czym zobowiązał ojca do stawienia się przed sądem wraz z synem Piotrem, pod karą grzywny¹⁸³.

Trojan 12 III 1420 r. zastawił połowę działu w Różycach za 15 grzywien Jaśkowi z Różyc¹⁸⁴. Następnie 25 VI 1420 r. zobowiązał się wypłacić Piotrowi z Gołocic 5 grzywien na najbliższy Nowy Rok. Ponadto jego świadkowie mieli potwierdzić, że Piotr zrezygnował z dochodzenia od niego kolejnych 10 grzywien¹⁸⁵. Ostatnia wzmianka o Trojanie pochodzi z 7 VI 1423 r.¹⁸⁶

Przez całe życie Trojan gospodarował w niedziale majątkowym wraz z bratem rodzonym Naciesławem i jego synami oraz z braćmi stryjcznymi – synami Dobiesława z Różyc Trojanowych. Dowodzi to ubóstwa tej drobnoszlacheckiej rodziny. Po raz ostatni został odnotowany w źródłach w 1423 r., na początku procesów o likwidację tego niedziału rodzinnego. W podziale majątkowym Różyckich, przeprowadzonym ostatecznie rok później, został wymieniony już jego syn – Mikołaj Trojanowicz¹⁸⁷. Pozwala to dosyć precyzyjnie datować czas śmierci Trojana na 1423 r.

Nie zachowały się w źródłach informacje o małżeństwie Trojana z Różyc, ani o wdowie po nim.

NN, ŻONA MACIEJA Z GNOJNA, PSAR

Córka Trojana z Różyc poślubiła Macieja z Gnojna¹⁸⁸. Gnojno znajdowało się na Kujawach w powiecie inowrocławskim¹⁸⁹. Z powodu zaległego posagu Maciej wytoczył proces Trojanowi, który toczył się jeszcze w 1423 r.¹⁹⁰

¹⁷⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 777.

¹⁸⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 541.

¹⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 28, k. 368–368v.

¹⁸² AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 203v.

¹⁸³ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 911v, 916v, 967.

¹⁸⁴ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 500.

¹⁸⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 535v.

¹⁸⁶ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 63.

¹⁸⁷ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 86v, 130–130v, 168; E. Taylor, *op. cit.*, s. 186.

¹⁸⁸ E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

¹⁸⁹ Z. Guldón, *Rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w II połowie XVI w.*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu” 1964, R. 69, z. 2, s. 111.

¹⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 63.

Także jego syn Mikołaj był w 1423 r. pozywany w sprawie 20 grzywien niespłaconego posagu siostry przez Macieja z Gnojna. Mikołaj Trojanowic 11 V 1423 r. zeznał 10 grzywien Maciejowi, które winien wypłacić w dwóch rocznych ratach¹⁹¹. Już rok później (2 V 1424) Mikołaj musiał jednak poddać się niekorzystnemu wyrokowi sądu, który nakazał mu oddanie w zastaw połowy działu ojcowskiego na sumę 30 grzywien szwagrowi Maciejowi z Psar¹⁹². W następnym pokoleniu spotykamy w źródłach Mikołaja piszącego się z Różyc i Gnojna, którego można utożsamiać z siostrzeńcem Mikołaja Trojanowicza¹⁹³.

PIOTR KUCZABA Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1418–1419)

Trojan z Różyc poza Mikołajem (zob. dalej) pozostawił jeszcze jednego syna – Piotra. Przydomek heraldyczny Kuczaba, którego używał, mógł nawiązywać do herbu nie znanej ze źródeł matki, zwłaszcza, iż tak samo został nazwany również jego brat Mikołaj w 1432 r. Przydomek ten przyjęto dla odróżnienia od innych dziedziców tej rozdrobnionej wsi noszących te same imiona¹⁹⁴.

Piotr wystąpił w źródłach tylko kilka razy w latach 1418–1419. W 1418 r. Piotr z przezwiskiem Kuczaba toczył spór sądowy z Przosną z Charbic (herbu Przosna)¹⁹⁵. Rok później poręczył wraz z bratem Mikołajem spłatę długu 8 grzywien gr szerokich zaciągniętego przez Franka z Krzyżanowa u Jana z Leźnicy¹⁹⁶. Zdaniem E. Taylora sprawa ta nie wyszła jednak Piotrowi na dobre i stała się przyczyną ostrego konfliktu rodzinnego¹⁹⁷.

W 1419 r. Wszebór z Bronna zyskał 10 grzywien na Trojanie z Różyc. Ponadto rota przysięgi świadków Wszebora w sprawie z Trojanem stwierdzała, że Kuczaba był dłużny dziedzicowi z Bronna 5 grzywien¹⁹⁸. Sąd ziemski zobowiązał Trojana do stawienia syna Piotra Kuczaby na kolejną sesję w sprawie toczonej z Mikołajem z Różyc lub wypłacenia mu 20 grzywien. Ponieważ Trojan nie przyprowadził syna Mikołaj wszczął proces o 20 grzywien poręczenia¹⁹⁹.

Nie można jednak wykluczyć, że przyczyna tego sporu, znanego z zapisu z 1419 r., była inna. Mogła wiązać się z wydzieleniem części dziedzictwa

¹⁹¹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 46, 49.

¹⁹² E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

¹⁹³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 543v.

¹⁹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 199. W innych rodzinach zdarzało się przejmowanie przydomków po wujach w przypadku odziedziczenia po nich majątku, choć nie wiemy czy tak było w tym wypadku.

¹⁹⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 337v.

¹⁹⁶ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 379.

¹⁹⁷ E. Taylor, *op. cit.*, s. 186.

¹⁹⁸ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 446.

¹⁹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 446v, 451v.

starszemu synowi Mikołajowi przez Trojana, na co nie godził się Piotr. Piotr Kuczaba zniknął po tej dacie ze źródeł, zapewne zmarł w młodym wieku. W każdym razie nie był już wymieniany przy rodzinnym podziale majątkowym Sulimów z Różyc Trojanowych, dokonanym w 1424 r. po śmierci Trojana.

MIKOŁAJ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1415–1441)

Mikołaj, syn Trojana z Różyc, stał się po latach głównym spadkobiercą ojca. E. Taylor uważał, że w 1405 r. prowadził on spór graniczny z Paszkciem z Łążek [i Woźnik], wojskim łęczyckim. Jednak w zapisce podane jest jedynie imię dziedzica z Różyc – Mikołaj – toteż nie mamy pewności czy chodzi w tym przypadku o Trojanowica. Podobnie tylko Mikołaj z Różyc w 1407 r. spierał się o konia z wdową po Stefanie z Leżnicy, zaś w 1412 r. z Bogusławem z Moszkowic. Dopiero zapiska z 4 VI 1415 r. wymienia Mikołaja, syna Trojana z Różyc, którego sąd łęczycki skazał na karę wysokości 6 groszy za pobicie kmiecia Macieja z Leżnicy. Mikołaj poręczał także pożyczki m.in. wraz z bratem Piotrem – współrodowca Franka z Krzyżanowa wobec Jana z Leżnicy (1419 r.) oraz Jana z Niegłoszewa wobec Mikołaja ze Skłót (1420 r.)²⁰⁰.

W 1419 r. doszło do sporu między braćmi, którego bezpośrednich przyczyn i przebiegu nie znamy. W efekcie Mikołaj pozostał jedynym spadkobiercą Trojana z Różyc, gdyż jego brat Piotr zapewne zmarł i zniknął ze źródeł. Mikołaj Trojanowic w 1423 r. posiadał własną pieczęć, którą zobowiązał się przywieźć do dokumentu przekazanego Dobkowi z Siedlewa²⁰¹. Po śmierci ojca – w 1424 r. Mikołaj oprócz własnej części ojcowizny pozyskał także drugą jej połowę. W tym celu wraz z żoną Anną wykupił z zastawu od Jaśka z Różyc ten dział majątkowy za sumę 15 grzywien z sumy posagowej żony²⁰². We wrześniu 1424 r. Mikołaj Fryj z Różyc poręczył za Mikołaja Trojanowica z Różyc, że wypłaci on Markowi (zapewne mieszczaninowi) z Oporowa 3 grzywiny na św. Marcina (11 XI)²⁰³.

W czerwcu 1424 r. Mikołaj jako jedyny przedstawiciel tej rodziny wziął udział w rodzinnym podziale majątkowym Sulimów z Różyc Trojanowych, likwidującym funkcjonujący aż do tej pory niedział z braćmi stryjecznymi – synami Dobiesława. Spadkobiercy Trojana i Nacka uzyskali wtedy działy w Różycach Trojanowych od strony wsi Leżnica Wielka oraz $\frac{3}{4}$ łak.

²⁰⁰ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 468; ks. 5, k. 202v; ks. 6, k. 23; E. Taylor, *op. cit.*, s. 186.

²⁰¹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 49.

²⁰² E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

²⁰³ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 192; T. Nowak, *Mieszczanie Oporowa do połowy XV wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań II. Materiały sesji zorganizowanej 10 listopada 2003 r. z okazji 550-lecia Konwentu Ojców Paulinów w Oporowie oraz 550. rocznicy śmierci fundatora Prymasa Władysława Oporowskiego*, Oporów 2008, s. 279.

Poręczycielem dotrzymania warunków podziału przez Mikołaja pod wadium 100 grzywien był inny jego brat stryjeczny – Bogusław, syn Naciesława²⁰⁴. Cztery lata później nastąpił kolejny podział majątkowy w tej linii Sulimów. Mikołaj Trojanowicz rozwiązał niedział majątkowy z pozostałymi braćmi stryjecznymi – synami Nacka, dzieląc między obie rodziny tę część Różyc Trojanowych, która przypadła im po podziale z 1424 r. Jeszcze przed tym drugim podziałem rodzinnym – w 1427 r. stryjeczni bracia przeprowadzili wspólnie procesy graniczne odgraniczające ich dział od strony Różyc Błaszczowskich²⁰⁵.

W 1429 r. doszło do wymiany łąk z potomkami Dobiesława z Różyc, co stanowiło ostateczne dopełnienie wcześniejszych podziałów rodzinnych²⁰⁶. W 1428 r. Mikołaj zeznał przed sądem łęczyckim dług wobec Bogusława z Oporowa – pisarza ziemskiego łęczyckiego²⁰⁷. Jest to kolejny przykład kontaktów tej rodziny Sulimów z innymi współrodowcami. W 1439 r. Mikołaj z Różyc wystąpił jako świadek dokumentu Pielgrzyma z Łaska, prepozyta kanoników regularnych w Trzemesznie, dla młynarza Macieja spod Kazimierza²⁰⁸. Mikołaj Trojanowicz w 1438 r. był jednym z dzielców braci Jana i Piotra, dziedziców z Chrząstowa²⁰⁹. Po raz ostatni Mikołaj został odnotowany przez źródła w 1441 r., gdy potwierdził przed sądem łęczyckim fakt wykupienia z zastawu za sumę 18½ grzywny działu dziedzicznego Jaśka – syna Naciesława z Różyc Trojanowych przez jego brata Piotra²¹⁰. Mikołaj Trojanowicz zmarł przed 30 IV 1443 r. Wdowa po nim, Anna, uzyskała zgodę sądu ziemskiego na przeprowadzenie wizji we wsi Wysoka w sprawie wytoczonej Gawronowi z Ocic²¹¹.

Mikołaj Trojanowicz przed 2 V 1424 r. ożenił się z Anną. Żona Mikołaja – Anna była siostrą Jarosława z Chylinia w parafii Rusocice w powiecie konińskim. Dnia 18 VII 1425 r. Anna, żona Mikołaja z Różyc, scedowała swoje działy *quas habuit ex ratione matrimonii* we wsiach Chylin i Krzymów w powiecie konińskim na rzecz wspomnianego brata Jarosława²¹². Anna przeżyła męża i w zapiskach sądowych wzmiankowana była jeszcze 3 III 1444 r.²¹³ Mikołaj z Różyc Trojanowych pozostawił spadkobiercę z małżeństwa z Anną z Chylinia w osobie Macieja z Różyc Trojanowych.

²⁰⁴ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168.

²⁰⁵ AGAD, ŁZ, ks. 2, k. 146, 294; ks. 8, k. 313.

²⁰⁶ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 299v.

²⁰⁷ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 548; E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

²⁰⁸ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 130v; KDW, t. X, nr 1484.

²⁰⁹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 316v.

²¹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 456.

²¹¹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 550v.

²¹² AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 130v; KDW, t. VIII, nr 1052.

²¹³ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 635–635v.

CÓRKI MIKOŁAJA Z RÓŻYC TROJANOWYCH

Nie znane z imion córki Mikołaja Trojanowica wyszły za mąż za Adama z Wysokiej i Gawrona z Ocic. Adam z Wysokiej zmarł przed 3 III 1444 r., a jego żona jeszcze wcześniej, z pewnością przed 30 IV 1443 r. i jeszcze za życia swojego ojca Mikołaja Trojanowica. Adam i jego żona nie pozostawili potomstwa. Dnia 3 III 1444 r. doszło do ugody między Andrzejem z Wysokiej a Maciejem z Różyc. W roli sędziów polubownych wystąpili dwaj Sulimowie z Oporowa: Stefan z Chodowa, kasztelan brzeziński i Mikołaj z Miłonic, podstoli łęczycki, a ponadto Wojciech z Parzęczewa, cześnik łęczycki i Stanisław z Wroczyń. Andrzej z Wysokiej jako sukcesor swego brata Adama winien spłacić jego dług, z jakim on zalegał już w stosunku do Mikołaja Trojanowica z tytułu zwrotu posagu za jego córkę. Andrzej miał zwrócić Maciejowi z Różyc 56 grzywien, a ten zwolnić dobra w Wysokiej, a mianowicie łąn zastawiony szwagrowi Gawronowi i pół łąnu osiadłego (kmięć: Kwiatek). Mamy tu więc informację o jeszcze jednej, nie znanej z imienia córce Mikołaja z Różyc i jej mężu. W związku z tym Andrzej zenał 5 grzywien Maciejowi płatne na Nowy Rok oraz dalsze 30 grzywien, które winien spłacić w 3 ratach rocznych po 10 grzywien. W przypadku nie uregulowania tej sumy w przewidzianych terminach Maciej miał otrzymać intromisję na 3 łąny osiadłe w Wysokiej²¹⁴.

Trzecią siostrą, zapewne młodszą od wymienionych wyżej, była Małgorzata, która została wydana za Stanisława zwanego Krzywonošem z Kozanek Małych. O jej istnieniu dowiadujemy się z zapiski z 1465 r. Maciej z Różyc zeznał wówczas 10 grzywien posagu za swą siostrę Małgorzatę Stanisławowi z Kozanek w ziemi sieradzkiej²¹⁵.

W 1471 r. Małgorzata była już wdową po wspomnianym Stanisławie a ich syn – Jan z Kozanek Małych, w obecności stryjów Jakuba z Ułan i Roźniatowa oraz Adama z Kozanek Podleśnych, zeznał matce 20 grzywien posagu i 10 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Kozankach. Oprawę tą zaakceptował rodzony brat Małgorzaty – Maciej z Różyc²¹⁶. Jeszcze w tym samym roku Małgorzata, pisząca się z Kozanek, wspólnie z synem Janem, sprzedali za sumę 40 grzywien czwartą część dóbr dziedzicznych w Okupie wspomnianemu Adamowi z Kozanek Podleśnych²¹⁷. W sprawie tej sprzedaży toczył się proces z Tomaszem z Kozanek, rozstrzygnięty przez arbitrow. Janowi z Kozanek towarzyszył w sądzie rodzony wuj – Maciej z Różyc. Rezygnację z dóbr w Okupie przyjął od Jana i jego matki Małgorzaty Andrzej, syn Adama z Kozanek Podleśnych²¹⁸.

²¹⁴ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 635–635v.

²¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 308v.

²¹⁶ AGAD, SzZ, ks. 5, s. 547–548.

²¹⁷ AGAD, SzZ, ks. 5, s. 555.

²¹⁸ AGAD, SG, ks. 17, s. 15.

MACIEJ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1443–1482)

Był synem Mikołaja z Różyc Trojanowych oraz Anny z Chylina. W chwili śmierci ojca osiągnął już zapewne lata sprawne, bo występował samodzielnie przed sądami łączyckimi. Prowadził proces graniczny z Wolimirem, plebanem z Leżnicy Wielkiej, o czym informują zapiski poczynające się od 30 IV 1443 r.²¹⁹ Maciej z Różyc 1 I 1448 r. otrzymał od Andrzeja z Wysokiej 40 grzywien, toteż umorzył wszystkie wcześniejsze zapisy dotyczące tej sprawy²²⁰.

Maciej ożenił się z Małgorzatą z Koryt. Małgorzata wraz z siostrą Wichną – żoną Jana z Różyc Fryjowych, za zgodą Stanisława Bociana z Sangrodza herbu Bielina, 19 I 1445 r. sprzedały swe dobra dziedziczne we wsiach Koryta i Gorzakowo – Mikołajowi z Miłonic, podstolemu łączyckiemu, za sporą sumę 600 grzywien oraz łąn ziemi w niezidentyfikowanej wsi *Szgrulka*. Dotrzymanie warunków transakcji przez Wichnę i Małgorzatę poręczyli podstolemu łączyckiemu Mikołaj Fryj i Maciej Trojanowic, dziedzice z Różyc²²¹. Zapewne Małgorzata niebawem zmarła.

Maciej ponownie ożenił się z córką Jana Tchórza z Leżnicy Wielkiej. Maciej 11 V 1464 r. zyskał 33 grzywny posagu na Andrzeju z Leżnicy Wielkiej z terminem płatności za dwa tygodnie²²². Dnia 24 VI 1464 r. skwitował swych szwagrów Andrzeja i Jana z Leżnicy Wielkiej z 30 grzywien posagu, otrzymując od Andrzeja w zastaw za tę sumę 2 łąny osiadłe, półtora łąnu opustoszałego i połowę folwarku w Leżnicy Wielkiej²²³.

Nie było to ostatnie małżeństwo Macieja. Już od 1466 r. występowała bowiem w źródłach jego trzecia żona Anna. Maciej 31 I 1466 r. oprawił jej na połowie swych dóbr w Różycach 40 grzywien posagu i 20 grzywien wiana²²⁴. Rodzina Anny mogła pochodzić z parafii Dąbrowice w powiecie łączyckim, gdyż 6 IV 1484 r. wsparła finansowo kwotą 15 grzywien odbudowę tamtejszego kościoła parafialnego, ufundowanego pół wieku wcześniej. Siostrą Anny była Agnieszka, żona Mikołaja z Pniewa – Ostałowa, po której Anna odziedziczyła posag wysokości 40 grzywien²²⁵. Maciej zastawił za 20 grzywien część swych dóbr Bartłomiejowi Jankowskiemu, który w związku z tym pisał się z Różyc Trojanowych. Bartłomiej w 1481 r. powyższy zastaw odstąpił Adamowi z Parzęczewa²²⁶.

²¹⁹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 550, 771v; ks. 12, k. 40, 86.

²²⁰ AGAD, ŁZ, ks. 12, k. 54.

²²¹ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 718v, 720; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 128.

²²² AGAD, ŁG, ks. 2, k. 144v.

²²³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 76v.

²²⁴ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 527–527v.

²²⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 825v; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 62.

²²⁶ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 497v. W 1474 r. Maciej zastawił łąn opustoszały w Różycach Trojanowych Bartłomiejowi z Siedlewa. Zapewne Bartłomiej z Siedlewa jest postacią identyczną z Bartłomiejem Jankowskim (AGAD, ŁG, ks. 3, k. 662).

Anna w 1480 r. procesowała się z Bartłomiejem Jankowskim o swój posag zabezpieczony przez męża na dobrach w Różycach Trojanowych²²⁷. Wdowa po Macieju z Różyc, Anna, 6 IV 1484 r. odstąpiła od swej oprawy w Różycach Trojanowych na rzecz pasierba Mikołaja, otrzymując odpowiednie zadośćuczynienie²²⁸. Dowodzi to, że małżeństwo Macieja i Anny pozostało bezdzietne.

Maciej z Różyc stawał przed sądami łęczyckimi także w sprawach zastawów nieruchomości. Przed 1465 r. zastawił pół łanu osiadłego w Różycach (kmięć: Marcin) Wojciechowi z Różyc²²⁹. Zapewne w 1466 r. zastawił ½ łanu osiadłego (kmięć: Michał Słowik) oraz ½ łanu opustoszałego w Różycach Trojanowych Janowi z Różyc Fryjowych²³⁰. O zastaw ten spierał się przed sądem jeszcze w 1471 r. Ponadto w 1475 r. zastawił część łąki w Różycach Marcinowi Matołowi z Łęczycy.

Maciej z Różyc zajmował się skupem zboża w celach handlowych. W 1471 r. wraz z Michałem Kaletą, mieszczaninem łęczyckim, kupili za 10 grzywien od Jana Tarnowskiego, kanonika krakowskiego i łęczyckiego, dziesięciny w Gledzianowie i Leszczynku (Lesznie Małym)²³¹.

Maciej pojawiał się także w roli sędziego polubownego w sprawach sąsiadów. Wraz z Maciejem z Leżnicy Małej jako dzielnicy dziedziców z Mniszek herbu Nałęcz w dniu 31 III 1466 r. nałożyli między nich wadium w wysokości 100 kop groszy²³².

Maciej 15 II 1476 r. zeznał Bernardowi ze Słunaw (w powiecie łęczyckim) za swą córkę Annę 20 grzywien posagu, które zobowiązał się wypłacić w dwóch ratach²³³. W latach 1480–1482 toczył proces z Bernardem ze Słunaw, z pewnością dotyczący zaległych sum posagowych. W zapisce z 8 III 1482 r. wzmiankowano o jego chorobie²³⁴. Maciej zmarł przed 18 VI 1482 r.²³⁵ Pozostawił po sobie, oprócz wspomnianej córki Anny, także syna – Mikołaja z Różyc Mikołaj był synem z jego pierwszego małżeństwa z Małgorzatą z Koryt, a kryterium chronologiczne pozwala przypuszczać, że także córka Anna pochodziła z tego związku.

²²⁷ E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

²²⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 827.

²²⁹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 329v. Wojciech z Różyc 16 XI 1465 r. odstąpił zastaw za 8 florenów węg. Janowi z Różyc.

²³⁰ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 395. Jan Fryj z Różyc przekazał zastaw za 10 grzywien Janowi, synowi Jaśka z Różyc.

²³¹ AGAD, Varia 5, k. 105v.

²³² AGAD, ŁG, ks. 2, k. 616–616v.

²³³ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 61v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 187.

²³⁴ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 590v, 594v; ks. 8, k. 683.

²³⁵ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 483v.

ANNA Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1476–1490)

Anna poślubiła Bernarda ze Słunaw. Maciej z Różyc Trojanowych 15 II 1476 r. zeznał 20 grzywien z tytułu posagu za córkę Annę swemu zięciowi Bernardowi ze Słunaw. Bernard zapisał 20 grzywien posagu i 10 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Słunawach²³⁶.

Maciej nie spłacił posagu za swego życia, pozostawiając go do uregulowania swojemu sukcesorowi w osobie syna Mikołaja, który pozywany był w tej sprawie przez Annę i Bernarda²³⁷. Dnia 18 VI 1482 r. Mikołaj wypłacił szwagrowi 4½ grzywny²³⁸. W styczniu 1486 r. Bernard ze Słunaw pozywał Mikołaja o pozostałe do spłaty 15½ grzywny²³⁹. W związku z tym Mikołaj poczynił zastaw za 3½ grzywny i 28 II 1486 r. pozyskane pieniądze przekazał Bernardowi ze Słunaw²⁴⁰. W sprawie niespłaconego posagu sąd grodzki 1 XII 1487 r. nakazał Mikołajowi wypłacenie pozostałych 12 grzywien²⁴¹. Sprawa między szwagrami nie była zakończona jeszcze w 1490 r.²⁴²

MIKOŁAJ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1478–1512)

Był synem Macieja z Różyc Trojanowych, zapewne z jego pierwszego małżeństwa z Małgorzatą z Koryt. Mikołaj procesował się także z Bartłomiejem Janzkowskim, zastawnikiem z Różyc Trojanowych. W marcu 1478 r. sąd grodzki nakazał Bartłomiejowi, aby wypłacił Mikołajowi 1 kopę groszy z tytułu kary oraz 1 kopę groszy jego zagrodnikowi Piotrowi za zadane rany. Samodzielną działalność gospodarczą rozpoczął od procesu z Janem z Różyc Fryjowych oraz jego córką Dorotą w latach 1479–1486. Była to zapewne kontynuacja ojcowskiej jeszcze sprawy o zastaw²⁴³. Z kolei siostra Anna, żona Bernarda ze Słunaw, pozywała Mikołaja o swój posag. Mikołaj spłacał sumy posagowe szwagrowi dosyć opieszale – jedną ratę uiscił w 1482 r. W styczniu 1486 r. Bernard ze Słunaw pozywał Mikołaja o 15½ grzywien²⁴⁴. W związku z tym Mikołaj 28 II 1486 r. zastawił pół łąnu osiadłego w Różycach Trojanowych (kmięć: Michał) za 3½ grzywien czcigodnemu Janowi z Różyc, a pozyskane pieniądze przekazał Bernardowi ze Słunaw²⁴⁵. Wspomniany łąn osiadły (kmięć: Michał) w 1490 r. wykupiła od Jana, prezbitera w Turze, za tę samą

²³⁶ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 61v–62.

²³⁷ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 393.

²³⁸ AGAD, ŁZ, ks. 14, k. 193; ŁG, ks. 6, k. 483v.

²³⁹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 15, 18v.

²⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 59v–60.

²⁴¹ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 301v.

²⁴² AGAD, ŁG, ks. 7, k. 710v.

²⁴³ AGAD, ŁZ, ks. 5, k. 23; E. Taylor, *op. cit.*, s. 188.

²⁴⁴ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 15, 18v.

²⁴⁵ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 59v–60.

sumę Helena, żona Mikołaja Rożyckiego²⁴⁶. Kolejna transakcja handlowa Mikołaja z 1492 r. dotyczyła sprzedaży łąki, sadzawki i fragmentu roli w Róźycach, między Włódkami a Smugiem. Mikołaj otrzymał za nie od Marcina Matoła z Róźyc należącą do niego łąkę i dopłatę wysokości 40 grzywien.

Żonę Mikołaja z Róźyc Trojanowych – Helenę poznajemy z zapisu posagowo-wiennego, które miał miejsce 16 II 1490 r. Mąż oprowił jej na połowie swych dóbr w rodzinnej wsi 30 grzywien posagu i tej samej wysokości wiano²⁴⁷. Z późniejszej zapiski wiadomo, że Helena pochodziła z Osędowic. Możliwe, że małżeństwo to zawarto znacznie wcześniej, skoro Mikołaj już od 8 lat gospodarował samodzielnie a zapis z 1490 r. to być może uzupełnienie czy dopełnienie wcześniejszej umowy małżeńskiej. Nie można wykluczyć, że Helena była drugą żoną Mikołaja.

Okolo 1512 r. Mikołaj z Róźyc Trojanowych prowadził bliżej nieznaną sprawę z Aaronem z Powodowa oraz pozywał Andrzeja z Gąsiorowa o zwrócenie 20 grzywien posagu po śmierci swej siostry Katarzyny²⁴⁸.

Helena przeżyła męża o wiele lat. W 1529 r. syn i spadkobierca Mikołaja – Jan Magołek – przekazał matce cały swój dział dziedziczny w Róźycach, z wyjątkiem 3 składów. Spór między matką i synem toczył się jednak dalej w latach 1532–1533 i przybrał pewnie ostry przebieg, skoro sąd nakazał Janowi odbudować dom matce²⁴⁹. Jan Magołek nie był jedynym dzieckiem Mikołaja z tego małżeństwa, bo w zapisce z 1529 r. mowa jest o podziałach rodzinnych między nie wymienionymi z imienia braćmi. Potomkowie Mikołaja z Róźyc Trojanowych i Heleny dziedziczyli w rodzinnej wsi do lat 80. XVI w.²⁵⁰

NACIESŁAW Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1386–1415) – BURGRABIA ŁĘCZYCKI

Nacek z Róźyc należy do najlepiej potwierdzonych heraldycznie XV-wiecznych Sulimów, o czym już wyżej pisaliśmy. Był on protoplastą trzeciej gałęzi rodzinnej Sulimów z Róźyc Trojanowych. W księgach sądowych łęczyckich był zwykle określany zdrobnioną formą swego imienia – *Nacek*. Jako jedyny przedstawiciel tej drobnoszlacheckiej rodziny sprawował urzędy. Nie były to jednak urzędy w hierarchii ziemskiej, lecz w starościńskiej. Nacek był burgrabią łęczyckim między 20 VIII 1398 a 11 VII 1402 r.²⁵¹ Ogółem zasiadał na czele sądu grodzkiego łęczyckiego co najmniej 27 razy²⁵². Sprawowanie

²⁴⁶ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 738v.

²⁴⁷ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 738v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 188.

²⁴⁸ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 596v, 599.

²⁴⁹ E. Taylor, *op. cit.*, „Miesięcznik Heraldyczny” 1936, R. XV, s. 6.

²⁵⁰ *Ibidem*, s. 8.

²⁵¹ PKŁ, t. 2, nr 5898, 5931, 5946, 6749; AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 332.

²⁵² PKŁ, t. 1, nr 4329, 4361, 4376, 4392, 4402, 4440, 4470, 4519, 4642, 4648, 4667, 4668, 4672, 4682, 4687, 4701, 4707, 4710, 4861, 4863, 4883, 4891, 4895, 4896, 4918; t. 2, nr 6082,

tego urzędu świadczy o jego dobrym przygotowaniu fachowym i zaufaniu, jakim obdarzył go ówczesny starosta łęczycki – Jasiek z Oleśnicy²⁵³. Być może Nacek pełnił funkcję burgrabiego do końca sprawowania urzędu starościńskiego przez Jaśka z Oleśnicy, a więc przynajmniej do 18 XI 1404 r. Nowy burgrabia Ota z Dobrej herbu Junosza po raz pierwszy odnotowany został 4 III 1406 r., a z pewnością powołany został na to stanowisko przez nowego starostę łęczyckiego Piotra Szafranica z Pieskowej Skały²⁵⁴.

Już przed objęciem urzędu burgrabiego, Nacek pojawiał się wielokrotnie w sądach jako świadek lub strona w wielu drobnych sprawach. Po raz pierwszy wystąpił jako świadek 15 V 1386 r.²⁵⁵, a następnie – wielokrotnie w latach 1388–1406²⁵⁶.

Dnia 9 VI 1388 r. wystąpił jako świadek swego współrodowca podsędka Franka z Krzyżanowa w jego sprawie z kmieciem z Szubska. Nacek 28 XII 1390 r. procesował się z Prędotą z Krzemieniewa o 30 grzywien poręczenia²⁵⁷. W 1396 r. Naciesław z Różyc rozpoczął proces graniczny z wojским łęczyckim Paszkim z Łązek, który ciągnął się jeszcze co najmniej do 1415 r.²⁵⁸

Należy sprostować przypuszczenie E. Taylora, że Nacek po 1406 r. wystąpił jeszcze tylko w 1415 r., przy czym wspomniany autor przypuszczał, że imię Nacko użyte zostało dla zbiorowego oznaczenia jego potomstwa, zaś on sam już nie żył. Jednak Nacek odnotowany został jeszcze kilkakrotnie, zarówno w związku z prowadzonym procesem granicznym (3 V 1407, 27 II 1413, 24 IX i 29 X 1415), jak i w innych sprawach (8 i 22 III oraz 2 VIII 1412, 13 III 1414). Nie może ulegać wątpliwości, że zapiski z 1415 r. dotyczące procesu o wytyczenie granic między Różycami a Łązkami odnoszą się do jego osoby²⁵⁹. Nacek zmarł zapewne wkrótce po 29 X 1415 r. Z nieznanego bliżej małżeństwa pozostawił Nacek z Różyc pięciu synów – Bogusława, Jaśka, Sędka, Piotra i Wacława.

6085, 6105, 6184, 6332, 6333, 6337, 6347, 6352, 6367, 6373, 6527, 6529, 6549, 6557, 6561, 6562, 6584.

²⁵³ *Urzędnicy łęczyccy...*, nr 404, s. 87.

²⁵⁴ Piotr Szafraniec po raz pierwszy jako starosta łęczycki odnotowany został 4 VII 1406 r. Występowanie Oty jako burgrabiego sugeruje, że swoje obowiązki starościńskie pełnił on nieco wcześniej.

²⁵⁵ PKŁ, t. 1, nr 54.

²⁵⁶ PKŁ, t. 1, nr 661, 816, 1458, 1562, 1909, 2150, 2349, 2676, 3518, 3629, 3815, 4072, 4430, 4447, 4574, 4732, 4843, 5550, 5713, 2575a; t. 2, nr 3560, 3663, 3914, 4172, 4173, 4770, 4995, 5039, 5224, 5486, 6079, 6096, 6112, 6239, 6352, 6398, 6509; KZŁ, ks. 4, k. 303, 364v, 371, 493.

²⁵⁷ PKŁ, t. 1, nr 816, 1562.

²⁵⁸ AGAD, ŁZ, ks. 4, k. 272, 498, 543.

²⁵⁹ AGAD, ŁZ, ks. 4, 543, 573v; ks. 5, k. 203, 206, 247v, 333v, 346; ks. 6, k. 43v, 55v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 8.

BOGUSŁAW Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1420–1438)

Bogusław, nazywany w źródłach częściej Boguszem, był zapewne jednym ze starszych synów Naciesława z Różyc Trojanowych. Odegrał on znaczącą rolę w podziałach rodzinnych Różyckich, co może sugerować, że był najstarszym, a na pewno, obok Piotra, najaktywniejszym z rodzeństwa. Po raz pierwszy wystąpił 12 III 1420 r. w sprawie ze Stefanem z Lubiętowa²⁶⁰.

Bogusław z Różyc 2 V 1424 r. występował w gronie świadków ze strony Mikołaja z Oporowa, w procesie granicznym prowadzonym przez wojewodę łęczyckiego z dziedzicami z Domaradzyna²⁶¹. Dnia 26 VI 1424 r. Bogusław w imieniu pozostałych braci wziął udział w rodzinnym podziale majątkowym Sulimów z Różyc Trojanowych, likwidującym funkcjonujący aż do tej pory niedział z braćmi stryjeczno-stryjecznymi, synami Dobiesława. Za dotrzymanie warunków podziału Bogusław Nackowic poręczył za Mikołaja Trojanowica, a ten z kolei złożył porękę za Bogusława, Jaśka, Sędka, Piotra i Więcesława²⁶².

W 1433 r. Bogusz zadłużył się na 20 grzywien u Elżbiety, żony Jana z Simoni. Cztery lata później musiał znaleźć się w jeszcze większych tarapatach finansowych, bo zdecydował się na zastawienie całego swego działu dziedzicznego w Różykach Trojanowych u brata Sąda za sumę 19 grzywien. Na szczęście udało mu się spłacić ten zastaw i odzyskać dziedzictwo rok później²⁶³. Zmarł przed 6 IV 1445 r., a zapewne nie żył już 21 IV 1444 r., kiedy w zapiskach sądowych pojawił się Stanisław z Różyc, zapewne syn Bogusława²⁶⁴.

Z nieznanego małżeństwa pozostawił dwóch synów – Stanisława i Jana oraz córki – Jadwigę i nieznaną z imienia. Jan wybrał karierę duchowną i został potem altarystą w Turze.

JASIEK Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1420–1433)

Był jednym ze starszych synów Naciesława z Różyc Trojanowych z nieznanego bliżej małżeństwa. W odróżnieniu od innych współczesnych sobie dziedziców Różyk tego imienia, w księgach sądowych określany był najczęściej zdrobniałą formą imienia – Jasiek. Szlachcic ten zaokrąglął swą majątność przy pomocy zastawów. Już 12 III 1420 r. wziął w zastaw połowę działu Trojana z Różyk, który dopiero 3 lata później wykupiła od niego Anna – żona Mikołaja Trojanowicza. Podobnie wziął Jasiek w zastaw od Jana, syna Dobka z Różyk, jego dział rodzinny w Różykach za sumę 30 grzywien i kopę groszy. Dział ten nie został wykupiony i w 1430 r. przeszedł na stałe w ręce Jaśka²⁶⁵.

²⁶⁰ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 508v.

²⁶¹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 136.

²⁶² AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168.

²⁶³ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 246; ks. 11, k. 34v, 316v.

²⁶⁴ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 647, 771.

²⁶⁵ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 500; E. Taylor, *op. cit.*, s. 9.

W trudnej sytuacji finansowej sam był zmuszony ratować się zastawami. Wiemy, że oddał w zastaw część swego działu dziedzicznego za sumę 18½ grzywien Mikołajowi – synowi Trojaną, który to zastaw już po jego śmierci w 1441 r. wykupił brat Jaśka – Piotr²⁶⁶. W 1424 r. Jasiek z Różyc Trojanowych, wraz z braćmi, wziął udział w podziale majątkowym Różyckich. W jego wyniku synowie Nacka oraz ich brat stryjeczny – Mikołaj Trojanowicz otrzymali dział w Różykach od strony wsi Leźnica Wielka wraz z ¾ łąk²⁶⁷. W 1429 r. uczestniczył także w wymianie łąk w Różykach, będącej korektą tych podziałów rodzinnych²⁶⁸.

Pozostałe sprawy prowadzone przed sądami łączycznymi przez Jaśka to testacje oraz drobne pożyczki i poręczenia majątkowe. Już w 1420 r. wystąpił jako świadek w procesie swego współrodowca – Trojaną z Różyc przeciw Piotrowi z Gołocic. W 1432 r. Jasiek zeznał, że jest winien swemu bratu Piotrowi 6½ grzywny. Z kolei w 1433 r. wystąpił jako poręczyciel długu drugiego brata – Bogusława, zaciągniętego u Elżbiety, żony Jana z Simoni. Jasiek zmarł przed 1441 r., gdy wystąpiła w źródłach wdowa po nim²⁶⁹.

Jasiek ożenił się przed 3 VI 1426 r. z Jadwigą, córką Przybygniewa z Wargawy. Dowiadujemy się o tym z procesu sądowego toczonego w latach 1426–1427, gdy Jadwiga uzyskała prawnie. przypadającą na siebie część dziedzictwa ojcowskiego w Wargawie, którą bezprawnie trzymał siłą jej brat – Mikołaj z Wargawy²⁷⁰. Musiała więc nie otrzymać do tej pory spłaty posagu. Jadwiga i jej mąż Jan jako pełnomocnik toczyli dalsze procesy z Mikołajem, który sprzedał 2 łany w Wargawie, i nowymi nabywcami tych dóbr. Odzyskaną część Wargawy (pół łana ziemi i 4 ogrody) Jadwiga sprzedała w 1430 r. Przybysławowi z Wargawy z przeczyskiem Rozwora²⁷¹.

Jadwiga przeżyła męża, wystąpiła jako wdowa w 1441 r., otrzymując od szwagra Piotra 3 grzywny i 12 groszy za przejęty przez niego zastaw²⁷². Synami Jaśka i Jadwigi byli Hieronim, pleban w Rzujevicach i Jan z Różyc występujący z przeczyskiem Dusza.

SĄD Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1420–1438)

Przyszedł na świat jako trzeci syn burgrabiego łączynskiego Naciesława z Róży z nieznanego bliżej małżeństwa. Dnia 25 VI 1420 r. Sędek, obok swego brata Jana i Włodka z Róży, występował w gronie świadków Trojaną z Róży

²⁶⁶ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 456.

²⁶⁷ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168.

²⁶⁸ AGAD, ŁZ, ks. 9, k. 299.

²⁶⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 215, 246; ks. 11, k. 464.

²⁷⁰ AGAD, ŁZ, ks. 8, k. 191v, 280v.

²⁷¹ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 96; ks. 2, k. 289v; ks. 8, k. 338v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 9; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 113–114.

²⁷² AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 456.

w sprawie z Piotrem z Gołocic²⁷³. Został, wraz z innymi braćmi, wymieniony w 1424, 1427 i 1429 r. przy okazji rodzinnych podziałów majątkowych²⁷⁴. W 1437 r. poratował brata rodzonego Bogusława w trudnej sytuacji, biorąc w zastaw za 19 grzywien cały jego dział dziedziczny tylko po to, aby rok później oddać mu tę ziemię, wraz ze zbożem za identyczną sumę grzywien, przy czym brat miał mu zwrócić 5½ grzywny w późniejszym terminie²⁷⁵. Sędek zmarł przed 3 III 1444 r., pozostając do końca życia w niedziale majątkowym z bratem Piotrem. Z małżeństwa z bliżej nieznaną Dorotą Sędek z Różyca Trojanowych pozostawił tylko 1 córkę – Małgorzatę. Dorota z córką niedzielną Małgorzatą oraz Piotr w latach 1444–1445 byli pozywani przez Piotra z Bardzynina o 2 grzywny długu zaciągniętego przez Sędka oraz przez Wolimira, plebana z Leżnicy Wielkiej o gwałtowne naruszenie granic przez Sędka²⁷⁶. Piotr z Różyca Trojanowych 6 IV 1445 r. zeznał Piotrowi z Bardzynina 2 grzywny długu ciężącego na jego bratanicy Małgorzacie, który zobowiązywał się uregulować do Nowego Roku 1446 r.²⁷⁷

Sąd z Różyca nie pozostawił męskiego spadkobiercy, skoro jego brat Piotr regulował sprawy finansowe dotyczące córki Sędka.

PIOTR CZARNY Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1423–1450)

Piotr zwany Czarnym był zapewne czwartym z synów burgrabiego łączyczkiego Naciesława z Różyca Trojanowach. Piotr zainicjował podziały rodzinne Różyckich. To on właśnie wytoczył proces bratu Bogusławowi i krewnym z linii Dobiesława, domagając się likwidacji niedziału majątkowego w Różycach Trojanowych i wydzielenia sobie działu. Piotr 2 XI 1423 r. zyskał podział w Różycach na Bogusławie i następnie uczestniczył w kolejnych sprawach podziałowych²⁷⁸. Zapewne Piotr zawarł wtedy małżeństwo z Elżbietą ze Skłót. Działania gospodarcze, jakie prowadził pozwalają oceniać go jako zapobiegliwego gospodarza. W 1430 r. sprzedał konia bratu Boguszowi. Obaj wymienieni bracia poręczyli za bratową – Jadwigę żonę Jaśka, przy akcie sprzedaży jej działu dziedzicznego w Wargawie. W 1432 r. Piotr pożyczył bratu Jaśkowi 6½ grzywien. Dziewięć lat później wykupił z zastawu od Mikołaja z Różyca Trojanowych część działu swego brata Jaśka²⁷⁹. Piotr pozostawał w niedziale majątkowym ze swymi braćmi. Po śmierci Jaśka i Bogusława odparł sądownie 6 IV 1445 r. Jana z Leżnicy Wielkiej o 5½ grzywny, gdyż

²⁷³ AGAD, ŁZ, ks. 6, k. 535v.

²⁷⁴ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168; ks. 8, k. 313; ks. 9, k. 299v.

²⁷⁵ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 34v, 316v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 9–10.

²⁷⁶ AGAD, ŁZ, ks. 1, k. 287; ks. 11, k. 634, 719v, 745v, 771v.

²⁷⁷ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 775v.

²⁷⁸ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 80, 168; ks. 8, k. 313; ks. 9, k. 299v.

²⁷⁹ AGAD, ŁZ, ks. 10, k. 215; ks. 11, k. 456; E. Taylor, *op. cit.*, s. 10.

trzymał działy wspomnianych braci znacznie większej wartości, nie będąc z nimi podzielony²⁸⁰. Piotr 4 III 1449 r. stał się sędzią w sprawach Jana Sulimy oraz Włodki z Różyc, których nieobecności spowodowane były przez choroby²⁸¹. W 1450 r. Piotr poręczył za Jana z Różyc (Fryjowych) spłatę 10 grzywien posagu Mikołajowi z Grodna²⁸².

Piotr zwany Czarnym zmarł przed 1465 r., gdy w źródłach wystąpiła wdowa po nim – Elżbieta. Była ona córką Jaranda ze Skłót w powiecie łączyckim²⁸³. Elżbieta posiadała oprawę na części dóbr swego zmarłego męża w Różycach, toteż w lipcu 1465 r. zgłosiła zastrzeżenie, że wnoszone pozwy nie powinny dotyczyć dóbr będących w jej użytkowaniu. Powyższa deklaracja związana była z zobowiązaniami ciążyącymi na jej synu Andrzeju²⁸⁴. W 1466 r. Elżbieta swe dobra oprawne w Różycach przekazała w dzierżawę za 4 grzywny na okres 3 lat Janowi Fryjowi z Różyc²⁸⁵. Elżbieta w 1472 r. wykupiła zastaw w Różycach od Jana Duszy z Różyc²⁸⁶. W zapiskach źródłowych odnotowana została jeszcze 8 I 1480 r., kiedy to zwolniła wspomniany zastaw Stanisławowi ze Skłót²⁸⁷. Elżbieta zmarła przed 13 IX 1485 r., kiedy to jej bracia Stanisław i Mikołaj zawarli ugodę z księdzem Janem z Różyc w sprawie wniesionego przez nią do dóbr męża posagu i wyprawy²⁸⁸.

Z małżeństwa Piotra i Elżbiety narodziło się przynajmniej dwoje dzieci – synowie Wawrzyniec i Andrzej z Różyc.

WIĘCESŁAW Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1424)

Sądząc po kolejności wymienienia w zapisce sądowej, Więcesław czyli Wacław był najmłodszym synem Naciesława z Różyc Trojanowych. Wiemy o nim najmniej, wystąpił bowiem w źródłach tylko jeden raz – wraz z pozostałymi braćmi przy podziałach rodzinnych Różyckich w 1424 r., kiedy oddzielono dział synów Dobiesława (Włodki) od reszty Różyc Trojanowych²⁸⁹. Po tej dacie Więcesław z Różyc zniknął ze źródeł.

STANISŁAW Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1444–1474)

Stanisław z Różyc po raz pierwszy w materiale źródłowym odnotowany został 21 IV 1444 r., kiedy to Maciej z Różyc zobowiązał się wypłacić mu 1 grzywnę

²⁸⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 771.

²⁸¹ AGAD, ŁG, ks. 12, k. 162, 163.

²⁸² AGAD, ŁG, ks. 12, k. 267.

²⁸³ T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 77.

²⁸⁴ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 501.

²⁸⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 519v; ks. 3, k. 39v – skwitowanie z dzierżawy.

²⁸⁶ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 151v.

²⁸⁷ AGAD, ŁG, ks. 5, k. 695; zob. także ŁG, ks. 7, k. 216.

²⁸⁸ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1101.

²⁸⁹ AGAD, ŁZ, ks. 7, k. 168.

na Nowy Rok 1445 r.²⁹⁰ Jako syn Bogusława został określony kilkakrotnie w zapiskach, między innymi pochodzącej z 14 II 1471 r., co przy fakcie dziedziczenia przezeń w Różycach Trojanowych daje pewność poprawnej identyfikacji tej postaci. Zapewne gospodarował w niedziale majątkowym z bratem – księdzem Janem, altarystą w Turze. Stanisław z Różyc, syn Bogusława, odparł pozew Andrzeja, syna Jana z Leźnicy Wielkiej o 5 grzywien. Andrzej twierdził, że niegdyś Bogusław z Różyc był dłużny tę sumę jego ojcu²⁹¹.

Stanisław ożenił się z Łucją – siostrą Stanisława z Woli, który zastawił Stanisławowi z Różyc 2 łany osiadłe w Łązkach z tytułu 20 grzywien posagu należnych za siostrę. Ponadto Wolski wydzierżawił szwagrowi za 12 grzywien 2 łany opustoszałe we wsi Łązki na 4 lata z płatnością po 3 grzywiny rocznie²⁹². Jednak już 11 XI 1465 r. Stanisław zrezygnował z dzierżawy 2 łanów opustoszałych w Łązkach²⁹³.

Stanisław z Różyc i Jan z Czernikowa byli zachodźcami Jana i Macieja z Różyc oraz Stanisława z Cedrowic w związku z poręczeniem posagu Małgorzaty, niegdyś żony Stefana z Bowętowa. Stanisław z Różyc z tytułu poręczenia za Stanisława Wolskiego z Łązek wypłacił 16 grzywien Stefanowi z Bowętowa. Jednocześnie Stefan z Bowętowa zeznał 6 grzywien Stanisławowi z Różyc i Janowi z Czernikowa²⁹⁴.

W 1466 r. Stanisław, syn Bogusława i Jan Fryj z Różyc wspólnie zeznali 3 grzywiny długu Dziwiszowi z Leźnicy Wielkiej²⁹⁵. W 1467 r. Stanisław z Różyc zeznał Stefanowi z Wąkczewa 2 kopy groszy płatne na św. Tomasza. Stanisław w 1473 r. oprawił żonie na swych dobrach dziedzicznych w Różycach 30 grzywien posagu i także wiano²⁹⁶. W 1474 r. z kolei zapłacił Elżbiecie, wdowie po Janie z Różyc Trojanowych, 3 grzywiny długu za swego brata stryjecznego – księdza Hieronima, proboszcza w Rzujewicach²⁹⁷.

Stanisław zmarł przed 9 III 1476 r., a jego dział dziedziczny w Różycach znalazł się w rękach księdza Jana – altarysty z Tura, który został prawnym opiekunem jego jedyne go syna Tomasza²⁹⁸. Być może Stanisław z małżeństwa z Łucją pozostawił także córki. Łucja zmarła w bliżej nieznanym czasie przed 1527 r., gdy została określona jako nieboszczka²⁹⁹.

²⁹⁰ AGAD, ŁZ, ks. 11, k. 647.

²⁹¹ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 203v.

²⁹² AGAD, ŁG, ks. 2, k. 64v–65.

²⁹³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 325.

²⁹⁴ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 767v.

²⁹⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 592v.

²⁹⁶ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 449v; ks. 8, k. 48v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 11.

²⁹⁷ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 670.

²⁹⁸ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 43, 51, 150–150v; ks. 5, k. 41 – Tomasz, syn zmarłego Stanisława z Różyc. Filiacji tej nie znał E. Taylor, *op. cit.*, s. 10, więc uznał Tomasza za stryjeczne go bratanika księdza Jana, syna Wawrzyńca lub Andrzeja.

²⁹⁹ E. Taylor, *op. cit.*, s. 11.

TOMASZ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1476–1481)

Występował w źródłach razem z księdzem Janem z Różyc. Zapewne w chwili śmierci ojca był nieletni, a duchowny krewny został jego prawnym opiekunem lub gospodarowali w niedziale. Tomasz przejął sprawy prowadzone przez jego zmarłego ojca, regulując jego długi lub odbierając należne mu wierzytelności. Dnia 23 IV 1476 r. zeznał 1 grzywnę Janowi z Suchej z płatnością na św. Bartłomieja oraz skwitował Mikołaja z Woźnik z wszystkich długów zaciągniętych od jego ojca³⁰⁰. Tomasz 21 VII 1478 r. uregulował także 9 grzywien długu ciężącego na jego ojcu Stanisławie w stosunku do Stefana z Wąkczewa i Wojciecha, syna Piotra z Czernikowa³⁰¹.

Dnia 19 VI 1481 r. ksiądz Jan wraz z Tomaszem kupili działę dziedziczne córek Jana Bożywołka z Różyc – Anny i Barbary, z wyłączeniem jednak działu zastawionego niegdyś Piotrowi Czarnemu³⁰². Tomasz z Różyc musiał umrzeć młodo. Już w 1485 r. ksiądz Jan toczył spór sądowy ze Stanisławem i Mikołajem ze Skłót – braćmi nie żyjącej już Elżbiety, wdowy po Piotrze Czarnym z Różyc, o jej posag i wyprawę. Spór ten skończył się udanym arbitrażem kasztelana brzezińskiego Andrzeja z Wroczyń i Wojciecha z Parzęczewa³⁰³. O Tomaszu z Różyc nic już później nie słyszymy, zapewne zmarł w młodym wieku.

CÓRKI STANISŁAWA Z RÓŻYC TROJANOWYCH

Jedynym dowodem na istnienie córki Stanisława jest proces, jaki toczył się przed sądem grodzkim łęczyckim wiele lat później – w 1527 r. Anna Dzierżawska, żona sławetnego Macieja Obląga z Łęczycy, potwierdziła przed sądem odbiór 25 grzywien posagu, zabezpieczonego na Różycach Trojanowych, który przypadł jej z tytułu spadku po babce – zmarłej Łucji, żonie Stanisława z Różyc. Pieniądze te przekazał Annie szlachetny Piotr z Różyc Fryjowych, który trzymał tę część Różyc w zastawie od księdza Jana altarysty z Tura³⁰⁴.

Prawdopodobnie drugą córką Stanisława była Katarzyna. Jej mężem został Andrzej z Różyc zwany Kustrzyckim, herbu Rola, syn Pawła z Giedków w powiecie brzezińskim i Doroty Grabskiej z Grabi³⁰⁵. W 1493 r. Andrzej Kustrzycki zapisał żonie Katarzynie na połowie Kustrzyc w powiecie szadkowskim (na dworze, domu i folwarku) 40 grzywien oprawy. Dla siebie zachował dwór nad Grabią. Oprawę akceptował jej wuj rodzony Jakub Czyżowski³⁰⁶. Dwa lata później bracia niedzielni Andrzej i Jan z Kustrzyc zastawili za 72 grzywny

³⁰⁰ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 150–150v. Mikołaj jako dłużnik Stanisława z Różyc odnotowany został 14 II 1471 r. (ŁG, ks. 8, k. 101v).

³⁰¹ AGAD, ŁG, ks. 4, k. 474v; ks. 5, k. 41.

³⁰² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 230v.

³⁰³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1121.

³⁰⁴ E. Taylor, *op. cit.*, s. 11.

³⁰⁵ *Ibidem*, s. 25; T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 415.

³⁰⁶ AGAD, SG, ks. 27, s. 697.

całe swoje części w tej wsi Maciejowi Zającowi z Młodawina zwanego Wygiełzowo³⁰⁷. Andrzej Kustrzycki z Różyc procesował się w 1499 r. o wołu z Janem z Golic³⁰⁸. O przynależności Katarzyny do rodziny Sulimów z Różyc Trojanowych świadczy proces spadkowy, jaki toczył jej prawnuk – Wawrzyniec Rożycki w 1555 r. Wawrzyniec odstąpił dalekiemu krewnemu – Janowi Magołkowi Różyckiemu, potomkowi Trojana, połowę swych dóbr dziedzicznych, jakie miały mu przapaść po krewnym z linii macierzystej – księdzu Janie, altaryście w Turze, pod warunkiem poniesienia połowy kosztów sądowych procesu i wykupienia zastawu ciążącego na tej nieruchomości³⁰⁹.

JAN Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1480–OK. 1520) – ALTARYSTA W TURZE

Ksiądz Jan był rodzonym bratem Stanisława i synem Bogusława z Różyc. Możliwe że początkowo bracia gospodarowali w niedziale majątkowym³¹⁰.

Po raz pierwszy Jan został nazwany księdzem w 1481 r. Od co najmniej 1490 r. pracował w parafii w Turze, gdzie został przed 1499 r. altarystą ołtarza św. Trójcy. W tej roli wystąpił m.in. w *Liber beneficiorum* Jana Łaskiego³¹¹. Był to kościół fundacji miejscowej szlachty z rodu Janinów³¹². Politykę gospodarczą księdza Jana w Różycach można podzielić na dwa wyraźne okresy – do około 1500 r. i po tej dacie. W pierwszym okresie występował w źródłach wraz ze swym bratankiem Tomaszem, synem Stanisława. Trzeba przyznać, że z dużym zaangażowaniem zabezpieczał przyszłość swemu podopiecznemu. Do majątku odziedziczonego po bracie Stanisławie w 1481 r. dołożył pół łanu osiadłego, wykupionego prawem bliższości od Marcina Matoła z Różyc (który ten trzymał w zastawie od Piotra z Różyc Sulimowych). W czerwcu tego samego roku kupili wraz z bratankiem Tomaszem za sporą sumę 80 grzywien działły dziedziczne (ojcowskie i stryjowskie) w Różycach Trojanowych zwane Włodkowskie od sióstr Anny i Barbary, córek Jana Bożywołka³¹³. W 1482 r. ksiądz Jan wziął w zastaw niwę zwaną Włodkowską w Różycach Trojanowych od Mikołaja Maciejowica. W 1490 r. wykupiła ją jednak z powrotem żona Mikołaja Maciejowica – Helena za 3½ grzywny ze swoich pieniędzy posagowych³¹⁴.

³⁰⁷ AGAD, SzZ, ks. 6, s. 823.

³⁰⁸ E. Taylor, *op. cit.*, s. 25.

³⁰⁹ *Ibidem*, s. 26–27. Wawrzyniec Rożycki był synem Marcina Rożyckiego, wnukiem Jana Kustrzyckiego z Różyc i prawnukiem Andrzeja Kustrzyckiego z Różyc oraz Katarzyny.

³¹⁰ *Ibidem*.

³¹¹ J. Łaski, *Liber beneficiorum archidiocesis Gnesnensis*, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, t. II, Gniezno 1881, s. 368. Jeszcze w 1488 r. altarystą w Turze był Piotr z Ciężkowa (AGAD, ŁG, ks. 7, k. 535v).

³¹² T. Nowak, *Własność ziemska...*, s. 247.

³¹³ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 230v.

³¹⁴ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 504v; ks. 7, k. 679v.

Jan około 1480 r. zgłosił w grodzie łęczyckim żądanie wykupienia na podstawie prawa bliższości działu zastawionego Adamowi z Parzęczewa przez Andrzeja z Leżnicy Wielkiej oraz innego działu w Różycach Trojanowych zwanego Włodkowskim, który trzymali inni zastawnicy³¹⁵. Adam z Parzęczewa, miecznik łęczycki, odstąpił dzierżony zastaw za 6 grzywien Michałowi z Różyc (Fryjowych), który 8 VI 1482 r. zrezygnował z niego na rzecz Jana³¹⁶.

Dnia 13 IX 1485 r. ksiądz Jan ugodził się pod wadium 20 grzywien ze Stanisławem i Mikołajem ze Skłót, braćmi nieżyjącej już Elżbiety, wdowy po Piotrze Czarnym z Różyc, w sprawie wypłaconego za nią posagu i wyprawy³¹⁷. Jan został przez nich skwitowany, a więc zadośćuczynił im za posag, który Elżbieta wniosła do Różyc Trojanowych. Z powyższego wynika, że Jan odziedziczył dobra posiadane niegdyś przez jego stryja Piotra Czarnego. Jan z Różyc, altarysta w Turze, między 1494 a 1499 r. przejął od Marcina Matoła z Różyc cały zastaw dóbr zwanych Włodkowskie w Różycach Trojanowych³¹⁸.

Na początku XVI w. ksiądz altarysta w Turze był nadal aktywny w sądach łęczyckich, ale aktywność tę trzeba ocenić zupełnie inaczej. Stopniowo wyzbywał się zgromadzonych do tej pory działów rodzinnych w Różycach Trojanowych. Dnia 13 V 1505 r. zastawił cały swój dział dziedziczny za sumę 12 grzywien Wojciechowi Marszowskiemu z Wierzbowej. Po śmierci Wojciecha jego syn Jan Marszowski z Wierzbowej 16 VII 1506 r. zwolnił zastawione dobra księdzu Janowi, który zastawił je ponownie Michałowi z Różyc Fryjowych za 14 grzywien, zobowiązując się nie wykupywać ich przez najbliższe 5 lat. W 1509 r. Jan otrzymał od Michała dalsze 6 grzywien, tym samym zwiększając sumę zastawu do 20 grzywien. W 1513 r. ksiądz Jan posunął się jeszcze dalej, zastawiając bezterminowo całe swoje dziedzictwo w Różycach Trojanowych Piotrowi z Różyc Fryjowych, synowi Michała, za sporą sumę 50 grzywien³¹⁹. Ksiądz Jan z Różyc zmarł przed 1524 r., gdy rozpoczęły się procesy sądowe o spadek po nim. Czym spowodowana była ta radykalna zmiana w działalności gospodarczej, najzamożniejszego chyba w tym momencie członka rodziny Sulimów z Różyc Trojanowych? Wydaje się, że bratanek Tomasz zmarł młodo i ksiądz Jan nie miał bliskich krewnych i spadkobierców. Najprawdopodobniej przed 1505 r. wymarli wszyscy jego stryjeczni bratankowie, którzy dzierżyli do tej pory działu majątkowe w Różycach. Ze znacznie przecież rozrodzonej rodziny potomków burgrabiego łęczyckiego Naciesława z Różyc na placu boju pozostał tylko ksiądz Jan³²⁰.

³¹⁵ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 134v.

³¹⁶ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 920v, 923v.

³¹⁷ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1101.

³¹⁸ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 500. Marcin Matoł posiadał ten zastaw od Zygmunta z Kuroszy.

³¹⁹ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 486v, 628–628v; ks. 11, k. 195; E. Taylor, *op. cit.*, s. 25.

³²⁰ Po jego śmierci z pretensjami o spadek występowali w latach 1524–1555 przeciw zastawnikom i ich spadkobiercom znacznie dalsi i żeńscy krewni księdza Jana: jego bratanica

JADWIGA Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1471–1487)

Stanisław z Różyc w 1471 r. zeznał 10 grzywien posagu Jakubowi z Idzikowic. Jakub opłacił żonie Jadwidze 14 grzywien posagu i 7 grzywien wiana na połowie swych dóbr w Idzikowicach. W omawianej zapisce stopień pokrewieństwa pomiędzy Stanisławem a Jadwigą nie został podany³²¹. Po śmierci męża Jadwiga zawarła ugodę ze swymi szwagrami Grzegorzem i Janem z Idzikowic. Jadwiga w 1485 r. za zgodą czcigodnego Jana z Różyc, swego brata rodzonego, odstąpiła od posagu, wiana i wyprawy w Idzikowicach Żabokrzekach na rzecz braci zmarłego męża, w zamian za spłatę odpowiednich sum pieniężnych³²². W 1487 r. Jadwiga z Różyc, wdowa po Jakubie z Idzikowic, skwitowała Grzegorza z Idzikowic z zadośćuczynienia za posag, wiano i wyprawę³²³.

JAN DUSZA Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1466–1472)

Był synem Jaśka z Różyc i Jadwigi z Wargawy. W źródłach zachowały się głównie informacje o transakcjach zastawu nieruchomości, w których brał udział. Najwyraźniej próbował powiększyć skromny dział dziedziczny w Różycach, wykupując różne zastawy swych krewnych. W 1466 r. Jan, syn Jaśka z Różyc, wziął za 10 grzywien w zastaw od Jana z Różyc Fryjowych $\frac{1}{2}$ łana osiadłego (kmięć: Michał Słowik) i $\frac{1}{2}$ łana opustoszałego w Różycach Trojanowych, które z kolei ten trzymał w zastawie od Macieja z Różyc Trojanowych³²⁴. Dwa lata później Jan z Różyc Trojanowych za $1\frac{1}{2}$ grzywny przejął inny zastaw w rodzinnych Różycach Trojanowych, tym razem od Stanisława ze Skłót (uzyskany przezeń od Wawrzyńca i jego braci z Różyc). Wspomniany zastaw Jan Dusza z Różyc w 1472 r. zwolnił Elżbiecie, wdowie po Piotrze z Różyc³²⁵.

Jan Dusza ożenił się z Elżbietą z Krobanowa (pow. szadkowski). Jan zmarł przed 3 VI 1473 r., gdy wystąpiła w źródłach wdowa po nim – Elżbieta. Winna ona zrezygnować ze swojej oprawy w Różycach Trojanowych na rzecz swego szwagra Hieronima. Pierwszą ratę w wysokości 3 grzywien Elżbieta otrzymała 8 II 1474 r., zaś 24 I 1475 r. skwitowała Hieronima z wypłacenia całej należności³²⁶.

Barbara Rzyszewska (córka Jana Bożywołka), wnuk jego siostry – Marcin Kustrzycki z Różyc z przewiskiem Kolanko, a potem jego syn Wawrzyniec (z rodu Roliczów) oraz Jan Magołek z Różyc (Sulima z linii Trojana). Linia Nacka więc całkiem wygasła a większość posiadanych przez nich dóbr ziemskich przeszła do rodzin innych rodów.

³²¹ E. Taylor, *op. cit.*, s. 11 – z błędną datą 1491 r.

³²² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 1135–1135v.

³²³ AGAD, ŁG, ks. 7, k. 165v.

³²⁴ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 395.

³²⁵ AGAD, ŁG, ks.1, k. 151v.

³²⁶ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 509, 671, 831.

HIERONIM Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1448–1480) – PROBOSZCZ W RZUJEWICACH

E. Taylor uznał go za jednego z synów Piotra Czarnego z Różyc³²⁷. W świetle danych źródłowych nie ulega jednak wątpliwości, że Hieronim był synem Jaśka z Różyc, starszego brata Piotra Czarnego. W semestrze letnim 1448 r. zapisał się na Akademię Krakowską, wnosząc 2 grosze opłaty. W aktach uniwersyteckich wpisano go jako syna Jana z Różyc – *Jeronimus Johannis de Rosdzicze*³²⁸. Zapewne żadnego tytułu akademickiego nie uzyskał. Wstąpił do stanu duchownego i w latach 1472–1480 występował jako pleban w Rzujewicach (ob. Rzejowice) k. Radomska. Prawa patronatu kościoła parafialnego w Rzujewicach należały do arcybiskupów gnieźnieńskich.

Hieronim, pleban z Rzujewic, prowadził spór z Elżbietą, wdową po Janie z Różyc. Do ugody między stronami doszło 3 VI 1473 r., a w roli jednaczy wystąpili Jan, pleban z Leżnicy Wielkiej, Stanisław Olant z Powodowa, Maciej z Różyc i Tomasz z Małachowic. Hieronim winien wypłacić 7 grzywien Elżbiecie, po czym ona miała zrezygnować ze swej oprawy³²⁹. Dnia 8 II 1474 r. Stanisław z Różyc wypłacił Elżbiecie, wdowie po Janie, 3 grzywny (czyli pierwszą ratę) długu ciężącego na plebanie Hieronimie, jego bracie stryjecznym³³⁰. Hieronim spłacił Elżbietę 24 I 1475 r. i swe dobra w Różycach wypuścił warendę na 5 lat za 6 grzywien Stanisławowi z Cedrowic, który z kolei 29 XI 1477 r. odstąpił ją na 4 lata Bartoszowi (Bartłomiejowi Jankowskiemu) z Różyc za 3 grzywny i 12 groszy³³¹.

Hieronim, pleban z Rzujewic, dziedzic z Różyc, 17 VII 1480 r. wydzierzał od 1 I 1481 r. swój dział w Różycach Trojanowych na 6 lat księdzu Janowi z tychże Różyc, swemu bratu stryjecznemu. Opłata za dzierżawę wynosiła 1 grzywnę rocznie a po zawarciu umowy Jan natychmiast przekazał Hieronimowi całą sumę 6 grzywien³³². Dalsze losy Hieronima nie są nam znane.

ANDRZEJ Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1465–1466)

Był synem Piotra z Różyc Trojanowych i Elżbiety ze Skłót. W lipcu 1465 r. Stanisław i Horacy ze Skłót zyskali sądownie 31½ grzywny na Andrzeju, synu Piotra z Różyc. W 1466 r. sąd grodzki łęczycki zobowiązał dziedzica z Różyc do dania intromisji na tę sumę do swych dóbr ojczystych w Różycach,

³²⁷ E. Taylor, *op. cit.*, s. 10.

³²⁸ *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508. Biblioteka Jagiellońska rkp. 258*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, t. I, Kraków 2004, s. 219, nr 15.

³²⁹ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 509. Płatność miała być wniesiona w dwóch ratach rocznych świadczonych 25 stycznia 1474 i 1475 r.

³³⁰ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 671.

³³¹ AGAD, ŁG, ks. 3, k. 831–831v; ks. 4, k. 497v.

³³² AGAD, ŁG, ks. 6, k. 856v.

w następstwie czego woźny wwiązał dziedziców ze Skłót w całą ojcowiznę Andrzeja³³³.

E. Taylor identyfikuje go błędnie z Andrzejem z Leźnicy Wielkiej, który zastawił swój dział w Różycach Trojanowych Adamowi z Parzęczewa. Zastaw uczyniony przez Andrzeja z Leźnicy Wielkiej na rzecz Adama z Parzęczewa, miecznika łeczyckiego, chciał wykupić około 1480 r. ksiądz Jan z Różyc³³⁴.

WAWRZYNIEC Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1464–1477)

Był drugim synem Piotra z Różyc Trojanowych. Został wymieniony z imienia w 1464 r., pozostając wraz z matką w niedziale majątkowym. W 1468 r. wraz z braćmi zastawił część działu dziedzicznego w Różycach u Stanisława ze Skłót. Zastaw ten w części na sumę 1½ grzywny Stanisław odstąpił Janowi z Różyc – ich stryjecznemu bratu. W 1477 r. Wawrzyniec z Różyc, wraz z matką Elżbietą, procesowali się z Mikołajem Jarontem ze Skłót, może właśnie o ten zastaw³³⁵. Stanisław ze Skłót zastaw posiadany w Różycach Trojanowych od Wawrzyńca, syna Piotra z Różyc, odstąpił za 32½ grzywny Marcinowi Matołowi³³⁶. Nie wiemy nic o małżeństwie ani potomstwie Wawrzyńca.

JERZY Z RÓŻYC TROJANOWYCH (1499–1502)

E. Taylor uznał Jerzego, występującego w źródłach w latach 1500–1502, za hipotetycznego drugiego syna Macieja z Różyc Trojanowych i młodszego brata Mikołaja³³⁷. Nie ma na to żadnych bezpośrednich dowodów w źródłach poza faktem dziedziczenia przezeń w Różycach Trojanowych. Jerzy nie wystąpił w żadnej sprawie rodzinnej razem z Mikołajem, nie został nazwany jego bratem. Konstrukcja ta jest mało prawdopodobna. Z faktu wykupienia z zastawu działu posiadanego przez synów Piotra Czarnego można wnosić, że Jerzy spokrewniony był linią Sulimów idącą po Nacku. Hipotetycznie uznać go można za wnuka Piotra po jednym z jego synów Andrzeju lub Wawrzyńcu.

Marcin Matoł, mieszczanin łeczycki, 30 IV 1499 r. odstąpił Jerzemu z Różyc Trojanowych zastaw w Różycach Trojanowych posiadany za 31½ grzywny od Stanisława ze Skłót. Jerzy zeznał Marcinowi Matołowi 16 grzywien płatnych w ratach³³⁸. Jednak 22 IX 1500 r. Jerzy zwrócił Marcinowi Matołowi wspomniany zastaw, który z kolei umorzył powyższy zapis na sumę

³³³ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 56, 57v, 58, 502.

³³⁴ AGAD, ŁG, ks. 1, k. 134v.

³³⁵ AGAD, ŁG, ks. 2, k. 44v; E. Taylor, *op. cit.*, s. 10.

³³⁶ AGAD, ŁG, ks. 6, k. 176.

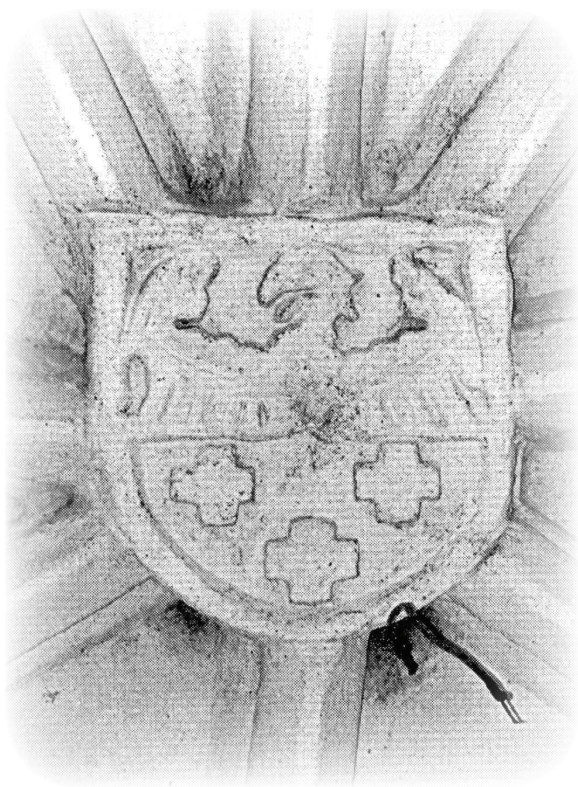
³³⁷ E. Taylor, *op. cit.*, s. 7.

³³⁸ AGAD, ŁG, ks. 9, k. 98.

16 grzywien³³⁹. Jerzy ożenił się z Małgorzatą, córką Stanisława z Psar. Jan z Psar 7 I 1500 r. zeznał Jerzemu 25 grzywien za Małgorzatę, swą siostrę stryjeczną, które zobowiązał się wypłacić w 5 ratach. Następnego dnia Jerzy zapisał żonie 40 grzywien oprawy na połowie swych dóbr w Różycach Trojanowych³⁴⁰. Po 1502 r. nie napotykamy na dalsze wzmianki o Jerzym z Różyc Trojanowych.

³³⁹ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 1101.

³⁴⁰ AGAD, ŁG, ks. 8, k. 970, 984v. Małgorzata i jej siostra Anna z Powodowa uprzednio posiadały zapisy 40 florenów węg. uczynione przez ich stryja Jana Psarskiego. Małgorzata umorzyła wspomniany zapis, a Jerzy poręczył Janowi z Psar za Annę, że także odstąpi od tego zapisu (ŁG, ks. 8, k. 970v–971).

ZAKOŃCZENIE

Podsumowując nasze wywody, odwołajmy się najpierw do statystyki. W pracy udało się zidentyfikować 237 osób należących do 5 linii reprezentujących średniozamożną i drobną szlachtę herbu Sulima w ziemi łeczyckiej. Znacznie więcej udało się uchwycić w źródłach mężczyzn niż kobiet, choć proporcja 139 do 98, czyli 58,6% do 41,4% nie jest aż tak bardzo przygniatająca. Tym niemniej, pewna liczba kobiet z pewnością nie została uwzględniona w niniejszym zestawieniu ze względu na lakoniczność dotyczących wielu z nich informacji źródłowych, które nie pozwalają na rozpoznanie kręgów rodzinnych, z którymi były związane. Rodzina pochodząca z Oporówka i Woli Oporowskiej reprezentowana była przez 79 osób, w tym 40 mężczyzn i 38 kobiet. W linii Sulimów z Krzyżanowa i Krzyżanówka zidentyfikowano 42 osoby, w tym 30 mężczyzn i 12 kobiet. W kręgu rodzinnym związanym ze Sławoszewem i Dalikowem doliczyć się można 44 osób, wśród których było 25 mężczyzn i 19 kobiet. Najmniej liczną okazuje się rodzina z Dobrej i Maszkowic, z którą związać można 20 osób, po 10 mężczyzn i kobiet. Sulimowie z Różyc Sulimowych i Trojanowych to społeczność licząca 53 osoby, w tym 34 mężczyzn i 19 kobiet.

W odniesieniu do Sulimów z Oporówka, w przypadku niektórych gałęzi możemy odtworzyć 6 pokoleń, przy czym ostatnie z nich najczęściej rozpoczynało swoją samodzielną działalność już na początku epoki nowożytnej. W pierwszych dziesięcioleciach XVI w. herbem Sulima legitymowały się rodziny Oporowskich z Oporówka, Kamińskich (Kamieńskich) z Kamiennej i Gołędzkiego oraz Wolskich z Woli Oporowskiej i Gołędzkiego. Jednak w porównaniu ze stanem posiadania u schyłku XIV w., gdy Sulimowie z Oporówka byli właścicielami 5 wsi w całości (Oporówek, Wola Oporowska, Kamienna, Gołędzkie, Wola Mała) i działu w Częstkowiu, widzimy poważny ubytek dóbr ziemskich znajdujących się w ręku ich potomków w linii męskiej. Było to następstwem braku potomków męskich w kolejnych pokoleniach kilku gałęzi z linii Sulimów wywodzących się z Oporówka (potomkowie Dobiesława zm. po 1400 r.). Jedynymi sukcesorkami wsi Wola Mała oraz

działów w Oporowie i Cząstkowie były jedynie córki lub siostry dotychczasowych właścicieli herbu Sulima, które w następstwie zawartych małżeństw wniosły wspomniane dobra do majątków swych mężów pochodzących z innych rodów. Stan posiadania Sulimów umniejszała także sprzedaż poszczególnych działów w kilku wyżej wymienionych wsiach szlachcie innych herbów. Jednocześnie nie jest nam znany fakt nabycia wieczystego dóbr w innych wsiach przez Sulimów pochodzących z Oporówka i Woli.

Gałąź średniozamożnej rodziny z Krzyżanowa szybko wygasła, bowiem jej ostatni męski przedstawiciel zmarł w 1423 r., zaś ostatnia sukcesorka dóbr rodzinnych wniosła je do rodzin swych kolejnych dwóch mężów pochodzących z rodów Jelitów i Ogonów, którzy rychło się ich pozbyli. Szybko ubożała gałąź pisząca się z Krzyżanówka, której przedstawiciele sprzedali znaczną część dziedzictwa. Na pauperyzację Krzyżanowskich wpłynęło także ich nadmierne rozrodzenie, a w związku z tym u schyłku XV w. i w początkach XVI w. przenosili się oni do dóbr swych małżonek lub nawet do miast. Warto zauważyć, że część działów ziemskich posiadanych przez dziedziców z Krzyżanowa przejęli z czasem Oporowscy z Oporowa, utrzymując je nadal w posiadaniu rodu Sulimów.

Rodzina Sulimów ze Sławoszewa posiadała działki w tej wsi i Konarach. W bliżej nieznanym nam okolicznościach najwybitniejszy przedstawiciel tej rodziny, Jan ze Sławoszewa, pisarz ziemski łęczycki, pozyskał wieś parafialną Dalików i na pewien czas obronił wywodzącą się od niego gałąź Sulimów z Dalikowa przed zubożeniem. Dotknęła ona inne gałęzie tej rodziny, choć przed całkowitym popadnięciem w szeregi szlachty zaściankowej zabezpieczyły Sulimów małżeństwa z dziedziczkami działów w Lesznie i Jarochowie, które to wsie stały się następnie podstawą ich działalności gospodarczej.

Status rodziny zbliżonej do średniozamożnej udało się utrzymywać dziedzicom z Dobrej. Z pewnością wpływ na to miał fakt dziedziczenia w dwóch pokoleniach majątku tylko przez jednego przedstawiciela rodziny, w związku z wyborem kariery kościelnej przez innych braci.

Kręgi drobnoszlacheckie reprezentowały spokrewnione ze sobą rodziny z Różyc Sulimowych i Trojanowych. Pierwsza z tych wsi przez 4 pokolenia utrzymywana była w ręku jednego przedstawiciela rodziny. Jednak konieczność wypłacenia przez Piotra Sulimę posagów kilku siostram i pozostawienie przez niego czworga dzieci spowodował podział tej osady na kilka części. Przyczyniło się to do zubożenia tej gałęzi Sulimów, sprzedaży posiadanych działów i wejścia do Różyc Sulimowych rodzin innych herbów, w tym także małżonków sióstr, a następnie ich potomków. Znacznie bardziej rozrodzona była linia Sulimów z Różyc Trojanowych, choć i tutaj gałąź wywodząca się od Trojana posiadała w kolejnych 3 pokoleniach ostatecznie tylko po jednym sukcesorze rodzinnych majątków. Bardziej rozrodzona była gałąź pocho-

dząca od Nacka, ale to ona szybciej wygasła, a ostatnim jej przedstawicielem był duchowny – Jan, altarysta w Turze.

Miarą znaczenia i prestiżu poszczególnych rodzin było sprawowanie urzędów. Zaszczyt uzyskania nominacji na urząd ziemski w omawianej zbiorowości dotyczy jedynie dziedziców z Krzyżanowa (Franek, podsędek łączycki i Jan, kasztelan brzeziński) oraz Sławoszewa (Jan, pisarz ziemski łączycki).

Nieco więcej osób sprawowało rozmaite funkcje sędziowskie, burgrabio-wskie i komornicze (Jan Nogieć z Oporówka, Mroczek z Oporówka, Piotr Jelitko z Oporówka, Piotr z Kamiennej, Jan z Krzyżanówka, Piotr z Krzyżanówka, Włodzimierz ze Sławoszewa, Mikołaj ze Sławoszewa, Stefan z Leszna, Nacek z Różyc Trojanowych).

Niewielu, bowiem jedynie 6 (co stanowi 4,3%) z omawianych łączyckich Sulimów, decydowało się na karierę kościelną. Piotr z Różyc Sulimowych był kanonikiem wrocławskim, a następnie archidiaconem łączyckim. Pełnił także funkcję oficjała łączyckiego. Zmarł on jednak w pełni sił, w wieku około 45 lat. Dobrze zapowiadającą się karierę Ninogniewa z Dobrej, kantora wiślickiego oraz kanonika łączyckiego i krakowskiego, przerwała przedwczesna śmierć w wieku około 35 lat. Jego bratanek Strzeszek z Dobrej został jedynie plebanem w rodzinnej wsi, gdzie zresztą Dobrscy posiadali prawa patronackie. Plebanem w Rzujewicach został także Hieronim z Różyc Trojanowych. Jego brat stryjeczny, wspomniany już wyżej Jan z Różyc Trojanowych, pozyskał beneficjum altarysty w Turze. W przypadku Władysława z Leszna nie posiadamy wiadomości o uzyskaniu przez niego beneficjum kościelnego.

Czterej z wymienionych duchownych (Ninogniew z Dobrej, Piotr z Różyc Sulimowych, Hieronim z Różyc Trojanowych, Strzeszek z Dobrej), a także Dobiesław z Oporówka, studiowali na Akademii Krakowskiej.

Dostrzegana w ówczesnym społeczeństwie zasada równości w doborze współmałżonków pozwala nam ocenić pozycję społeczną interesujących nas osób. Wysokość posagów i wian jest jedną z ważnych wskazówek umożliwiających w miarę precyzyjne określenie statusu majątkowego rodziny¹. Posag liczący 100 grzywien można uważać w XV w. za podkreślenie przynależności danej osoby lub rodziny do grona zamożnej szlachty, która może zostać zaliczona przez historyka do powiatowej elity, lub przynajmniej do grupy zgłaszającej takie aspiracje i pragnącej tak być postrzeganą przez otoczenie. Z tego punktu widzenia korzystne małżeństwo zawarł Dobiesław z Woli Oporowskiej, któremu żona Katarzyna z Borysławic wniosła w posagu

¹ Dla porównania zob. T. Pietras, *Koligacje małżeńskie Oporowskich w XV i w pierwszej połowie XVI wieku*, „Rocznik Łódzki” 2013, t. 60, s. 227–228; idem, *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014, *passim*. Pozycja Oporowskich na łączyckim, a następnie ogólnopolskim „ryнку matrymonialnym” oraz sumy posagowo-wienne rosły z pokolenia na pokolenie, równoległe z ich karierą polityczną, czego nie można niestety powiedzieć o ich uboższych łączyckich współrodowcach.

100 grzywien. Tej samej wielkości posag otrzymał jego syn Mikołaj z Woli Oporowskiej za żonę Barbarę, której pochodzenia jednak nie znamy. Zapewne sumą 100 grzywien wyposażona została Małgorzata, córka Racibora z Koźła, żona Jana ze Sławoszewa, pisarza ziemskiego łęczyckiego. Wnosić to można na podstawie analogii w nawiązaniu do znanych posagów innych córek Racibora.

Odrębnie potraktować należy zapisy znacznie wyższych sum posagowo-wiennych będących zabezpieczeniem dóbr wnoszonych przez żonę do majątku męża, co widzimy w przypadku małżeństwa Franka z Krzyżanowa z Anną z Karszewa.

Z córek pochodzących z kręgu omawianych rodzin herbu Sulima, posagiem liczącym 100 grzywien wyposażona została Wichna, córka Sąda z Dobrej i żona Stefana Puczka z Nędzierzewa, stolnika łęczyckiego. Godny odnotowania jest zapis 100 kop wiana uczyniony przez Jana z Chełmicy, kasztelana rypińskiego, na rzecz żony Wichny z Krzyżanowa. Również dwaj mężowie jej bratanicy, Małgorzaty z Krzyżanowa, piastowali urzędy ziemskie (Piotr z Krzewaty, chorąży większy łęczycki i Jan z Kutna, stolnik, podkomorzy i kasztelan gostyniński). Znamy tylko dwa małżeństwa omawianych w pracy Sulimów z córkami urzędników ziemskich. Janisław z Maszkowic poślubił Katarzynę, córkę Jakusza z Orłowa, kasztelana brzezińskiego, zaś Mroczek z Oporówka ożenił się z Gierką, córką Dzierśława ze Strykowa, podsędką łęczyckiego.

Wysokość otrzymywanych i wypłacanych posagów, związki małżeńskie Sulimów oraz ich córek i siostr z rodzinami urzędniczymi potwierdzają, że status średniej szlachty utrzymała wygasła gałąź Sulimów z Krzyżanowa oraz wybijające się jednostki z innych rodzin, do których przede wszystkim zaliczyć należy Jana ze Sławoszewa. Na przełomie XIV–XV w. jeszcze niewiele ustępowały im w zakresie zamożności rodziny z Dobrej i Oporówka. Brak wybitniejszych jednostek, wysoka dynamika demograficzna, widoczna zwłaszcza u Sulimów z Oporówka, doprowadziły do szybkiego ich zubożenia. Analogiczny proces pauperyzacji uwarunkowanej genealogicznie widzimy u Krzyżanowskich z Krzyżanówka, gdzie w ostatniej ćwierci XV w. występowały już posagi w wysokości 20 grzywien i jeszcze niższe. Podobne tempo procesu ubożenia dostrzec można u Sulimów z Różyc Sulimowych i Trojanowych oraz niektórych ze Sławoszewa, które już u schyłku XIV w. dysponowały niedużym majątkiem (działy w jednej lub dwóch wsiach). Próbą utrzymania dotychczasowej pozycji majątkowej był niedział, nie tylko braterski, ale także obejmujący braci stryjecznych. Jednak w momencie jego rozwiązania poszczególni właściciele posiadali już tylko działy wsi, a niekiedy nawet przedmiotem podziału były pojedyncze łany.

Należy zwrócić uwagę na elementy protekcji i wzajemnego wspierania się Sulimów w ziemi łęczyckiej, szczególnie w nawiązaniu do najwybitniejszej rodziny tego herbu – Oporowskich, którzy weszli w następstwie rozwoju kariery Mikołaja z Oporowa, wojewody łęczyckiego, w szeregi możnowładztwa Królestwa Polskiego². W okresie pełnienia przez Mikołaja, a także jego syna Piotra, urzędu starosty łęczyckiego, funkcję burgrabiego łęczyckiego sprawowali: Jan z Krzyżanówka, Piotr z Krzyżanówka i Piotr Jelitko z Oporówka. W otoczeniu Władysława Oporowskiego, biskupa włocławskiego i arcybiskupa gnieźnieńskiego, pojawiali się inni Sulimowie, w tym także osoby z interesujących nas rodzin. Oporowscy występowali w roli dzielców i sędziów polubownych w sprawach dotyczących ich uboższych pobratymców herbowych. Ci zaś występowali w roli pełnomocników sądowych lub świadków w procesach toczonych przez Oporowskich. Dochodziło także do transakcji majątkowych między Oporowskimi a innymi Sulimami, zwłaszcza tymi, którzy będąc w trudnej sytuacji materialnej decydowali się sprzedać lub zastawić swoje dobra lub jakieś ich części. Analogiczne kontakty, jak wyżej wymienione, dostrzec można między poszczególnymi liniami omawianych w tej pracy Sulimów. Nie oznacza to, iż między interesującymi nas Sulimami nie dochodziło do sporów i procesów. Przybierały one niekiedy bardzo ostry charakter, czego najbardziej wymownym przykładem jest zabójstwo Andrzeja z Woli Oporowskiej przez jego stryjecznego bratanka Jakuba z Golędzkiego.

Przeprowadzone badania genealogiczne nad kilkoma liniami Sulimów łęczyckich z pewnością nie rozstrzygnęły wszystkich problemów dotyczących dziejów omawianych rodzin, ale mamy nadzieję, że dostarczą bogatego materiału porównawczego do dalszych badań nad społeczeństwem szlacheckim okresu późnego średniowiecza w Królestwie Polskim.

² Ibidem, s. 43–53 i in.

WYKAZ SKRÓTÓW

AAG	– Archiwum Archidiecezjalne w Gnieźnie
ADW	– Archiwum Diecezjalne we Włocławku
AGAD	– Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie
AGZ	– Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie
BP	– Bullarium Poloniae
BPAN	– Biblioteka Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie
BrzezZ	– Księgi ziemskie brzezińskie w AGAD
dok. perg.	– dokumenty pergaminowe
KDM	– Kodeks dyplomatyczny Małopolski
KDP	– Codex diplomaticus Poloniae
KDW	– Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski
ŁG	– Księgi grodzkie łączyckie w AGAD
ŁZ	– Księgi ziemskie łączyckie w AGAD
MRPS	– Matricularum Regni Poloniae summaria
OZ	– Księgi ziemskie orłowskie w AGAD
PKŁ	– Księgi sądowe łączyckie od 1385 do 1419 r., wyd. A. Pawiński
PSB	– Polski słownik biograficzny
RKŁ	– Akta i rachunki kapituły łączyckiej w BPAN
SG	– Księgi grodzkie sieradzkie w AGAD
SzZ	– Księgi ziemskie szadkowskie w AGAD
ZDKK	– Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej

BIBLIOGRAFIA

I. ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

GNIEZNO

Archiwum Archidiecezjalne

- Acta consistorii Gnesnensis.
- Acta Sbignei de Oleśnica archiepiscopi gneznensis 1482–1493, sygn. A3.
- Dyplomy gnieźnieńskie.

KRAKÓW

Biblioteka Polskiej Akademii Nauk i Polskiej Akademii Umiejętności

- Akta i rachunki kapituły łęczyckiej [rkps 6558].

WARSZAWA

Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie

- Księgi grodzkie łęczyckie.
- Księgi grodzkie sieradzkie.
- Księgi ziemskie brzezińskie.
- Księgi ziemskie łęczyckie.
- Księgi ziemskie orłowskie.
- Księgi ziemskie szadkowskie.
- Metryka Koronna.
- Varia Oddziału I: 05.

WŁOCŁAWEK

Archiwum Diecezjalne

- Dokumenty samoistne.

II. WYDAWNICTWA ŹRÓDŁOWE

- *Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej Polskiej z Archiwum tzw. Bernardyńskiego we Lwowie*, t. I–XIX, wyd. O. Pietruski, K. Liske, A. Prochaska, Lwów 1868–1906.
- *Album studiosorum Universitatis Cracoviensis ab anno 1400 ad annum 1489*, t. I, wyd. Ż. Pauli, B. Ulanowski, Kraków 1887.
- *Bullarium Poloniae*, t. III, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, Romae 1988; t. IV, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, H. Wajs, Romae–Lublin 1992; t. V, wyd. I. Sułkowska-Kuraś, S. Kuraś, przy pomocy M. Kowalczyk, A. i H. Wajs, Romae–Lublin 1995.
- *Cracovia artificum*, wyd. J. Ptaśnik, t. IV, 1300–1500, Kraków 1917.
- Długosz J., *Liber beneficiorum dioecesis Cracoviensis*, t. II, *Opera Omnia*, t. VIII, wyd. A. Przeździecki, Kraków 1863–1864.
- *Inscriptiones clenodiales ex libris iudicialibus palatginatus cracoviensis*, wyd. B. Ulanowski, *Starodawne Prawa Polskiego Pomniki*, t. VII, cz. 3, Kraków 1885.
- *Ioannis Dlugossii Annales seu Cronicae incliti Regni Poloniae*, oprac. D. Turkowska, liber 9, Warszawa 1978.
- *Joannis Długosz Senioris Canonici Cracoviensis Historiae Poloniae*, t. III, *Opera Omnia*, t. XIV, wyd. A. Przeździecki, Kraków 1877.
- *Kalendarz katedry krakowskiej*, wyd. Z. Kozłowska-Budkowa, *Najdawniejsze roczniki krakowskie i kalendarze*, MPH, seria nowa, t. V, Warszawa 1978.
- *Kodeks dyplomatyczny Małopolski*, t. IV, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1905.
- *Kodeks dyplomatyczny Polski obejmujący przywileje królów polskich, wielkich książąt litewskich, bulle papieskie jako też wszelkie nadania prywatne...*, t. II, cz. 1, wyd. L. Rzyszczewski, A. Muczkowski, Warszawa 1848; t. II, cz. 2, wyd. L. Rzyszczewski, A. Muczkowski, Warszawa 1852; t. III, wyd. L. Rzyszczewski, A. Muczkowski, Warszawa 1853.
- *Kodeks dyplomatyczny Wielkopolski*, t. II–III, wyd. I. Zakrzewski, Poznań 1878–1879; t. V, wyd. F. Piekosiński, Poznań 1908; t. VIII–X, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jasiński, Warszawa–Poznań 1989–1993.
- *Kopiarz łęczyckiego konwentu Zakonu Kaznodziejów 1387–1616*, oprac. T. Stolarczyk, współopr. D. Gwis, Łęczyca 2009.
- *Księga promocji wydziału sztuk Uniwersytetu Krakowskiego z XV wieku*, wyd. A. Gąsiorowski przy współpracy T. Jurka, I. Skierskiej, W. Swobody, Kraków 2000.
- *Księgi sądowe łęczyckie od 1385 do 1419*, cz. 1–2, *Teki Adolfa Pawińskiego*, t. III–IV, Warszawa 1897.

- Łaski J., *Liber beneficiorum archidiecezji gnieźnieńskiej*, wyd. J. Łukowski, J. Korytkowski, t. II, Gniezno 1881.
- *Metryka czyli album Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1509–1551*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, Warszawa 2010.
- *Metryka Uniwersytetu Krakowskiego z lat 1400–1508. Biblioteka Jagiellońska rkp. 258*, wyd. A. Gąsiorowski, T. Jurek, I. Skierska, t. I, Kraków 2004.
- *Materiały do historii prawa i heraldyki polskiej*, wyd. B. Ulanowski, Kraków 1885.
- *Matricularum Regni Poloniae summaria*, wyd. T. Wierzbowski, cz. I–IV/3, Warszawa 1905–1915.
- *Nieznane zapiski heraldyczne średniowieczne polskie, głównie sieradzkie*, zebrał S. Łaguna, wyd. F. Piekosiński, Kraków 1898.
- *Repertorium Germanicum*, t. 2, oprac. G. Tellenbach, Berlin 1931.
- *Średniowieczne zapiski heraldyczne łęczyckie*, wyd. T. Piotrowski, Z. Wdowiszewski, Warszawa 1935.
- *Trzydzieści osiem nie drukowanych oryginałów pergaminowych Archiwum Diec. we Włocławku z pierwszej połowy XV wieku*, wyd. S. Librowski, „Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne” 1988, t. 56.
- *Wywody szlachectwa w Polsce XIV–XVII w.*, wyd. W. Semkowicz, „Rocznik Towarzystwa Heraldycznego we Lwowie” 1911–1912, t. III.
- *Zbiór dokumentów katedry i diecezji krakowskiej*, wyd. S. Kuraś, t. II, Lublin 1970.
- *Zbiór dokumentów zakonu OO. Paulinów w Polsce*, oprac. J. Fijałek, z. 1, 1328–1464, Kraków 1938.

III. OPRACOWANIA

- Adamczewski M., *Herby szlachty polskiej w kościele farnym św. Jakuba w Szadku*, „Biuletyn Szadkowski” 2005, t. 5.
- *Atlas historyczny Polski. Województwo sandomierskie w drugiej połowie XVI wieku*, cz. II, Warszawa 1993.
- Bieniak J., *Geneza procesu polsko-krzyżackiego z lat 1320–1321 (inowrocławsko-brzeskiego)*, [w:] *Balticum. Studia z dziejów polityki, gospodarki i kultury XII–XVII wieku ofiarowana Marianowi Biskupowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. Z.H. Nowak, Toruń 1992.
- Bieniak J., *Heraldyka polska przed Długoszem. Uwagi problemowe*, [w:] *Sztuka i ideologia XV wieku*, Warszawa 1978.

- Bieniak J., *Kościelna Wieś i jej dziedzice*, [w:] *Kościelna Wieś na Kujawach. Studium osadnicze*, red. L. Kajzer, Łódź 1994.
- Bieniak J., *Oporowski Mikołaj (właściwie Mikołaj z Oporowa) h. Sulima (ok. 1365–1425), wojewoda łęczycki*, PSB, t. 24, Wrocław 1979.
- Bieniak J., *Rody rycerskie jako czynnik struktury społecznej w Polsce XIII–XIV w.*, [w:] *Polska w okresie rozdrobnienia feudalnego*, red. H. Łowmiański, Wrocław 1973.
- Bieniak J., *Rozmaitość kryteriów badawczych w polskiej genealogii średniowiecznej*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń 1982.
- Bieniak J., *Sadłowo i jego dziedzice w średniowieczu*, [w:] *Zamek w Sadłowie na ziemi dobrzyńskiej*, red. L. Kajzer, Rypin 2004.
- Boniecki A., *Herbarz polski*, t. XIII, Warszawa 1909.
- Brzeziński W., *Koligacje małżeńskie możnowładztwa wielkopolskiego w drugiej połowie XIV i pierwszej połowie XV wieku*, Wrocław 2012.
- Gąsiorowski A., *Kanonicy włocławscy w najstarszej metryce kapitulnej (1435–1500)*, [w:] *Duchowieństwo kapitulne w Polsce średniowiecznej i wczesnonowożytnej*, red. A. Radziwiński, Toruń 2000.
- Gąsiorowski A., *Notariusze publiczni w Wielkopolsce schyłku wieków średnich. Katalog admisji w Gnieźnie i Poznaniu 1420–1500*, Poznań 1993.
- Gąsiorowski A., Skierska I., *Oficjalaty okręgowe w późnośredniowiecznej archidiecezji gnieźnieńskiej*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1995, t. 47, z. 1–2.
- Grabarczyk T., Kowalska-Pietrzak A., Nowak T., *Dzieje miasta do końca XVI wieku*, [w:] *Łęczyca. Dzieje miasta w średniowieczu i w XX wieku. Suplement do monografii miasta*, red. J. Szymczak, Łęczyca–Łódź 2003.
- Guldon Z., *Rozmieszczenie własności ziemskiej na Kujawach w II połowie XVI w.*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu” 1964, R. 69, z. 2.
- Jabłońska L., *Świeccy i duchowni w paulińskich dokumentach fundacyjnych i erekcyjnych z lat 1382–1453*, „Studia Claramontana” 1994, t. XIV.
- Koczerska M., *Zbigniew Oleśnicki i kościół krakowski w czasach jego pontyfikatu (1423–1455)*, Warszawa 2004.
- Kowalska-Pietrzak A., *Duchowieństwo parafialne w późnośredniowiecznej Polsce Centralnej. Archidiakonaty łęczycki i uniejowski*, Łódź 2014.
- Kowalska-Pietrzak A., *Prałaci i kanonicy kapituły łęczyckiej do schyłku XV wieku*, Łódź 2004.
- Kowalska-Pietrzak A., *W kręgu średniowiecznego duchowieństwa łęczyckiego*, Łódź–Łęczyca 2012.
- Kozierowski S., *Badania nazw topograficznych na obszarze dawnej wschodniej Wielkopolski*, t. 1–2, Poznań 1926–1928.

- Kozierowski S., *Ród Porajów-Różyców*, Kraków 1930.
- Latocha K., Nowak T., *Ród Nałęczów w ziemi łęczyckiej późnym średniowieczu*, „Rocznik Łódzki” 2009, t. 56.
- Malinowska J., *Studia osadnicze na obszarze powiatu brzezińskiego do połowy XVI wieku*, Toruń 2001.
- Morawski Z., *Ziemia, urzędy, pieniądze. Finanse szlachty łęczyckiej w końcu XIV i 1 połowie XV wieku*, Warszawa 1993.
- Mosingiewicz K., *Imię jako źródło w badaniach genealogicznych*, [w:] *Genealogia – problemy metodyczne w badaniach nad polskim społeczeństwem średniowiecznym na tle porównawczym*, red. J. Hertel, Toruń 1982.
- Nowak T., *Dzieje Bedonia do lat 70. XVI wieku*, [w:] M. Janik, T. Nowak, H. Żerek-Kleszcz, *Bedoń. Dzieje do 1939 roku*, Andrespol-Łódź 2009.
- Nowak T., *Kilka uwag o zapisach posagowo-wiennych szlachty łęczyckiej w XV wieku*, [w:] *Niebem i sercem okryta. Studia historyczne dedykowane dr Jolancie Malinowskiej*, red. M. Malinowski, Toruń 2002.
- Nowak T., *Kopia rycerska Stefana Puczka z Nędzarzewa*, [w:] *Kopijnicy, szyprowie, tenutariusze*, red. B. Śliwiński, Gdańsk 2002.
- Nowak T., *Kutno i Łąkoszyn do schyłku XVI wieku*, [w:] *Kutno poprzez wieki*, red. J. Szymczak, t. I, do 1939 roku, Kutno-Łódź 2011.
- Nowak T., *Ludność żydowska w Łęczycy do końca XVI wieku*, [w:] *Historia Żydów łęczyckich na przestrzeni wieków*, red. T. Grabarczyk, Łódź-Łęczycza 2012.
- Nowak T., *Mieszczanie Oporowa do połowy XV wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań II. Materiały sesji zorganizowanej 10 listopada 2003 r. z okazji 550-lecia Konwentu Ojców Paulinów w Oporowie oraz 550. rocznicy śmierci fundatora Prymasa Władysława Oporowskiego*, Oporów 2008.
- Nowak T., *Ród Toporów w ziemi łęczyckiej w późnym średniowieczu*, [w:] *Narodziny Rzeczypospolitej. Studia z dziejów średniowiecza i czasów wczesnonowożytnych*, red. W. Bukowski i T. Jurek, t. I, Kraków 2012.
- Nowak T., *Własność ziemska w ziemi łęczyckiej w czasach Władysława Jagiełły*, Łódź 2003.
- Nowak T., *Z badań nad karierami Łęczyczan w XIV i XV wieku. Ustalenia i propozycje identyfikacyjne*, „Rocznik Łódzki” 2003, t. 50.
- Nowak T., Szymczakowa A., *Stefan Puczek h. Rola (ok. 1365–1424), stolnik łęczycki*, PSB, t. 43, z. 1, Warszawa-Kraków 2004.
- Ożóg K., *Uczeni w monarchii Jadwigi Andegaweńskiej i Władysława Jagiełły (1384–1434)*, Kraków 2004.
- Pacuski K., *Możnowładztwo i rycerstwo ziemi gostynińskiej w XIV i XV wieku*, Warszawa 2009.

- Pakulski J., *Nomina genealogiae kilku rodów rycerskich średniowiecznej Polski. Geneza i recepcja*, [w:] *Europa środkowa i wschodnia w polityce Piastów*, red. K. Zielińska-Melkowska, Toruń 1997.
- Pawiński A., *Sejmiki ziemskie, początek ich i rozwój aż do ustalenia się udziału posłów ziemskich w ustawodawstwie sejmu walnego 1374–1505*, Warszawa 1895.
- Pietras T., *Koligacje małżeńskie Oporowskich w XV i w pierwszej połowie XVI wieku*, „Rocznik Łódzki” 2013, t. 60.
- Pietras T., *Oporowscy herbu Sulima. Kariera rodziny możnowładczej w późnośredniowiecznej Polsce*, Łódź 2014.
- Pietras T., *Sulima – herb Oporowskich i jego ewolucja do końca XVI wieku*, [w:] *Oporów. Stan badań. Materiały sesji naukowej zorganizowanej z okazji 50. rocznicy Muzeum w Oporowie 22 listopada 1999 roku*, red. G. Kin-Rzymkowska, Oporów 2000.
- Pietras T., *Średniowieczny ród rycerski Sulimów i jego herb*, [w:] *Zawisza Czarny. Rycerz najślawniejszy i najdzielniejszy*, red. T. Giergiel, Warszawa 2012.
- Pietras T., *W kwestii pochodzenia Sulimów łęczyckich*, „Rocznik Łódzki” 2008, t. 55.
- Piotrowski T., *Dostojnicy województwa łęczyckiego za pierwszych Jagiellonów*, Warszawa 1935.
- Piotrowski T., *Rozsiedlenie rodowe szlachty łęczyckiej na przełomie XIV i XV wieku*, „Rocznik Oddziału Łódzkiego Polskiego Towarzystwa Historycznego” 1939, t. III.
- Poniewozik L., *Prałaci i kanonicy sandomierscy w okresie średniowiecza*, Lublin 2004, s. 194.
- Poniewozik L., *Prałaci i kanonicy wiśliccy w okresie średniowiecza*, Lublin 2004.
- Skupieński K., *Notariat publiczny w średniowiecznej Polsce*, Lublin 1997.
- *Słownik historyczno-geograficzny województwa krakowskiego w średniowieczu*, red. F. Sikora, cz. I, z. 3, Wrocław 1985.
- *Słownik historyczno-geograficzny województwa poznańskiego w średniowieczu*, cz. III, z. 2, Poznań 1995.
- Sperka J., *Szafrancowie herbu Stary Koń. Z dziejów kariery i awansu w późnośredniowiecznej Polsce*, Katowice 2001.
- Sperka J., *Wojny Władysława Jagiełły z księciem opolskim Władysławem (1391–1396)*, Cieszyn 2003.
- Supruniuk A., *Otoczenie księcia mazowieckiego Siemowita IV (1374–1426)*, Warszawa 1998.
- Szybkowski S., *Możnowładztwo i szlachta ziemi gostyńskiej w późnym średniowieczu. Uzupełnienia genealogiczne i prozopograficzne*, „Rocznik Mazowiecki” 2011, t. 23.
- Szybkowski S., *O kilku koligacjach Oporowskich herbu Sulima*, [w:] *Krzyżacy, szpitalnicy, kondotierzy*, red. B. Śliwiński, Malbork 2006.

- Szymczak J., *Przejęcie Chojen, Mileszek i Bedonia przez Romiszewskich ze Stoków w 1511 r.*, „Rocznik Łódzki” 1997, t. 44.
- Szymczakowa A., *Drobiazgi heraldyczne z Sieradzkiego*, „Rocznik Polskiego Towarzystwa Heraldycznego”, seria nowa, 2001, t. 5 (16).
- Szymczakowa A., *Nazewnictwo stosunków rodzinnych w świetle praktyki sądów sieradzkich w XV wieku*, [w:] *Studia z dziejów państwa i prawa polskiego*, II, Łódź 1995.
- Szymczakowa A., *Nobiles Siradienses. Rody Porajów, Pomianów, Gryfów, Kopaczów i Pobogów*, Warszawa 2011.
- Szymczakowa A., *Szlachta sieradzka w XV wieku. Magnifici et generosi*, Łódź 1998.
- Szymczakowa A., *Urzędnicy łączyccy i sieradzcy do połowy XV wieku*, „Acta Universitatis Lodzensis. Folia historica” 1984, t. 20.
- Szymczakowa A., *Właściciele Zadzimia w średniowieczu*, „Rocznik Łódzki” 2016, t. 64.
- Taylor E., *Początki Rożyckich*, „Miesięcznik Heraldyczny” 1935, R. XIV; 1936, R. XV.
- *Urzędnicy łączyccy, sieradzcy i wieluńscy XIII–XV wieku. Spisy*, oprac. J. Bieniak, A. Szymczakowa, [w:] *Urzędnicy dawnej Rzeczypospolitej XII–XVIII wieku. Spisy*, red. A. Gąsiorowski, t. II, z. 1, Wrocław 1985.
- Warężak J., *Rozwój uposażenia arcybiskupstwa gnieźnieńskiego w średniowieczu z uwzględnieniem stosunków gospodarczych w XIV i XV w.*, Lwów 1929.
- Wiesiołowski J., *Ambroży Pampowski – starosta Jagiellonów. Z dziejów awansu społecznego na przełomie średniowiecza i odrodzenia*, Wrocław 1976.
- Wilk-Woś Z., *Władysław z Oporowa (ok. 1395–1453) podkanclerzy królewski, biskup wrocławski i arcybiskup gnieźnieński*, „Studia Claramontana” 2003, t. 21.
- Wittyg W., *Nieznana szlachta polska i jej herby*, Kraków 1908.
- Wroniszewski J., *Poręki sądowe – próba określenia nowego kryterium identyfikacji osób*, [w:] *Genealogia. Rola związków rodzinnych i rodowych w życiu publicznym w Polsce średniowiecznej na tle porównawczym*, red. A. Radziwiński i J. Wroniszewski, Toruń 1996.
- Wroniszewski J., *Ród Rawiczów. Współrodowcy Warszawiców i Grotowiców*, „Roczniki Towarzystwa Naukowego w Toruniu” 1994, R. 86, z. 1.
- Zajączkowski S., Zajączkowski S.M., *Materiały do słownika geograficzno-historycznego dawnych ziem łączyckiej i sieradzkiej do 1400 roku*, cz. I: *Abramowice–Mzurki*, Łódź 1966; cz. II: *Nacki–Żywocin oraz dodatek i uzupełnienia*, Łódź 1970.
- Zajączkowski S.M., *Lokacje osad wiejskich na prawie niemieckim na obszarze przedrozbiorowego powiatu łączyckiego do lat siedemdziesiątych XVI wieku*, Łódź 2003.
- Zajączkowski S.M., *O lokacjach wsi na prawie niemieckim na terenie przedrozbiorowego powiatu brzezińskiego do końca XVI wieku (cz. II)*, „Rocznik Łódzki” 1998, t. 45.

- Zajączkowski S.M., *Powiat orłowski do lat siedemdziesiątych XVI wieku. Studia z dziejów osadnictwa, struktury własnościowej i stosunków kościelnych*, Łódź 1996.
- Zbudniewek J.H., *Z dziejów kościelnych Oporowa do połowy XVI wieku*, [w:] *Oporów. Stań badań. Materiały sesji naukowej zorganizowanej z okazji 50. rocznicy Muzeum w Oporowie 22 listopada 1999 roku*, red. G. Kin-Rzymkowska, Oporów 2000.

TABLICE GENEALOGICZNE

skrótóy zastosowane w tablicach genealogicznych:

* – urodzony

~ – małżeństwo

† – zmarł

1 v. – primo voto

2 v. – secundo voto

abp – arcybiskup

adm. – administrator

arch. – archidiakon

brzez. – brzeziński

burg. – burgrabia

c. – córka

chor. – chorąży

gostyn. – gostyniński

h. – herbu

kan. – kanonik

kaszt. – kasztelan

kom. – komornik

krak. – krakowski

ks. – ksiązę

łącz. – łączycki

NN – nieznanego imienia

notar. – notariusz

ok. – około

p. – przed rokiem

pis. – pisarz

prob. – proboszcz

psęd. – podsędek

publ. – publiczny

sand. – sandomierski

stud. – student

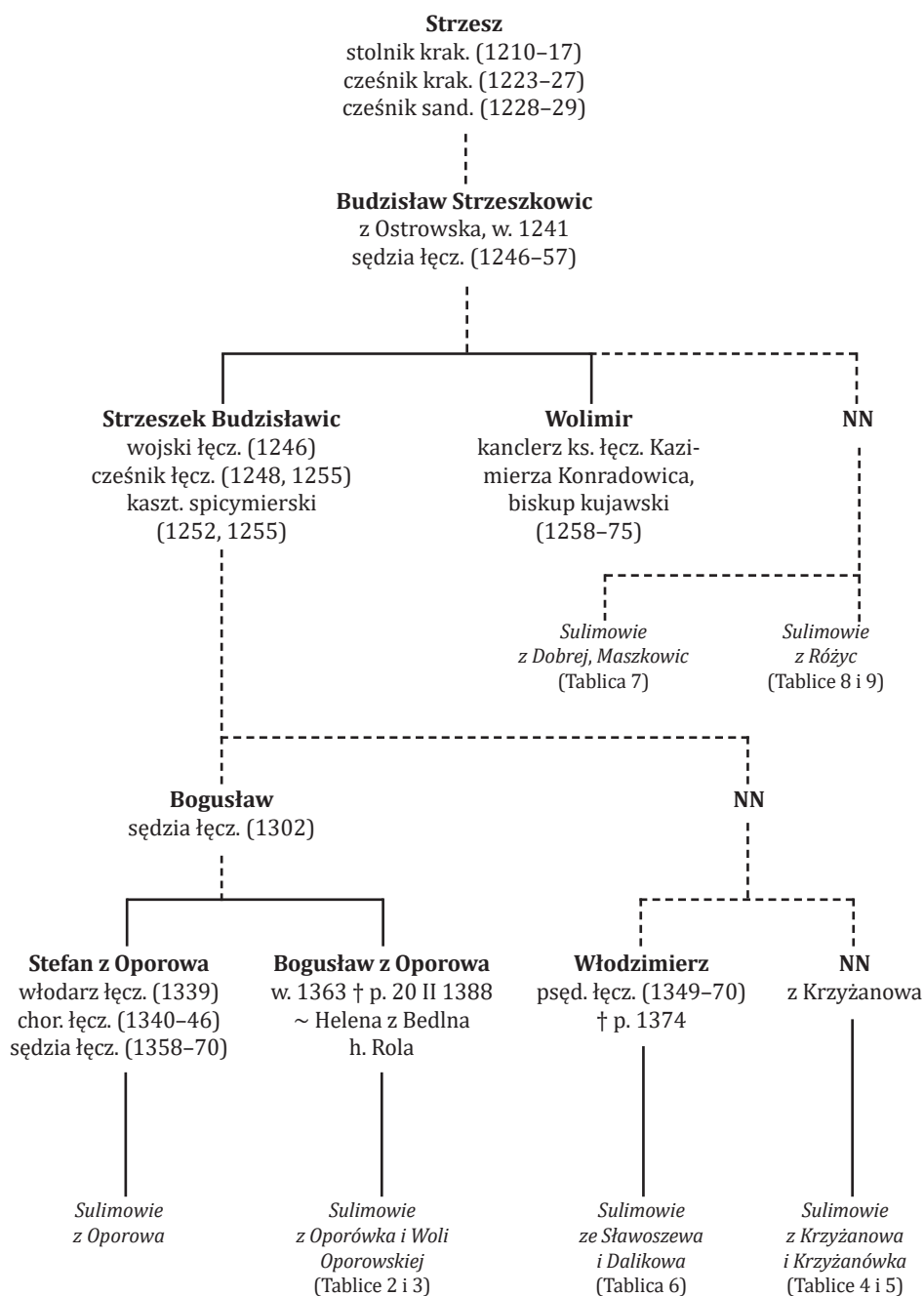
w. – wzmiankowany (-a) w latach

włocł. – włocławski

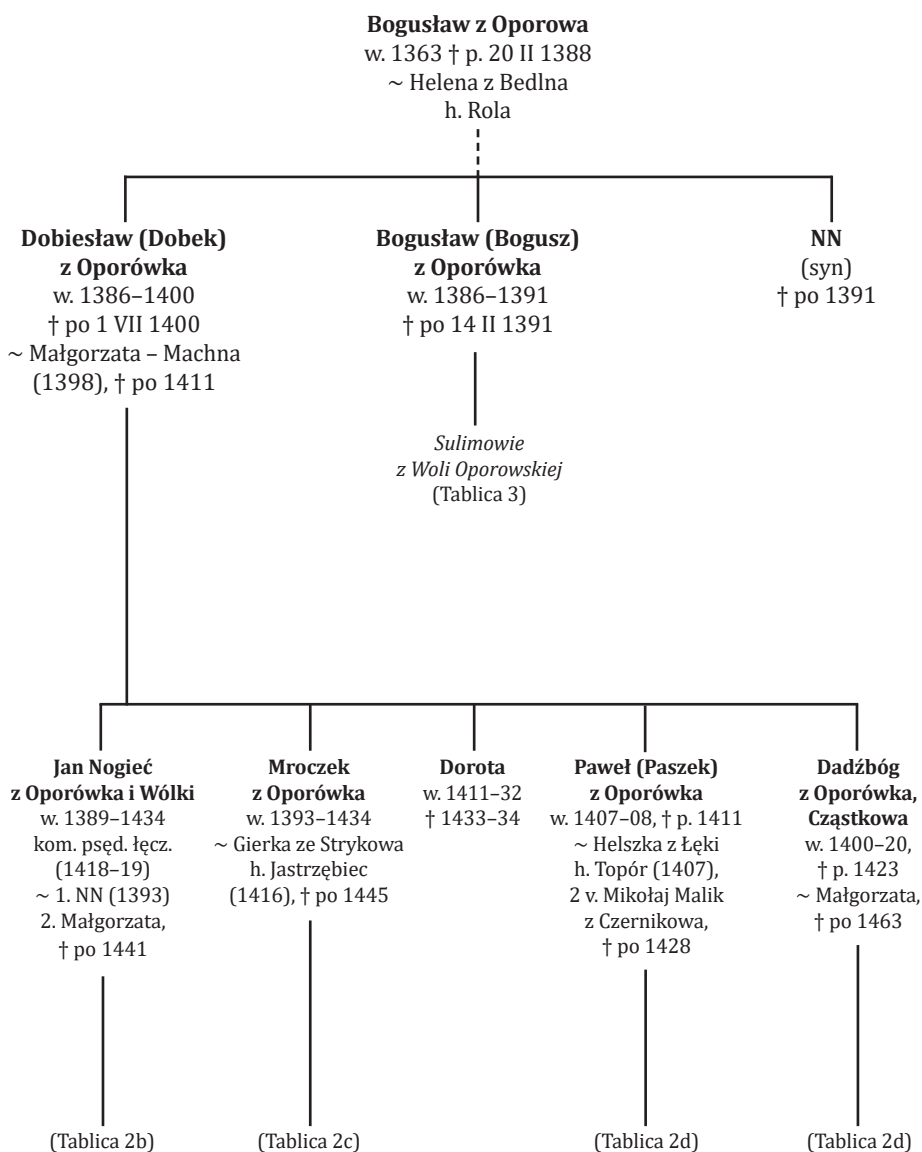
włod. – włodarz

ziem. – ziemski

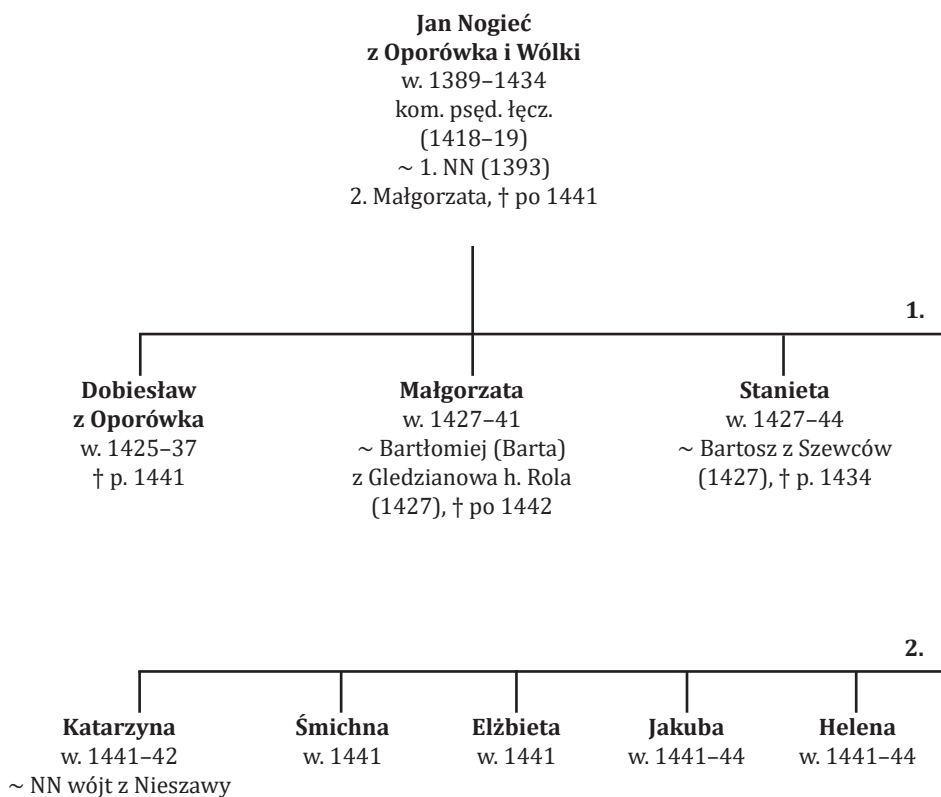
Tablica 1. Hipotetyczni antenaci Sulimów łęczyckich

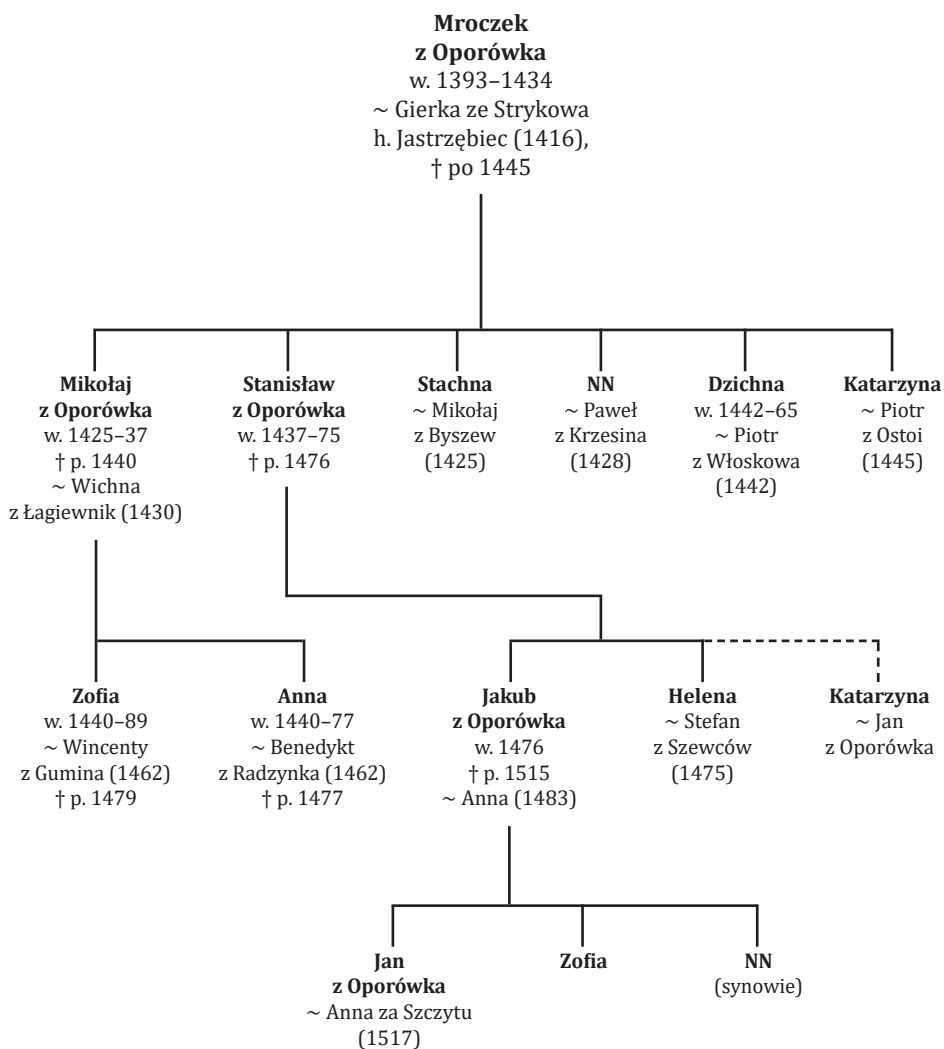
Tablica 2a. Sulimowie z Oporówka (pierwsze pokolenia)

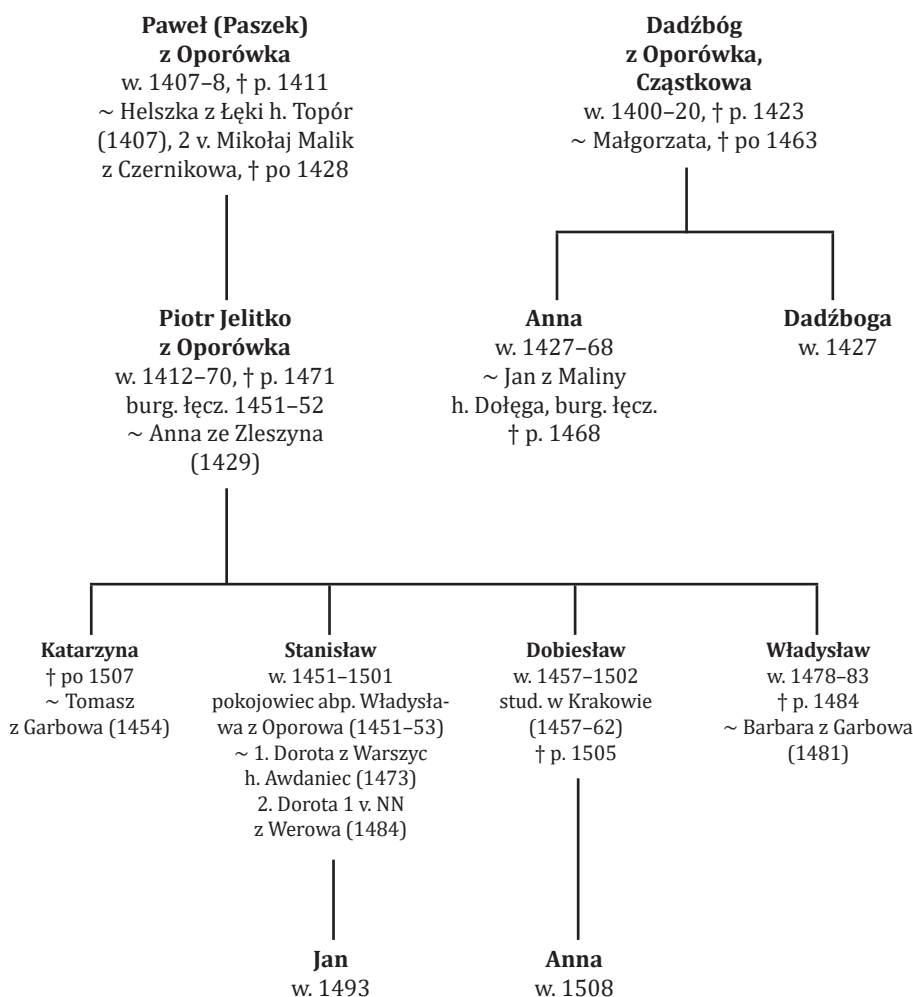
Tablica 2b. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Jana Nogiecia)

Tablica 2c. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Mrocza)

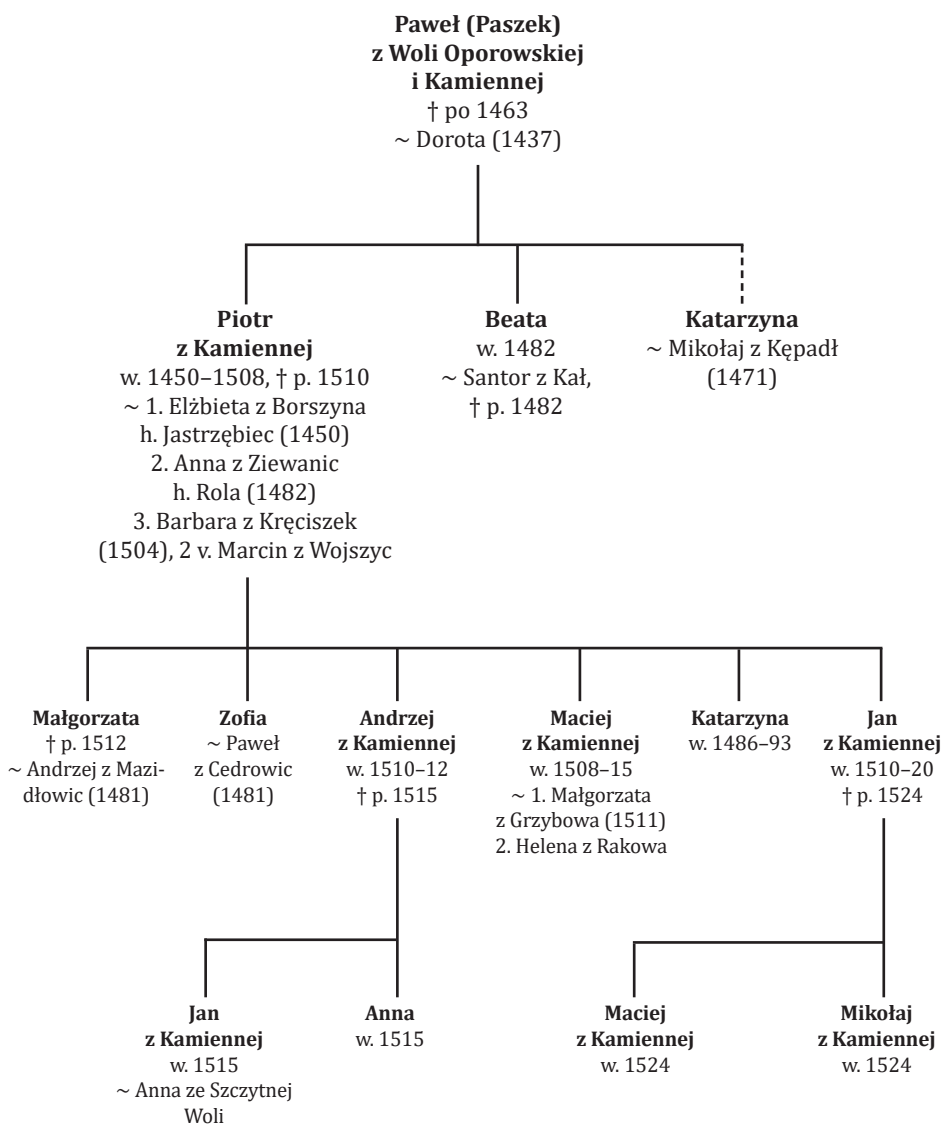
Tablica 2d. Sulimowie z Oporówka (potomkowie Paszka i Dadźboga)

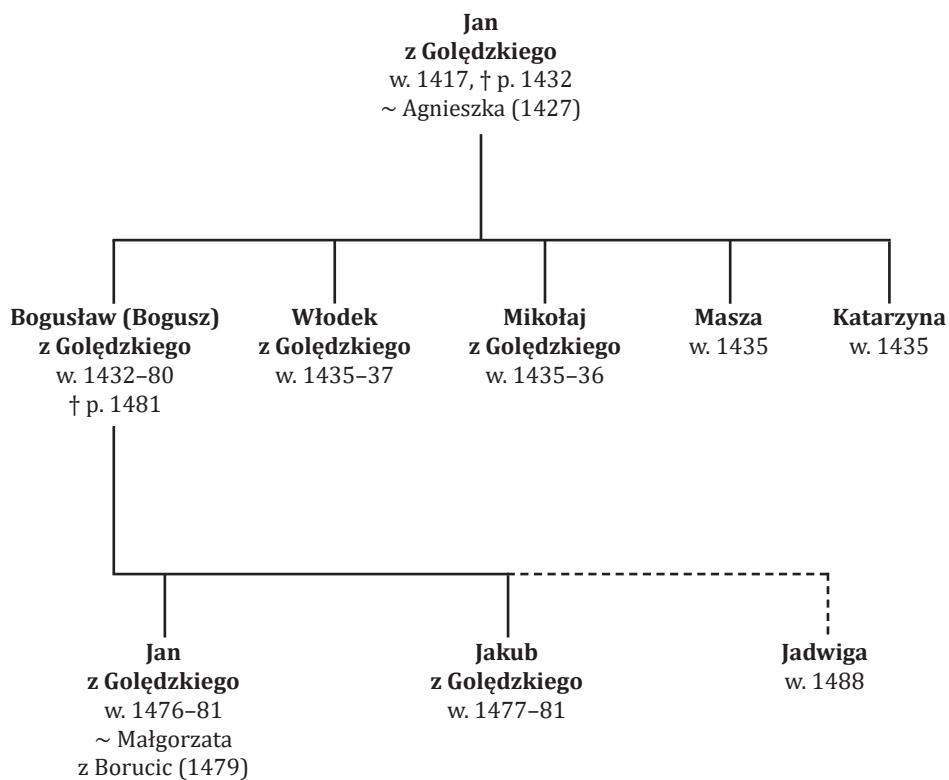
Tablica 3a. Sulimowie z Woli Oporowskiej (pierwsze pokolenia)

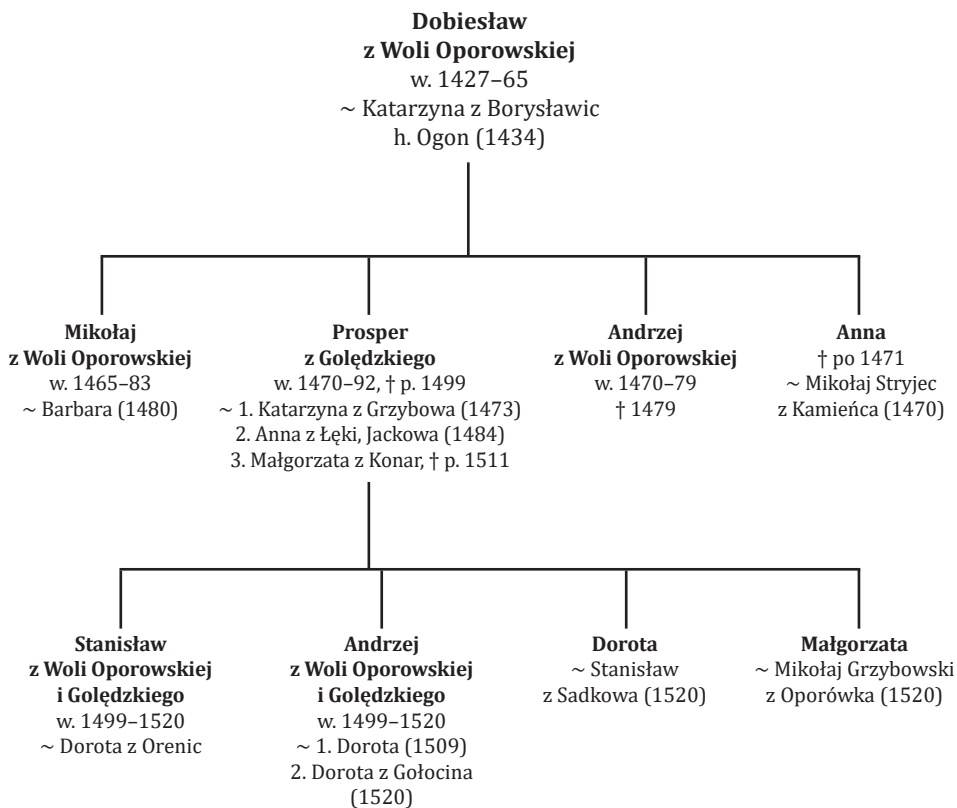
Tablica 3b. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Pawła)

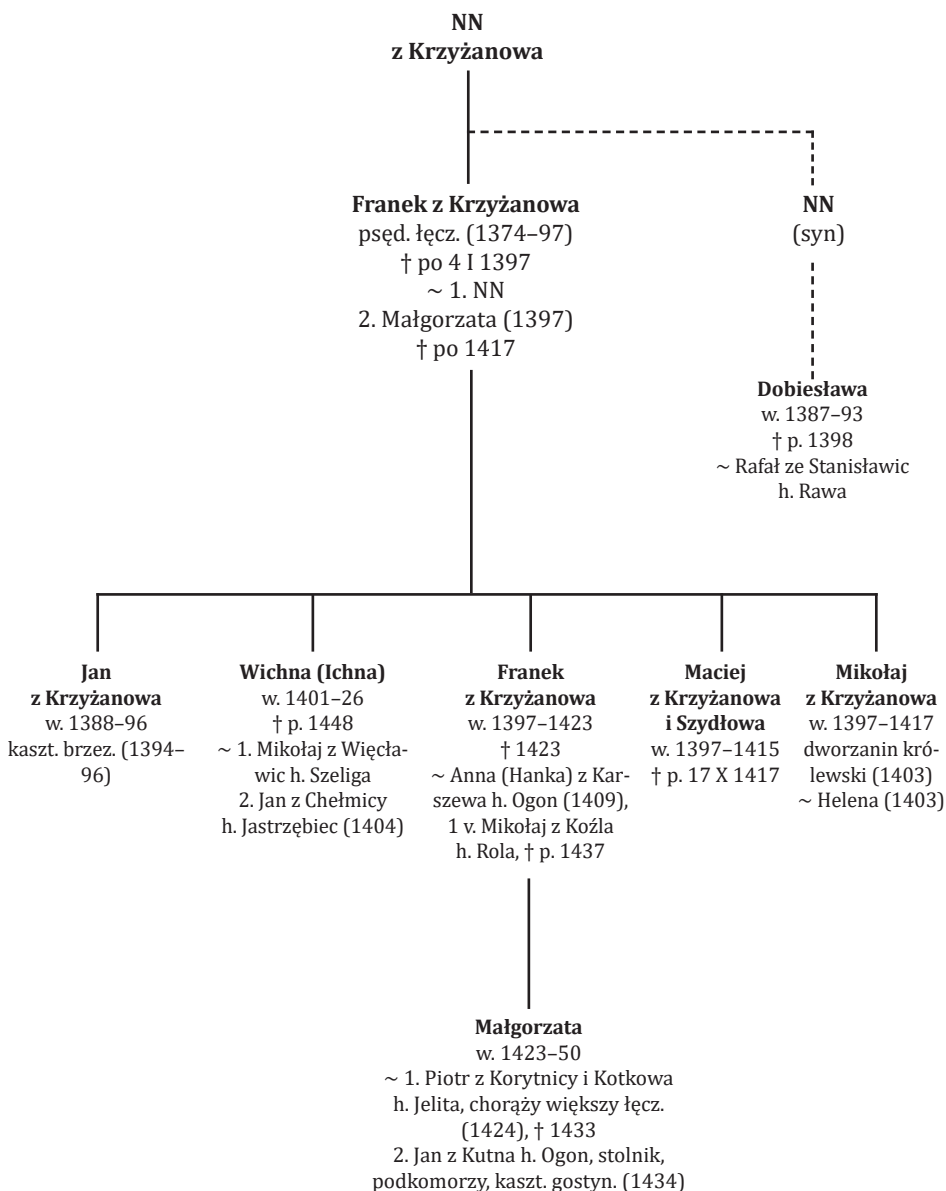
Tablica 3c. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Jana)

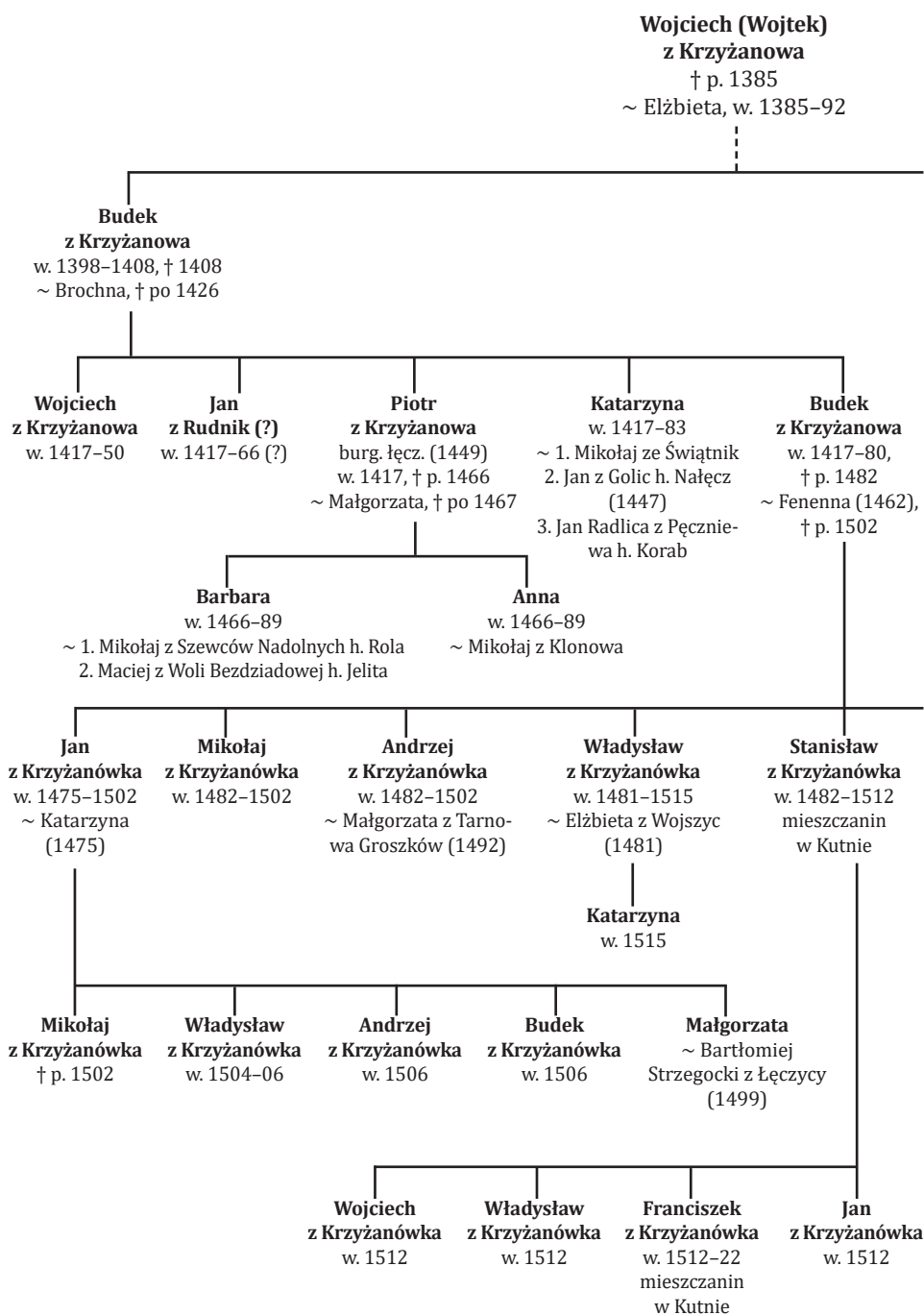
Tablica 3d. Sulimowie z Woli Oporowskiej (potomkowie Dobiesława)

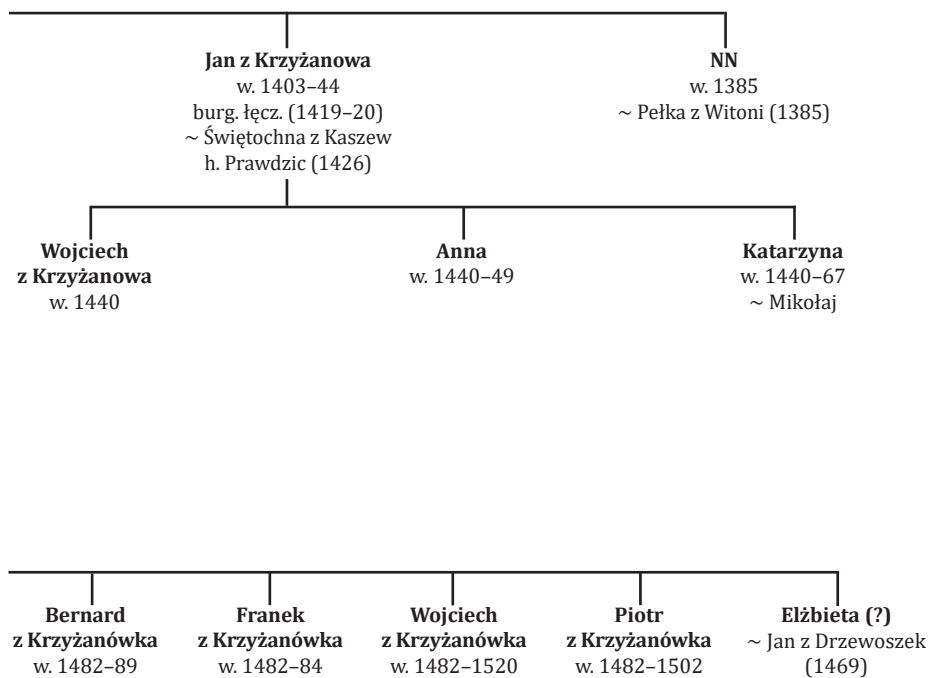

Tablica 4. Sulimowie z Krzyżanowa (potomkowie Franka)

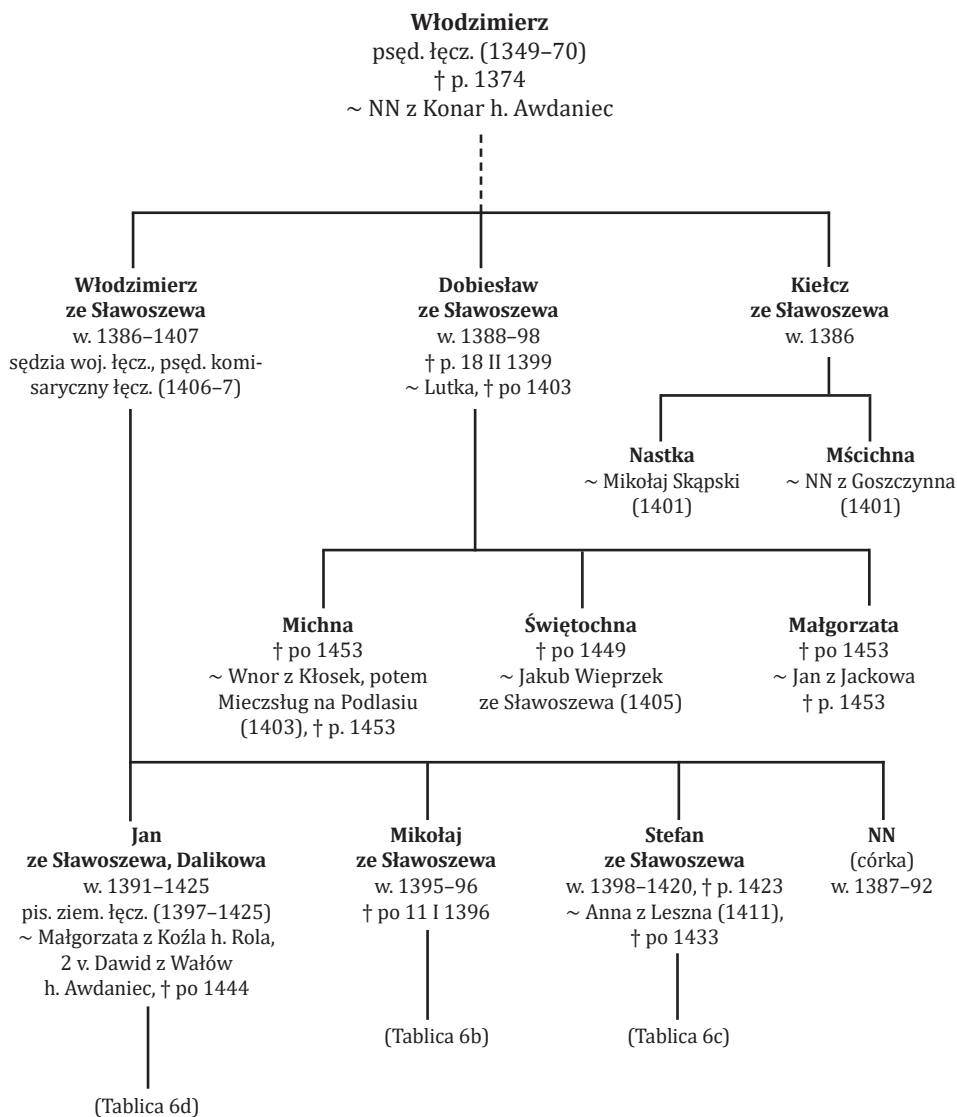

Tablica 5. Sulimowie z Krzyżanówka (potomkowie Wojciecha)

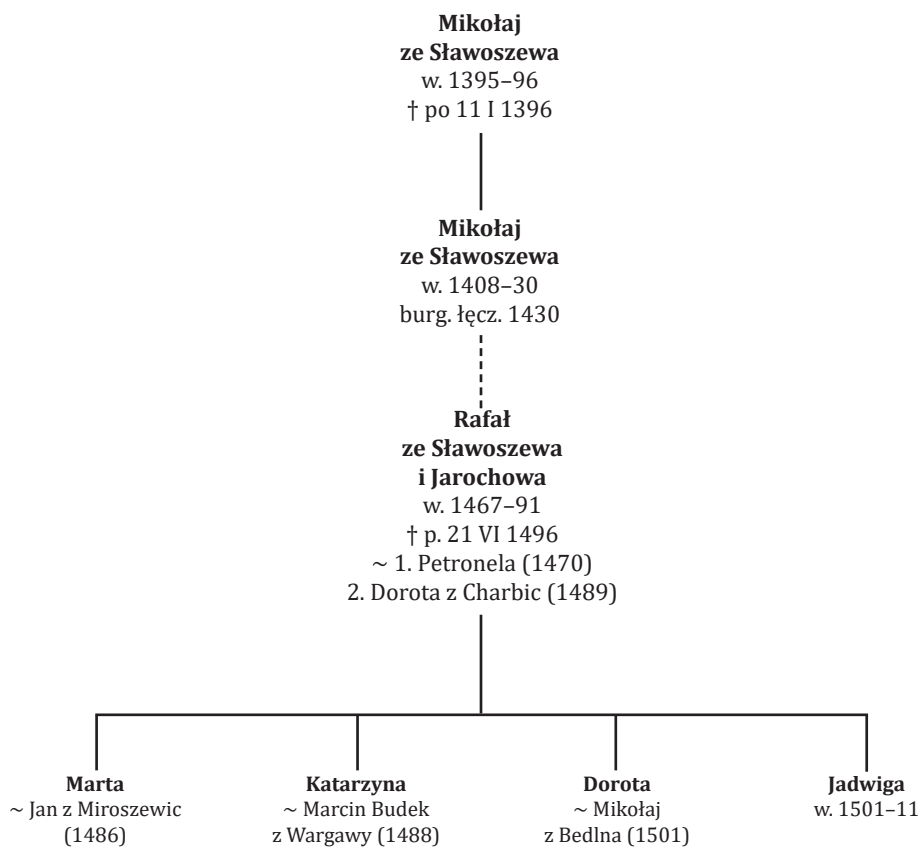

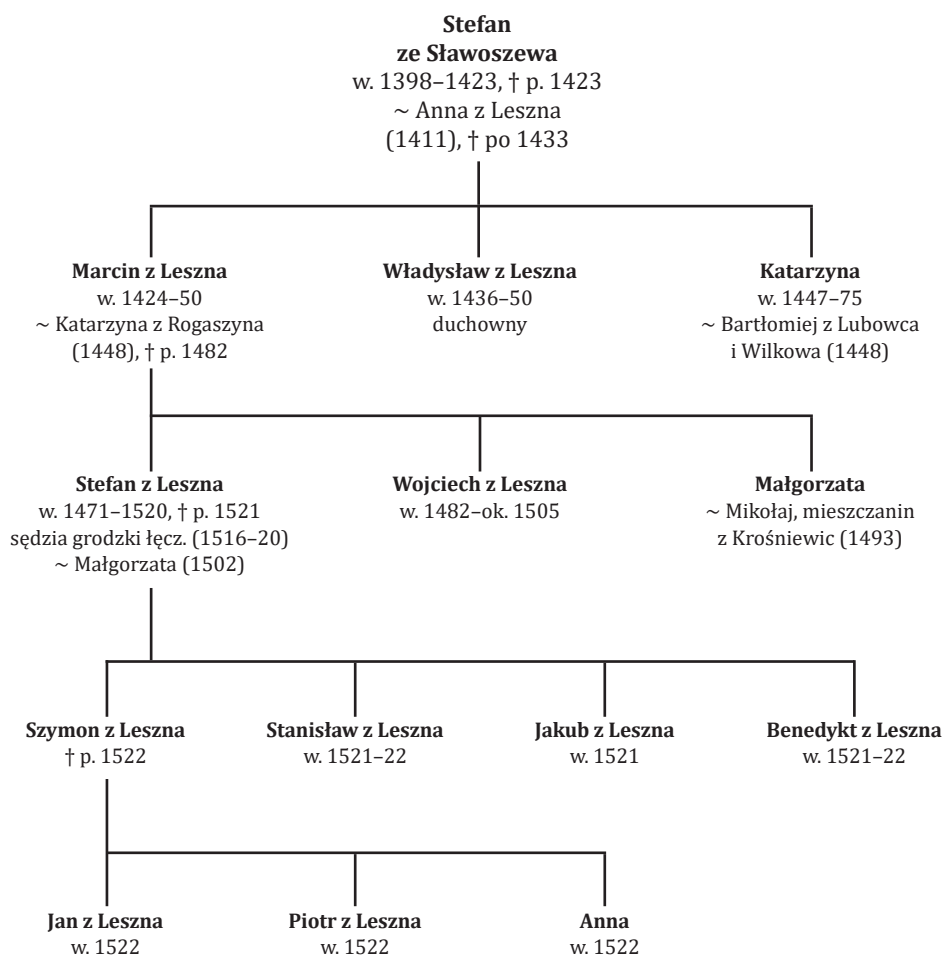
Tablica 6a. Sulimowie ze Sławoszewa (pierwsze pokolenia)

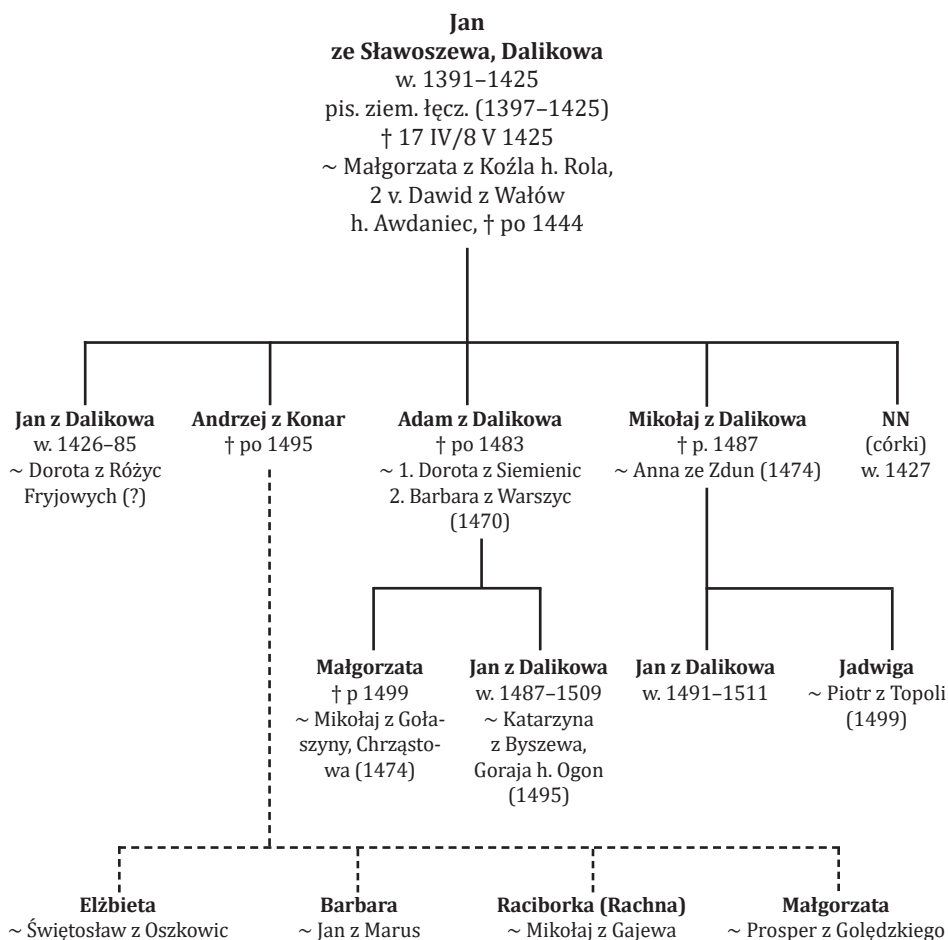
Tablica 6b. Sulimowie ze Sławoszewa i Jarochowa

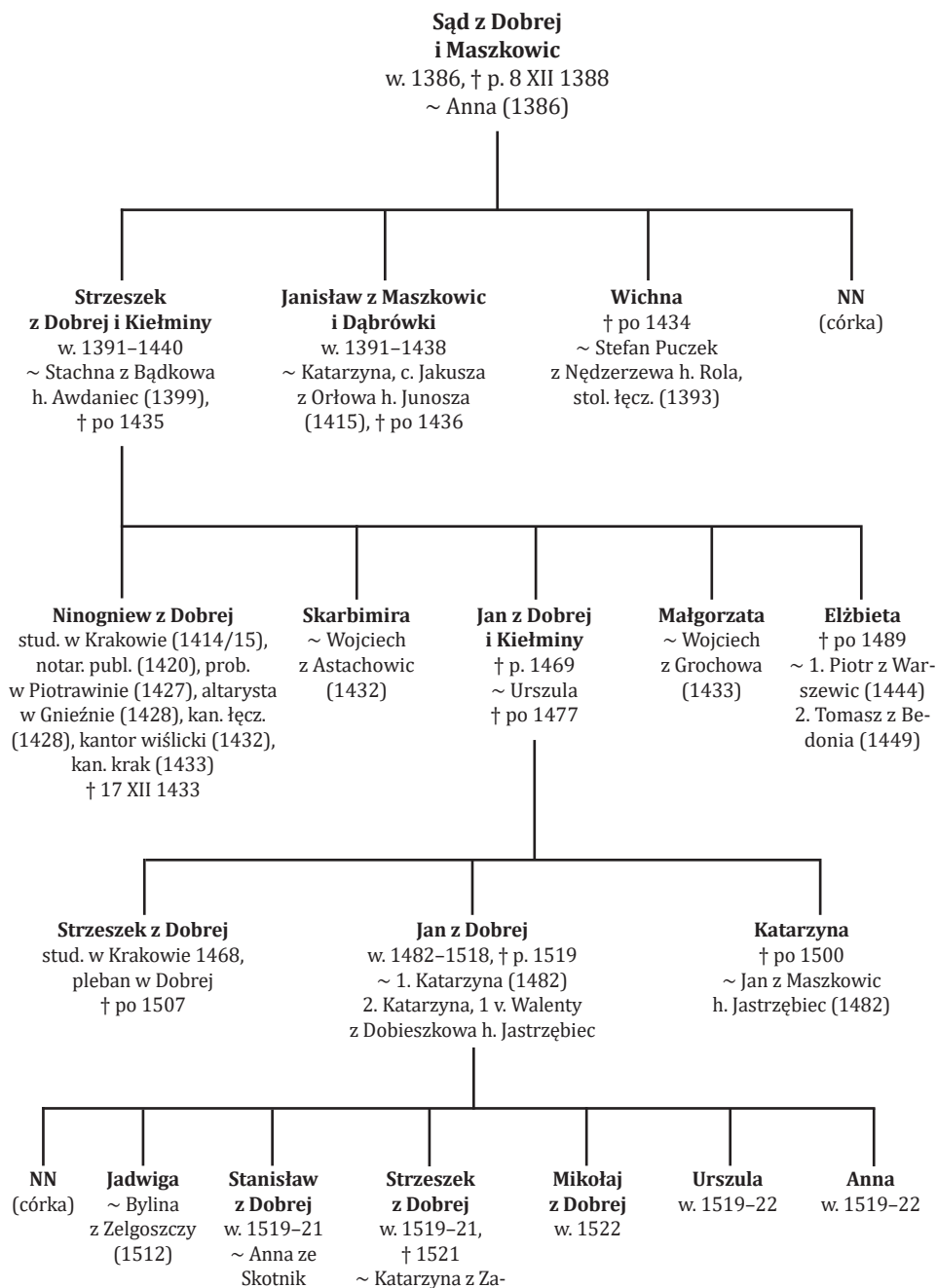
Tablica 6c. Sulimowie ze Sławoszewa i Leszna

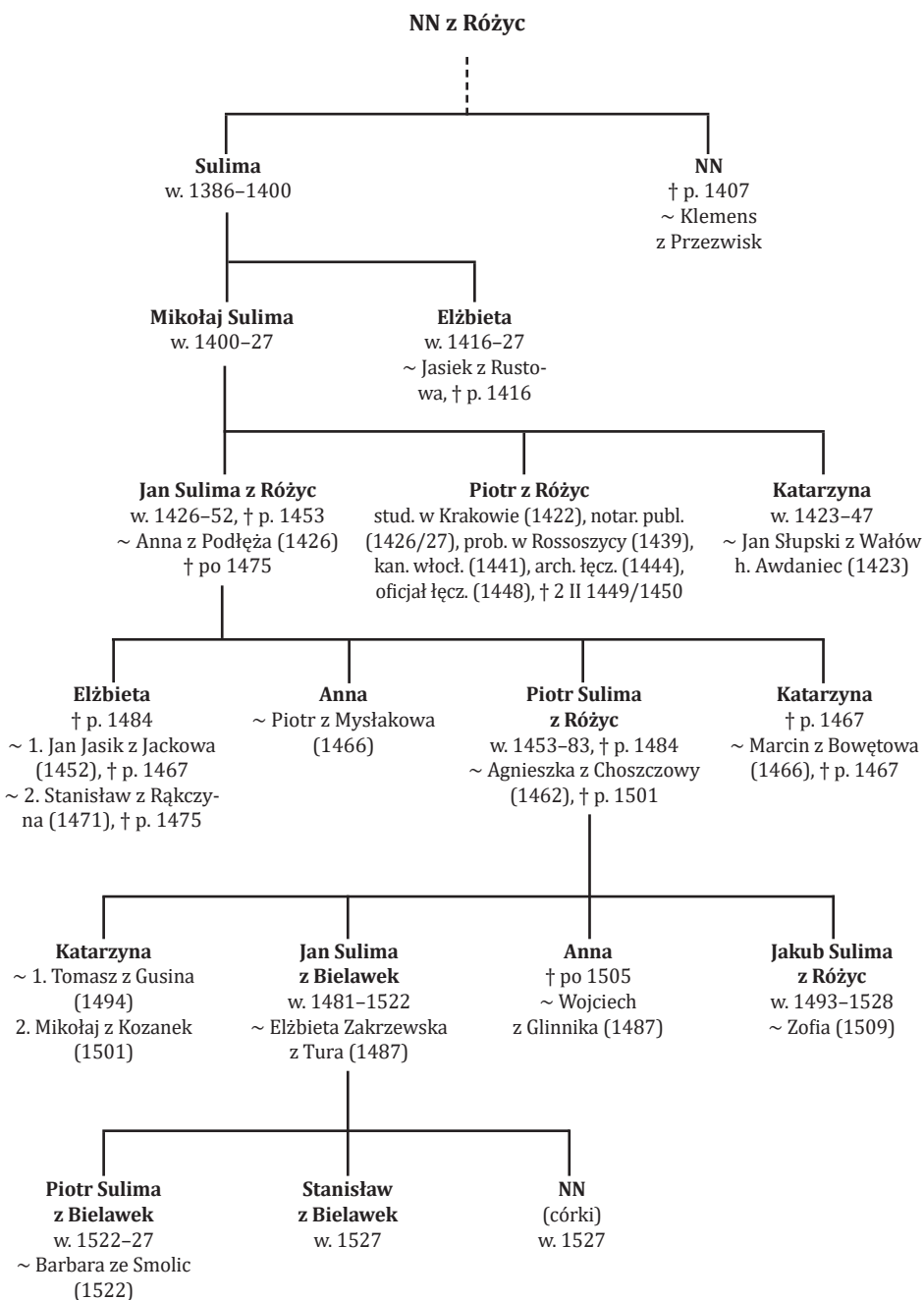
Tablica 6d. Sulimowie z Dalikowa i Konar

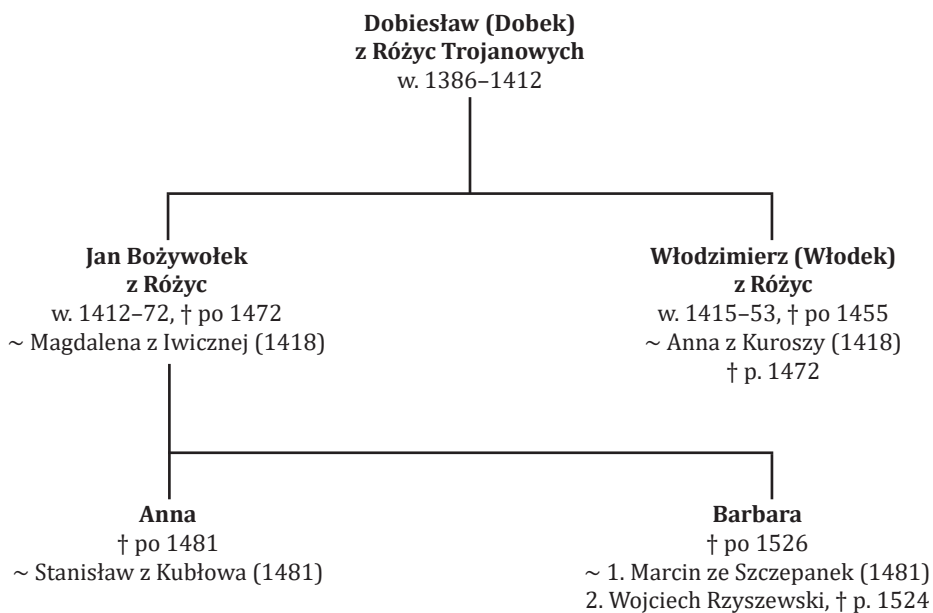
Tablica 7. Sulimowie z Dobrej, Maszkowic i Kiełminy

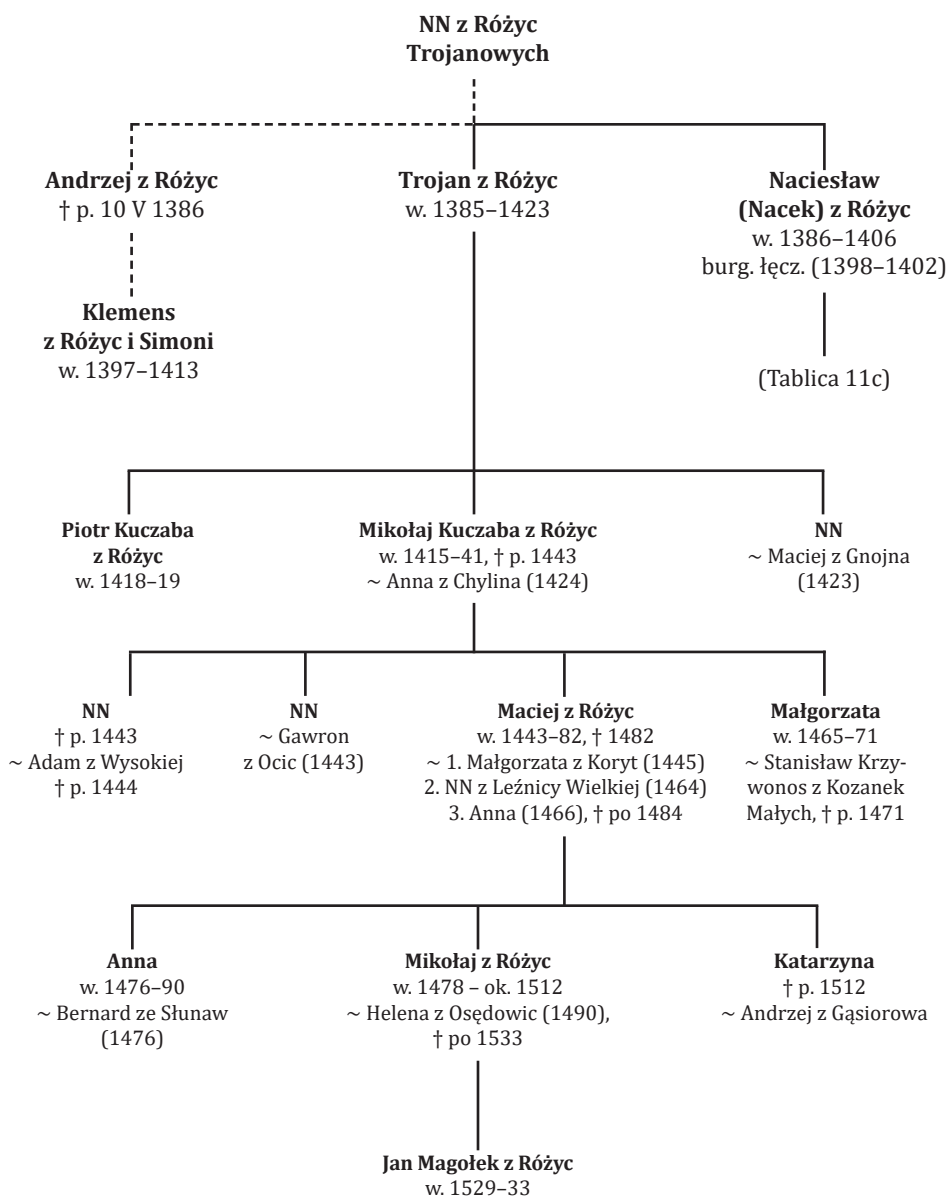
Tablica 8. Sulimowie z Różyc Sulimowych i Bielawek

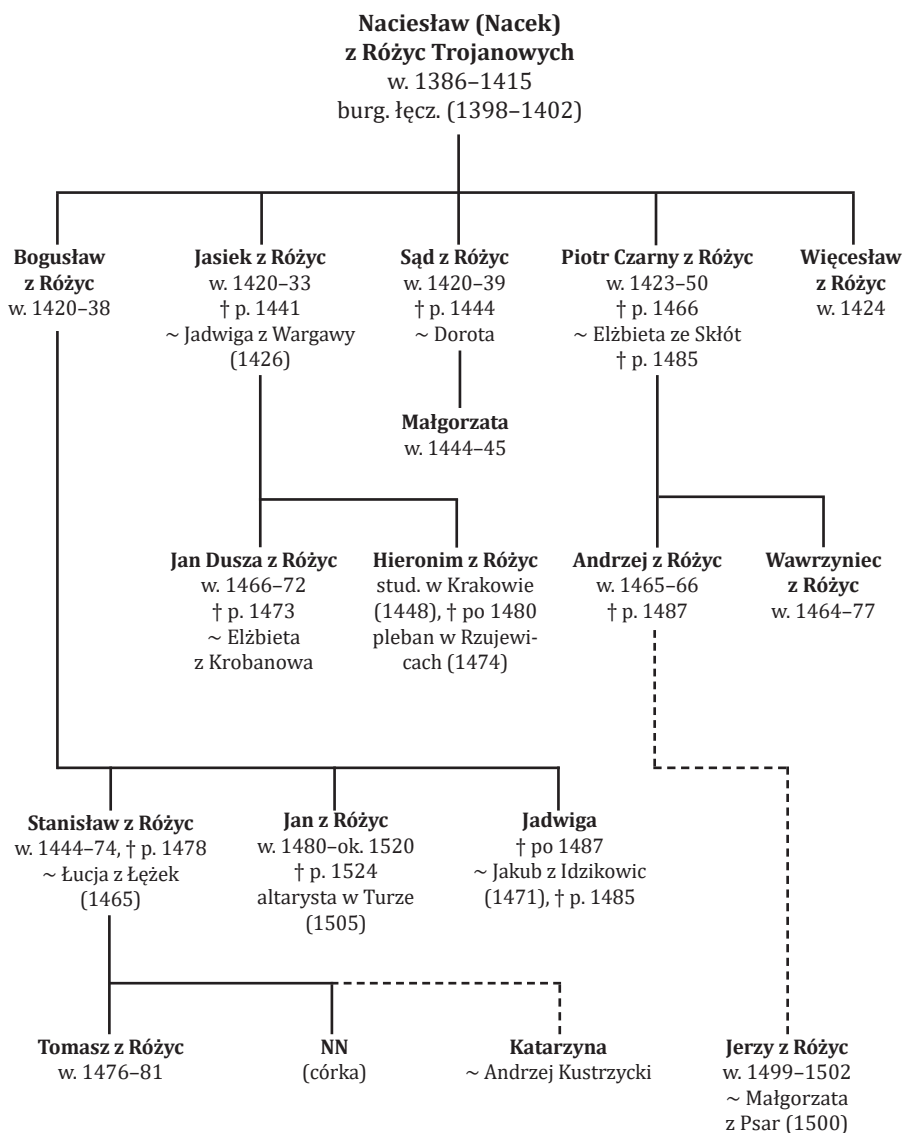
Tablica 9a. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Dobiesława)

Tablica 9b. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Trojana)

Tablica 9c. Sulimowie z Różyc Trojanowych (potomkowie Naciestawa)

THE RELATIVES OF OPOROWSCY SULIMA COAT OF ARMS TILL THE BEGINNING OF THE 16TH CENTURY

SUMMARY

This book relates to the monograph “Oporowscy, Sulima coat of arms. Career of a magnates’ family in the late-Medieval Poland” written by Tomasz Pietras, published in 2014 and aims to continue an attempt to present the noble families, Sulima coat of arms of Middle Poland in the late Medieval times. In the previous monograph the author presented history of Oporowski family that became magnates in the Kingdom of Poland due to Łęczyca voivode Mikołaj’s from Oporów developing career. Oporowski family held the natural leadership over all less prosperous families, Sulima coat of arms that inhabited Łęczyca region and whose representatives were their neighbours or even distant relatives. The research made on those few families’ history enables the role of protection, clientelism, cooperation and solidarity in the noble society of Jagiellonian times. The chronological scope of this publication is set from the second half of the 14th century till the beginning of the 16th century, whereas the geographical scope covers the former Łęczyca Voivodship.

Apart from the Oporowski house, the authors portrayed five family circles, Sulima coat of arms descended from Oporówek (Mały Oporów), Krzyżanów, Sławoszewo, Dobra and Różyce. The history of above mentioned families are the content of chapters dedicated to them. The research within the given period of time resulted in identifying 237 people, 139 men and 98 women. The majority of them were presented in separate short biograms. The gathered data allowed to retrace even up to six generations back in some families’ history i.e. the noble family from Oporówek.

Considering the families’ property they belonged to the middle-income gentry (heirs of Oporówek, Krzyżanów, Sławoszewo and Dobra) and some of them to the less prosperous, so called “zaściankowa” gentry (families from Krzyżanówek, Różyce Sulimowych and Trojanowych). There were no magnates and senators, holding high positions, among their members. Merely few

of them made a successful career as local officials: Franek from Krzyżanów, sub-judge in Łęczyca region; Jan from Krzyżanów, castellan of Brzeziny and Jan from Sławoszewo, manorial scribe. The other members often held various judicial or burgrave positions, gaided due to protection of Oporowski rich and influencial relatives, district heads and voivods from Łęczyca region. The Oporowski family representatives were frequently asked for help in formal sharing of property or being negotiators in the judicial cases concerning their less prosperous relatives. They provided them with mortgage loans or even purchased manors of their poorer relatives. On the other hand, the Oporowski family relatives from Łęczyca region also acted as their attorneys-in-law and witnesses, they were householders and trustees of bishops descending from the Oporowski house. The trials and conflicts between the relatives were sometimes very severe and could even led to murder which was the case in a conflict between Andrzej from Wola Oporowska who was killed by his uncle's son Jakub from Gołędzkie.

Merely 6 members of the examined group chose ecclesial career and did not succed more than gaining positions of canons, vicars or parsons. The most distinguished of them were: Piotr from Różyce Sulimowe, a canon from Włocławek, archdeacon and official in Łęczyca and Ninogniew from Dobra, a vicar in Wiślica and a canon in Kraków and Łęczyca, a Kraków bishop Zbigniew Olesnicki's collaborator. The seal of this cleric which is preserved in the Gniezno Arch cathedral Archives embellishes the cover of our book. Unfortunately both clerics were not given opportunity to develop futher their career due to precocious death.

The examined five family circles it is possible to detect such phenomenon as extinction or excessive development of families, gradual impoverishment of noble families, and fragmentation of properties (the result of family conflicts and financially devastating sisters' and daughters' dowries). It took just a few generations in some families to become a part of "zaściankowa" poor gentry with a small fields starting as members of middle-income gentry. There are numerous examples of outclassing of noble families who decided become city inhabitants. The authors hope that the book content will serve as a rich comparative data source for further research on the Polish noble society of the late Medieval times.

translated by ANNA WOŹNIAK

INDEKS

Indeks wyszczególnia nazwy miejscowości, pod którymi wymieniono pochodzące z nich osoby. W nawiasach wskazano na inne miejscowości, z których pisały się wymienione osoby. Indeks nie zawiera imion władców jako wystawców dokumentów, imion mieszczan i chłopów. Nie uwzględnia także miejscowości związanych z podziałem administracyjnym ziem polskich (państwowym i kościelnym). Zastosowano skróty: arcbp – arcybiskup; archid. – archidiakon; b. – brat; bp. – biskup; brz. – brzeski; brzez. – brzeziński; c. – córka; chor. – chorąży; ciech. – ciechanowski; cz. – cześćnik; dobrz. – dobrzyński; gost. – gostyński; gn. – gnieźnieński; in. – inowrocławski; inow. – inowłodzki; kan. – kanonik; kaszt. – kasztelan; kom. – komornik; kon. – konarski; kor. – koronny; krak. – krakowski; krusz. – kruszwicki; ks. – książe; kuj. – kujawski; lipn. – lipnowski; łącz. – łączycy; m. – mąż; maz. – mazowiecki; miecz. – miecznik; mn. – mniejszy; niezid. – niezidentyfikowana; pleb. – pleban; płow. – podłowczy; pcz. – podczaszy; piotr. – piotrkowski; pkanc. – podkanclerzy; pkom. – podkomorzy; pł. – płocki; płow. – podłowczy; pozn. – poznański; prosz. – proszowicki; psęd. – podsędek; pstoli – podstoli; rad. – radomszczański; raw. – rawski; s. – syn; sa – siostra; sand. – sandomierski; soch. – sochaczewski; sier. – sieradzki; skarb. – skarbnik; sta – starosta; stol. – stolnik; szad. – szadkowski; szcz. – szczyrzycki; w. – większy; warsz. – warszawski; wda – wojewoda; wiśl. – wiślicki; wł. – włocławski; z. – ziemia; zag. – zaginiona; ż. – żona.

A

Astachowice par. Gieczno, z:

- Adam 138
- Wojciech, ż. Skarbimira z Dobrej s. Wojciech 138

B

Bardzynin par. Dalików, z:

- Jakusz 170
- Piotr 182

Baruchowo z. dobrz., z:

- Wojciech 51, 88

Bądków par. Modlna 131

Bedlno par. loco, z:

- Jan Gość 83
- Klemens 39
- Machna c. Stefana, m. Jan z Królikowa 16, 18

– Mikołaj (Miczek) bratanek Heleny z Oporówka 16, 69

– Mikołaj scholastyk wł. 15

– Mikołaj Goździk 77

– Mikołaj, ż. Dorota z Jarochowa 107

– Mścichna c. Stefana, m. Mikołaj z Królikowa 16, 18

– Stefan h. Rola 16

Bedoń par. Mileszki, z:

– Łukasz, Jan Szawiąta, Stanisław Stachnik i Józef 142

– Przybysław 30

– Tomasz (i Mileszek), ż. Elżbieta z Dobrej 139

Bełdowska Brygida 142

Bełz miasto, z:

– Jan introligator krak. 42

Bernard kan. św. Jerzego w Gnieźnie 137

Besiekierz par. Gieczno 131

Besk par. Grabów, z:
 – Jan Piorunowski (i Sławęcina) wojski sier. 59, 89
 – Mikołaj kan. łącz. 119

Będzien par. Łaznów 64

Bielawki par. Leźnica Wielka, z:
 – Jan Sulima, zob. Różyce Sulimowe
 – Piotr Sulima, ż. Barbara ze Smolic 162
 – Stanisław 162

Bielawy par. loco, z:
 – Dzieszław pkom. łącz. 51
 – Maciej (i Szelig) kaszt. brzez. 45
 – Stanisław cz. łącz. 26, 102
 – Wojciech scholastyk łącz. 102

Bielice par. Krośniewice, z:
 – Wojciech 100

Bierzwienna par. loco 12, 25

Bochnia miasto
 – mieszczanie 63

Boczki par. Waliszew, z:
 – Mroczek 19

Bogucice pow. szad. 23

Bolesław i Bernard, ks. opolscy 71

Bolesław ks. cieszyński 137

Bolesławiec pow. wieluński 71

Bolesta sędzia maz. 114

Borów par. Oszkowiec, z:
 – Grot 19

Borszyn par. Solca Wielka, z:
 – Elżbieta c. Jana, m. Piotr z Kamiennej 50
 – Jan h. Łazęka 50
 – Wojciech pleb. w Grodzisku 158

Borucice par. Siedlec, z:
 – Małgorzata, m. Jan z Gołędzkiego 59
 – Stanisław 59

Boryslawice, par. loco, z:
 – Katarzyna c. Pietrasza, m. Dobiesław z Woli Oporowskiej 49, 195
 – bb. Klemens i Andrzej 141
 – Mikołaj s. Pietrasza 49
 – Mikołaj s. Ścibora 167
 – Pietrasz h. Ogon 49
 – Ścibór h. Jastrzębiec pstoli, wda łącz. 133

Borzęce par. Strzegocin 84

Bowętów par. Grabów, z:
 – Marcin, ż. Katarzyna z Rózyce Sulimowych 154, 157
 – Stefan Burszonek, ż. Małgorzata 157, 184

Bratoszewice par. loco, z:
 – Stanisław (i Goślubia) 59
 – mieszczanie 141

Bronno par. Leźnica Mała, z:
 – Wszebór 171

Brużycza par. Zgierz, z:
 – Wojciech 110

Brzeziny par. loco, z:
 – Andrzej pleb. 131

Byczyna par. Poddębice, z:
 – Stanisław (i Bogucic) kaszt. kon. łącz. 23

Byszew par. Goraj, z:
 – Paweł, zob. Goraj

Byszew par. Witonia, z:
 – Pełka Nos s. Adama h. Janina 66
 – Katarzyna c. Pełki Nosa 122

Byszewy par. Skoszewy, z:
 – Mikołaj, ż. Stachna z Oporówka 30

C

Cedrowice par. Solca Wielka, z:
 – Stanisław 184
 – bb. Stefan i Jakusz 167

Cedrowice Małe par. Solca Wielka, z:
 – Paweł, ż. Zofia z Kamiennej 58

Charbice par. Kazimierz, z:
 – Dorota c. Jana, m. Rafał z Jarochowa 106
 – Jan, ż. Elżbieta s. Mikołaj 106
 – Jan Dalikowski, zob. Dalików
 – Przosna, ż. Tomisława 74–77, 171

Chełmca pow. dobrzyński, z:
 – Jan kaszt. rypiński (i Lutomierska) 68, 114, 196
 – Mikołaj s. Jana 75

Chodakowice (ob. Chodaki) pow. szad., z:
 – Stanisław Łada, zob. Kozuby 36

Chodów (k. Kłodawy) par. loco, z:
 – Jachna Chodowska i jej c. Helszka 14
 – Stefan (i Oporowa, Maszkowic) pcz. łącz., kaszt. brzez. 24, 26, 34, 45, 48, 80, 127, 131, 133–134, 167, 174

Chodów (n/Nerem), par. loco, z:
 – Klemens kaszt. kazimierski 164

Chojny (Duże i Małe) par. Mileszki, z:
 – Piotr h. Jastrzębiec 142
 – Teofil pl. w Dobrej, Bielawach 142

Choszczowa (ob. Chylczów) pow. radom., z:
 – Agnieszka, m. Piotr Sulima z Rózyce Sulimowych 158

- bb. Jan i Tomasz 158
 - Wawrzyniec 158
 - Chrosno par. Grochów 51
 - Chrzastów par. Leźnica Wielka, z:
 - Dzierśław 151
 - Jan 153
 - bb. Jan i Piotr 173
 - Mikołaj, zob. Gołaszyny
 - Piotr (i Gołaszyn) 121, 161
 - Stanisław (i Gołaszyn) 121
 - Wojciech 121, 168
 - Chrzastówek, par. Leźnica Wielka 153
 - Chylin pow. koniński, z:
 - Anna, m. Mikołaj z Różyc Trojanowych 173, 175
 - Jarosław (i Krzymowa) 173
 - Cząstków par. Bierzwienna, z:
 - Dadźbóg, zob. Oporówek
 - Marcin Puczek 27
 - Miećław 27
 - Mroczek, zob. Oporówek
 - Czerniec par. Zgierz 131
 - Czerników par. Góra św. Małgorzaty, z:
 - Jan 105, 184
 - Mikołaj Malik 27
 - Stanisław Michałowski 35
 - Wojciech s. Piotra 185
 - Czeszewo k. Gołańczy, z:
 - Andrzej 83
 - Jan Nielataj 83
 - Czołczyn pow. szad., z:
 - Jan Śmilsz 27
 - Czyżowski Jakub 185
- D**
- Dalików par. loco, z:
 - Adam, ż. 1. Dorota z Siemienic 118–119
 - Andrzej (i Konar) 109, 117–118, 122
 - Balko 113
 - Jadwiga, m. Piotr z Topoli Kątowej 124
 - Jan pisarz z. łącz., zob. Sławoszew
 - Jan s. Jana pisarza, ż. Dorota z Różyc Fryjowych 115–117
 - Jan s. Adama, ż. Katarzyna c. Mikołaja Grabowskiego 122–123
 - Jan s. Mikołaja (i Charbic) 123–124
 - Małgorzata c. Adama, m. Mikołaj z Gołaszyn 121–122
 - Michał sołtys 113
 - Mikołaj, ż. Anna ze Zdun 119–120
 - Mikołaj pleb. 113
 - Daszyna, z:
 - Jan 161
 - Dąbie par. Siedlec, z:
 - Andrzej 106
 - Mikołaj 51, 106
 - Dąbrowice par. loco 116, 175
 - Dąbrówka par. Dalików, z:
 - Chebda (i Złotnik) 75
 - Dobek 113
 - Michał 113
 - Dąbrówka Wielkopolska:
 - Ninogniew h. Poraj zob. Radogoszcz
 - Dąbrówka Nadolna par. Dalików, z:
 - Andrzej 163
 - Bartłomiej 161
 - Jan 117
 - Mikołaj 161
 - Dąbrówno par. Piątek 26
 - Dębowa Góra par. Bąków, z:
 - Tomasz, ż. Barbara 141
 - Wincenty 41
 - Dobieszków par. Dobra, z:
 - Dzierśław 141
 - Mikołaj i Przecław ss. Walentego 143
 - Walenty, ż. Katarzyna z Woli Wojskiej 143
 - Dobra par. loco, z:
 - Anna c. Jana 144–145
 - Elżbieta, m. 1. Piotr Sadza z Warszawic, 2. Tomasz z Bedonia 139–140
 - Jadwiga, m. Bylina z Zelgoszczy 144–145
 - Jan s. Jana (i Kiełminy), ż. 1. Katarzyna, 2. Katarzyna z Woli Wojskiej 32, 127, 142–143
 - Jan s. Strzeszka (i Kiełminy), ż. Urszula 140–141
 - Katarzyna, m. Jan z Maszkowic 143–144
 - Małgorzata, m. Wojciech z Grochowa 139
 - Mikołaj Dobrski 145
 - Mikołaj Tłusto 129
 - Ninogniew, kan. łącz., krak., kantor wiśl. 125, 135–138, 195
 - Otto (Ota) h. Junosza 179
 - Sąd (i Maszkowic), ż. Anna 125, 128
 - Skarbimira, m. Wojciech z Astachowic 138
 - Stanisław (i Kiełminy), ż. Anna ze Skotnik 144–145
 - Strzeszek, ż. Katarzyna z Zaczywilków 144–145

– Strzeszek, ż. Stachna 25, 83, 128–132
 – Strzeszek (i Kiełminy) pl. w Dobrej 141–142, 195
 – Urszula c. Jana 144–145
 – Wichna, m. Stefan Puczek z Nędzierzewa 128, 134–135
 Dobra z. krak. lub sand., z:
 – Jan duchowny 140
 Dobrzelin par. Żychlin, z:
 – Stanisław pkom. łącz. 29, 84
 – Wojciech chor. w. łącz., kaszt. inow. 37, 41, 51, 89
 Doleck pow. raw., z:
 – Mikołaj 129
 Doły par. Łódź 131–132
 Domaniew par. loco 149
 Domaników par. Rdutów, z:
 – Mikołaj Włostowic 19
 Domaradzyn par. Bratoszewice, z:
 – Paweł 108
 Drozdowski Stanisław 123
 Drzewce par. Umień, z:
 – Mikołaj h. Ogon 74
 Drzewoszek par. Bedlno, z:
 – Bogusz 39, 43
 – Jakub 41
 – Jan 35
 – Jan, ż. Elżbieta z Krzyżanówka 89
 – Michał 27
 – Mikołaj (różne osoby) 18, 26, 34, 41
 – Mikosz 18
 – Mściśław 24
 – Stefan 41
 Drzewoszek Małe par. Bedlno, z:
 – Andrzej 41
 – Mikołaj 41
 Dybówka par. Modlna, z:
 – Dytrych 148
 Dzierzbice par. loco, z:
 – bb. Krystyn kaszt. krusz., Mikołaj 114
 Dzierżawska Anna, m. Maciej Obląg z Łęczycy 185
 Dzierżawy pow. szad., z:
 – Maciej 143
 Dzierżazna par. Modlna, z:
 – Dobiesław 116
 – Wszebor 133
 Dziwisz z Węgleszyna sta łącz. 149

E

Elbląg 135

G

Gaj par. Góra św. Małgorzaty, z:
 – Florian sędzia łącz. 52, 117
 – Stanisław (i Kalenia, Pełczysk) płow., łow. w. łącz. 82, 84, 100
 Gajewo, par. Witonia, z:
 – Mikołaj Gajewski (i Szewców Nagórnych), ż. Raciborka z Konar 60, 121
 – Stanisław 110
 Gajew (ob. Podgajew) par. Kaszewy, z:
 – Maciej 33
 Garbów par. Bedlno, z:
 – Adam (i Śleszyna Dużego) 90–92
 – Piotr 44
 – bb. Tomasz, Mikołaj, Przybysław 31
 – Tomasz (i Odolina, Żeronic), ż. Katarzyna z Oporówka 35, 43–44
 Garbów z. maz., z:
 – Dadźbóg 129
 Garbów z. sand., z:
 – Zawisza Czarny 14, 22
 Gawrony par. Topola, z:
 – Jan 133
 Gąsiorów par. Sławoszew, z:
 – Andrzej, ż. Katarzyna z Różyc Trojanych 178
 Gieczno par. loco, z:
 – Aleksander 164
 – Żegota 81
 Giedki par. Skoszewy, z:
 – Paweł, ż. Dorota Grabska z Grabi 185
 Gledzianów par. Witonia, z:
 – Bartłomiej Barta, ż. Małgorzata z Wólki Oporowskiej 24, 29–30
 – Jan b. Bartłomieja Barty 29
 – bb. Stanisław, Jan, Mikołaj s. Bartłomieja Barty i Małgorzaty 30
 – Wojciech (i Parzęczewa) 158, 185
 Glinnik par. Szczawin, z:
 – Wojciech, ż. Anna z Różyc Sulimowych 159–160
 Głębokie pow. radziejowski 88
 Gniewomir opat trzemeszeński, zob. Leźnica Wielka

Gniezno miasto 125–126, 137, 149

Gnojno pow. in., z:

– Maciej (i Psar) 170–171

– Mikołaj (i Różyc) 171

Goleńdzkie par. Oporów, z:

– Bogusz 53

– Dobiesław, zob. Wola Oporowska

– Jadwiga c. (?) Bogusza 60

– Jakub s. Bogusza 59–60, 197

– Jan, ż. Agnieszka 48

– Jan s. Bogusza 59

– Masza i Katarzyna c. Jana 54

– Mikołaj s. Jana 54

– Piotr (i Kamiennej) 48

– Prosper (i Woli Oporowskiej), z. 1. Katarzyna z Grzybowa, 2. Anna z Łęki, 3. Małgorzata z Konar 56–57, 120–121

– Włodek s. Jana 54

Golice par. Tur, z:

– Jan h. Nałęcz, ż. Katarzyna z Krzyżanówka 87–88, 186

– Jan chor. w. łącz. 122

– Marcin s. Jana chor. w. łącz. 122

– bb. Piotr, Dobrogost i Aaron s. Jana 88

Gołaszyny par. Parzęczew, z:

– Błażej 118

– Jakub 118

– Mikołaj h. Jastrzębiec (i Chrzastowa), ż. Małgorzata z Dalikowa 119, 121

– Stanisław 121

Gołocice par. Witonia, z:

– Piotr 170, 181–182

Gołocin z. płocka, z:

– Dorota, m. Andrzej z Woli Oporowskiej 61

Goraj par. loco, z:

– Katarzyna c. Mikołaja Grabowskiego, m. Jan z Dalikowa 122–123

– Paweł (i Byszewa) 122

Gorzakowo osada zag. 175

Gorzów Śląski miasto 71

Gosławice par. Sobota, z:

– Grzegorz 37

Gosławice par. Waliszew, z:

– Jan Pasek podkoni łącz. 58

– Paszek kaszt. kon. łącz. 116

Gostków par. Chodów n/Nerem, z:

– Barbara c. Ścibora 120

Gostynin miasto 55

Goszczywno par. Sławoszew, z:

– Jan, ż. Agnieszka z Idzikowic 119

– Mścichna c. Kiełcza ze Sławoszewa 104

Goślub par. Piątek, z:

– Jan (i Oporowa) 29

Gólczewo (ob. Gulczewo) z. pł., z:

– Andrzej h. Prawda pkom. pł., ż. Barbara z Kutna 80

Grabów par. loco, z:

– Dadźbóg łowczy mn. łącz. 20

Grochów par. loco, z:

– Wojciech, ż. Małgorzata z Dobrej s. Mikołaj 139, 141

Grodno par. Grochów, z:

– Mikołaj 183

Gruszczyński Jan arcbp gn. 116

Grzybów, par, Śleszyn, z:

– Jakub 58

– Jakusz h. Doliwa 10, 48

– Jan b. Małgorzaty 58

– Jan zw. Chujez (i Oporówka) 38, 42, 44

– Katarzyna, m. Prosper z Goleńdzkiego 56

– Małgorzata, m. Maciej z Kamiennej 58

– Mikołaj (różni) 56, 59, 61

– Tomasz 35

Gumino par. Żychlin, z:

– Dobiesław 36

– Jan, ż. Helena 40–41

– Michał 26

– Wincenty z Gumina (i Oporówka), ż. Anna z Oporówka 36–37

I

Idzikowice par. Domaniew, z:

– Agnieszka c. Jana Głowy, m. Jan z Goszczywna 119

– bb. Grzegorz i Jan 188

– Jakub, z. Jadwiga z Różyc Trojanowych 188

– Jakusz 164

– Mikołaj 161

Imielnik par. Dobra 126

Iwiczna par. Nowe, z:

– Magdalena c. Mikołaja, m. Jan Bożywółek z Różyc Trojanowych 165

– Marmica 165

– Wojciech (i Grodna) h. Kuczaba 165

J

Jabłonna par. Sławoszew, z:

– Stanisław 122

Jackowice par. Zduny, z:

– Dadźbóg, kaszt. kazimierski 20

– Stanisław 27

Jacków par. Sławoszew, z:

– Jakub (i Jarochowa), ż. Agnieszka 106

– Jan, zob. Łęka

– Jan Jasik (i Słap), ż. Elżbieta z Różyc Sulimowych 154, 156

– Małgorzata c. Dobiesława ze Sławosze-wa 103–104

Jagniątko par. Łęki 29–30, 34

Jakub z Sucharzewa duchowny 137

Jan kaszt. łącz. 16

Jan Ligęza wda łącz. 99–100

Jan Olbracht król 122

Jan (Janusz) Suchywilk h. Grzymała arcbp. gn. 66

Janice par. Sławoszew, z:

– Piotr, ż. Anastazja 108

Janisław arcybp gn. 126

Janusz kaszt. dobrz. 78

Jarochowska:

– Anna 131

– Małgorzata h. Luba 96

Jarochoń par. Sławoszew, z:

– Bartłomiej 106

– Dorota, m. Mikołaj z Bedlna 107

– Jadwiga panna 107

– Jakub (i Jackowa), ż. Agnieszka 107

– Janusz 105, 112

– Jasiek 131

– Katarzyna, m. Marcin Budek z Wargawy 96, 107

– Małgorzata i Agnieszka c. Marty i Jana z Miroszewic 107

– Marta, m. Jan z Miroszewic 107

– Ninota Jarochoński 106, 109, 112

– Piotr, wójt w Dąbiu 106

– Rafał (i Sławoszewa), ż. 1. Petronela, 2. Dorota z Charbic 96, 106

– Stanisław h. Luba 103–105, 108

– Stanisław 106

– Tomasz 106

Jarosław miasto, z:

– Rafał 42

Jarosław Bogoria ze Skotnik arcybp gn. 149

Jasionka par. Domaniew 52

Jerwonice pow. szad., z:

– Stanisław Rostoga 76, 151

K

Kajew par. Krośniewice, z:

– bb. Jan, Mikołaj 27

Kaleń par. Dzierzbice, z:

– Stanisław, zob. Gaj

Kałoszyn par. Dalików, z:

– Jan 115

– Pietrasz 113

Kały par. Grochów, z:

– Mikołaj 51

– Mikołaj Santor 53

– Paweł 131

– Santor, ż. Beata z Kamiennej 53

Kamieniec par. Bedlno

– Klemens sołtys 53

Kamieniec par. Żychlin

– Mikołaj Stryjec, z. Anna z Woli Oporowskiej 54, 57

Kamienna par. Oporów, z:

– Andrzej 58–59

– Anna c. Andrzeja 58

– Beata, m. Santor z Kał 53

– Jan s. Andrzeja 58

– Jan s. Piotra 58–59

– Katarzyna c. Pawła, m. Mikołaj z Kępadł 53

– Katarzyna c. Piotra 58

– Maciej, ż. 1. Małgorzata z Grzybowa 2. Helena z Rakowa 37, 58–59

– Małgorzata, m. Andrzej z Mazidłowic 57–58

– Paweł (Paszek), zob. Wola Oporowska

– Piotr (i Gołędzkiego), ż. 1. Elżbieta z Borszyna, 2. Anna z Ziewanic, 3. Barbara z Kręciszek 39, 41, 43, 47, 49, 50–56, 58, 195

– Maciej s. Piotra, z. 1. Małgorzata z Grzybowa, 2. Helena z Rakowa 58–59

– bb. Maciej i Mikołaj s. Jana 59

– Zofia, m. Paweł z Cedrowic Małych 58

Karszew par. Dąbie, z:

– Anna (Hanka) c. Trojana, m. 1. Mikołaj z Koźła, 2. Franek z Krzyżanowa 73–74, 196

– Trojan h. Ogon, ż. Bronisława 73

- Kaszewy par. loco, z:
- bb. Jan, Stanisław, Sasin s. Świętosława 86
 - Mikołaj 72–73
 - Pełka 72
 - Sasin Lelek sędzia gost., kaszt. pł. 84
 - Sieciech h. Prawda skarb. pł. 25, 84
 - Świętosław (Święch) 86
 - Świętochna c. Sieciecha, m. Jan z Krzyżanówka 84
 - Wojciech Lelek 83–84
- Kazemin, z:
- Świętopełk, ż. Hanka 100
- Kazimierz Wielki król 65
- Kazimierz par. loco 173
- Kiełmina par. Dobra 126–127
- Klonów pow. lipn., z:
- Mikołaj, ż. Anna z Krzyżanówka 89
- Kępady par. Sobota, z:
- Mikołaj, ż. Katarzyna z Kamiennej 53
- Klęk par. Dobra 126
- Kłodawa miasto, z:
- Piotr wójt, ż. Świętochna z Woli Oporowskiej 46
- Kłoski par. Łąkoszyn, z:
- Bogusław (i Psurza) 67, 72, 74, 78–79, 113
 - Dobiesław 51
 - Grzegorz 68
 - Jan (i Kotlisk) 51
 - Mikołaj, ż. Katarzyna 51
 - Mikołaj Żydowo 33
 - Wnor (i Mieczsług, ob. Stare Grodzkie na Podlasiu), ż. Michna ze Sławoszewa 103–104
- Kobyłki pow. piotr., z:
- Mikołaj cz. sier. 109
- Komaszyce par. Góra św. Małgorzaty 111
- Konary par. Łęczycza, z:
- Stanisław 165
- Konary par. Łęki, z:
- Adam, zob. Dalików
 - Andrzej Dalikowski, zob. Dalików
 - Barbara, m. Jan z Maruszewa 120–121
 - Elżbieta, m. Świętosław z Oszkowic 60
 - Małgorzata, m. Prosper z Gołędzkiego 56–57, 61, 120–121
 - Raciborka, m. Mikołaj Gajewski z Szewców Nagórnych 60, 120–121
- Konarzew par. Piątek, z:
- Boguta 130
- Konrad, ks. mazowiecki 9
- Konrad II, ks. oleśnicki 71
- Kopy par. Krośniewice 84
- Korczyńska pow. szad., z:
- Bartłomiej pleb. w Dobrej 127, 143
- Koryta par. Sławoszew, z:
- Małgorzata, m. Maciej z Różyc Trojanowych 175–177
 - Wichna, m. Jan Fryj z Różyc Fryjowych 175
- Korytnica z. sand., z:
- Florian kaszt. wiślicki 79
 - Katarzyna c. Floriana, m. Bogusz z Oporowa (i Służewa) 79
- Kościszycze, z:
- Jan 36
- Kotliska par. Łąkoszyn 51
- Kotków par. Sobótka 79
- Kozanki pow. szad., z:
- Mikołaj, ż. Katarzyna z Różyc Sulimowych 159–160
 - Tomasz 174
- Kozanki Małe pow. szad., z:
- Jan 174
 - Stanisław Krzywonos, ż. Małgorzata z Różyc Trojanowych (i Kozanek) 174
- Kozanki Podleśne pow. szad., z:
- Adam 174
 - Andrzej 174
- Kozuby par. Topola, z:
- Jan Przeszakowicz h. Cielechy 147
 - Janek 147
 - Mikołaj 150
 - Stanisław Łada (i Chodakowic) 36
- Koźle par. loco, z:
- Jan kan. wł. 130
- Małgorzata c. Racibora, m. 1. Jan ze Sławoszewa i Dalikowa, 2. Dawid z Wałów 114–115, 196
- Mikołaj, ż. Anna z Karszewa 73, 78
 - Mikołaj s. Racibora 117
 - Pełka s. Racibora, miecz. łącz. 115–116
 - Piotr 115
 - Racibór h. Rola 76, 78, 102, 114, 120, 196

Kraków miasto 9, 66, 137–138, 140

Kraszyn pow. szad. (?), z : Marcin h. Sulima 64

Kręciszki par. Bedlno, z:

- Barbara sa Macieja Zielonki, m. 1. Piotr z Kamiennej, 2. Marcin z Wojszyc 52
- Jakub b. Marcina 40
- Maciej Zielonka 52
- Marcin 40, 43
- Stanisław 41

Krobanów pow. szad., z:

- Elżbieta, m. Jan Dusza z Różyce Trojano- wych 188

Krośniewice par. loco, z:

- Zygard wójt 84
- mieszczanie 111

Królików pow. koniński, z:

- Jan kaszt. gn. h. Zaremba, ż. Machna z Bedlno 16, 18
- Mikołaj kaszt. gn., ż. Mścichna z Bedl- na 16, 18

Krzemieniew par. Dalików, z:

- Prędota, zob. Sarnów

Krzepocinek par. Leźnica Wielka 170

Krzesin par. Nowe, z:

- Paweł Łodzia 26, 30

Krzeszew par. Modlna 129, 132, 134

Krzewata par. Kłodawa, z:

- Anna c. Piotra, m. Jan Karwat ze Stoków 86
- Elżbieta c. Piotra, m. Mikołaj z Ostro- wa 79
- Florian s. Piotra 75
- Piotr (i Kotkowa, Szydłowa) h. Jelita chor. w. łącz., ż. Małgorzata z Krzyżano- wa 79, 196

Krzymów pow. koniński 173

Krzyszkowice par. Piątek, z:

- Franek 128

Krzyżanów par. Łęki, z:

- Dobiesława, m. Rafał ze Stanisławic 68
- Franek psęd. łącz., z. Małgorzata 63, 65–68, 97–98, 101, 179, 195
- Franek s. Franka (i Szydłowa), ż. Anna z Karszewa 64, 69, 72–76, 171–172, 196
- Jan kaszt. brzez. (i Przyrownicy) 26, 64, 69–71, 195
- Maciej, zob. Szydłów

– Małgorzata 69, 79–81, 196

– Mikołaj, ż. Helena 63–64, 77–79, 147

– Stanisław h. Łazęka (i Krzyżanówka) 33, 37, 86, 88–89

– Wichna (Ichna), m. 1. Mikołaj z Więcła- wic, 2. Jan z Chełmicy 68–69, 196

Krzyżanówek par. Łęki, z:

– Andrzej (i Tarnowa Groszków), ż. Mał- gorzata z Tarnowa Groszków 91

– Anna c. Jana i Świętochny 88

– Anna c. Piotra, m. Mikołaj z Klonowa 35, 88–89

– Barbara c. Piotra, m. 1. Mikołaj Gledzia- nowski z Szewców Nadolnych, 2. Maciej z Woli Bezdziadowej 88–89

– Bernard 92–93

– Budek (starszy), ż. Brochna 82

– Budek (młodszy), z. Fennena 33, 86–87

– Elżbieta, m. Jan z Drzewoszek 89

– Elżbieta i Anna, cc. Macieja Garbow- skiego 93

– Franek 93

– Jan s. Budka i Brochny (i Rudnik ?) 85–86

– Jan s. Budka i Fenneny, ż. Katarzyna 90–91

– Jan s. Wojciecha i Elżbiety, ż. Świętoch- na z Kaszew 83–85, 195, 197

– Katarzyna c. Budka (starszego), m. 1. Mi- kołaj ze Świątnik, 2. Jan z Golic, 3. Jan Ra- dlica z Pęczniewa 87–90, 92

– Katarzyna c. Jana i Świętochny, m. Mi- kołaj 88

– Maciej Garbowski 91, 93

– Małgorzata, m. Bartłomiej Strzegocki z Łęczycy 93

– Mikołaj 91

– bb. Mikołaj, Władysław, Andrzej, Budek ss. Jana 90, 93–94

– Piotr s. Budka i Brochny, ż. Małgorzata 86, 195, 197

– Piotr s. Budka i Fenneny 93

– Stanisław (i Kutna), ss. Wojciech, Wła- dysław, Franciszek, Jan 92, 94

– Stanisław, zob. Krzyżanów

– Władysław, ż. Elżbieta z Wojszyc Ma- łych 92

– Wojciech, ż. Elżbieta (Żbieta) 81–82

- Wojciech s. Budka i Brochny 85
- Wojciech s. Budka i Fenneny (i Reszek) 93
- Wojciech s. Jana i Świętochny 88
- Ktery par. Strzegocin, z:
 - Aleksandra c. Jana 120
 - Andrzej 83
 - Bartłomiej, zob. Rustów
- Kubłowo z. kuj., z:
 - Stanisław, z. Anna z Różyc Trojanowych 167
- Kuchary, par. Strzegocin, z:
 - Zygmunt 166
- Kuchary par. Topola, z:
 - Marcisz 116
- Kuciny par. Dalików, z:
 - Stanisław Przeszkost 122
 - Mikołaj 122
- Kurosze par. Łąkoszyn, z:
 - Anna c. Jakusza i Ofki, m. Włodek z Róży Trojanowych 166–167
 - Mikołaj 166–167
 - Ofka wdowa po Jakuszu 166
 - Zygmunt 187
- Kustrzyce pow. szad., z:
 - Andrzej (i Różyc), ż. Katarzyna z Różyc Trojanowych 185–186
 - Jan 185–186
 - Marcin (i Różyc) 188
- Kutno pow. gost., z:
 - Andrzej łowczy, cz. gost. 42, 50–51, 86
 - Barbara c. Jana i Małgorzaty, m. Andrzej z Gólczewa h. Prawda 80
 - Elżbieta c. Jana i Małgorzaty, m. Tomasz z Walewic h. Pierzchała 80
 - Jan h. Ogon stol., pkom., kaszt. gost., ż. Małgorzata z Krzyżanowa 35, 79–80, 86, 196
 - Jadwiga c. Jana i Małgorzaty, m. Władysław z Miłonic h. Sulima 35, 80, 86
 - Mikołaj wda łącz. 50
 - mieszczenie 49, 92, 94
- Kwiatkowice pow. szad., z:
 - Adam 76

L

- Lasocki Michał pkom., sta łącz. 86, 116
- Leszcze par. Łęczycza 142
- Leszczynek par. Łąkoszyn 176
- Leszek Biały, ks. krak. i sand. 9

- Leszno par. Strzegocin, z:
 - Anna c. Grzegorza ze Strzegocina, m. Stefan ze Sławoszewa 108, 114
 - Jan, Piotr, Anna, dzieci Szymona 110–111
 - Katarzyna, m. Bartłomiej z Lubowca (i Wilkowa) 109
 - Małgorzata, m. Mikołaj mieszczanin z Krośniewic 111
 - Marcin (i Sławoszewa), ż. Katarzyna z Rogaszyna 108–109
 - Mikołaj 109
 - Mikołaj Piekarski 110
 - Szymon, Stanisław, Jakub, Benedykt ss. Stefana 110
 - Stefan, ż. Małgorzata 109–111, 195
 - Stefan Piekarski, zob. Piekary
 - Władysław (i Sławoszewa) duchowny 108–109, 195
 - Wojciech 111
- Leśniewice pow. gost., z:
 - Dobiesław h. Ślepowron 63, 147
- Leśnica pow. szad., z:
 - Zawisza 72
- Leźnica Mała par. loco, z:
 - Maciej 176
- Leźnica Wielka par. loco, z:
 - Andrzej s. Jana Tchórza 175, 184, 187, 190
 - Bernard z braćmi i jego stryj Gniewomir, proboszcz trzemeszeński 149
 - Dziwisz 166, 184
 - Jakub pleb. 160
 - Jan pleb. 189
 - Jan s. Jana Tchórza 175
 - Jan Tchórz 171–172, 175, 182
 - Stefan 169, 172
 - Wolimir pleb. 175, 182
- Liczki par. Miłonice 20
- Lipinki par. Łódź 141
- Lubiatów pow. piotr., z:
 - Stefan 77, 180
- Lubliniec miasto 71
- Lubocz par. Rzeczyca, z:
 - Piotr Puczniewski 52
- Lubowiec pow. lipn., z:
 - Bartłomiej (i Wilkowa), z. Katarzyna z Leszna 109
- Lubraniec pow. brz., z:
 - Mikołaj, ż. Helszka 130, 135

Lubrański Mikołaj Gardzina wda pozn., sta
 łącz. 130
 Ludwik I, ks. brzeski 71
 Lutomierski pow. szad., z:
 – Wichna (Ichna), zob. Krzyżanów

Ł

Łagiewniki par. Chorzęcin, z:
 – Jakub (Jakusz) 31
 Łagiewniki par. Zgierz 80
 Łaziska par. Chorzęcin, z:
 – Warsz 31
 Łask pow. szad., z:
 – Andrzej 87
 – Pielgrzym prepozyt w Trzemesznie 173
 Łaznów, par. loco 64
 Łąkoszyn par. loco, z:
 – Jan h. Rola cz. łącz. 117
 – Jan kaszt. łącz. 25, 69–70, 83, 100, 112, 169
 – Piotr Łąkoski 109
 Łązki par. Leźnica Wielka, z:
 – Łucja (Wolska), m. Stanisław z Różyc Trojanowych 184
 – Paszek (i Woźnik) wojski łącz. 168, 170, 172, 179
 – Paweł i Jarosław 164
 – Stanisław Wolski 184
 Łęczycza miasto
 – Mikołaj wójt 58, 76, 86
 – Mikołaj (i Leszczów) wójt 142
 – Stanisław s. Wacława Plebanka, duchowny 140
 – mieszczanie 52, 67, 70, 77, 90, 93, 130, 134, 176, 190
 Łęka par. Błonie, z:
 – Grzegorz sołtys, ż. Katarzyna 158, 161–162
 Łęka par. Piątek, z:
 – Anna c. Jana, m. Prosper z Golędzkiego 56
 – bb. Jakub i Wacław 116
 – Jan (i Jackowa) 56, 60
 – Krystyn 24, 33
 – Mikołaj 27
 – Pakosz s. Świętopełka 26
 – Świętopełk Łącki h. Topór 26
 – bb. Mikołaj, Wojciech 60
 – bb. Świętopełk, Klemens 34

Łęki par. loco, z:
 – Jan 86
 – Sieciech sędzia łącz. 29

M

Malina pow. gost., z:
 – Jan Maliński h. Dołęga, zob. Wola Nowska
 Małski Wojciech pkom., sta łącz. 75, 83
 Małachowice par. Modlna, z:
 – Tomasz 189
 Małe par. Tur, z:
 – Bartłomiej 102
 – Rafał h. Nałęcz 161
 Marcin Kowal kan. wł. 154
 Marszewa par. Żychlin, z:
 – Mikołaj 75
 Maruszewo (ob. Marusy) z. ciech., z:
 – Jan, ż. Barbara z Konar 60, 121
 Maszkowice par. Modlna, z:
 – Jan h. Jastrzębiec, ż. Katarzyna z Dobrej 141, 143
 – Janisław (i Dobrej, Dąbrówki), ż. Katarzyna z Orłowa 83, 126, 128–129, 131–134, 196
 – Mikołaj, Feliks, Stefan, ss. Jana i Katarzyny 144
 – Sąd, zob. Dobra
 – Stanisław s. Jana 142
 Mazidłowice par. Nowe, z:
 – Andrzej, ż. Małgorzata z Kamiennej 57–58
 – Grzegorz s. Andrzeja, pl. w Leźnicy Małej 58–59
 Mchowice par. Góra św. Małgorzaty, z:
 – Piotr, zob. Różyce Sulimowe
 Mikołaj scholastyk wł. 15–16
 Mikołaj Wielicki kan. krak. 136
 Mianów par. Kałów, z:
 – Paweł 48
 Mieczsługi na Podlasiu, z:
 – Wnor, zob. Kłoski
 Mierczyn par. Góra św. Małgorzaty, z:
 – Mikołaj
 Mikołaj kustosz łącz. 70
 Mileszki par. loco 118, 139, 142
 Miłonice par. loco, z:
 – Mikołaj (i Oporowa, Sławoszewa) pstoli, stol. łącz. 34, 48, 80, 174–175

- Władysław, cz. łącz., kaszt. inow., ż. Jądwiga z Kutna 15, 80, 86
- Miroszewice par. Sławoszew, z:
 - Jan, ż. Marta z Jarochowa 107
 - Mikołaj 116
 - Świeszek h. Łazęka 64
- Młodawin pow. szad., z:
 - Maciej Zajac 186
- Młogoszyn par. Łęki 114
- Mnich pow. gost. 42
- Mniewo par. Pieczew, z:
 - Skarbek, ż. Przechna z Woli Oporowskiej 46
- Mniszki par. Leźnica Mała 176
- Modlna par. loco, z:
 - Jałbrzyk archid. warsz. 73
 - Jan h. Łazęka, z. Małgorzata z Woli Oporowskiej 46, 49
- Modzne par. Grochów, z:
 - Janusz 51
 - Piotr 51
- Moskule par. Dobra, z:
 - Mikołaj Rżany h. Ogon (i Łagiewnik, Kłęku) 80, 140
- Moszczenica par. Dobra 126
- Moszkowice par. Domaniew, z:
 - Bogusław 165, 172
- Mroga par. Bielawy 134
- Mysłakowo pow. lipn., z:
 - Piotr, ż. Anna z Różyc Sulimowych 154, 157

N

- Nędzrzew par. Witonia, z:
 - Jan [Puczek] 132
 - Mikołaj Puczek h. Rola 117
 - Stefan Puczek h. Rola (i Maszkowic) stol. łącz., ż. Wichna z Dobrej 83, 128–129, 130, 134–135, 196
- Niegotów par. Grochów, z:
 - Andrzej 15, 36
 - Jan 172
 - Mikołaj 169
- Nieszawa miasto, z:
 - Katarzyna wójtowa 30
- Niewiadów pow. rawski, z:
 - Janusz 65
- Nowa Wieś par. Tur, z:
 - Dobrogost Golicki 161
- Nowa Wieś w Małopolsce?, z:
 - Jan, kanonik kolegiaty św. Michała na Wawelu 13
- Nowy Sącz miasto 138
- Nowe par. loco, z:
 - Pełka, ż. Elżbieta (Halszka) z Woli Oporowskiej 45–47
 - Piotr, zob. Włosków

O

- Ocice par. Nowe, z:
 - Gawron 173–174
- Odechów par. Sobótka, z:
 - Pełka 70, 102
- Odolin par. Bedlno
 - Aleksy 73, 78
- Olesno miasto 71
- Oleśnica pow. wiśl., z:
 - Jan (Jasiek) sta łącz. 130
- Oleśnicki Zbigniew arcybp gn. 52, 120, 142
- Oleśnicki Zbigniew bp krak. 136–138
- Opole miasto 71
- Oporów par. Ostroróg, pow. poznań, z:
 - Dobrogost 42
- Oporów par. loco, z:
 - Andrzej (i Jaworzyny) kaszt. łącz. 50, 59
 - Bartłomiej przeor 55
 - Bogusław scholastyk łącz., kan. gn. 14, 21, 101–102
 - Bogusław (Bogusz; i Służewa) pisarz z. łącz., wda in., ż. Katarzyna z Korytnicy 32, 79, 173
 - Jan kaszt. brzez., brz. 39, 55, 97, 117
 - Maciej pleb. 27, 45
 - Mikołaj podkoni, łowczy mn., pkom., sta, wda łącz. 9, 11–12, 14, 19, 29, 32, 44–45, 64, 83, 95, 97, 101–104, 130, 135, 180, 197
 - Mikołaj (i Sławoszewa), zob. Miłonice
 - Mikołaj s. Piotra, kaszt. krusz., brzez., brz. 54, 56–57, 59
 - Piotr (i Bratoszewic) chor. w., sta, pkom., wda łącz. 32–35, 49, 80, 83, 85, 88, 133, 197
 - Piotr przeor 55
 - Stefan sędzia łącz. 14–15, 97, 100
 - Władysław pisarz z. łącz., pkanc. kor., oficjał gn., bp. wł., arcbp gn. 13, 27, 29, 38, 114, 155–156, 197
 - Włodzimierz pstoli, sędzia łącz. 17, 21, 97, 101

- Wojciech przeor 54–55
 - mieszczanie 28, 32, 45, 53, 172
 - Oporówek par. Oporów, z:
 - Anna c. Dobiesława 43
 - Anna c. Dadźboga, m. Jan z Maliny 35–36
 - Anna c. Mikołaja, m. Wincenty z Gumina (i Oporówka) 36
 - Bogusław (Boguszek) 14, 21–22
 - Bogusław, ż. Helena 14–17
 - Dadźboga c. Dadźboga i Małgorzaty 35
 - Dadźbóg (i Cząstkowa), ż. Małgorzata (i Cząstkowa, Woli Nowskiej) 12, 27–28
 - Dobiesław (Dobek), ż. Małgorzata 12, 14–22
 - Dobiesław s. Piotra Jelitki 42–43, 195
 - Dorota c. Dobiesława i Małgorzaty 28
 - Dzichna c. Mrocza, m. Piotr z Włoskowa 26, 30–31
 - Helena c. Stanisława, ż. Stefana z Szewców 38
 - Jakub, ż. Anna 37–38, 117
 - Jan s. Jakuba i Anny, ż. Anna ze Szczytu 39
 - Jan s. Stanisława Jelitki 42
 - Jan s. Wincentego z Gumina i Anny z Oporówka, ż. Katarzyna z Oporówka 37
 - Jan Chujecz Grzybowski (i Grzybowa), zob. Grzybów
 - Jan Nogieć (i Wólki Oporowskiej), ż. Małgorzata 17, 19–24, 28–29, 33, 195
 - Katarzyna c. Mrocza, m. Piotr z Ostoi 26, 31
 - Katarzyna c. Piotra Jelitki, ż. Tomasza z Garbowa 43–44
 - Katarzyna c. Stanisława, m. Jan z Oporówka 38
 - Mikołaj s. Mrocza, ż. Wichna z Łagiewnik 31–32
 - Mikołaj Grzybowski, ż. Małgorzata z Woli Oporowskiej 61
 - Mroczek (i Wólki Oporowskiej), ż. Gierka 25–26, 73, 195–196
 - Paweł (Paszek), z. Hellszka c. Świętopełka z Łeki 26–27
 - Piotr Jelitko, ż. Anna ze Zleszyna 33–35, 88, 195, 197
 - Stachna c. Mrocza, ż. Mikołaja z Byszew 26, 30
 - Stanisław s. Mrocza 10, 32–33
 - Stanisław Jelitko, ż. 1. Dorota z Warszyc, 2. Dorota z Werowa 13, 38–42, 91, 140
 - Władysław, ż. Barbara z Grzybowa 43
 - Zofia c. Jakuba i Anny 37
 - Zofia c. Mikołaja, m. Benedykt z Radzyna 36
 - Orchów pow. szad. 87, 89–90
 - Orenice par. Oszkowice, z:
 - Dorota, m. Stanisław z Woli Oporowskiej 60
 - Orle par. Parzęczew 118
 - Orłów, z:
 - Jakusz Lisek kaszt. brzez. 20, 68, 71, 73, 129–130, 132–133, 196
 - Jan Baran 161
 - Katarzyna, m. Janisław z Maszkowic 132–134, 196
 - Ziemak 48, 84, 134
 - mieszczanie 81
 - Orszewice par. Góra św. Małgorzaty 155
 - Orzeszków par. Domaniew 117
 - Osędowice par. Sławoszew, z:
 - Helena, m. Mikołaj Rózy Trojanowych 178
 - Ostoja par. Bąków, z:
 - Piotr, z. Katarzyna z Oporówka 31
 - Osse par. Koźle, z:
 - Stefan 142
 - Ostrowsko par. Uniejów, z:
 - Budzisław Strzeszkowic, sędzia łącz. 9
 - Ostrów (k. Piątku) 17–18
 - Ostrów (ob. Ostrów Warcki) pow. sier., z:
 - Mikołaj h. Korab pcz. sier., ż. Elżbieta z Krzewaty 79
 - Ostrów par. Solca Wielka, z:
 - Piotr, zob. Stryków
 - Ostrówki par. Krośniewice 84
 - Oszkowice par. loco, z:
 - Świętosław, ż. Elżbieta z Konar 118
- P**
- Parzęczew par. loco, z:
- Adam miecz. łącz. 158, 175, 187, 190
 - Stefan Puczek, zob. Nędzrzew
 - Wojciech h. Rola łow. mn., cz. łącz. 152, 165, 174
 - Wojciech (i Gledzianowa), zob. Gledzianów

- Parski pow. szad. 100
Pawłowice par. Łęki, z:
– Bartosz sołtys, zob. Szewce
Pełczyska par. Chodów n. Nerem, z:
– Maciej 105
– Stanisław, zob. Gaj
Pęclawice par. Piątek
Pęczniew pow. szad., z:
– Jan sołtys 79
– Jan Radlica h. Korab, ż. Katarzyna z Krzyżanówka 85, 87
Pękawki par. Krośniewice, z:
– bb. Marcin i Mikołaj 116
Piaski par. Grabów, z:
– Jan Brzeczka łow. w. łącz. 122
Piaski par. Oszkowiec, z:
– Ziemak miecz. łącz. 114
Piaskowice par. Parzęczew, z:
– Jan 153
– Pełka Puczek 102
– Pietrasz kan. wł., pleb. w Zgierzu 169–170
– Wszebor cz. łącz. 128
Piątek miasto 17
Piekarski Mikołaj, zob. Leszno
Piekary par. Piątek, z:
– Grzymek h. Rola, ż. Wichna 68, 81, 129–130
– Jan płow. łącz., ż. Wichna 108–109, 114
– Jan s. Jana i Wichny 118
– Stefan (i Leszna) s. Jana i Wichny 109–110, 118
Pieskowa Skała pow. prosz., z:
– Piotr Szafraniec pkom. krak., sta łącz. 100, 135, 179
Pilchy (ob. Pilichy) par. Siedlec, z:
– Wojciech 52
Piorunowski Jan, zob. Besk
Piorunów pow. szad. 76
Plecka Dąbrowa par. loco, z:
– Tomasz 51
– Wojciech h. Doliwa kaszt. słoński 68, 74, 82, 84, 133
Plewnik par. Tur 161
Pniewo par. Bedlno, z:
– Wincenty (i Głębokiego) 88
Pniewo par. Krośniewice, z:
– Jan Pniewski 82, 100
Pniewo Ostałowo (ob. Ostałów), z:
– Mikołaj, ż. Agnieszka 175
Poddębice par. loco, z:
– mieszczanie 118
Podłęże par. Dąbie, z:
– Anna, m. Jan Sulimowicz z Różyc Sulimowych 153, 156
– Mikołaj 156, 158
Pomory (może Pomorzany?), z:
– Pietrasz 148, 150
Pomorzany, z:
– Jan 88
Popów par. Waliszew, z:
– Paweł Szczodrek, ż. Helena 52
– Wojciech skarb. łącz. 52
Powodów par. Leźnica Wielka, z:
– Aaron 123, 178
– Małgorzata i Anna siostry 191
– Stanisław Olant 189
Prądzew par. Topola 127, 130–131, 133
Proboszczewice par. Zgierz, z:
– Jasiek h. Jastrzębiec (Łazęka) 128
Prusicko pow. rad., z:
– Jan Cielątko h. Ciołek sta łącz. 105
Pruszką, z:
– Maciej burgrabia łącz. 56, 116
Przanowice par. Brzeziny, z:
– Stanisław 164–165, 169
Przemek ks. opawski 71
Przeworsk miasto 42
Przezwiska par. Sobota, z:
– Klemens 151
Przyrownica pow. szad.
– Jan kaszt. brzez., zob. Krzyżanów
– Maciej, zob. Szydłów
Psary, par. Domaniew, z:
– Jan 191
– Maciej 171
– Małgorzata c. Stanisława, m. Jerzy Różyc Trojanowych 191
Psary Duże par. Domaniew 123
Psurze par. Łąkoszyn, z:
– Bogusz (i Kłosek) 67, 74, 78–79
Puczniew par. Małyń, z:
– Jan 60, 122, 124
– Piotr, zob. Lubocz
– Wojciech Wilkowski 52
- R**
Raczyki par. Łąkoszyn, z:
– Sądka i jej stryj Stanisław 166

- Radogoszcz par. Łódź, z:
- Ninogniew (i Dąbrówki) pkom. łącz., ż. Skarbimira 22, 131
- Radziejowice z. maz., z:
- Andrzej 129
- Radzynek z. dobrz., z:
- Benedykt 36
- Rakowiec par. Żychlin 52
- Raków par. Żychlin, z:
- Helena c. Wincentego, m. Maciej z Kamiennej 58–59
 - Jan Kośmider 38
 - Mikołaj s. Jana Kośmidra 37–38
 - bb. Piotr, Wojciech s. Wincentego 59
 - Wincenty 58
- Rąkczyn par. Poddębice, z:
- Stanisław sołtys, ż. Elżbieta z Różyce Sulimowich i ich dzieci Jan i Jadwiga 154, 156–157
- Reszki z. gost., z:
- Wojciech Krzyżanowski, zob. Krzyżanówek
- Rogaszyn par. Piątek, z:
- Katarzyna c. Mikołaja, m. Marcin z Leżna 109
 - Mikołaj 109
- Rosocha par. loco, z:
- Grzymisław pisarz z. łącz., ż. Jadwiga 112, 128
- Rośle par. Pieczew 73
- Rożycki Wawrzyniec 186
- Różyce par. Leżnica Wielka
- Grzymka 164
 - Jacek 164
 - Katusza z c. Katuszą 164
 - Marcin Matoł (i Łęczycy, burmistrz łączycki) 156, 158, 160–162, 176, 178, 186–187, 190
 - Piotr (Piotrek) 164
 - Rafał 164
 - Wacław (Więcesław) 164
- Różyce Fryjowe (ob. Różyce Grochowe) par. Leżnica Wielka, z:
- Dorota c. Jana Fryja, m. Jan z Dalikowa 117, 177
 - Jakusz 153
 - Jan Jasiak 158
 - Jan Fryj, ż. Wichna z Koryt 116–117, 175–177, 183–184, 188
 - Michał 187
 - Mikołaj Fryj s. Wszebora 152–154, 166, 169, 172, 175
 - Piotr Fryj s. Michała 167–168, 185, 187
 - Wszebor 149, 151
- Różyce Sulimowe (ob. Sulimy) par. Leżnica Wielka, z:
- Anna, m. Piotr z Mysłakowa 157
 - Anna, m. Wojciech z Glinnika 159–160
 - Bartłomiej s. Wojciecha Glińskiego i Anny 160
 - Elżbieta, m. Jan (Jasiek) Puka z Rustowa 152
 - Elżbieta, m. 1. Jan Jasik z Jackowa, 2. Stanisław z Rąkczyna 156–157
 - Jakub s. Tomasza Gusińskiego i Katarzyny, ż. Katarzyna ze Zdrzychowa 159, 163
 - Jakub Sulima, ż. Zofia 163
 - Jan Gliński 160
 - Jan Sulima (i Bielawek), ż. Elżbieta z Tura 160–163
 - Jan Sulimowicz, ż. Anna z Podłęża 153, 156–157
 - Katarzyna, m. Jan Słupski z Wałów 153
 - Katarzyna, m. Marcin z Bowętowa 157
 - Katarzyna, m. 1. Tomasz z Gusina, 2. Mikołaj z Kozanek 159–160
 - Mikołaj Rostowski, zob. Rustów
 - Mikołaj Sulimowicz 76, 151–153
 - Piotr (i Mchowic) kan. wł., archid. łącz. 154–156, 195
 - Piotr Sulima, ż. Agnieszka z Choszczowy 158, 194
 - Stanisław s. Tomasza Gusińskiego i Katarzyny 159, 163
 - Stanisław Miroszewski 163
 - Sulima 148, 150–151
- Różyce Trojanowe (ob. Trojany) par. Leżnica Wielka
- Andrzej 168
 - Andrzej s. Piotra 190
 - Anna, m. Bernard ze Słunaw 177
 - Anna, m. Stanisław z Kubłowa 167–168
 - Barbara, m. 1. Marcin ze Szczepanek, 2. Wojciech Ryszewski 167–168
 - Bartłomiej Jankowski, ż. Katarzyna 160, 175–177, 189
 - Bogusław (Bogusz) 48, 138, 173, 180
 - Dobiesław 104, 149, 152, 164–165

- Hieronim pleb. w Rzujewicach 158, 181, 184 188–189, 195
 - Jadwiga, m. Jakub z Idzikowic 188
 - Jan altarysta w Turze 166, 177, 180–184, 186–187, 195
 - Jan Bożywołek, ż. Magdalena z Iwicznej 138, 165–167, 185–186, 188
 - Jan Dusza, ż. Elżbieta z Krobanowa 181, 183, 188
 - Jan Magołek 178, 186, 188
 - Jasiek, ż. Jadwiga z Wargawy 34, 173, 180–181
 - Jerzy, ż. Małgorzata z Psar 190–191
 - Katarzyna, m. Andrzej z Gąsiorowa 178
 - Katarzyna c. (?) Stanisława, m. Andrzej Kustrzycki z Kustrzyc i Różyc 185
 - Klemens (i Simoni?) 168–169
 - Maciej, ż. 1. Małgorzata z Koryt, 2. NN c. Jana Tchorza z Leżnicy Wielkiej, 3. Anna 175–177
 - Małgorzata c. Mikołaja Trojanowica, m. Stanisław z Kozanek 174–175
 - Mikołaj s. Macieja, ż. Helena z Osędowic 177–178
 - Mikołaj (Kuczaba) s. Trojana, ż. Anna z Chylina 34, 170, 172–174
 - Naciesław (Nacek) 63, 76, 78, 147–148, 150–152, 164–170, 172–173, 178–183, 188, 195
 - Piotr Czarny, ż. Elżbieta ze Skłót 182–183
 - Piotr Kuczaba 170–172
 - Sąd (Sędek), ż. Dorota c. Małgorzata 34, 182
 - Stanisław, ż. Łucja (Wolska) z Łążek 184–185
 - Tomasz 185
 - Trojan 76, 147–148, 151–152, 164, 167–170, 172, 188, 193
 - Wawrzyniec 190
 - Więcesław (Wacław) 183
 - Włodzimierz (Włodek), ż. Anna z Kuroszy 138, 166–167
 - Różyce Żmijowe
 - Mikołaj Błaszkowski 149
 - Pełka 153, 166
 - Rszewek par. Kazimierz, z:
 - Jakub Kozanecki 160
 - Rudniki pow. szad., z:
 - Jan h. Lis 85
 - Rudniki (które?), z:
 - Jan, zob. Krzyżanówek
 - Rusinki par. Nowe, z:
 - Jan Baran 44
 - Rusinowice (może Rusinki par. Nowe), z:
 - Pakosław (zastawnik) 66
 - Russocice pow. koniński, z:
 - Świema h. Korab 18
 - Rustów par. Łęki, z:
 - Bartłomiej (i Kter) łow. w. łącz. 67, 74–75, 84, 115
 - Jakub 118
 - Jan, ż. Elżbieta 39, 91
 - Jan (Jasiek) Puka, ż. Elżbieta z Różyc 77–78, 151–152
 - Łazarz i Katarzyna, dzieci Jana (Jaśka) 152
 - Mikołaj (i Różyc Sulimowych) 152–153
 - Otton 152
 - Stanisław 87
 - Wacław 77
 - Wojciech 99
 - Rybie par. Łęki 114
 - Rybitwy par. Topola 108
 - Rytwiany z. sand., z:
 - Marcin (i Borysławic) wda łącz. 45
 - Wojciech kan. gn., łącz., altarysta w Zgierz 104
 - Rzędków par. Sławoszew, z:
 - Jan 106
 - Rzujewice (ob. Rzejowice) pow. rad., z:
 - Hieronim z Różyc Trojanowych pleb., zob. Różyce Trojanowe
 - Rzyszewski Wojciech, ż. Barbara z Różyc Trojanowych 167, 188
- ## S
- Sadków pow. płoński, z:
 - Stanisław, ż. Dorota z Woli Oporowskiej 61
 - Sangrodz par. Małecz, z:
 - Stanisław Bocian h. Bielina 175
 - Sarnów par. Dalików, z:
 - Andrzej (i Wróblewa) psęd. łącz. 166
 - Grzegorz 122–123
 - Prędota h. Łazęka (i Śniatowy, Krzemienia) psęd. łącz. 101, 165, 179
 - Sędek kan. łącz. 84
 - Sędziwój archid. łącz. 155

- Siedlew par. Sławoszew, z:
 – Bartłomiej (Jankowski) 175
 – Dobek 172
- Siemianów pow. gost., z:
 – Mikołaj Potrzeba 40
- Siemienice par. Łęki, z:
 – Dorota, m. Adam z Dalikowa 118, 123
 – Jan 118
 – bb. Jan i Jan Feliks 123
 – Sieciech 85
- Sierpów par. Łęczycza, z:
 – Małgorzata 133
 – Regnold i Dobek, ss. Małgorzaty 115, 133
- Simonia par. Domaniew, z:
 – Andrzej 123
 – Andrzej i Mikołaj ss. Pawła 158
 – Dobiesław 165, 169
 – Jan, ż. Elżbieta 180–181
 – Klemens s. Jakusza i Febronii 169
 – Klemens, zob. Różyce Trojanowe
 – Pakosz 116
 – Szymon 123
- Skłóty par. Nowe, z:
 – Elżbieta c. Jaranda, m. Piotr Czarny z Różyce Trojanowych 182–183, 189
 – Horacy 189
 – Mikołaj Jaront 172, 185, 187, 190
 – Stanisław 183, 185, 187–190
- Skoszewy par. loco, z:
 – Jakub Kossowski 143
- Skotniki par. Zgierz, z:
 – Anna c. Mikołaja, m. Stanisław z Dobrej 145
 – Stefan 120
- Skrzeszewy par. Żychlin 27
- Skrzynki par. Sławoszew, z:
 – Jan Bangierz 86
- Słapy par. Siedlec, z:
 – Jan Jasik, zob. Jacków
 – Jan i Stanisław ss. Jana Jasika 156
 – Wojciech 156
- Sławęcín par. Sławoszew 59
- Sławoszew par. loco
 – Dobiesław, ż. Lutka, cc. Michna, m. Wnor z Kłosek, Świętochna, m. Jakusz Wierzek, Małgorzata z Jackowa 98–99, 101–103
 – Jakusz 100
 – Jan pisarz z. łącz. (i Dalikowa) 73, 83, 101, 106, 111–115, 194–196
 – Katarzyna Nochowa 48
 – Kiełcz, cc. Nastka, m. Mikołaj Skąpski i Mścichna z Goszczynna 99, 104
 – Mikołaj s. Mikołaja 105–106, 195
 – Mikołaj s. Nocha, kleryk 104
 – Mikołaj s. Włodzimierza 101, 105
 – Mikołaj (i Oporowa), zob. Miłonice
 – Stefan, ż. Anna z Leszna 101, 105, 107–109
 – Tomek 100
 – Włodzimierz, psęd. komisaryczny łącz. 67, 76–77, 98–102, 104–105, 107–108, 111, 135, 195
- Słomkowo pow. nieszawski 127, 130
- Słunawy par. Witonia, z:
 – Bernard, ż. Anna z Różyce Trojanowych 176–177
- Słupeczka par. Bierzwienna, z:
 – Jakusz 100
- Służewo pow. in. 79
- Smolice par. Grabów, z:
 – Barbara sa Bernarda Smolickiego, m. Piotr Sulima z Bielawek 162
- Smolice par. Stryków 22
- Sobota par. loco, z:
 – Filip kom. z. łącz. 74
- Sokołów par. Żychlin 134
- Sosenka par. Góra św. Małgorzaty 155
- Stanisław z Nawojowa duchowny 137
- Stanisław z Nieprowic duchowny 136
- Stanisław ze Skalbmierza kan. krak. 136
- Stanisławice par. Bedno, z:
 – Męcina h. Rawa 67–68
 – Rafał, ż. Dobiesława z Krzyżanowa (?) 68
- Starzyny par. Chodów n/Nerem, z:
 – Stanisław 116
 – bb. Wierzbęta, Grzegorz i Stanisław 167
- Steklinek, pow. lipn., z:
 – Miecław h. Doliwa (i Cząstkowa) 12
- Stoki par. Łódź, z:
 – Jakub Romiszewski 142
 – Jan Karwat h. Topór łowczy w. łącz., ż. Anna z Krzewaty 79–80, 86, 141
- Stryków, z:
 – Dzierżaw Tłuk psęd. łącz. 25–26, 66, 100, 196
 – Gierka 26, 32, 196

– Krystyna 142
– Piotr cz. łącz., kaszt. inow. 26, 131, 134, 140, 155, 167
– mieszczanie 130
Strzeblew par. Solca Wielka, z:
– Klemens 83
Strzegocin par. loco, z:
– Grzegorz 108
– Mikołaj Bielski 51
Strzeszek, cz. krak. i sand. 9
Sucha par. Leźnica Wielka, z:
– Jan 185
Sułkowice, z:
– Stefan 26
Suserz pow. gost., z:
– Dobiesław h. Awdaniec skarb. gost. 76, 99
– Jan 76
Szczawin par. loco, z:
– Waszek 131
Szczepanki z. dobrz., z:
– Marcin, z. Barbara z Różyc Trojanowych 167
Szczyt par. Kaszewy, z:
– Anna, ż. Jana z Oporówka 39
– Jan 56
– Mikołaj 56
Szeligi par. Bielawy, z:
– Maciej (i Bielaw) kaszt. brzez. 45
Szewce par. Bedlno
– Bartosz, sołtys w Pawłowicach, ż. Stachna (Stanieta) z Wólki Oporowskiej 24, 29
– Jan s. Bartosza i Stachny (Staniety) 29–30
– Katarzyna c. Bartosza i Stachny (Staniety) 29–30
Szewce Górne (Nagórne) par. Bedlno, z:
– Mikołaj Gajewski, ż. Raciborka z Konar 120
– Stefan, m. Heleny z Oporówka 33, 38
Szewce Nadolne par. Bedlno, z:
– Jan Barta 43
– Mikołaj Gledzianowski, ż. Barbara z Krzyżanówka 86, 88
– Mikołaj Barta 91
– Stanisław s. Mikołaja i Barbary 89
„Szgorka” osada niezid. 175
Szołajdy par. Chodów k. Kłodawy, z:
– Wągl 100
Szubina par. Nowe, z:
– Jan s. Gotarda 28

Szubsk par. Nowe 179
Szydłów par. Kazimierz
– Franek, ż. Anna, zob. Krzyżanów
– Maciej (i Krzyżanowa, Przyrownicy) 72, 75–77, 171

Ś

Śleszyn Duży par. loco, z:
– Adam (i Garbowa), zob. Garbów
– Mikołaj Garbowski 60
Śliwniki par. Solca Wielka, z:
– Icek sędzia łącz. 66
Śniatowa par. Leźnica Wielka 101
Świątniki pow. szad., z:
– Mikołaj, z. Katarzyna z Krzyżanówka 87
Świniary par. Strzegocin, z:
– Florian 77

T

Tarnowski Jan kan. krak., łącz. 176
Tarnów par. Bedlno, z:
– Czesław 23
– Jakub 50
– Jałbrzyk 20
– Mikołaj 57
– rodzeństwo Wojciech, Stanisław, Małgorzata 92
Tarnów Groszki (ob. Groszki) par. Bedlno, z:
– Małgorzata, m. Andrzej z Krzyżanówka 91
Tarnów Piwki (ob. Piwki), z:
– Jan, ż. Elżbieta z Wojszyc Małych 91
– Stanisław, Marcin, ss. Jana i Elżbiety 92
– Katarzyna c. Elżbiety i Władysława z Krzyżanówka 92
Tarnówka par. Dąbie, z:
– Mikołaj Tarnowski h. Ogon (i Wiesiołowa) 22
Tomczyce par. Plecka Dąbrowa 133
Topola par. loco 76
Topola Kątowa par. Łęczycza, z:
– Jan Topolski 167
Topolski Piotr 122, 124
Truskawiec par. Tur, z:
– Dorota (i Tura), wdowa po Pawle z Zakrzewa 161
Tur par. loco, z:
– Adam 161
– Adam sędzia łącz. 105

- Elżbieta c. Pawła z Zakrzewa i Doroty z Tura, m. Jan Sulima z Różyc Sulimowych 161
 - Pietrasz h. Janina 66
- Tymianka par. Koźle, z:
- Piotr 116

U

- Ułany par. Uniejów, z:
- Jakub (i Roźniatowa) 174
- Umień par. loco, z:
- Dobek 78
 - Mikołaj 51
- Uniejów miasto 9, 66, 120, 143
- mieszczanie 143

W

- Wacław bp. wrocławski 71
- Walew par. Sławoszew 112
- Walewice pow. soch., z:
- Tomasz h. Pierzchała chor. soch., ż. Elżbieta z Kutna 80
- Waliszew par. loco 134
- Wały par. Łąkoszyn, z:
- Dawid, ż. Małgorzata z Koźla 114–115
 - Dobek 114
 - Jan Słupski h. Awdaniec, z. Katarzyna z Różyc Sulimowych 152–153
 - Jan s. Jana Słupskiego 153
 - Szczedrzyk 67, 76
- Wargawa par. Witonia, z:
- Jadwiga c. Przybygniewa, m. Jasiek z Różyc Trojanowych 181–182, 188
 - Mikołaj s. Przybygniewa 181
 - Przybygniew 81, 181
 - Przybysław (Przybek) Rozwora 165, 181
- Wargawa Mała, z:
- Marcin Budek, ż. Katarzyna z Jarochowa 96, 106–107
 - Jan, Andrzej, Maciej, Rafał, ss. Marcina Budka 96
- Wargawski (Jarochowski) Jan h. Rola miecznik łącz., ż. Małgorzata Jarochowska 96
- Wargawski Rafał, pl. w Szadku, kustosz wł., kan. krak. 95–96
- Wargawski Maciej kan. gn., wł. 96
- Warszewice par. Skoszewy, z:
- Piotr Sadza, ż. Elżbieta z Dobrej 139

- Warszyce par. Gieczno, z:
- Barbara c. Jana, m. Adam z Dalikowa 118–119
 - Jan h. Awdaniec, ż. Elżbieta 34, 119
 - Dorota c. Jana, ż. Stanisława Jelitki z Oporówka 39
 - Stanisław s. Jana 39, 119
 - Wojciech s. Jana 39, 119
- Wawrzyniec z Ułanowa archid. łącz. 155–156
- Wąkczew par. Leźnica Mała, z:
- Mikołaj 170
 - Stefan 184–185
- Wąsosze par. Sobota, z:
- Janusz 73
- Werów (ob. Wyrów) par. Bedlno, z:
- Adam s. Doroty 40
 - Dorota, m. Stanisław Jelitko z Oporówka 40–42
- Węglewice par. Witonia 135
- Wieliczka 137
- Wieprzki par. Witonia, z:
- Jakusz (i Sławoszewa) 103, 105, 112
- Wierzbowa par. Leźnica Wielka, z:
- Jan Marszowski 187
 - Wojciech Marszowski 187
- Wierzejki (ob. Wierzyki) par. Łąkoszyn 118
- Wiesiołów par. Dąbie 22
- Więclawice pow. kowalski, z:
- Mikołaj h. Szeliga, z. Wichna z Krzyżanowa 68
- Wilkowice par. Tur, z:
- bb. Tomek i Pełka h. Nałęcz 168
- Wilkowyja (ob. Wilkowie) pow. gost., z:
- Andrzej 31
- Wilków z. dobrzyńska, z:
- Bartłomiej, zob. Lubowiec 109
- Wilkucice par. Budziszewice 65
- Wiśnicz pow. szcz., z:
- Piotr Kmita sta łącz. 99
- Witaszewice par. Tum, z:
- Piotr 111
- Witonia par. loco, z:
- Pełka 81
- Witowski Jan 116
- Witów par. Oszkowice, z:
- Jan (różni) 59, 116
 - Sławomir 164
 - Wilk 114

- Wituski Mikołaj [z Wituszy pow. gost.] 55
Władysław ks. pł. 35
Władysław Jagiełło król 8, 71, 78, 101
Władysław Łokietek król 126
Władysław Opolczyk ks. opolski i wieluński 71
Włodzimierz psęd. łącz. 98
Włosków par. Nowe, z:
– Piotr (i Nowego), ż. Dzichna z Oporówka 31
Wojciechowice par. Łąkoszyn, z:
– Florian h. Jelita 50
– Mikołaj duchowny 40
– Pełka 30
– Piotr Gęś 84
Wojciechowice Małe, par. Łąkoszyn, z:
– Stanisław 110
Wojszyce par. Bedlno, z:
– Dietrzych 17
– Jakub 44
– Marcin, ż. Barbara z Kręciszek 52
– Michał 78, 82–83
– Mikołaj Zygrzyc 18
– Mikołaj Kisiel 94
– Pietrasz Dołęga, ż. Machna (ze Sławoszewa) 17, 71, 105, 112
– Stanisław 85
Wojszyce Małe par. Bedno, z:
– Elżbieta, m. 1. Jan z Tarnowa Piwków, 2. Władysław z Krzyżanówka 91–92
– Jan Madej 91
Wola Bezdziadowa par. Chodów nad Nerem, z:
– Maciej, z. Barbara z Krzyżanówka 89
Wola Duża (Wielka), zob. Wola Oporowska
Wola Kałkowa par. Sobota, z:
– Jan 39
Wola Łęcka par. Piątek 26–27
Wola Mała, zob. Wólka Oporowska
Wola Nowska par. Nowe, z:
– Małgorzata wd. po Dadźbogu (zob. Oporówek) 27–28
– Anna (i Cząstkowa) c. Dadźboga z Oporówka i Małgorzaty, m. Jan Maliński 15, 35–36
Wola Oporowska (Wola Wielka, ob. Wola Owsiana) par. Oporów
– Anna c. Dobiesława, m. Mikołaj Stryjec z Kamieńca 54, 57
– Andrzej s. Dobiesława 57, 197
– Andrzej s. Prospera, z. 1. Dorota, 2. Dorota z Gołocina 61, 121
– Dobiesław (Dobek; i Gołędzkiego), ż. Katarzyna z Borysławic 18–19, 45, 48–50, 54, 195
– Dorota c. Prospera, m. Stanisław z Sadowa 61
– Elżbieta (Halszka), m. Pełka z Nowego 46
– Helena 45–46, 49
– Jan Jackowski s. Jana z Jackowskiego z Łęki 60
– Małgorzata c. Prospera, m. Mikołaj Grzybowski z Oporówka 61, 121
– Małgorzata c. Zawiszy, m. Jan z Modlny
– Mikołaj, ż. Barbara 43, 54–56, 196
– Paweł (i Gołędzkiego, Kamiennej), ż. Dorota 45, 47–49
– Prosper, zob. Gołędzkie
– Przechna, m. Skarbek z Mniewa 45–46, 49
– Stanisław s. Prospera, z. Dorota z Orenic 60, 121
– Świętochna, m. Piotr wójt z Kłodawy 46
– Zawisza (i Oporówka) 12, 14, 17–20, 22, 24, 44–49, 78
Wola Szydłowska par. Kazimierz 72, 80
Wola Świecka (Szewska, Kiepkowa) par. Bedlno, z:
– Michał, ż. Femka c. Mrocza z Boczków 19
– Mikołaj 40, 92
– Mikołaj Owsieniec 118
Wola Warszzycka par. Gieczno, z:
– bb. Stanisław, Piotr 34
Wola Wojska pow. raw., z:
– Katarzyna, m. 1. Walenty z Dobieszko-
wa, 2. Jan z Dobrej 143
– Mikołaj 143
Wola Zbrożkowa par. Waliszew, z:
– Feliks Zbrożek 58
Wola (która?), z:
– Jan 50
Woźniki par. Leźnica Wielka, z:
– Adam cz., sędzia łącz. 117, 121–124, 161–162
– Jan pkom. łącz. 122, 161–162
– Mikołaj 185

- Wólka Oporowska (Wola Mała, ob. Wólka Lizigódź) par. Oporów, z:
- Dobiesław (i Oporówka) 28–29
 - Elżbieta c. Jana Nogcia 24, 29–30
 - Helena c. Jana Nogcia 24, 29–30
 - Jakuba c. Jana Nogcia 24, 29–30
 - Jan (z Woli Małej) 39, 56
 - Katarzyna c. Jana Nogcia, wójtowa z Nieszawy 24, 29–30
 - Małgorzata c. Jana Nogcia, m. Bartłomiej Barta z Gledzianowa 24, 29–30
 - Stachna (Stanieta), c. Jana Nogcia, m. Bartosz z Szewców, sołtys w Pawłowicach 24, 29–30
 - Śmichna c. Jana Nogcia 24, 29
- Wroczyzny par. Nowe, z:
- Andrzej kaszt. brzez. 185
 - Pietrasz h. Ogon 83, 114
 - Stanisław 174
- Wróblew par. Solca Wielka, z:
- Andrzej (i Sarnowa) psęd. łącz. 167
- Wrząca pow. szad. 69
- Wszółów k. Pleszewa, z:
- bb. Janusz kan. łącz., Dobiesław, Wierzbęta 73–74
- Wyłatowo miasto, z:
- Jan kan. łącz. 84
- Wysoka par. Nowe, z:
- Adam 174
 - Andrzej 116, 174–175
- Wyszyny z. maz., z:
- Ziemak 129

Z

- Zaczywilki pow. rawski, z:
- Katarzyna, m. Strzeszek z Dobrej 145
- Zadzim pow. szad., z:
- Bieniasz 23
- Zakrzew par. Sobota, z:
- Jan 51
 - Mikołaj 81
 - Paweł c. Elżbieta 161
- Zakrzewek par. Sobota, z:
- Wojciech Baruchowski 51
- Zalesie par. Żychlin, z:
- Jan 51

- Zawady par. Brzeziny, z:
- Wojciech s. Waltera, pl. w Dobrej 140
- Zborowskie pow. szad., z:
- Bogusz 69, 75
- Zdrzychów par. Kałów, z:
- Andrzej 70
 - Jan 163
 - Katarzyna c. Jana, m. Jakub [Gusiński] z Różyc Sulimowych 163
- Zduny par. Leźnica Mała, z:
- Anna c. Jana i Jadwigi, m. Mikołaj z Dalikowa 120
 - Jan, ż. Jadwiga 120
 - Jan s. Jana 120
- Zelgoszcz par. Dobra, z:
- Bylina, ż. Jadwiga z Dobrej 142–143
 - Feliks b. Byliny 142
 - Jan 130
 - Jan pleb. w Strykowie 145
- Ziewanice par. Waliszew, z:
- Anna c. Klemensa, m. Piotr z Kamiennej 52, 58
 - Jan Zbrożek s. Klemensa 52, 58
 - Klemens h. Rola 52
 - Krystyna c. Zbrośława 143
 - Maciej s. Jana Zbrożka 58
 - Weronika, ż. Wojciecha Marłyczy z Łęczycy 52
- Zleszyn par. Bedlno, z:
- Anna, m. Piotr z Oporówka 34–35
 - Jakusz 129
 - Tomasz 34
- Złotna (może Złota par. Borystawice), z:
- Jakub 157
- Złotniki par. Dalików, z:
- Andrzej 122, 161
 - Chebda, pcz. kuj. (i Dąbrówki) 75

Ż

- Żakowice par. Łąkoszyn, z:
- Bogusław 18
 - Stanisław 78
- Żakowice (Sakowice, ob. Saków) pow. szad., z:
- Stanisław 143
- Żdzary par. Nowe 36
- Żdzary par. Oszkowice, z:
- Mikołaj 130

Żelazna par. Sławoszew, z:

- Elżbieta 106
- Mikołaj 135

Żeronice par. Orłów, z:

- Paszek 77

Życk z. maz., z:

- Gotard h. Junosza sędzia pł. 130

Żychlin, z:

- bb. Jakub, Andrzej h. Rola (i Rakowca) 52
- Jan s. Klemensa chor. 83, 134
- Klemens 51
- Klemens h. Rola chor. w. łącz. 25, 33
- Mikołaj s. Klemensa chor. 29, 83

